I.D. MUȘAT

MISIUNEA H.S.

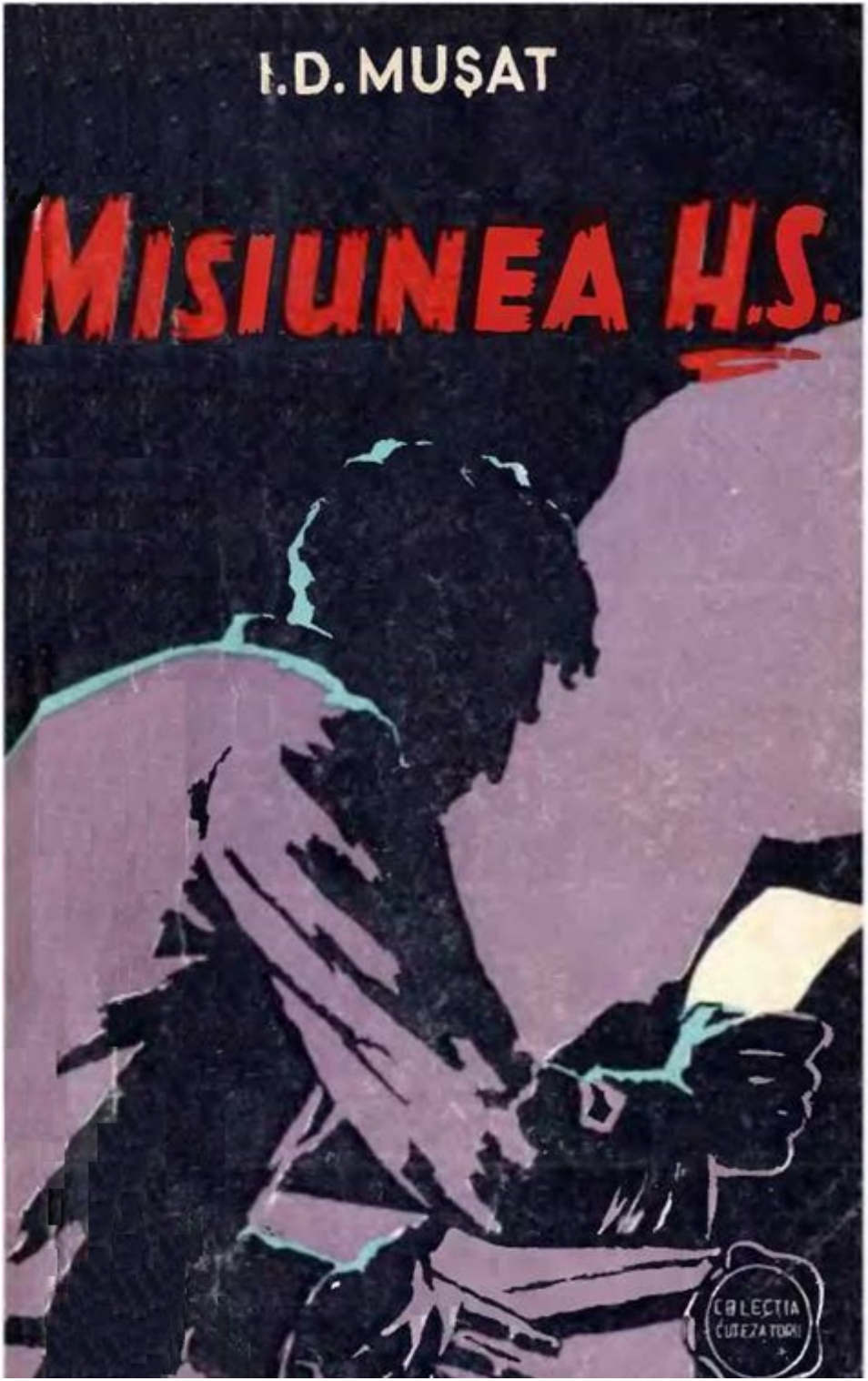

Ioan Dimoftache
MUȘAT

MISIUNEA H.S.

Coperta şi iustrații de POP SILAGHI VASILE

EDITURA TINERETULUI
1957

Cuprins

Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14

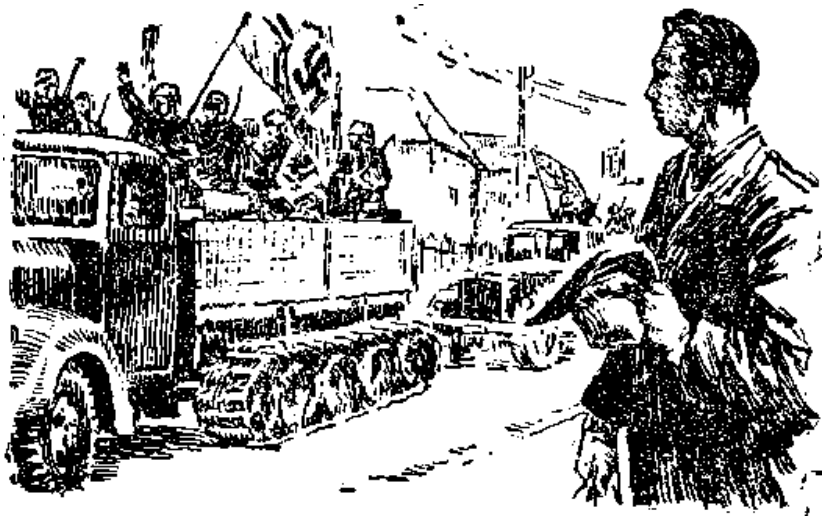

Capitolul 1

Întâmplare obişnuită şi aventură: unde sfârşeşte prima, unde începe a doua? Mă îndoiesc că cineva ar putea fixa o limită între ele!

Să luăm, spre pildă, cele întâmplate docentului On Bilț (On de la Ion, Bilţ era maramureşan). Cine şi-ar fi putut închipui că un om ca Bilţ, cercetător meticulos în munca sa ştiinţifică, chibzuit în toate, corect până la pedantism cu lumea înconjurătoare, ataşat cu totul căminului şi tinerei sale soţii, să ajungă deodată eroul unor întâmplări care să-i schimbe cu totul viaţa?

Încercând să pun pe hârtie, schiţând în grabă peripeţiile vieţii lui On Bilţ, n-o fac cu gândul de a scrie un roman de aventuri, gen pentru care nu am nicio vocaţie, ci pentru a face dovada că cele afirmate la început sunt cu totul întemeiate, că între o întâmplare obişnuită şi aventură nu se poate fixa nicio limită, că omul cel mai puţin predispus spre aventură poate deveni eroul unor extraordinare aventuri.

Întâmplările pe care le voi povesti şi care se referă la o parte din viaţa lui Bilţ s-au petrecut în pragul iernii anului 1940 şi au

continuat, mergând din senzaţional în senzaţional, până la moartea sa.

★

În toamna anului amintit, universitatea clujană se afla în refugiu; unele facultăţi se îndreptaseră spre Sibiu, altele spre Timişoara; tot fondul ştiinţific – biblioteci, colecţii muzeale, ustensile de laborator – zăcea prin lăzile îngrămădite pe coridoarele noilor localuri, puse la dispoziţie de către cele două oraşe-gazdă; personalul didactic se adăpostise pe unde putuse şi tot aşa şi studenţii, căci puterea de găzduire a oraşelor amintite nu era prea mare.

Au fost zile grele şi numai cei ce le-au trăit îşi pot da seama câte piedici stăteau în calea reluării activităţii universităţii, brusc întreruptă din pricina refugiului.

Înainte de a părăsi Clujul, On Bilţ funcţionase la catedra de mineralogie, fiind conferenţiar de cristalografie. Titularul catedrei fusese profesorul Munte, un bătrân suferind, care murise subit, în primele clipe când aflase rezultatul conferinţei de la Viena, conferinţă prin care puterile axei impuseseră brutal ciuntirea ţării. Murind Munte, tot greul refugiului şi evacuării fondului facultăţii rămase pe seama lui Bilţ. Om energic şi conştiincios, Bilţ se achitase mult mai bine ca alţii de această sarcină tristă şi grea.

Prin moartea profesorului Munte, catedra de mineralogie rămăsese vacantă; lucrările sale de specialitate şi faptul că-şi luase doctoratul la Sorbona, unde fusese asistentul renumitului geolog Jean de Roberty, îl indicau pe Bilţ ca succesor al profesorului decedat. Fireşte, unele piedici îi stăteau în cale, dar bazat pe cunoştinţele sale şi pe puterea sa de muncă, Bilţ nu prea ţinea seama de ele.

Piedici? Da – cu toate calităţile sale, Bilţ era totuşi un intrus – un intrus neînrudit cu universitatea, căruia nu i se putea trece nimic cu vederea... Neînrudit cu universitatea? Cum vine asta? Aşa: Bilţ nu era nici fiul, nici ginerele vreunui profesor din clica celor care conduceau pe timpul acela universitatea – şi mai era şi un alt motiv, unul cât se poate de serios: în ţară, situaţia politică se schimbase radical, fasciştii erau la putere, iar codiţele lor din universitate începuseră să şoptească cum ca Bilţ, la Paris, îl secondase întru totul pe maestrul său – cunoscut luptător antifascist – în activitatea sa, ceea ce nu era chiar

adevărat. Într-adevăr, Bilţ era pretutindeni alături de Roberty pe la întrunirile la care vorbea maestrul său, dar participarea lui era pur sentimentală, izvorâtă din ataşamentul faţă de profesorul său şi din aversiunea faţă de hitleriştii care, în perioada aceea, dădeau asalturi furibunde asupra a tot ce însemna cultură, înălţau ruguri pe care ardeau cărţile marilor gânditori – ceea ce pentru un intelectual şi un om de cultură, cum se socotea Bilţ, constituia cea mai grozavă crimă.

Totuşi, deocamdată, senatul universitar, deşi sub influenţa fasciştilor, nu se putea dispensa de cunoştinţele ştiinţifice ale docentului On Bilţ; aşa că, în lipsa altuia, Bilţ începu să fie considerat ca titularul catedrei, deţinută înainte de către decedatul profesor Munte.

Toate preparativele fiind îndeplinite, On Bilţ anunţă începerea cursurilor în noul local din Timişoara, fixând ziua şi ora: 4 decembrie, ora 12. În dimineaţa acelei zile, Bilţ porni de acasă mai de timpuriu. Renunţând la tramvai, el o luă agale în lungul străzilor, încercând să-şi fixeze în minte punctele principale pe care trebuia să le atingă în cursul prelegerii sale. Era prelegerea lui de început şi ar fi vrut să vorbească liber, fără notiţe. Cuvintele pe care urma să le rostească de la înălţimea catedrei, trebuiau să iasă puţin din vocabularul ştiinţific obişnuit – să fie mai calde, mai puţin rigide, să prezinte studenţilor o disciplină ştiinţifică atractivă, stârnindu-le nu numai interesul, ci şi dragostea şi pasiunea pentru studiul mineralogiei; cu alte cuvinte, ar fi vrut să se prezinte în faţa lor ca un animator, nu ca un belfer învechit în forme mâncate de molii.

Formulând în gând fraze potrivite, închegându-le într-un tot armonios, păşind rar şi murmurând pe vârful buzelor fragmente din prelegere, găsindu-le aşa cum trebuie să fie, On Bilţ înainta prin străduţele pustii la ora aceea foarte mulţumit de el însuşi, uneori chiar incintat, surâzând. Nu avusese niciodată înclinaţii spre lirism, dar iată că de data aceasta cuvintele rostite în gând începeau să aibă un ritm deosebit! Fu fericit de această constatare; grăbind pasul, ajunse la o încrucişare de străzi – şi iată că deodată, în mod cât se poate de brutal, fu trezit din visările sale de puternice şi stridente sunete de claxoane. Tresări, se opri în loc şi-şi îndreptă privirea spre dreapta. Nu departe de acolo văzu înşiruită o lungă coloană de camioane verzui – coloana staţiona, dar claxoanele ţipau într-una, iar după

câteva clipe începură şi motoarele să duduie, umplând atmosfera cu un fum înecăcios.

Primul camion porni în zgomot asurzitor de şenile, celelalte îl urmară. Bilţ fu nevoit să se lipească de gardul unei vile pentru a nu fi stropit cu noroi, căci strada, neîngrijită, avea din loc în loc mici băltoace.

— Drace; aceştia sunt nemţi, hitlerişti! îşi zise Bilţ; ce Dumnezeu, de ieri şi până astăzi am fost şi noi cotropiţi? Nu ştia ce să creadă: postul nostru de emisiune nu anunţase nimic; ascultase jurnalul de dimineaţă, dar în afara cunoscutelor lozinci legionare, nimic! Nici gazetele din capitală, venite în oraş cu o zi în urmă, nu aminteau despre vreo înţelegere sau vreun conflict: ce să fie?

Prin faţa lui Bilţ trecură vreo treizeci de camioane grele – unele cu şenile, altele cu roti obişnuite – toate încărcate cu ostaşi hitlerişti, cu vulturi de tinichea pe pieptul vestoanelor, cu svastică pe micile drapele ce fluturau pe radiatoare. Sudori reci îl năpădiră deodată – maşinal îşi ridică pălăria ca să-şi şteargă fruntea asudată cu batista; gestul lui fu luat drept salut, fluturarea batistei – drept urare de bun sosit; hitleriştii dintr-un camion izbucniră frenetic:

— *Heil Hitler! Heil Hitler!*

Când Bilț mai auzi şi strigătele acestea, toate cuvintele frumoase gândite până atunci îi zburară din minte, urechile începură să-i vâjâie, inima parcă încetase să-i mai bată, iar pe fruntea lui broboanele de sudoare izvorau într-una reci ca vârfuri de gheată ce parcă-i sfredeleau teasta dinlăuntru înafară. Rămase locului, până şi ultimul camion se pierdu în negura fumului eşapamentului. Abia când norii se împrăştiară şi duduitul motoarelor nu se mai auzi, porni mai departe, spre facultate.

În centrul oraşului coloana fusese probabil întâmpinată cu aclamaţii, căci voci în cor şi sunetele unei fanfare ajunseră până la urechile lui Bilț, însă oamenii care treceau grăbiţi pe străzi, îndreptându-se ca şi el spre locul ocupaţiilor lor, mergeau tăcuţi, posomorâţi, alungaţi parcă. Faptul acesta mări neliniştea lui Bilț: Ce-o fi? Ce s-o fi întâmplăt?

O clipă avu ideea de a se îndrepta spre o cafenea din centrul oraşului, unde unii dintre colegii lui obişnuiau să-şi ia cafeaua de dimineaţă; fără îndoială cineva va fi în măsură să-l informeze,

să-i spună ce-i cu coloana hitleristă: au intrat în ţară ca cotropitori, sunt numai în trecere, ce urmează de acum? Dar dându-şi seama că informat sau nu, faptul rămâne, el renunţă, continuându-şi drumul, încercând să-şi înnoade din nou gândurile întrerupte o dată cu apariţia coloanei. Nu reuşi însă; cuvintele nu-i mai veneau în minte; toate zburaseră, alungate brutal de duduitul motoarelor.

Ajungând la facultate, On Bilț își dădu seama că plecase de acasă mult prea devreme – pretutindeni coridoarele erau goale, nicio mişcare nicăieri. Intră în cabinetul său de lucru, îşi dezbracă paltonul şi se apropie de soba încinsă. Se mai liniştise, dar elanul cu care plecase de acasă se spulberase; prelegerea lui de început nu-l mai interesa: „va fi cum va fi şi gata!” îşi spuse şi, fiindcă nu se simţea în stare de nimic temeinic, nu trecu în laborator, după cum obişnuia, ci se apucă să facă puţină ordine în hârtiile aduse de la Cluj.

Între două vitrine cu colecţii pietrografice, laborantul Matei aşezase un dulăpior cu rulou. On Bilţ, prea ocupat până atunci, nu-l deschisese, deşi ştia că în dulăpior se păstrează unele acte în legătură cu activitatea catedrei. Trăgând sertarul biroului, luă legătura cu chei şi se îndreptă spre dulăpior, cu gândul de a-i cerceta conţinutul. Ar fi vrut să vadă care hârtii sunt în legătură cu catedra şi care nu, căci predecesorul său le cam amesteca. Introducând în broască cheie după cheie, văzu cum niciuna nu se potrivea. Fu nevoit să sune, să-l cheme pe Matei, laborantul; poate el, care fusese cel mai apropiat colaborator al răposatului profesor Munte, să aibă cheia dulăpiorului.

Matei veni după câteva minute; avea într-adevăr o cheie potrivită, cu care deschise pe dată dulăpiorul. Cum Bilţ stătea în apropierea lui Matei, îl izbi un miros puternic de băutură alcoolică tare – deci dis-de-dimineaţă, Matei era băut, ceea ce-l supără pe Bilţ; fu gata să-l alunge, când Matei începu sfătos, cu vocea tărăgănată:

— În dulăpiorul acesta, domnul profesor Munte, Dumnezeu să-l ierte, îşi păstra lucrurile secrete…

— Atât de secrete, încât una dintre chei era la dumneata, îl întrerupse ciudos Bilţ.

— Totdeauna o cheie era la mine! Aşa hotărâse domnul profesor, Dumnezeu să-l ierte, căci se întâmpla uneori de-şi uita cheile acasă; ce s-ar fi făcut dacă n-ar fi fost o cheie la mine?

Chiar dumneavoastră, acum…

Duhoarea de rachiu îl izbi pe Bilţ în faţă; nu se mai putu stăpâni şi-i spuse laborantului în faţă:

— Ascultă, Matei: cât timp vei lucra eu mine, fă bunătate şi lasă-te de băutură! Altfel voi fi nevoit să-mi caut alt laborant; ne-am înţeles?

Cuvintele lui Bilţ şi tonul cu care fuseseră pronunţate îl jigniră profund pe Matei. Emotivitate bolnăvicioasă de beţiv, Matei mai să înceapă a plânge – pleoapele îi clipeau într-una, buzele îi tremurau:

— De la domnul profesor Munte, Dumnezeu să-l ierte, niciodată n-am auzit astfel de cuvinte! îngăimă el.

— Iată că de la mine le auzişi, şi ține minte, am vorbit cât se poate de serios: ori laboratorul, ori crâşma; din două una, alege!

Matei îi aruncă o căutătură mustrătoare, provocătoare:

— Cu alte cuvinte, mă goniţi, mă daţi afară? Vreţi să vă scăpaţi de mine ca de un câine de care nimeni nu mai are nevoie; bine-ai ajuns. Matei!

Bilţ începu să răsfoiască hârtiile din dulăpior, neacordându-i o prea mare atenţie. Matei însă se pornise şi nu mai înceta; că domnul profesor Munte, Dumnezeu să-l ierte, se purta cu el aşa, ca faţă de un, de un... că nu făcea niciun pas fără el, că atunci când plecau în cercetări… că fără el, ce-ar fi putut face?… şi alte multe palavre de beţiv amărât.

— Bine, bine; acum du-te şi dă-mi bună pace – vom vorbi când vei fi treaz! îi spuse într-un târziu Bilţ, tot cercetând mapele din dulăpior.

— Nu mă alungaţi că vă pedepseşte Dumnezeu! Treizeci de ani am slujit aici! ridică arătătorul în sus Matei, mai mult ca o implorare decât ca o ameninţare.

— Omule, du-te şi te culcă, nu vezi că abia te poţi ţine pe picioare? spuse Bilţ şi, punându-i mâna pe umăr, îl împinse uşurel spre uşă.

— Nu puneţi mâna pe mine! se smunci Matei; dacă-i vorba de plecat, plec singur! şi ieşi trântind uşa.

„Uite cum sunt oamenii!” spuse în urma lui Bilţ, părându-i rău de cele întâmplate, căci, deşi beţiv şi nesocotit, Matei era totuşi un laborant priceput.

Aprinzându-şi o ţigară, Bilţ luă la întâmplare o mapă şi se aşeză la biroul lui, începând să răsfoiască prin hârtiile aflate în

mapă. Erau corespondenţe fără prea mare însemnătate – unele aveau un caracter personal, altele erau în legătură cu catedra, mai toate însă păreau perimate.

Când întoarse şi ultima hârtie, Bilţ dădu peste două plicuri nedesfăcute: unul purta antetul Universităţii din Berlin, celălalt nu avea nicio indicaţie a expeditorului, ci numai ştampila poştei germane.

Întrucât plicurile erau nedesfăcute, Bilţ ajunse la următorul raţionament: „Fără îndoială, Munte le-a primit înainte cu câteva clipe de aş da sufletul; murind subit, plicurile au rămas intacte, iar când Matei a dat peste el, înainte de a anunţa pe cineva, le-a luat în grabă şi le-a pus în mapă, apoi mapa a închis-o în dulăpior".

Raţionamentul lui Bilţ era just – ca să se convingă şi mai mult, cercetă ştampila poştei Cluj; ştampila coincidea cu ziua morţii profesorului Munte.

On Bilţ ezită să deschidă plicurile – erau adresate lui Munte, nu facultăţii; dar curiozitatea de a vedea ce legături avusese predecesorul său cu „brunii" învinse până la urmă. Desfăcu primul plic – scrisoarea găsită avea următorul cuprins:

„Stimate domnule coleg,

Probele trimise de dumneavoastră spre analiză nu prezintă importanţa pe care le-o acordaţi; din pricina aceasta nu mai întocmim un buletin de analiză, ci vă informăm pe această cale; totuşi, întrucât unele indicii foarte vagi ne-au atras atenţia şi ne-au stârnit oarecare interes ştiinţific, vă comunicăm că pentru elucidarea lor unul dintre colaboratorii noştri, care va trece ocazional prin ţara dumneavoastră, vă va face o vizită.

Am dori ca dumneavoastră, cu această ocazie, să binevoiţi a-i da desluşiri mai ample – în special asupra locului unde se află zăcământul din care aţi luat probele; cercetări asupra structurii şi genezei va face colaboratorul nostru, iar de va fi cazul, va lua şi câteva probe pentru eventuale analize.

Decan..."

— Bestiile! Să poftească; să poftească! izbucni On Bilţ, pornit contra tuturor celor ce se puseseră în slujba lui Hitler;

mototolind furios scrisoarea, o azvârli în coşul de hârtii.

Însă în clipele următoare îşi dădu seama că scrisoarea era cu totul neobişnuită, simplă vorbărie. Ori răspunsul trebuia, să fie precis: probele conţin asta şi asta, sau nu conţin nimic!

— Ce înseamnă răspunsul acesta? Pentru ce n-au eliberat un certificat de analiză, după cum, desigur, a cerut Munte? Ce se ascunde aici? începu să se întrebe Bilţ.

Se aplecă şi ridică scrisoarea din coş, o netezi cu mâna şi începu s-o citească din nou. A doua lectură îl convinse că de fapt Berlinul ascundea ceva, urmărea ceva. Într o clipă îl avu în faţă pe profesorul Munte, aşa cum fusese el – un om lipsit de elanul tinereţii, dar totuşi un cercetător conştiincios şi harnic; fire cam ascunsă, dar om bun, căruia îi plăcea să râdă cu poftă şi să se hrănească bine, în ciuda recomandaţiilor medicilor, care-i prescriseseră, din cauza inimii sale hodorogite, un regim alimentar strict, şi emoţii cât mai puţine.

Acum On Bilţ îşi aduse aminte şi de scena petrecută în cabinetul lui Munte, când acesta, pe ascuns, pregătea probele pentru a fi expediate în străinătate. Era tocmai în timpul examenelor, studenţii aşteptau să fie examinaţi, iar profesorul se închisese în cabinetul său şi dimpreună cu Matei trebăluia în taină. Rugat de către studenţi, Bilţ s-a dus să vadă ce-i cu Munte de întârzie atâta; a trebuit să bată de mai multe ori în uşă până i s-a deschis:

— Vă rog să mă iertaţi, a început Bilţ cu oarecare jenă; sunteţi aşteptat şi nu mai puteți întârzia, am venit să vă rog în numele studenţilor…

— Lasă-i să aştepte că nu piere lumea; nu vezi? Sunt ocupat! E o chestie mare, Onule, schimbă tonul Munte, ceea ce-l făcuse pe Bilţ să zâmbească; cunoştea el chestiile astea mari ale titularului catedrei.

Bătrânul îşi reluă lucrul – scria de zor o scrisoare, iar Matei plumbuia doi saci. Aruncându-şi ochii pe unul dintre saci, Bilţ văzu adresa Universităţii din Berlin şi faptul acesta îl intrigă:

— Mă mir că dumneavoastră întreţineţi relaţii cu slugile lui Hitler! spuse el.

Bătrânul ridică capul contrariat:

— Ai dumneata pe alţii la îndemână, cărora ne-am putea adresa? Uiţi că războiul a cuprins aproape întreaga Europă, că ne-a tăiat toate legăturile?

— Bănuiesc că-i vorba de o analiză; poate m-aş fi încumetat şi eu s-o fac! Nu mi-aţi cerut lucrul aceasta şi trebuie să-mi exprim părerea de rău pentru neîncrederea pe care mi-o arătaţi, răspunse Bilţ.

— Cu ce? întrebă scurt profesorul Munte; aici nu-i vorba de analize obişnuite! Fii sigur, pe cele obişnuite în prealabil le-am făcut şi eu – vreau însă ceva mai mult decât constatarea prezenţei elementului bănuit şi pentru asta noi nu avem aparatura necesară, o ştii prea bine!

— Dar despre ce-i vorba? întrebă Bilţ.

— Ei, nu fii prea curios; o să afli la timpul potrivit!

— Sunt, de sigur, probe tot din „Zăvoiul Corbilor”, sau de pe aproape, din zona Crai, nu? surâse On Bilţ, căci el nu avea încredere în supoziţiile profesorului Munte, care stăruia în părerile sale, considerând câmpurile acelea ca depozitare de minerale rare.

— Inversează genul şi eşti aproape pe calea cea bună, îi răspunse într-o doară Munte – dar mai apoi căută să-l pună la punct, schimbând tonul:

— Ţi-am spus în nenumărate rânduri să nu insişti, văd că nu ţii seama de spusa mea şi-mi pare rău; nu că m-aş feri de dumneata, dar…

Bilţ râse uşurel, se înclină şi ieşi – cunoştea mentalitatea bătrânului profesor, mentalitate de căutător de aur, plină de taine, aşa că-i dădu bună pace, căutind o scuză faţă de studenţii care aşteptau nerăbdători să intre în examen.

Iată acum rezultatul analizei probelor trimise atunci: scrisoarea Universităţii din Berlin, din care nu reiese nimic precis, ci doar unele vagi indicii – probabil asupra vreunui metal rar, care intră în compoziţia oţelurilor întrebuinţate de ei la fabricarea armelor!

Bilţ mai citi o dată scrisoarea, apoi o vârî în plicul ei, pregătindu-se s-o deschidă pe a doua. Auzind ciocănituri în uşă, nu mai apucă s-o facă.

— Intră! strigă el, crezând că trebuie să fie laborantul Matei, care vine să-l plictisească din nou cu cine ştie ce, sau poate să-i făgăduiască solemn că nu va mai pune nici strop de băutură în gură.

Dar nu era Matei, ci nesuferitul de decan, domnul Caragaţ, şi nu venea singur: era însoţit de o tânără doamnă, îmbrăcată cam

neobişnuit, purtând o haină de piele fină strânsă pe talie şi o pălăriuţă verde de silvicultor, în care sta înfiptă ostentativ o pană înaltă. De sub pălăriuţă ieşeau bucle aurii – un auriu nenatural, în neconcordanţă cu ochii ei negri.

Bilţ vârî în grabă în buzunarul hainei scrisoarea nedesfăcută pe care o avea în mână şi păşi în întâmpinarea lor. Probabil cineva rămăsese în laborator, care era un fel de anticameră, căci domnul Caragaţ se întoarse şi-l îmbie şi pe acesta să intre:

— Poftiţi; poftiţi, domnule profesor! spuse decanul; codindu-se, temându-se parcă, intră şi a treia persoană; era un om slab, palid, o umbră.

Domnul decan Caragaţ făcu prezentările, adresându-se lui Bilţ:

— Colega, am fericirea să-ţi prezint pe domnişoara dr. Hannelore Schmidt de la Universitatea din Berlin!

Tânăra, înainte de a întinde mâna lui Bilţ, îl privi câteva clipe stăruitor, apoi spuse simplu:

— Hannelore! şi surâse.

— Bilţ: On Bilţ! răspunse în acelaşi fel Bilţ.

— Domnul profesor dr. ing. Johann Roth, de la Politehnica din Dresda, mai spuse domnul Caragaţ, prezentându-l pe al treilea.

— Conferenţiar Ion Bilţ! grăi On Bilţ şi se înclină, căci Roth nu-i întinsese mâna.

Decanul era un palavragiu, care vorbea vrute şi nevrute, mai ales când se afla în faţa unei femei frumoase căreia căuta să-i intre în graţii. Numele său era altul, dar studenţii îi spuneau Caragaţ, pentru că era zoolog şi avea o mare pasiune pentru colecţionat rădaşte. De altfel şi semăna cu o rădaşcă: avea o burtă proeminentă, un cap chel cu două bucle care i se ridicau în sus pe tâmple, exact ca două coarne. Purta în permanenţă o jachetă neagră cu coadă şi o vestă de mătase lucioasă; pantalonii strâmţi, vărgaţi, îi subţiau şi mai mult picioarele; semăna cu adevărat a rădaşcă, a rădaşcă ridicată pe picioare.

Domnul Caragaţ, o dată în cabinetul lui Bilţ, reluă o discuţie pe care probabil o începuse cu domnişoara Hannelore; vorbea o nemţească cam stâlcită, stâlcire accentuată şi de năzuinţa de a se face plăcut interlocutoarei sale:

— După cum vedeţi şi aici, ne-am instalat destul de bine, chiar luxos, nu găsiţi? A fost cam greu, domnişoară dr. Schmidt, dar am învins greutăţile şi acum ne simţim foarte bine în acest

oraş în bună parte german! Cred că ştiţi, Timişoara are o numeroasă populaţie germană, şi tot aşa şi districtul, judeţul cum spunem noi… şi o dată pornit, domnul Caragaţ, slugarnic şi curtenitor totodată, începu să vorbească despre marea catastrofă care lovise ţara ca despre o binefacere.

— Timişoara, şi mai ales Sibiul, unde de fapt se află sediul universităţii noastre, mai mult ca sigur – spunea el – va deveni Heidelbergul României noi! şi tot aşa, pe tema aceasta, preamărindu-i pe nemţi, ridicându-l în slavă pe Hitler, domnul Caragaţ uitase parcă rostul vizitei lor.

Ascultându-l, On Bilţ făcea feţe-feţe, stăpânit de mânie şi dezgust. Ar fi vrut să-i astupe gura cumva, dar nu îndrăznea în faţa străinilor.

Caragaţ perora într-una, Hannelore îl asculta, căutând să pară interesată de spusele lui; de fapt abia aştepta să-l vadă încetând pălăvrăgeala, pentru a deschide discuţia asupra celor ce-o interesau într-adevăr.

Profesorul Roth, căzut într-o stare apatică, părea cu totul absent – fără să fi fost invitat s-o facă, el se aşezase într-un fotel, îşi înfundase capul în gulerul ridicat al paltonului şi sta cu ochii închişi; părea bolnav sau extrem de obosit.

Bilţ îşi purta privirea de la unul la altul, Caragaţ îi da cu gura înainte, tot mai curtenitor, tot mai slugarnic, preamărind pe hitlerişti, arătându-se fericit c-a părăsit Clujul pentru Timişoara, unde – spunea el – totul pare mai larg, cu mai multă perspectivă! Ascultându-l, lui On Bilţ îi veni în minte o întâmplare petrecută la Paris: un prieten al său, un gazetar francez, întâlnise întâmplător o aşa zisă miss – o frumuseţe trimisă de către contele Teleky să cutreiere capitalele europene şi să facă atmosferă favorabilă pentru o cauză pierdută. Invitând-o la un supeu mai intim, fata, conştientă de rolul ei, l-a întrebat pe gazetarul franţuz, scurt: „Ce părere aveţi despre tratatul de la Trianon?” Tânărul a rămas perplex, dar şi-a dat pe dată seama cu cine are de-a face – şi fiindcă fata era frumoasă şi promiţătoare, i-a răspuns prompt: „Trianonul? O adevărată monstruozitate!” La care „miss” a spus din inimă: „Atunci sunt a dumitale cu trup şi suflet!” şi a primit invitaţia.

„Câtă deosebire între fata aceea, o simplă frumuseţe şi nimic mai mult, dar conştientă de rostul ei, şi acest imbecil cu pretenţii de savant!” gândi On Bilţ – şi fiindcă decanul continua,

îşi continuă şi Bilţ monologul tacit: „Ce dobitoc! În loc să-i zvârle în nas imputare după imputare, să-i arate toată nenorocirea noastră, pe care ei şi Hitler al lor ne-au cauzat-o, în loc să-i arate adevărata stare de lucruri şi revolta care mocneşte în sufletele noastre pentru nedreptatea care ni s-a făcut, iată-l cum vorbeşte, imbecilul! Iată-l cum slugarnic linge labele bestiilor ăstora brune!” Bilţ, naiv şi în privinţa aceasta, cinstit în relaţiile cu oamenii, credea că se poate discuta cu hitleriştii deschis.

Tresări din gânduri, când domnul Caragaţ, schimbând vorba i se adresă în româneşte:

— Domnule coleg, domnişoara dr. Hannelore Schmidt a venit ca să-ţi ceară unele informaţiuni – de fapt, ar fi dorit să vorbească cu profesorul Munte, dar lucrul acesta, cu nemărginită părere de rău, nu se mai poate; bătrânul ne-a părăsit pe neaşteptate, dând ortul popii! şi începu să râdă prosteşte, ca de o glumă pe care ar fi făcut-o.

— Mă rog, sunt la dispoziţie, răspunse în nemţeşte Bilţ, şi în minte îi veni pe dată scrisoarea Universităţii din Berlin, al cărei plic se afla tot pe biroul său.

— Am sosit cu întârziere mare, surâse domnişoara dr. Schmidt; ştiţi… evenimentele!

— Da: evident! răspunse Bilţ, strângându-şi buzele să nu izbucnească, şi în clipa aceea auzi din nou sunetele stridente ale claxoanelor, duduitul motoarelor şi strigătele acelea: „*Heil Hitler!*” Un miros înecăcios îi îngreună respiraţia, şi Bilţ nu-şi putea da seama de unde vine: era parfumul tare, sintetic, pe care-l folosea fata, sau mirosul fumului de eşapament care-i revenise în nări?

— Aţi primit scrisoarea? întrebă Hannelore.

On Bilţ tresări, tresări şi profesorul Roth şi deschise ochii mari, îndreptându-şi privirea rugătoare, imploratoare, spre faţa lui Bilţ; Bilţ prinse această privire şi nu ştia cum s-o explice: fără îndoială, întrebarea fetei îl trezise din apatie pe profesorul Roth; „ce poate fi aici?” se întrebă Bilţ.

Hannelore îl privea stăruitor. Sta dreaptă, cu mâinile înfipte în buzunarele hainei sale de piele, cu piepţii înainte, reliefaţi şi mai mult de strânsura cordonului, şi aştepta răspunsul lui Bilţ, care întârzia:

— Nu! răspunse scurt Bilţ, uitând că scrisoarea putea fi uşor observată de către Hannelore.

— E vorba de nişte pietre, de un minereu, sau cam aşa ceva, o dădu din nou pe româneşte domnul Caragaţ; eu nu mă pricep, e specialitatea durnitale. Apoi preciză cu autoritate:

— Ţin ca domnişoara dr. Schmidt să fie pe deplin satisfăcută, şi prin ea, Universitatea din Berlin!

— Vă rog, despre ce-i vorba, domnişoară Schmidt? întrebă Bilţ, încruntându-se fără voie, stăpânit de puternice sentimente de adversitate.

Hannelore se aşeză în al doilea fotel ce se afla în cabinetul lui Bilţ, îşi luă o mină degajată şi întrebă:

— Cred că ştiţi pentru ce am venit, nu?

— Din spusele domnului decan am înţeles că-i vorba de unele informaţiuni pe care le doriţi – de sigur, informațiuni cu caracter ştiinţific, dar…

— Mai puţin ştiinţific! îl întrerupse Hannelore.

— Aşa cred şi eu, mai puţin ştiinţific – repetă Bilţ – fiindcă, după cum prea bine ştiţi, noi profesăm la o universitate modestă, chiar foarte modestă; aşa că nu văd ce v-ar interesa pe dumneavoastră să aflaţi de la noi! Privirea lui Bilţ se întâlni cu aceea a lui Roth, şi parcă se stabili instantaneu o înţelegere între ei.

— În ceea ce priveşte ştiinţa, într-adevăr, da… însă nu e vorba de ştiinţă, ci doar de unele informaţii asupra unui zăcământ pe care l-ar fi descoperit predecesorul dumneavoastră, simplă operă de cercetător norocos!… Ei bine. Domnule profesor Bilţ, zăcământul acesta ne interesează şi pe noi în mare măsură; pentru asta am venit, înţelegeţi?… Mă mir că n-aţi primit scrisoarea universităţii noastre! încheie Hannelore. Care zărise pe birou plicul cu antetul Universităţii din Berlin.

— Vă rog să ţineţi seama de faptul că pe la sfârşitul lunii august – începutul lunii septembrie, noi eram în febra refugiului, şi asta, vă rog să mă iertaţi, nu din vina noastră, ci datorită politicii dumneavoastră şi conducătorului dumneavoastră, domnul Hitler!… Se prea poate ca scrisoarea să se fi pierdut, sau să fi ajuns în mâna celor care au venit după noi în oraşul pe care-l părăseam, oricum… se opri Bilţ căutând o justificare a răspunsului pe care i-l dăduse; totodată se întreba: oare a văzut sau nu plicul de pe masă?

Hannelore îşi muşcă buzele, îl privi în ochi:

— Nu ne sunteţi prieten, domnule conferenţiar dr. Bilţ! şi

deodată se ridică nervoasă şi începu să frământe în mâini mănuşile.

Bilţ nu răspunse – acum îşi dădea seama că minciuna lui fusese descoperită. Nu avu curajul s-o privească în faţă pe Hannelore şi-şi îndreptă privirea spre profesorul Roth – acesta căzuse din nou în starea lui apatică de mai înainte. Bilţ avu câteva clipe de stinghereală, dar îşi reveni şi cu un calm desăvârşit luă scrisoarea, o puse în mapă, şi, fără să ţină seama de cei prezenţi, se îndreptă spre dulăpior, puse mapa înăuntru şi, ridicând ruloul, suci şi cheia.

— Cred că nu mai am nimic de aşteptat de la dumneavoastră şi-mi pare rău, domnule dr. Bilţ; da, îmi pare rău, fiindcă aveam convingerea că voi da peste un prieten, şi când colo…

Bilţ ridică din umeri nepăsător, dar domnul Caragaţ nu se mai putu abţine – tăcuse până atunci, căci nu înţelesese nimic din spusele lui Bilţ şi ale Hannelorei, dar când o văzu pe trimisa Berlinului furioasă, vorbind cu vădite aluzii învinuitoare, interveni cu toată autoritatea lui:

— Domnule conferenţiar Ion Bilţ, începu în româneşte, cu un Ion foarte ridicat; atitudinea dumitale îmi dă de gândit! Da, îmi dă serios de gândit; nu cumva antecedentele dumitale sunt cauza acestei purtări lipsite de politeţă şi spirit de colaborare faţa de reprezentanţii celei mai înalte instituţii de cultură din lume? Cred că înţelegi la ce fac aluzie?

— Nu prea înţeleg, dar în fine… spuse de mântuială Bilţ.

— Domnule, nu mă pune în situaţia de a fi mai explicit! Am datoria să-ţi atrag atenţia că dumneata şi noi, trebuie să ne simţim onoraţi de vizita care ni s-a făcut: onoraţi într-un grad maximum maximorum, domnule! rosti cu emfază decanul.

— Poate! răspunse Bilţ, în româneşte, continuând apoi în nemţeşte: Ţin să precizez: nu ştiu nimic despre vreun zăcământ pe care l-ar fi descoperit profesorul Munte, acesta-i adevărul! Iar în privinţa scrisorii, ce-aş putea să vă spun? Profesorul Munte, fără îndoială, a primit mai multe scrisori de la Universitatea din Berlin, ca şi de la alte universităţi; domnişoara dr. Schmidt să binevoiască a face, la rândul său, precizări, ca să ştim despre ce-i vorba!

— Prea bine, domnule – află că zăcământul despre care-i vorba conţine un minereu ce pe noi ne interesează astăzi în foarte mare măsură! Dumneavoastră sunteţi în spaţiul nostru şi

ţin să vă spun că zăcământul despre care-i vorba este considerat din partea noastră ca strategic; înţelegeţi ce înseamnă asta?

— În spaţiul dumneavoastră? Nu înţeleg! rosti Bilţ, dându-şi seama că problema e cu mult mai importantă, şi că intrase într-un joc periculos, deci trebuia să se ţină bine, să nu dea nimic hitleriştilor, dar în schimb să încerce să obţină tot ce dorea în legătură cu rezultatul analizei probelor trimise de către profesorul Munte; acum vedea clar de tot că scrisoarea căuta să ascundă adevărul.

— Da, da; în spaţiul nostru; e timpul să înţelegeţi acest lucru! răspunse Hannelore.

Bilţ era gata să izbucnească, dar se stăpâni: „Cu bandiţii trebuie vorbit banditeşte!" îşi spuse el şi începu ca şi când n-ar avea interesul să ascundă ceva, ci din contra, să afle amănunte cât mai multe pentru a putea răspunde la obiect:

— Domnişoară dr. Schmidt, m-aţi înţeles greşit, şi fără îndoială greşit aţi interpretat cuvintele mele – într-adevăr, după câte îmi amintesc, cu o zi înaintea morţii sale, profesorul Munte mi-a vorbit despre o scrisoare primită de la Universitatea din Berlin; era vorba în scrisoarea aceea despre rezultatul negativ al unor analize – aşa stând lucrurile, nici el, nici eu nu i-am mai acordat vreo atenţie; despre scrisoarea aceasta m-aţi întrebat?

— Exact! răspunse scurt Hannelore.

— Dar rezultatul era negativ! Sau poate cunoaşteţi dumneavoastră adevăratul rezultat? Dacă da, fiţi bună şi comunicaţi-mi-l şi mie; vom discuta apoi în cunoştinţă de cauză!

Roth tresări, îşi trecu mâna prin păr şi se ridică. Hannelore stătu câteva clipe în cumpănă, şi numai într-un târziu spuse:

— Pentru ceea ce pe noi ne interesează, rezultatul a fost pozitiv – mai mult nu-i nevoie să ştiţi! Răspundeţi-mi la ceea ce v-am întrebat: unde se află câmpul care ascunde zăcământul din care s-au luat probele?

Bilţ putu da un răspuns cu totul sincer, întrucât habar nu avea unde se află zăcământul; lucrul acesta, ar fi dorit şi el să-l afle. Tot aşa cum dorea să afle adevăratul rezultat al analizelor.

— Răspunde o dată, omule; ce sunt tăcerile acestea care dau de bănuit? interveni domnul decan Caragaţ, pentru care atitudinea lui Bilţ era cât se poate de neînţeleasă.

— Aş răspunde cu plăcere, dar n-am ce; nu cunosc locul unde

se află zăcământul! Profesorul Munte avea obiceiuri cam ciudate; până nu avea ceva precis, nu comunica nimănui, nici chiar celor mai apropiaţi colaboratori ai săi! Probabil, prin agendele sale, pe care n-am avut timpul să le cercetez – abia începusem astăzi, dar aţi venit dumneavoastră şi m-aţi întrerupt – probabil, zic, să se găsească unele notări asupra locului unde se află acel zăcământ. Când voi descoperi vreo urmă, vă voi comunica, dar până atunci, cu părere de rău trebuie s-o spun, sunt cu totul neştiutor! Iar ca să fiu întrucâtva înlesnit în cercetările mele, insist pe lângă domnişoara dr. Schmidt, rugând-o să-mi comunice ce conţineau probele pe care le-a analizat laboratorul dumnealor.

— Comunicaţi-i, domnişoară, nu-l vedeţi?! făcu domnul Caragaţ, dar de pe urma intervenţiei sale se alese doar cu o căutătură furioasă din partea Hannelorei.

— Unde se află arhiva profesorului Munte? întrebă ea brusc.

— Arhiva profesorului Munte?! Dar aşa ceva n-a existat! o făcu pe miratul On Bilţ; o parte din agendele sale se aflau aici; chiar mapa pe care am pus-o în dulăpior îi aparţinea. Altele au rămas probabil la Cluj, la fosta lui gazdă. Se prea poate să se afle şi astăzi acolo, căci bătrânul neavând pe nimeni, mai mult ca sigur n-a avut cine le ridica.

— Sunteţi bun să scoateţi din nou mapa aceea şi să cercetăm împreună hârtiile din ea? Mi s-a părut c-am văzut un plic cu antetul universităţii noastre, spuse Hannelore, nesigură deocamdată de atitudinea pe care trebuie s-o adopte.

Roth, care-i urmărea cuvintele, părea gata să se prăbuşească – se sprijini de masă uitându-se lung la Bilţ, ca şi când el singur ar fi în măsură să-l scoată dintr-un impas:

— Domnul profesor pare bolnav, nu găsiţi c-ar trebui… începu Bilţ, privind-o îngrijorat pe Hannelore.

— Vă înşelaţi – i-o reteză scurt domnişoara dr. Schmidt; drumul profesor Roth nu are decât o oboseală trecătoare! V-am rugat…

— Da, evident, m-aţi rugat, dar în afara faptului că domnul profesor Roth mi se pare bolnav, nici eu nu am timp să vă stau la dispoziţie pentru moment; mai am câteva minute şi trebuie să-mi încep cursul… De aceea, v-aş ruga să poftiţi mâine dimineaţă, când vă voi sta cu multă plăcere la dispoziţie. Vom cerceta împreună mapa pe care a-ţi văzut-o. Vom cerceta, dacă

doriţi, chiar întregul conţinut al dulăpiorului în care păstra predecesorul meu actele în legătură cu studiile sale; cred că nu-i nicio grabă?

— Ba da, răspunse pe dată Hannelore; o grabă mai mare decât vă închipuiţi! Dar vă fac pe voie şi nu mai stărui, rămâne ca mâine să-mi faceţi dovada bunăvoinţei dumneavoastră şi a spiritului de colaborare de care trebuie să fiţi animaţi, sau…

— Fireşte, fireşte! făcu Bilţ, cu ochii tot asupra lui Roth.

Pe semne Hannelore observase stăruinţa privirilor lui Roth îndreptate asupra lui Bilţ şi atenţia pe care Bilţ i-o acorda apaticului bătrân, căci ea se întoarse deodată spre Roth, întrebându-l cu afectată îngrijorare:

— Vă simţiţi tot obosit? dar îi sugeră, fără întârziere, şi răspunsul; cred că nu, sau foarte puţin, nu este aşa?

— Puţin; puţin! răspunse Roth şi continuă să-l privească mai departe, implorator, pe Bilţ.

Câteva minute nu mai deschise niciunul gura, depănându-şi fiecare gândurile. O tăcere apăsătoare, de neîncredere şi suspiciune domnea printre ei.

Hannelorei i se spusese la plecare că întreaga chestiune e cât se poate de simplă, că va întâlni pretutindeni numai bunăvoinţă, că de la prima întrevedere va afla unde se găseşte zăcământul şi că în câteva zile, Roth – ca singurul specialist – va determina valoarea şi bogăţia lui şi va proiecta lucrările de exploatare şi preparaţie, urmând ca Berlinul să trimită apoi tehnicienii şi maşinile de trebuinţă. Şi cu toate asigurările, iată că aici întâmpină greutăţi, chiar rezistenţe! Hannelore deveni oarecum îngrijorată; primise o însărcinare de mare răspundere; se va achita oare în mod onorabil de ea, ca să fie şi pe mai departe demnă de încrederea pe care însuşi Hitler i-a acordat-o? „Parteigenossin Hannelore”, i-a spus, strângându-i mâna, Hitler; „mă bizui pe dumneata!” Da, totul părea neted şi iată că apar în cale obstacole! Şi ce însemnătate poate să aibă avertismentul cifrat, primit la escala făcută pe aerodromul din Budapesta: „Atenţiune, forţe adverse au luat acelaşi drum”; ce poate însemna asta într-un spaţiu în care suntem aproape stăpâni? Cu gândul la acest avertisment, în mintea lui Hannelore luă deodată naştere o întrebare: Oare nu cumva forţele de care vorbeşte avertismentul mi-au luat-o înainte? Nu cumva acest profesoraş român?… Mi-a cerut să amân pe mâine cercetarea

actelor rămase de la predecesorul său – motivele invocate par valabile; sunt ele oare cele adevărate? Dar, oare, amânând, nu periclitez întreaga mea misiune?... Oricum, insistând, forţându-l, sunt sigură, nu voi ajunge la rezultatul dorit, ci dimpotrivă, îl voi înverşuna în împotrivire; n-ar fi mai bine să-i arăt oarecare încredere? În unele împrejurări, cu anumiţi oameni – omul pare că face parte din categoria acestora – procedeul „prin încredere” dă rezultate bune!

Şi deodată Hannelore se adresă lui Bilţ:

— Domnule profesor Bilţ, vreau să vă mai pun o singură întrebare!

— Mă rog! întrebaţi...

După câteva clipe de intensă iscodire vizuală, Hannelore începu cu ton de interogator:

— Astăzi, înainte de a veni noi, n-a trecut nimeni pe la dumneavoastră?

— Nu înţeleg! răspunse Bilţ.

— Mă refer la o persoană străină, care ar fi venit în aceeaşi chestiune pentru care am venit şi eu; răspundeţi-mi cinstit, deschis!

— Absolut nimeni!

— E cazul să vă cred?

— Mă jigniţi! făcu Bilţ, din ce în ce mai mirat de ciudăţenia acestui joc enigmatic, întrebându-se: „Un străin? dar în acest caz chestiunea e mult mai complicată decât mi-am închipuit-o!”

— Bine; vă cred! răspunse Hannelore, mulţumită de răspuns, nemulţumită de sine însăşi, căci îşi dădu seama că nu trebuia să pună astfel de întrebări, prin care putea stârni bănuieli.

— Dacă ar fi venit cineva, ca şi dumneavoastră, ar fi venit mai întâi la mine, se vârî în vorbă domnul Caragaţ – dar Hannelore nu-i acordă nicio atenţie, ea căută să pară prietenoasă faţă de Bilţ, mai puţin oficială:

— Domnule coleg Bilţ, aş vrea din tot sufletul să-mi schimb părerea pe care mi-o făcusem la începutul întrevederii noastre; am motive s-o fac? şi surâse cu multă graţie.

— Sunteţi stăpână pe părerile dumneavoastră! răspunse rece On Bilţ; vi le faceţi şi vi le schimbaţi după voie, aşa după cum facem cu toţii! şi surâse şi el, fără amabilitate.

— Atunci ne vedem mâine; la revedere, domnule profesor Bilţ. Mâine, fără îndoială, veţi fi într-o stare mai bună, îi spuse

Hannelore, strângându-i cu putere mâna, convinsă că procedeul „prin încredere” dăduse rezultate bune.

Apaticul profesor neamţ mai aruncă spre Bilţ o căutătură disperată, apoi făcu un semn din cap, care putea fi luat şi drept salut şi o urmă pe Hannelore...

Înainte de a ieşi, domnul decan Caragaţ îi şopti cu condescendenţă lui Bilţ:

— Pentru Dumnezeu, nu ne pune rău cu protectorii noştri! apoi grăbi pasul pe urma celor doi.

Aşezat din nou la masa lui de lucru, On Bilţ încercă să-şi adune gândurile; capul şi-l simţea greu, urechile îi vâjâiau, totul i se învălmăşea în faţa ochilor: profesorul Munte, Clujul părăsit, coloana hitleristă, Hannelore, zăcământul acela despre care nu ştia ce conţine şi nici unde se află. Clar stăruia în mintea lui doar brutalitatea faptelor: necinstea celor de la Berlin, care au ascuns adevăratul rezultat al analizei; cotropirea ţării prin coloanele lor motorizate; insistenţa plină de aroganţă a domnişoarei Schmidt: „Au nevoie de bogăţiile noastre, bestiile! Au nevoie de metale rare pentru fabricarea armelor lor ucigătoare, criminalii!”

Minutele treceau unul după altul, iar Bilţ, în loc să încerce să se liniştească, să se calmeze, căci trebuia să intre în sală şi să înceapă cursul, mai tare se întărâtă, înverşunându-se în duşmănia sa faţă de hitlerişti.

Într-un târziu, scoase ceasul şi-l puse pe masă – mai avea vreo zece minute. Îşi aprinse o ţigară şi încercă să reconstituiască întrevederea cu Hannelore: „Da, s-a prezentat nu ca trimisa unei instituţii ştiinţifice, ci ca reprezentanta forţei, a unei puteri în faţa căreia trebuie să te pleci! Pentru ce au trimis-o tocmai pe fata aceasta; e vreo somitate, sau ce-i? Dar profesorul Roth, ce rol are? Şi pentru ce mutra disperată pe care o afişa bătrânul? Un om obosit, cum căuta să-l prezinte fata, nu te priveşte tot timpul ca un deznădăjduit, ochii lui nu imploră!... Şi ce poate conţine zăcământul pentru care au venit? De sigur, numai un metal rar, necesitat din noua tehnică metalurgică impusă de război!... Dar, de fapt, unde naiba s-o fi aflând mult râvnitul zăcământ?”

Analizând, Bilţ începu să-şi dea seama că în chestiunea aceasta el nu cunoaşte nimic, că a intrat într-un joc enigmatic, în care se mişcă aproape inconştient, de fel în cunoştinţă de cauză: „Da, totul e învăluit în taină pentru mine”. Ea, Hannelore,

are şi ea o taină în faţă, însă e în avantaj faţă de mine – ea are în mână o cunoscută: rezultatul pozitiv al analizei, conţinutul zăcământului! Eu nu cunosc nimic! Ba da, am totuşi ceva: am sesizat interesul mare pe care ei îl arată zăcământului; însăşi Hannelore a declarat că zăcământul descoperit de profesorul Munte este considerat la Berlin ca strategic. Deci cunoscând motivul râvnei lor de a ajunge la zăcământ, îmi pot fixa poziţia, care nu poate fi alta decât... decât... Ah, la dracu'! Hannelore trebuie să-mi mărturisească ce conţine zăcământul! De la ea trebuie să aflu, şi voi afla chiar dacă voi fi nevoit s-o strâng de gât! Nu pot bâjbâi în întuneric, trebuie să cunosc cel puţin atâta cât şi ei, ca să ştiu ce am de făcut!

— Dar de fapt, unde o fi situat zăcământul? începu cu voce tare Bilţ, ridicându-se, pornind cu paşi mari prin cameră, având în faţa ochilor scena când îl surprinsese pe profesorul Munte expediind probele la Berlin: pentru ce n-a insistat atunci? Pentru ce nu i-a explicat că nu-i colegial şi nici ştiinţific să umble cu ascunzişuri? Hm! Ciudată figură a fost şi bătrânul Munte! Să aibă mai multă încredere în Matei, decât în mine, colaborator la aceeaşi catedră!

Deodată Bilţ se opri locului înmărmurit:

— Matei! exclamă el; Matei e singurul om care cunoaşte locul unde se află zăcământul! Tocmai el, beţivul pe care-l poţi cumpăra cu o cinzeacă de rachiu – de acest om lipsit complet de orice simţ al răspunderii să atârne mai ştiu eu ce, în orice caz un ce foarte important pentru războiul dezlănţuit de bestia brună!... Da, sigur, din moment ce slugile lui Hitler acordă o aşa de mare importanţă ascunsului zăcământ, ştiu ei pentru ce o fac! Ei bine, Matei trebuie făcut să nu mai poată vorbi, astupe-i-se gura; dispară, dacă altfel nu s-o putea!

Bilţ se înfioră de propriile sale cuvinte – bobiţele de sudoare îi năpădiră fruntea, tot aşa cum i-o năpădiseră şi atunci când dăduse ochi cu coloana hitleristă:

— Vai, ce gânduri îmi trec prin minte; în condiţiunile acestea nu ştiu cum îmi voi mai începe cursul! îşi spuse, şlergându-şi fruntea asudată.

Clopoţelul de pe coridor anunţă sfârşitul unei ore de curs; peste câteva minute trebuia să intre în sală. Să-şi înceapă prelegerea – prelegere care trebuia să fie puntea de apropiere între el şi studenţi, prin care trebuia să-i cucerească de la bun

început pe tineri, să le stârnească pasiunea pentru studiul mineralogiei; cum să facă? De renunţat nu putea fi vorba.

Bilţ părăsi cabinetul de lucru şi ieşi pe coridorul pe care forfoteau studenţii. De data aceasta i se părură neobişnuit de mulţi; mulţi şi nerăbdători să-l audă vorbind. Îi privi din fugă: ah, de-ar fi mai puţini; de-ar fi mai puţini! Atunci s-ar descurca cumva, s-ar rezema de catedră, sau s-ar plimba cu mâinile la spate printre cele două rânduri de bănci, ar vorbi fixându-şi privirea asupra unuia, asupra altuia – ar merge! Dar aşa, în faţa unei săli pline!

În dreptul unei ferestre un grup de şase studenţi îmbrăcaţi cu cămăşi verzi îi atrase în mod deosebit şi neplăcut atenţia. Nu erau studenţii lui, veniseră pe semne să-i asculte prelegerea cu un alt scop, şi bănuiala asta îi mări şi mai mult agitaţia. Ceilalţi însă se dădeau respectuoşi la o parte din calea lui. Unii se înclinau salutând, privindu-l ca pe unul care se bucură de dragostea lor.

Dar Bilţ ştia: începutul acesta va fi hotărâtor pentru întreaga lui activitate viitoare – şi rezultatul primei lui prelegeri începu să-l îngrijoreze. Va reuşi să şi-i apropie pe studenţi, sau îi va îndepărta de el pentru totdeauna? Dar nu-i vorba numai de el, de persoana lui. E vorba în primul rând de ştiință, de disciplina pe care urmează să le-o predea. Câţi vor rămâne deziluzionaţi pentru că el, profesorul, n-a putut, datorită unor întâmplări independente de voinţa sa, să prezinte studiul ca pe un ce atractiv, util şi interesant, pentru însuşirea căruia merită să se facă toate sforţările?

Cu gândurile acestea străbătu de câteva ori coridorul, trecând printre studenţii care se dădeau la o parte, din calea lui; căuta să se liniştească, fără însă a reuşi, mărindu-şi şi mai mult zbuciumul. Când clopoţelul sună începerea orei de cursuri, Bilţ se opri în loc şi, fără să-şi dea seama, se apropie de fereastră, privindu-se în geam – sticla îi reflectă figura: faţa îi era crispată, congestionată. „Fără îndoială sunt palid ca un mort!” îşi spuse şi-şi trecu mâna prin părul negru, stufos şi zbârlit, încercând să şi-l pună în ordine. Avea mâini cu muşchi puternici şi totuşi îi tremurau ca varga, abia îşi putea trece degetele prin păr: „Cred că am şi febră; nu cumva sunt bolnav?” se întrebă şi-şi prinse cu mâna stângă pe cea dreaptă, cercetându-şi pulsul.

Unul câte unul studenţii intraseră în sală, coridorul se golise.

Bilţ mai parcurse încă o dată culoarul pe toată lungimea lui, apoi cu sufletul îngheţat intră în sală; de căldura pe care trebuia s-o imprime cuvintelor sale nici vorbă nu mai putea fi.

Din uşă îşi roti privirea rătăcitoare asupra întregii săli, căutând un punct de sprijin, dar nu găsi niciunul. Grupul celor cu cămăşi verzi ocupase una din băncile din faţă. Bilţ îşi opri câteva clipe ochii asupra lor şi simţi o nouă înfiorare de îngheţat; iar când rosti primele cuvinte, lui însuşi i se părură săgeţi de gheaţă.

Cine şi-ar fi putut închipui că această suprarăcire sufletească să fie mai generatoare de puternice emoţii decât căldura care învăluie sufletul celui inspirat? Că sub această rece presiune, cuvintele vorbitorului pot provoca puternice emoţii, prin care sufletele ascultătorilor să fie total cucerite?

On Bilţ îşi începu prelegerea prin fraze frânte, cu răsunet scurt, ca răsunetul loviturilor de ciocan în stânca de granit – sala se înfiora de la primele lui cuvinte. Păşea rar printre cele două rânduri de bănci, capul şi-l ţinea aplecat puţin în jos, parcă ar fi vorbit unui auditor ce se afla dedesubt, sub pământ. Continuându-şi plimbarea pe scurtul parcurs al lungimii sălii, Bilţ depăna incoerent prelegerea – incoerent şi totuşi extrem de strâns. Cuvinte înmănunchiate încercuite parcă printr-un cerc de oţel: „Noi, dumneavoastră, eu, dar mai ales voi, care aţi venit aici cu gândul de a vă însuşi cunoştinţele ştiinţei geologice, pătrundeţi-vă de la început de gândul că, după patru ani, veţi deveni păstrătorii unui bogat tezaur – tezaur de care atârnă propăşirea viitoare a patriei noastre!” Oprindu-se în capătul băncii ocupate de către cei cu cămăşi verzi, Bilţ îşi încrucişă privirea cu privirile lor şi continuă: „Nu fac paradă de patriotism, dar”…

Şi începu să vorbească despre pământul ţării şi despre ceea ce ascunde pământul în afundul său; despre bogăţiile ştiute şi despre cele neştiute – vorbi despre petrol şi cărbune, despre aur şi argint; despre minereurile de aluminiu şi despre alte minereuri rare pe care pământul românesc le păstrează ascunse – se opri mai mult asupra celor necunoscute, redescoperite încă, vorbi şi despre profesorul Munte, ca om de ştiinţă şi cercetător îndrăgostit de pământul ţării. Amintind numele lui Munte, trecu la pământurile rare care forma preocuparea oarecum ascunsă, dar permanentă a lui Munte – vorbi despre uraninit, despre

grupa radioactivelor şi făcu o scurtă introducere în noua ştiinţă a dezintegrării atomului şi transmutaţiei – aminti despre cercetările şi descoperirile italianului Feri, ale englezului Doddy – arătă importanţa pe care o avea în viitor minereul de uraniu în dezvoltarea civilizaţiei, şi puse întrebarea: oare munţii noştri nu ascund acest preţios minereu?

Tot vorbind, tot păşind printre bănci de la un capăt la altul al sălii, în faţa ochilor îi apăru domnişoara Hannelore Schmidt şi deodată grăbi paşii şi se opri în faţa celor cu cămăşi verzi – a fost o provocare, o bravadă nesocotită, sau o sondă de încercare, nici el însuşi n-ar fi putut s-o spună, destul că începu deodată, cu voce tremurândă, cu verb îngheţat: „Aţi văzut, poate, ca şi mine, pe cei care astăzi, în sunete stridente de claxoane, au intrat în oraşul nostru – aţi auzit, poate, ca şi mine, duduitul cotropitor al motoarelor, şi, poate, ca şi mine, v-aţi înfiorat şi v-aţi întrebat: ce caută aceşti nepoftiţi? Şi, poate, ca şi mine, n-aţi găsit niciun răspuns în clipele acelea – dar mai apoi, poate, ca şi mine, v-aţi dat seama, şi lucrul acesta trebuie ţinut minte – marşul lor, peste trupul atâtor ţări…”

El se întrerupse câteva clipe, lăsându-şi fraza neterminată, privi feţele celor şase, toate îndreptate asupra sa, şi văzându-le încruntarea, dar şi o oarecare jenă, continuă cu acelaşi ton, cu aceeaşi îngheţată dicţiune, iar când sfârşi prelegerea, sala izbucni brusc într-un nesfârşit ropot de aplauze.

Aclamaţiile îl năuciră complet – tot timpul avusese convingerea că ratase prelegerea, şi când colo!…

Studenţii, în picioare, îl mai aplaudau încă, numai cei şase legionari părăsiseră în grabă sala, fără să spună un cuvânt, fără să arunce o privire în urmă.

Simţindu-se ca unul care ar fi făptuit un lucru foarte grav, Bilţ părăsi sala, îndreptându-se în grabă spre cabinetul său, unde căută să recapituleze tot ce spusese, dar nu-şi mai reaminti aproape nimic, numai ropotul aplauzelor mai stăruia în amintirea lui şi privirile imbecilizate de patimă ale celor şase cu cămăşi verzi.

Era târziu, aşa că-şi luă paltonul şi porni spre casă; străbătând prin mulţimea studenţilor care umpleau coridorul, el îşi dădu seama că ei comentau spusele lui, că-i câştigase, că-i făcuse să gândească ca şi el. Şi asta îi dădu o mare mulţumire sufletească compensându-l de tot zbuciumul de până atunci.

Ziua era frumoasă, cu soare călduţ – zăpada care căzuse cu câteva zile în urmă se topise toată. Ajungând la o staţie de tramvai, Bilţ se urcă în primul vagon oprit în faţa lui. Luă tramvaiul nu pentru a ajunge mai curând acasă, ci pentru a veni puţin timp în contact mai apropiat cu oamenii oraşului. Ar fi dorit să le audă şoaptele, comentariile, căci îşi închipuia că gândul fiecăruia, ca şi al lui, trebuie să fie numai la trecerea prin oraş a coloanelor hitleriste.

Într-adevăr, o parte dintre cei aflaţi în vagon vorbeau cu entuziasm despre noile acţiuni militare ale lui Hitler, dar aceştia nu erau prea mulţi; ceilalţi, majoritatea, păreau stăpâniţi de o îngrijorare apăsătoare – o îngrijorare mută, care parcă le luase graiul, niciunul nu scotea o vorbă. Se priveau doar unul pe altul temători, bănuitori şi neîncrezători în nimeni, aruncând din când în când priviri furişe spre cei ce cu voce tare, proslăveau pe hitlerişti.

La o nouă staţie de tramvai, dădu buluc în vagon un grup de tineri – erau tineri şvabi, se vedea după felul cum erau îmbrăcaţi, purtând aceleaşi spenţere ale tineretului hitlerist, aceiaşi ciorapi albi; tinerii fascişti începură un cântec războinic, sacadat, agasant, care nemulţumi mai pe toţi cei din vagon şi mai mult ca pe ceilalţi pe On Bilţ, care la prima oprire sări jos din vagon.

Văzându-se singur pe trotuar, Bilţ simţi nevoia de a fuma – vârî mâna în buzunarul hainei şi acolo, lângă portţigaret, dădu peste a doua scrisoare găsită în mapa lui Munte. Uitase de ea. Ca şi cealaltă, şi scrisoarea aceasta era adresată tot lui Munte personal, aşa că şi acum Bilţ ezită câteva clipe înainte de a o deschide – o deschise totuşi şi citi:

„Iubite colega,

Câtă plăcere mi-a făcut scrisoarea dumitale! Amintirile din tinereţea noastră mi-au revenit în minte, stârnite de rândurile pe care cu atâta căldură mi le-ai scris; *au fost timpuri frumoase timpurile tinereţii noastre, păcat c-au trecut aşa de repede!*

Îţi mai aminteşti de excursiile pe care le făceam cu întreaga noastră bandă? *De banda noastră care* radia *atâta sănătate şi veselie? Dar de Joachim şi mica lui localitate din Boemia? Ah, ce tip*; *câtă energie* radia *neastâmpăratul acela! Ei bine, prietene,*

analizând cu minuţiozitate cele ce mi-ai trimis, citindu-ţi şi expunerea, îţi pot spune cu certitudine – ai în cele cuprinse un complex similar cu acel al lui Joachim!

Nu ştiu dacă trebuie să te felicit sau să te compătimesc – eu, ţinând seama de împrejurările în care ne aflăm, mi-aş permite să-ţi dau un sfat: lasă totul înmormântat! E singurul lucru pe care un om care nu vrea să-şi încarce conştiinţa cu o grea povară îl poate face.

Eu, dragă prietene, nu mai sunt la catedră; Politehnica din Dresda nu mai are nevoie de mine. Cred c-ai aflat: la noi toate trebuie să fie „chimic pur”! Şi, dacă-ţi mai aminteşti, eu nu corespund întru totul acestei cerinţe!

E vorba să fiu pus la o muncă – alta decât cea didactică, căci oricum, sunt (tocmai în ceea ce te interesează şi pe tine) unul dintre puţinii specialişti – e mare cinstea care mi se face. Şi trebuie să mulţumesc lui Dumnezeu pentru îndurarea sa, altcum nu ştiu ce m-aş fi făcut, căci – bătrân, dar tot mai ţin la viaţă!

Aşadar, nu mai trimite nimic la vechea mea adresă, iar la cea nouă nu se va mai putea. De altfel, pe cea nouă nici eu n-o ştiu încă.

Revenind la tinereţea noastră, pe care aşa de sentimental ai evocat-o – alungă regretele, ele nu-şi mai au rostul! Da, nimic nu-şi mai are acum rostul, în afară de viaţa pe care trebuie să ne-o păstrăm... Deci, prietene, ca ultim cuvânt: lasă totul înmormântat, nu mai scotoci nimic – e mai bine aşa; *Dumnezeu să ne ajute!*

Adio!

Bătrânul tău coleg şi prieten
Dr. Johann Roth.”

„Ce naiba o mai fi însemnând şi asta? Ce sunt sentimentalismele astea între doi oameni de ştiinţă? Ciudat! Roth! Johann Roth, profesor la Politehnica din Dresda!... A! Dar ăsta-i apaticul profesor Roth, bătrânul care m-a vizitat astăzi dimpreună cu nazista Hannelore Schmidt!” gândi Bilţ.

Aruncându-şi din nou ochii pe scrisoare, observă sublinierile şi o străfulgerare îi lumină mintea:

— *Radia!* Cuvânt subliniat şi repetat! şopti Bilţ, nespus de bucuros că dezlegase enigma: ah, şi Joachim, şi mica lui localitate din Boemia! Vasăzică Munte a descoperit un zăcământ

de uraninit; bravo, bravo lui! Şi eu, nesocotitul, care mi l-am închipuit un naiv, un naiv cu mentalitate de căutător de aur! Oho, dar bătrânul nu numai că nu era naiv, ci dimpotrivă – cunoscându-i pe naziști, el trimite o probă şi fostului său coleg de universitate, iar Roth răspunde mascat, comunicând ceea ce Berlinul nu vrea ca Munte să afle; asta-i explicaţia apatiei lui Roth, scrisoarea aceasta! Bătrânul e posedat de teama permanentă că scrisoarea lui, cu ocazia vizitei lui Hannelore, va ieşi la iveală; dar ce caută bătrânul aici, cu această valkyrie nazistă?... Da, da, fără îndoială Hitler nu s-a putut dispensa de oamenii de ştiinţă, şi chiar când nu sunt „chimic pur" e nevoit să-i folosească; bietul profesor Roth, trebuie să-l asigur pe o cale oarecare că în privinţa scrisorii poate să fie liniştit!

Bucuros de cele aflate, Bilţ porni aproape alergând spre casă. Cunoştea acum rezultatul analizei: zăcământul lui Munte era compus dintr-un minereu radioactiv similar celui din Cehoslovacia; „vasăzică uraniul îi interesează pe naziști, metalul acesta radioactiv l-au declarat ei strategic; pun radioactivitatea în slujba războiului, bestiile!"

În grădina casei, proprietarul lui Bilţ, un şvab bătrân, pensionar al căilor ferate, vechi social-democrat de factură austriacă, îşi curăţa pomii de uscături, mânuind cu atenţie foarfeca şi ferestrăul. Sta cocoţat pe o scară şi cum îl văzu pe Bilţ intrând în grădină şi începu:

— *Herr Doktor,* i-aţi văzut?

— Te bucuri, *Herr Hans?* îi răspunse printr-o întrebare Bilţ, ca să-l întărâte, căci de la cotropirea Austriei şi lichidarea socialiştilor vienezi, bătrânul pensionar devenise cel mai neîmpăcat adversar al lui Hitler. De multe ori când discuta cu Bilţ, iar acesta aducea ca motiv al adversităţii sale faţă de hitlerism călcarea în picioare a tot ce omenirea a avut mai măreţ ca creaţie a gândirii, bătrânul Hans îl întreba: „Dar democraţia noastră socialistă vieneză unde-o laşi? Uiţi c-a fost zdrobită sub călcâiul cizmei hitleriste?"

— Eu? Să mă bucur? *Herr Doktor,* cum vorbiţi aşa? Fireşte, până la urmă zugravul o să-şi frângă gâtul, sunt sigur de asta, dar astăzi, când i-am văzut, m-au trecut fiori, iar ca să mă liniştesc, după cum vezi, m-am apucat să-mi curăţ pomii.

— Bravo, *Herr Hans,* îmi pare rău că nu-ţi pot strânge mâna, nici eu n-am avut o zi bună! răspunse Bilţ.

— Stai că mă dau jos, mai stai! insistă bătrânul, dar Bilț se îndepărtase, era de acum în pragul casei.

Marta, soţia lui Bilţ, îl întâmpină nerăbdătoare, drăgăstoasă:

— Onule, cum a fost? Ştii? Tot timpul între orele douăsprezece şi unu am ţinut câte cinci minute pumnii strânşi, ca să ai succes!

— Am şi avut; un succes extraordinar. Am fost şi aplaudat; e gata masa?

— Gata, dar… ştii? Iar nu mi-au reuşit găluştele de griş!

— Iar?! făcu Bilț, ca să pară în ton.

— Iar, dar am pentru tine o surpriză, aşa că o să mă ierţi pentru găluşte; am pus mâna pe Cavalerul Medieval; hai să ţi-l arăt!

Despre Cavalerul acesta Medieval, Marta ciripise în nenumărate rânduri şi pe diferite căi căutase să-l determine pe Bilț pentru a sacrifica o mică sumă, cu care să-l poată cumpăra de la anticarul unde-l ochise. Era un tablou vechi, portretul unui cavaler medieval care-i plăcuse foarte mult Martei, dar Bilț nu se lăsase niciodată impresionat; banii trebuiau pentru alte multe ale micului lor cămin. Ea însă ciupise câte puțin din banii de coşnită şi până la urmă reuşise să facă suma; acum Cavalerul Medieval trona în camera de lucru a lui Bilţ, ca un dar ai ei pentru întâia lui zi de profesorat plin.

Într-adevăr, Bilţ îl găsi interesant: o figură expresivă, ochii vii, căutătură şireată şi iscoditoare. Şi ceea ce remarcă Bilţ de la prima vedere era că, ori din care parte ar fi privit portretul, ochii Cavalerului îl urmăreau:

— Ţine toată casa şi pe toţi sub ochi! spuse Bilţ; pare permanent treaz, ca şi glasul conştiinţei!

— Nu-i aşa? Am ştiut eu, mă pricep în alegerile pe care le fac; află, domnul meu, că am mai ochit ceva, ceva tot pentru tine, pentru camera ta, dar nu-ţi spun, ca să nu crezi că iarăşi vreau să-ţi cer bani; hai acum la masă!

Bilţ se simţea nespus de bine în micul lor cămin, înjghebat din strădania Mariei, care făcuse totul aproape din nimic, adunând diferite piese vechi, de ocazie, de pe la anticari, cu care împodobise şi mobilase casa. Era mândră de achiziţiile ei, şi de fapt, micul lor apartament ieşea sub toate aspectele din banalitatea interiorului burghez.

— Găluştele, de data aceasta, sunt excelente! remarcă Bilţ, mâncând cu poftă.

— Hai, hai; nu-ţi râde de mine... dar ia spune-mi, domnul Caragaţ a fost şi el la prima ta prelegere, aşa după cum se obişnuieşte?

— Da, a fost şi el, dar nu la prelegerea mea; asta mi-ar mai fi trebuit...

— De ce?

— Hai, să nu mai vorbim!

— Onule; îmi ascunzi ceva! Ce s-a întâmplat? Îmi pari schimbat, morocănos, ce-i cu tine?

Întrebările ei insistente îi stârniră din nou gândurile, gândurile şi teama: oare se va putea descurca în chestiunea cu Hannelore, oare va putea să-i dejoace pe nazişti? Dar ieşirea lui în timpul prelegerii, nu va avea ea urmări? Doamne, în ce situaţie critică ne-au zvârlit evenimentele!

Marta ciripea într-una, dar de data aceasta ciripitul ei nu-i mai făcea plăcere, căută să mănânce în grabă şi invocând ocupaţii urgente, un studiu pe care urma să-l întocmească, trecu în camera sa de lucru.

— În seara aceasta avem concertul de orgă, nu uita! îi strigă Marta ocupată cu strânsul mesei.

— Bine, bine, răspunse de mântuială Bilţ.

— Doamne, că morocănos mai eşti! murmură Marta în urma lui.

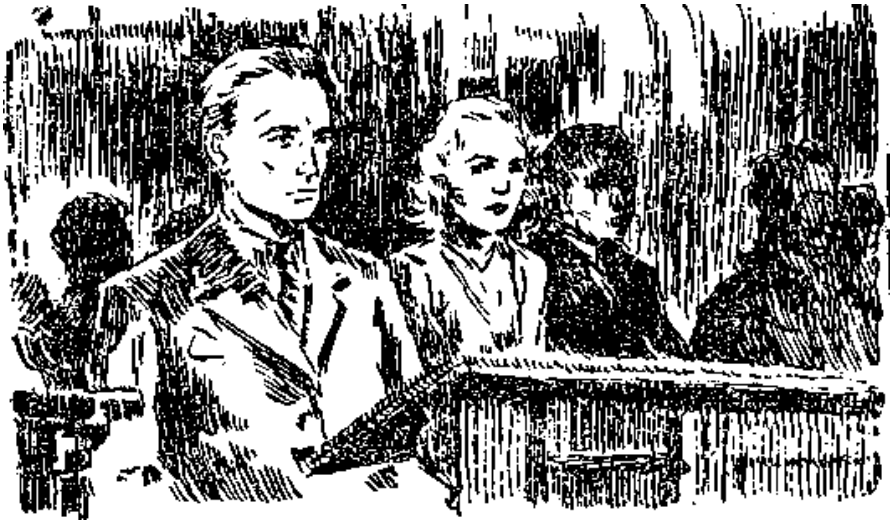

Capitolul 2

Cu gândurile învălmăşite, având în faţa ochilor când pe domnişoara Hannelore Schmidt, când pe profesorul Roth, Bilţ se apucă să răsfoiască toate revistele de specialitate pe care le avea. Acum, după vizita Hannelorei, după scrisoarea lui Roth şi văzând interesul mare pe care naziştii îl arătau zăcământului de uraninit, descoperit de către profesorul Munte, Bilț căută să se pună la curent cu tot ce se lucrase până atunci în domeniul radioactivităţii.

Îl interesau în primul rând descoperirile în legătură cu geneza zăcămintelor radioactive – poate, îşi spunea Bilţ, între timp, geologii să fi emis noi teorii, în afara celor cunoscute de el în această privinţă.

Răsfoi mai toate revistele străine pe care le avea dar nu găsi aproape nimic în afara celor cunoscute. Numai în „*Bulletin Suisse de Minéralogie*" dădu peste un scurt studiu, care avea ca obiect zăcământul canadian de dincolo de cercul polar – era un studiu comparativ între acest zăcământ şi cel african situat în provincia Katagna din Congoul belgian. În încheiere, autorul studiului amintea că atât unul cât şi celalalt zăcământ au intrat în exploatarea intensă a americanilor, care arată un viu interes cercetărilor în legătură cu uraniul.

— Aşadar, nimic nou! îşi spuse Bilţ şi încercă să încadreze zăcământul descoperit de către profesorul Munte în una dintre categoriile genetice cunoscute, întrebându-se tot mereu: „să fie sub formă de filoane concentrate în pegmatitele granitice? Pare

posibil! Dar oare cantitativ ar prezenta vreun interes? S-ar putea! Războiul nu se supune legilor economice, nu vrea să ştie de economie în muncă şi bani; dacă Hitler are nevoie de ceva, scoate acel ceva şi din piatră seacă! Ar mai putea fi de formaţie exogenă, dar nu-mi vine a crede! Dacă într-adevăr zăcământul există şi prezintă toate condiţiile pentru a fi exploatat cu succes, nu poate fi decât hidrotermal! Bine; hidrotermal; dar unde-şi are locul?”

Bilţ scoase dintr-un sertar mai multe hărţi geologice şi începu să le cerceteze cu atenţie, începând să facă presupuneri, toate în legătură cu posibilitatea existenţii zăcământului descoperit de Munte – dar nu peste mult timp se convinse că, deşi prospectat de mult şi exploatat din timpuri imemorabile, subsolul ţării noastre, fără îndoială, ascunde încă multe taine.

Lăsă problema nerezolvată şi trecu la alta, care nu era de specialitatea lui, dar avea oarecare legătură cu afacerea zăcământului, cu vizita Hannelorei şi interesul mare pe care naziştii îl arătau minereului uranifer. Ar fi vrut să ia cunoştinţă de cele mai noi descoperiri în domeniul dezintegrării atomului de uraniu, ca să-şi completeze vagile cunoştinţe pe care le avea în domeniul acesta încă de pe timpul când se afla la Paris, şi care rămăseseră în stadiul acela, căci întors în ţară, angajat în activitatea didactică, nu mai avusese timp să se ocupe de o problemă care nu intra în preocupările specialităţii lui.

Păstra revistele de specialitate din domeniul fizicii şi chimiei nucleare, le avea aproape pe toate, căci nu erau prea numeroase, stăteau vraf pe dulapul lui, necercetate – iată că le venise şi lor rândul, după ce răsfoise pe toate cele ce aveau ca obiect geologia şi ştiinţele înrudite.

Găsi un studiu al lui Feri şi îl citi cu atenţie. Feri avansase mult între timp; cercetările sale ajunseseră la un stadiu foarte înaintat, dar el afirma că mai avea multe necunoscute în faţă. Întâlni şi un studiu al lui Joliot-Curie şi constată cam acelaşi lucru.

Într-o revistă berlineză, Bilţ dădu peste un studiu semnat de doi savanţi germani: Hahn şi Strassman – din studiul lor reieşea că ei reuşiseră să dezintegreze atomul de uraniu, întrebuinţând o metodă nouă, despre care însă nu se dădea nicio relaţie. De altfel, întreg studiul părea acoperit cu o perdea, sub care putea străbate doar privirea specialiştilor şi nu a neiniţiaţilor.

Urmă o perioadă fără nicio menţiune – revistele tăceau complet, ca şi când problema ar fi fost pentru totdeauna închisă – dar iată că recent de tot, în două dintre cele mai noi numere ale unei reviste americane, problema revenea din nou legată de nume noi şi ele: În S.U.A., un ungur, Leo Szilard, şi colaboratorii săi tindeau spre aplicarea practică a principiului dezintegrării atomului de uraniu; din cele relatate de revistă reieşea că Szilard înaintase mult în dezlegarea problemei, că se putea trece la aplicarea industrială, la fabricaţie, fără să se indice ce anume era de fabricat.

Dar iată şi o notă marginală, foarte discretă de altfel, şi pusă tot în legătură cu cele amintite: Lisa Meitner, cercetătoare şi ea în domeniul dezintegrării atomului, nevoită să se refugieze din Germania nazistă aducea şi ea un aport însemnat în desăvârşirea cercetărilor atomiștilor din S.U.A.

Şi chiar în numărul următor apărea şi numele marelui matematician şi fizician Albert Einstein – nu era vorba de vreun studiu, ci de o vizită a acestuia la Casa Albă, o vizită tocmai în legătură cu aplicarea practică a descoperirilor făcute până atunci în domeniul dezintegrării. Articolul lăsa să se înţeleagă că s-ar putea folosi energia nucleară ca armă hotărâtoare în război. Revista publica concomitent şi părţi dintr-un discurs al savantului englez dr. F. W. Aston, ținut cu vreo patru ani în urmă. La data aceea, discursul lui Aston avea doar caracterul unei previziuni – acum revista îl reproducea ca o justificare în cazul folosirii energiei nucleare ca armă de distrugere în război.

Bilţ găsi foarte interesant acest discurs şi citi cu voce tare:

„Sunt printre noi oameni care spun că astfel de cercetări ar trebui interzise prin lege, susţinând că forţele de distrugere pe care omul le are la dispoziţie sunt şi aşa destul de mari; probabil că strămoşii noştri cu chip de maimuţă din timpurile preistorice au protestat la fel împotriva folosirii unei invenţii noi cum a fost focul! Personal sunt de părere că izvoarele accesibile de energie intraatomică se găsesc fără îndoială pretutindeni în jurul nostru şi că va veni ziua când omul va putea pune în libertate această forţă aproape nemărginită şi o va supune controlului său; nu-l vom putea împiedica să facă aceasta şi sperăm doar că nu o va folosi exclusiv pentru a arunca în aer pe vecinul său!”

— Vasăzică aici am ajuns, la justificări! Deci goana a început – înainte, care pe care! îşi spuse Bilţ, ridicându-se de la masă,

făcând câteva mişcări pentru a se desmorţi; aşadar, de o parte unii, de cealaltă alţii; iată explicarea enigmei din scrisoarea Universităţii din Berlin, iată rostul vizitei domnişoarei Schmidt! Ei bine – exclamă el, aşezându-se din nou la masă – voi proceda aşa după cum recomanda profesorul Roth în scrisoarea sa către Munte: va rămâne totul înmormântat! Da, voi face tot ce-mi stă în putinţă ca zăcământul să rămână ascuns, înmormântat – ascuns chiar şi pentru mine, nu numai pentru bestiile acestea fasciste care-l râvnesc cu atâta stăruinţă! Iar dacă cerul se va lumina vreodată, voi şti eu să dau de el – îl voi dibui, îl voi descoperi; voi putea spune atunci: iată, eu l-am păstrat, eu am luptat ca el să rămână îngropat, ascuns faţă de cotropitori – e aici, îl aveţi; folosiţi-l pentru binele tuturor, e al nostru!... Bietul profesor Roth, la data când îi scria lui Munte, nu-şi putea închipui că chiar el va fi pus să lucreze pentru nazişti... Dar cine-i oare acest profesor Roth? Trebuie să fie unul dintre puţinii specialişti, din moment ce naziştii au trecut peste regulile catehismului lor şi l-au trimis pe el, „chimic nepur", aici, la noi, în misiune aşa de importantă, aşa de tainică!

Se ridică şi, îndreptându-se spre raftul cu cărţi, luă un anuar al universităţilor şi institutelor superioare de învăţământ din Germania – deschise anuarul la litera R – erau mai mulţi Roth, între care şi Johann Roth, profesor la Politehnica din Dresda. Rubrica bătrânului profesor expunea toate datele sale personale: când s-a născut şi unde, cine i-au fost părinţii, unde şi-a făcut studiile, lucrările tipărite până la editarea anuarului – toate în domeniul radioactivităţii şi fizicii nucleare. Ultimul studiu al lui Roth purta titlul: „Consideraţiuni asupra dezintegrării atomului de uraniu" – în dreptul acestui titlu era o steluţă, iar în subsolul paginei o notiţă: „Observaţiile critice asupra acestui studiu sunt rezumate la pagina 516 a anuarului".

Bilţ deschise la pagina amintită şi rămase foarte surprins; „observaţiile critice" se mărgineau doar la a bagateliza cele susţinute de Roth. În studiul său, pre- zentându-le ca exagerări nepermise, şi nu erau nici de fel o critică întemeiată, susţinută ştiinţificeşte „Nu poate fi vorba de catastrofe – se spune în nota destul de extinsă – profesorul Roth a avut mai mult intenţia de a înspăimânta, decât pe aceea de a elucida o problemă ştiinţifică. De altfel rezultatul s-a şi văzut, oamenii de ştiinţă din Germania au trecut sub tăcere studiul lui Roth; el n-a impresionat decât pe

iubitorii de fantasme şi nu pe cercetători. Aşa a fost cazul cu acel scriitor. De literatură uşoară care a scris o nuvelă fantastică bazat pe aberaţiile cu aparenţă ştiinţifică ale profesorului Roth – nuvela a apărut în revista franceză „Fiction” şi poartă titlul: „Noul paradis”.

Întâmplător, „Fiction” era revista favorită a Martei, ea strângea toate numerele, aşa că lui Bilţ îi fu foarte uşor să dea peste nuvela „Noul Paradis”.

Începutul nuvelei era cam greoi, dar de pe la pagina a treia, stilul deveni mult mai curgător, aşa că Bilţ se lăsă furat de lectură.

Tema era următoarea: un tânăr savant american, de mai multe ori milionar, se hotărî într-o bună zi să-şi schimbe felul de viaţă şi să se consacre studiului dezintegrării energiei nucleare, pentru a folosi această energie ca sursă motrică pentru o rachetă pe care o plănuise, şi cu care voia să încerce un zbor interplanetar. În laboratorul care a început să lucreze, milionarul a întâlnit o tânără fiziciană – domnişoara Eva; pe băiat îl chema Adam – coincidenţă căutată, bineînţeles. Aşadar ajungând să lucreze împreună, pasiunea pentru ştiinţă i-a apropiat; din apropierea aceasta a izbucnit scânteia iubirii. Adam i-a mărturisii intenţiile sale şi-a pus-o în curent cu stadiul în care se află lucrările pentru desăvârşirea rachetei. Eva – ca o adevărată savantă – avea şi ea un ţel ştiinţific de atins: ar fi vrut, nici mai mult nici mai puţin, să transforme zăcământul de uraninit de la „Marele lac al urşilor” într-o formidabilă pilă atomică – ea avea gata conceput şi calculat planul, procedeul şi expunându-le lui Adam, i se părură şi acestuia posibile.

Seara, sub clar de lună, îndrăgostiţii îşi depănau visele, şi, se înţelege, se iubeau; dar într-o bună zi domnişoara Eva găsi necesar să-i facă lui Adam o intimă mărturisire: va fi mamă!

În culmea fericirii, Adam veni cu propunerea ca împreună să fugă de pe lumea aceasta rea şi meschină şi să se refugieze pe o altă planetă, ca progenitura lor să nu se nască pe acest păcătos pământ. Acolo, în altă planetă, ei vor fi primii oameni; împreună vor da naştere unei noi omeniri lipsită de păcatele pământenilor. Omenire ideală. Fireşte, domnişoara Eva primi cu multă bucurie şi expansiune amoroasă propunere a iubitului ei – dar – totdeauna intervine până şi în cele mai năstruşnice plănuiri câte un dar. Dar dacă nu vor avea nici acolo linişte? Dar

dacă vor veni peste ei şi alţi pământeni. Aducând cu ei toate păcatele pământenilor?

Lucrul părea posibil, căci o rachetă interplanetară o dată construită, putea să servească şi altor ingenioşi constructori ca model şi stăpâniţi de dorinţa evadării să ia şi ei aceeaşi cale.

Frământată de aceste îngrijorări, domnişoara Eva luă hotărârea de a distruge pământul şi pe toţi locuitorii săi. Adam adoptă planul şi puse la dispoziţie fondurile necesare pentru transformarea zăcământului uranifer de dincolo de cercul polar într-o nemăsurată pilă atomică. Eva era sigură că va reuşi să transforme depozitul acela imens de uraniu într-o masă dezintegrabilă pe care, apoi, s-o supună unei explozii – îi lipseau doar planurile secţionate ale aparatului detonant: muncă numai de câteva săptămâni pentru o savantă de talia ei.

Zis şi făcut. Până îşi va pune Adam la punct racheta, ea se va ocupa de aparatul detonant, şi când totul va fi gata, urcaţi în racheta lor, după ce zăcământul de minereu uranifer va fi intrat în faza optimă a dezintegrării, vor lansa de la o mare înălţime aparatul detonant; atunci pământul va exploda ca o bombă – praf şi pulbere se va alege de el!

Iar fericita pereche Adam şi Eva va călători printre aştri, în căutarea unuia care să prezinte toate condiţiunile pentru transplantarea vieţii omeneşti Acolo vor pune bazele unei noi omeniri şi vor crea o civilizaţie aşa de perfectă cum nici nu se poate închipui.

Tinerii s-au apucat cu multă stăruinţă de lucru. Milioanele lui Adam serviră la instalarea grabnică a maşinilor electrice gigantice, care vor acţiona într-un tempo rapid procesul de dezintegrare a uraniului din zăcământ şi transformarea întregului depozit într-o neînchipuit de mare pilă atomică.

Lucrările avansau şi primele fenomene înregistrate confirmau întru totul temeinicia calculelor domnişoarei Eva – după toate probabilităţile, acţiunea tainică de distrugere a pământului mergea pe calea cea bună!

Când totul ajunse în faza culminantă, cei doi îndrăgostiţi pregătiră în grabă racheta pentru zbor – interiorul ei era în aşa fel construit încât să servească drept barcă a lui Noe, căci – ca şi biblicul Noe – ei luaseră: un viteluş şi-o viţeluşă, un căţeluş şi-o căţeluşă, un cotoiaş şi-o pisicuţă, şi alte tinere perechi de

dobitoace, alese din rasele cele mai perfecte, şi care se bucurau de simpatia domnişoarei Eva.

Montară aparatul detonant şi-şi luară zborul.

Ajunşi la limitele stratosferei, Adam declanşă aparatul detonant, iar după câteva minute, când racheta ieşise complet din zona periculoasă, aparatul detonant izbi în plin zăcământul devenit pilă atomică producând explozia – şi în aceeaşi miime de clipă, explozia cuprinse întreg globul pământesc.

Un oftat de uşurare şi Adam puse în funcţiune picupul pe care-l luase în rachetă. În armonia muzicei lui Bach, călătoria în spaţiul sideral a celor doi îndrăgostiţi începu în cele mai fericite condiţiuni.

În urma lor, pământul – o masă incandescentă – îşi urma cu aceeaşi precizie drumul său în jurul soarelui, spre deplina satisfacţie a cuplului Adam şi Eva. Porniţi să pună bazele unei noi omeniri, unui paradis fără păcat.

Acţiunea nuvelei era plasată cam prin 1970.

— Ce aberaţie! izbucni Bilţ când ajunse la ultima pagină, şi zvârli cât colo revista.

Dar mai apoi, agăţându-se de o afirmaţie şi alta, punându-le în legătură cu relatările sumare din studiile citite, cât şi cu scrisoarea lui Roth, fu nevoit să recunoască c-ar fi totuşi şi ceva posibil în această fantasmagorie literară. Evident, nu în proporţiile celor cuprinse în nuvelă, dar totuşi ceva apropiat de catastrofă; concluzia aceasta pe jumătate formată îl înspăimântă.

„Hitler, stăpân pe secretul întrebuinţării practice, în război, a principiului dezagregării atomului, nu înseamnă aceasta, prin însăşi faptul în sine, un dezastru pentru omenire şi civilizaţie?”

Răspunsul izvorât dintr-o elementară logică îi dădu fiori. Simţi că se sufocă, respiraţia i se tăiase; smunci şi-şi desfăcu gulerul cămăşii, trase cu putere aer în piept, dar senzaţia de sufocare persista; sări în sus şi se îndreptă spre fereastra, pe care o deschise larg.

Afară se înnoptase. Era o seară senină; pe cer apăruseră primele stele; Bilț îşi înălţă privirea spre cea mai strălucitoare; poate o planetă pe care viaţa s-a înfiripat, sau poate numai o masă enormă de materie arzândă, într-o vertiginoasă mişcare!

Bilţ închise ochii şi în minte avu o bună parte din panorama cosmică. Deodată i se păru că vede, călătorind prin spaţiul

sideral, racheta modernei perechi Adam şi Eva alergând în căutarea unui loc de refugiu; dar oare nu cumva el însuşi ar fi dorit să se vadă în căutarea unui astfel de loc?

— Onule, auzi deodată glasul Martei şi trezit, readus la realitate, se întoarse brusc cu faţa spre uşa camerei:

— Ah, bine c-ai venit; bine c-ai venit! rosti el deschizând braţele, alergând spre Marta, îmbrăţişând-o, sărutându-i ochii, fruntea, buzele, ca un îndrăgostit stăpânit de disperată pasiune.

— Vai, îmi deranjezi părul; ce-i cu tine? Am venit să te iau, ne aşteaptă domnul Hans şi doamna Lotte; ai uitat de concertul de orgă? îi spuse Marta mirată, căutând să se desprindă din îmbrăţişarea lui.

— Am uitat tot; numai pe tine nu te-am uitat, fiindcă te iubesc! Te iubesc cu disperarea singurătăţii, aşa după cum, probabil, a iubit biblicul Adam pe biblica Eva – cu disperarea singurătăţii, cu teama de a o pierde şi a rămâne singur!

— Dar ce-i cu tine, Onule? Nu cumva eşti bolnav? Punându-i mâna pe frunte, convingându-se că nu are febră, Marta îl îmbrânci uşurel, şăgalnic: n-ai nimic! Totuşi, mi se pare cam suspectă expansivitatea ta!

— Aşi! Nu înţelegi? Închipuie-ţi că tu ai fi singura femeie, eu singurul bărbat!… undeva, pe vreo planetă…

— Hai, hai; văd că-ţi arde de glume; ia-ţi paltonul şi să mergem, să nu ne aştepte doamna Lotte prea mult!

Ieşiră împreună; de la portiţă se auzi glasul doamnei Lotte:

— *Herr Doktor*, o să întârziem!

Madam Lotte. Consoarta domnului Hans, era o bătrânică sprintenă, cu care Marta se avea în mare prietenie şi cu care tăinuia cu plăcere, când avea câteva clipe de răgaz.

— Ce avem astă seară, madam Lotte? o întrebă curtenitor Bilţ, reluându-şi întru totul felul obişnuit de a fi.

— Bach, *Herr Doktor!* răspunse bătrânica.

— Tocmai Bach?! făcu Bilţ, cu gândul la nuvela citită.

— Ce vă miră? Bach, se înţelege; doar programul a fost anunţat de-o săptămână! Numai în ceea ce priveşte interpretarea a survenit o schimbare.

— Ce schimbare? întrebă Bilţ.

— În afara maestrului Frank, va mai cânta şi unul dintre „ăştia” ce trec în jos cu motoarele lor rău mirositoare! Se spune

că-i un meşter mare; doamne, cum pot unii servi şi lui Dumnezeu şi lui Belzebut totodată?!

— Iată că pot; pot! se vârî în vorbă şi domnul Hans; dar ține minte, Lotte, i-am spus-o și domnului dr. Bilţ: mult n-o să-i meargă zugravului!

— Ei, de-ar fi aşa! Dar mă tem, mă tem! se arătă îndoielnică madam Lotte; prinzând braţul Martei, bătrânica păşi mărunţel înaintea bărbaţilor, îndreptându-se spre tramvai.

Vechea catedrală stăpâneşte parcă oraşul cu goticul ei măreţ. Turnul cel mare, avântat spre înaltul cerului înstelat, pare în bătaia razelor lunei şi mai înalt; fără să vrea, Bilț îşi îndreptă privirea spre vârful ei: crucea poleită cu aur străjuieşte parcă asupra întregii lumi – o lume zbuciumată de patimi, roasă de ură, încleştată în sângeroase zvârcoliri: da, cuplul Adam şi Eva a cam avut dreptate în privinţa aceasta! Totuşi, patimile şi păcatele izvorâte din ele nu îndreptăţesc distrugerea; nu, nu – e o nebunie; chiar atunci când e de domeniul fanteziei! Fantezie? Dar Hitler? Oare de dragul fanteziei nutreşte şi aplică gânduri de distrugere?

Şi din nou On Bilţ se trezi încurcat în păienjenişul preocupărilor care-l frământaseră toată ziua.

În catedrală domnea o atmosferă tainică; nu se auzea niciun zgomot, deşi aproape toate băncile erau ocupate – luminile becurilor electrice se răsfrângeau pe vitraiuri, accentuând şi mai mult tainicul atmosferei.

Bilț trecu cu paşi abia simţiţi printre cele două rânduri de bănci:

— *Bitte*[1], auzi un glas şoptit. Îşi îndreptă în mod automat ochii într-acolo. Cineva îi făcu loc pe capătul băncii. Când se uită mai cu atenţie, o recunoscu pe domnişoara dr. Hannelore Schmidt; avu o repulsie, dar nu mai putea da înapoi. Se aşeză alături de ea, şi rosti cu glas tremurat un cuvânt de mulţumire.

Hannelore îl observa cu coada ochiului, aştepta să-i citească pe față mulţumirea că se află lângă ea sau impresia de neplăcută surpriză, dar Bilţ părea de piatră, înmărmurise; sentimentul celui care, cuprins de vijelie, îşi vedea salvarea în împietrire, pusese stăpânire pe el.

Bilţ rămase pe locul acela, alăturea de Hannelore, despărţit de Marta şi de cei doi bătrâni: închisese ochii lăsându-se dus pe

1 Poftim. (în limba germană) (n.r.)

aripile visului. Cele cuprinse în revista „Fiction” începură să-l obsedeze din nou. Nu mai era vorba de eroii nuvelei, ci de coloane nesfârşite de soldaţi cu svastică. Puhoi apocaliptic, revărsat asupra omenirii, i se părea marşul coloanelor hitleriste; deasupra lor – o mână monstruoasă care le călăuzea. Şi iată că mâna se întinde asupra lui, desface ghiarele, gata să-l înşface! On Bilţ deschise ochii, Hannelore îl privea cu insistenţă, contrariată parcă de imobilitatea lui.

— Pe aici oamenii nu prea sunt punctuali, auzi Bilţ glasul şoptit al vecinei sale. Mâine la ora opt voi fi la dumneavoastră, mai spuse domnişoara Schmidt.

„Mâine la ora opt; Dumnezeule”! S-ar putea ca în hârtiile rămase de la profesorul Munte să se găsească totuşi unele indicii asupra zăcământului!” gândi Bilţ şi răspunse scurt:

— La nouă!

— Bine; atunci la nouă! întări Hannelore.

După câteva clipe crainicul anunţă:

— Doamnelor şi domnilor, maestrul Frank va executa primul punct din programul de astă-seară; să-l ascultăm.

Ca zumzetul unui roi de zeci de milioane de albine în zbor se porniră acordurile orgii, umplând golul imens de sub bolţile gotice – cele aproape o sută de registre mânuite cu măestrie de către meşterul Frank păreau un descântec de vrajă; organistul căuta parcă să îmblânzească ca pe şerpi veninoşi mica gloată omenească ce se afla acolo – şi fermecătoarea, profunda muzică a lui Bach continuă; iar când vraja fu desăvârşită, o cavalcadă de acorduri puternice străbătu catedrala; ascultătorii îşi înălţară fără trufie capetele, îmblânziţi, supuşi, gata să se lase duşi în înaltul cerului.

Bilţ asculta cu inima strânsă, cu răsuflarea oprită. Nu vedea pe nimeni dintre cei din jur, era singur şi nu se afla în catedrală, ci era acum în interiorul nu prea larg al rachetei cuplului Adam şi Eva. Stătea pe loc şi totuşi alerga cu iuţeală vertiginoasă prin spaţiul sideral, însoţit de armonia muzicii lui Bach, iar când ecoul ultimelor note se pierdu şi tăcerea cuprinse din nou interiorul catedralei, lui Bilţ îi trebuiră câteva clipe până ce simţurile îl readuseră pe pământ.

— Urmează oaspetele nostru, domnul căpitan Friedrich Kloss, din trupele *Führer*-ului! lovi auzul lui Bilţ vocea crainicului.

— *Heil! Heil!* se auziră glasuri răzleţe.

Orga începu din nou. Acordurile compoziţiei pe care o cânta Kloss erau mai puternice ca tunetele; era vijelia dezlănţuită într-un spaţiu închis; un vârtej nimicitor care macină totul în sânge şi foc.

Bilţ simţi cum se pierde, cum parcă o prăpastie se deschide sub picioarele lui, cum se prăbuşeşte în afund şi, cu zgomot tumultos, milioane de oameni se prăbuşesc o dată cu el, contopindu-se într-o masă amorfă, fiecare devenind un firicel imperceptibil în vârtejul acela diabolic.

Făcu o sforţare şi se ridică de pe bancă – îşi păru sie însuşi nesfârşit de înalt, înalt ca şi pilaştri catedralei, înalt şi puternic – nu un firicel imperceptibil de materie ci un Om – un Om gata de împotrivire. Cu paşi apăsaţi se îndreptă spre ieşire; în urma lui simfonia se desfăşura în acelaşi tempo mereu vijelios, mereu nimicitor.

Afară, cerul – tot senin, luminat de lună – părea mai, nemărginit, mai neînţeles – piaţa catedralei era pustie, oraşul părea adormit.

Bilţ s-ar fi îndreptat spre casă, dar trebuia s-o aştepte pe Marta, pe bătrânul Hans şi pe madam Lotte – îşi aprinse o ţigară şi se postă în apropierea uşei catedralei. Se lăsase frigul – un frig uscat, de noapte de iarnă cu cer senin; o adevărată binefacere pentru fruntea înfierbântată a lui On.

„Voi porni mâine dis-de-dimineaţă spre facultate şi voi distruge tot ce se află în dulăpiorul lui Munte, ca nicio urmă a locurilor pe unde a umblat să nu se poată găsi. Mai mult chiar, voi căuta ca nici eu să nu aflu nimic; aşa că nu voi arunca nicio privire hârtiilor din dulăpior – taina să rămână şi pentru mine taină, ca ei să nu aibă ce-mi smulge, nici dacă m-ar supune celor mai groaznice chinuri!”

Hotărârea aceasta luată, Bilţ începu să se simtă alt om, ca unul fixat pe o poziţie pe care trebuie s-o apere cu toate puterile sale. Nu se mai temea de nimic acum, nici de viziunea mâinii cu ghiarele desfăcute ameninţător, nici de coloanele cotropitoare cu care dăduse ochi în dimineaţa zilei aceleia: cât despre Hannelore: care pe care! Oricum, el are toate atuurile în mână, le va distruge, dar nu le va ceda! Simţea că-l străbat forțe noi, că-i dau putere, că-l înalță – imaginaţia lui nu-l pusese niciodată în postura de erou; acum se lăsa furat întâia oară de imaginaţie, pentru întâia oară simţea fiorii celor hotărâți la fapte mari; porni

agitat – zece paşi înainte, zece înapoi prin faţa catedralei, cu gândul numai la ceea ce are de făcut.

Într-un târziu lumea începu să iasă din catedrală. Bilț zări pălăriuţa cu pană a Hannelorei; fata privea cu stăruinţă în dreapta şi-n stânga.

„Fără îndoială mă caută pe mine!” îşi spuse Bilț şi se feri din calea privirilor ei.

Când Marta şi madam Lotte ieşiră din catedrală, Bilţ păşi între ele. Prinzând şi pe una şi pe cealaltă de braţ, porniră spre casă, el pălăvrăgind anapoda, ca să-şi alunge gândurile. Faptul acesta atrase atenţia Martei, care într-un târziu îl întrerupse:

— Onule, pentru ce ai ieşit din catedrală? îl întrebă cu o urmă de suspiciune în glas.

Bilţ nu-i răspunse – îşi încetă însă pălăvrăgeala, începând din nou să-şi deapăne gândurile de care nu putea în niciun chip scăpa: da, va zvârli în foc toate hârtiile lui Munte, ca să nu mai rămână nicio urmă! Odată operaţia aceasta îndeplinită, îl va chema pe Matei şi va căuta să-l iscodească, să vadă dacă laborantul îşi mai aduce aminte de locurile unde au făcut sondajele, de unde au luat probele trimise la Berlin. Fireşte, Matei îşi va aminti. Ah, îşi va aminti; şi atunci? Matei nu-i o bucată de hârtie pe care s-o poţi pune pe foc! Fără îndoială, Hannelore, neaflând nimic, nicio hârtie, îşi va îndrepta atenţia în altă direcţie şi va întreba: cine-l însoţea pe profesorul Munte? Ce-i voi răspunde? Ai spune că Munte era un singuratec, e simplu, dar de necrezut; te plimbi singur, dar nu porneşti să răscoleşti în afundul pământului singur, fără niciun ajutor! Hm, iată cum devine un laborant beţiv o problemă de interes mondial!

— Onule, ce-i cu tine? Nu mi-ai răspuns la întrebarea mea şi în afară de asta eşti aşa de uituc, încât ai lăsat lumina aprinsă în camera ta de lucru, îi întrerupse gândurile Marta.

Timpul trecuse pe neobservate şi ajunseseră în faţa casei. Într-adevăr, becul era aprins în camera lui Bilţ; razele de lumină se strecurau printre jaluzelele care nu se puteau închide bine.

— Se pare că ai dreptate; uit uneori! răspunse Bilţ.

— Iar o să plătim nu ştiu cât, şi asta numai din pricina ta! insistă Marta, un picuţ ciudoasă.

— Bine, dragă; te rog, lasă-mă acum în pace! mormăi Bilţ ursuz.

— Onule, ce-i tonul ăsta? Ce Dumnezeu ai astăzi? zise Marta, contrariată de felul cum îi vorbise Bilţ.

— Lasă-mă, te rog, în pace; am şi eu preocupările mele, nu pot să-ţi tot zâmbesc şi să-ţi vorbesc nu ştiu cum! răspunse Bilţ tot mai ursuz.

— Aşa?! făcu Marta – şi, desprinzându-se de la braţul lui, schiţând un salut pentru doamna Lotte, porni cu paşi repezi spre uşa casei.

Ciudat, uşa nu era încuiată, dar Marta nu observă acest lucru – intrând în micul antreu, ea deschise uşa camerii lui Bilţ şi, aplecându-se înăuntru, cu mâna întinsă, prinse butonul şi-l suci; camera intră în întuneric – dar deodată se auzi un glas bărbătesc:

— Pardon madam; sunt şi eu aici!

Speriată, Marta scoase un strigăt şi-şi pierdu cunoştinţa. Auzind strigătul ei, Bilţ alergă în grabă – o văzu lungită pe parchetul antreului, iar în pragul camerei sale un om:

— S-a speriat; ridic-o şi du-o în camena ei! spuse omul poruncitor. Vorbea bine româneşte, dar cu accent străin.

Bilţ se supuse în mod automat, fără să-şi dea încă seama de ciudăţenia prezenţei intrusului, care aprinsese din nou lumina şi-i dădea sfaturi:

— Vă recomand să nu încercaţi s-o redeşteptaţi, până n-o culcaţi în pat – desbrăcaţi-o, apoi daţi-i să inspire dintr-o sticluţă cu amoniac sau altă soluţie pe care o aveţi în casă; ce fiinţă slabă!

Bilţ, cu Marta în braţe, se întoarse şi se uită lung, întrebător şi contrariat, la străin.

— Eu vă voi aştepta în camera dumneavoastră; avem de dezbătut o problemă importantă! spuse străinul şi întorcându-se, intră din nou în biroul lui Bilţ.

Pusă pe pat, Marta se trezi din leşin şi întrebă speriată:

— Onule, cine-a fost în camera ta?

— Cine să fie? se trudi Bilţ să caute un răspuns cu aparenţă de adevăr, surâzând cu calm, ca s-o liniştească. Ai avut dreptate, sunt un uituc şi jumătate! Înainte de a pleca spre catedrală, trebuia să-ţi spun, dar am uitat: în noaptea aceasta trebuie să lucrez ceva urgent împreună cu colaboratorul meu şi ca să nu stea omul pe stradă în eventualitatea că noi ne-am înapoia mai târziu decât ora indicată, i-am dat cheile mele şi i-

am spus să intre în camera mea de lucru şi să mă aştepte acolo; vezi acum că nu eu am uitat lumina aprinsă! Asta n-am făcut-o, dar am uitat să-ţi spun tocmai ceea ce-i mai neobişnuit: am permis să intre în casă în lipsa noastră!

— Doamne, Onule, cum ai putut face lucrul acesta? Cum m-am speriat!

— Hai, lasă acum; linişteşte-te! Nu mi-am putut închipui că eşti în stare să te sperii şi de umbra ta!

— Un străin în casă, noaptea, pe neştiute, nu-i una şi aceeaşi cu umbra mea!

— Nu; într-adevăr! surâse fortat Bilţ. Adevărul e că şi el era, dacă nu temător, intrigat: „*O să mă răfuiesc eu cu acest intrus!*" îşi spuse, hotărât să-l zvârle pe uşă, oricine ar fi fost, şi în orice chestiune importantă ar fi venit; de unde acest fel tâlhăresc de a intra noaptea în casa omului?!

— Du-te şi nu lăsa omul să te aştepte prea mult, îi spuse Marta; să nu vă fac câte o cafea?

— Nu, nu; culcă-te! răspunse Bilţ şi, dându-şi seama că s-a liniştit, o părăsi, îndreptându-se în grabă spre camera sa de lucru.

Străinul îl aştepta, înfundat într-un fotel.

— Vreau să cunosc motivul vizitei dumitale neobişnuite! începu Bilţ, renunţând la a-l mai da pe uşa afară fără explicaţii.

— O să-l afli; ia loc! îi spuse străinul, ca şi când *el*, ar fi fost la el acasă; dar mai întâi dă-mi voie să mă prezint: sunt Jack O'Lary! şi necunoscutul îi întinse mâna pe deasupra mesei, fără să se ridice din fotel.

— Da; bine! răspunse Bilţ; şi ce doreşti?

Aruncându-şi ochii pe masă, Bilţ zări, dosit cu una dintre revistele pe care le răsfoise în după amiaza acelei zile, ţeava lucioasă a unui revolver.

— Uite ce doresc, vorbi intrusul, şi din buzunar scoase un teanc de bancnote. Banii aceştia sunt pentru dumneata! După cum vezi, deşi neaşteptat şi nepoftit, sunt totuşi un oaspe care aduce noroc la casă; ce spui? Străinul începu să rânjească, stăpân pe sine, bine dispus, tot bătând mereu teancul de bancnote pe palmă.

— Sunt exact o sută de bancnote a o sută de dolari – o avere! mai spuse el.

— Nu mă tentează! răspunse On Bilţ.

— Ce-ai zis? Zece mii de dolari nu te tentează?! Dar atunci cât? Ţin să-ţi spun că am nevoie numai de zece cuvinte de la dumneata, şi după cum vezi plătesc cuvântul cu o mie de dolari; aşa dar să intrăm în miezul chestiunii: sper că n-ai fost aşa de naiv încât să-i destăinuieşti scorpiei aceleia naziste locul unde se află zăcământul de uraninit, descoperit în primăvara acestui an, de nu ştiu care profesor de-al vostru, care ar fi murit?

— Aaa! se lumină Bilţ, vasăzică şi dumneata tot în această blestemată chestiune ai venit? Ei bine, ca s-o scurtez, ţin să-ţi spun de la început: nu există niciun secret pe care eu l-aş cunoaşte, aşa că n-am avut ce destăinui! Dacă într-adevăr există un zăcământ de uraninit pe care l-ar fi descoperit predecesorul meu, profesorul Munte, îţi spun şi dumitale, după cum i-am spus şi domnişoarei despre care ai amintit: notele profesorului Munte nu le-am cercetat, n-am avut când şi nici nu m-am gândit că ele ar ascunde ceva în legătură cu vreun zăcământ preţios; cu asta cred c-am sfârşit tot ce ţi-aş fi putut spune!

— A, nu, nu, nu aşa de repede; unde sunt notele profesorului Munte?

— Unde să fie – într-un dulăpior, aşa după cum se obişnuieşte! Un dulăpior care se află în cabinetul meu de lucru de la facultate! răspunse cu naivitate Bilţ.

— Ce fel de dulăpior?

— Ei, asta-i bună! Un dulăpior simplu, cu rulou, o vechitură cu vopseaua ştearsă, înalt cam de vreo doi metri, prismatic, lemn de stejar etc., etc., etc…

O’Lary începu a râde cu hohote:

— Ca să te cred, ar trebui să fiu un bebeluş; ceea ce nu sunt! O’Lary se opri din râs şi deodată se întunecă şi se încruntă „căutând să-l străpungă pe Bilţ cu privirea; sunt un *F.B.I.*-man![2] apăsă el pe ultimul cuvânt şi completă: ia deci aminte!

Dar pe Bilţ, care habar nu avea de *F.B.I.*-mani, nu-l impresionă, nici nu-l înspăimântă; el răspunse simplu:

— Şi totuşi e aşa după cum ţi-am spus!

— Daaa?! Pe semne mă crezi de tot profan: acte de mare importanţă păstrate într-o vechitură de dulăpior, unde s-a mai văzut asta? Domnule Bilţ, noi suntem oameni care plătim cinstit,

---

2 Membru al Federal Bureau of Investigation – Biroul Federal de Investigații al S.U.A. (n.r.)

dar pentru căpăţânoşi care vor să ne ducă, avem şi alte argumente! şi spunând aceste cuvinte, O'Lary ridică revista care acoperea revolverul, crezând că Bilţ nu zărise arma.

Bilţ surâse degajat:

— Regret; dar nu sunt obişnuit nici cu astfel de argumente! spuse el.

— Aaa! Aşadar, dumneata nu te temi de nimic, nu te impresionează nimic! se arătă extrem de mirat O'Lary.

— N-aş putea spune că nu, însă nu sunt obişnuit cu astfel de argumente, după cum nu sunt obişnuit nici să-mi vând conştiinţa! şi, căutând să-şi păstreze calmul, Bilţ scoase din buzunarul vestei portţigaretul ca să-şi aprindă o ţigară, însă portţigaretul era gol, fumase toate ţigările aşteptând în faţa catedralei.

O'Lary, cu un gest larg, îi oferi el una, apoi scapără bricheta şi-i dădu şi foc. Bilţ începu să tragă cu putere în piept fumul parfumat. O'Lary luă revolverul de pe masă şi-l vârî în buzunar, îşi dădea seama că nu-i mai putea servi la nimic.

— Ei, s-auzim! Zici că în dulăpiorul acela, pe care poate să-l ia în spate şi un copil, se află actele în legătură cu zăcământul?

— Cred! făcu Bilţ; dar nu înţeleg şi nu văd logica interesului pe care-l arătaţi acestei chestiuni! Să zicem că v-ar interesa şi pe dumneavoastră zăcământul, a cărui existenţă nu-i încă definitiv stabilită; cum aţi putea ajunge la el în cazul când de fapt el există? Naziştii da, ei sunt de pe acum aici – dovadă, domnişoara pe care aţi amintit-o! Dar dumneavoastră, americanii…

— Sunt prea mic ca să-mi pun astfel de întrebări, şi dumneata tot aşa, începu O'Lary; eu am o însărcinare, iar dumneata trebuie să-mi răspunzi la unele întrebări, şi să-ţi iei unele angajamente, pe care vom şti noi cum trebuie făcut ca să le respecţi cu sfinţenie – deci: are nemţoaica cunoştinţă de locul unde se află zăcământul?

— Nu! Până în clipa de faţă sunt sigur că nu! răspunse Bilţ.

— Bine; suntem pe calea cea bună şi până la urmă cred c-o să ne înţelegem – noi te cunoaştem ca pe unul care la Paris… înţelegi ce vreau să spun? Aşa că…

— Ei, şi?…

— Noi nu prea punem preţ pe asta, dar în fine, principiile sunt principii!

— Ce vreţi să spuneţi?

— Că ai un punct câştigat, un punct şubred, dar totuşi un punct, însă... să nu încerci ca, bazându-te pe el, să mă duci; pe Jack nu l-a dus nimeni până astăzi cu fofârlica; să nu-ţi închipui că dumitale o să-ţi meargă!

— Ce să fac?! Văd că nu-mi stă în putinţă să-ţi câştig încrederea, deşi aş dori-o; îţi spun însă cu toată sinceritatea, o declar chiar solemn: dacă întâmplălor voi ajunge să cunosc locul unde se află zăcământul lui Munte, chiar dacă naziştii ar face asupra mea toate presiunile posibile, nu le voi destăinui locul zăcământului; eşti mulţumit?

— Mda; pricep! Pe semne cei care m-au îndrumat la dumneata, considerându-te un om cu, cu... în sfârşit... aşa zise principii, să fi avut şi ei dreptate! Bine, să fie aşa cum zici dumneata: spui că dulăpiorul acela se află în cabinetul de la facultate?

— Da! Şi ca să fiu complet sincer, deşi decanul ține mult ca domnişoara dr. Schmidt să fie satisfăcută, totuşi, eu...

— Da, totuşi dumneata, cu naivitatea dumitale, i-ai spus scorpiei, fără îndoială că actele se află în dulăpior, şi că... Doamne, eşti mai naiv ca un copilaş, eşti chiar prost; cum ai putut face o astfel de imprudentă? Ştii dumneata cine-i Păr-de-câlți aia? Iartă-mă că te-am făcut prost, dar nimic nu mă scoate din sărite ca naivitatea unui bărbat în toată firea! Ce noroc că mi-ai spus; altfel!...

— Vă asigur, naziştii, după cum am mai afirmat-o, nu vor afla niciodată...

— Asta-i şi mai bună! izbucni O'Lary; dacă noi ne-am baza pe asigurările dumitale, apoi... Da, ia spune-mi, cine lucra în strânsă legătură cu Munte acela? Trebuie să fi avut pe cineva; vreun asistent, vreun... ce ştiu eu!...

Bilț ezită câteva clipe, dar mai apoi, socotindu-l pe O'Lary un aliat neaşteptat, începu să vorbească rar, cu privirea fixată asupra Cavalerului Medieval, de vraja ochilor căruia se simţi deodată cuprins:

— Domnule O'Lary, ai atins o chestiune care m-a preocupat şi mă frământă şi pe mine. Da, din nefericire un astfel de om există: e laborantul Matei!

— Mi-am închipuit; mi-am închipuit! izbucni O'Lary, învinuindu-l parcă pe Bilţ de existența lui Matei, şi ridicându-se,

continuă cu acelaşi ton: De ce priveşti cu atâta insistență tabloul acela? Fără să aştepte răspunsul lui Bilţ, O'Lary întinse mâna şi întoarse tabloul – fu dezamăgit că în dosul lui nu găsi nimic, dar pe semne ochii Cavalerului Medieval îl fascinaseră şi pe el, căci câteva clipe îl privi cu aceeaşi insistență ca şi Bilţ.

— Ai crezut că ascunde ceva? surâse cu ironie Bilţ; e un portret vechi, nimic mai mult! Pare să fie de prin secolul al XIV-lea, opera unui meşter destul de bun…

— Lasă asta; ce te faci acum cu asigurările dumitale? De unde ştii că nazista, la ora asta, nu tăinuieşte bot în bot cu Matei al dumitale? Doamne, peste ce om am mai dat şi eu! spuse O'Lary, cu toată desconsiderarea față de Bilţ, iar în timpul acesta îşi potrivea raglanul, îşi strângea cordonul, gata de plecare.

— De; n-am ce face! surâse Bilţ.

O'Lary porni spre uşă – când fu cu mâna pe clanţă, întrebă:

— Cât ceri pe tablou?

Bilţ începu a râde:

— E al nevestei mele, nu-mi aparţine, răspunse ca să scape de el.

— A, doamna; transmite-i scuzele mele, uneori omul e nevoit să intre şi nepoftit.

— O să-i transmit, se înclină oarecum ironic, Bilţ.

— Mai e nevoie să-ţi spun că nu trebuie să aminteşti nimănui de vizita mea? întrebă O'Lary.

— Fireşte; niciun cuvânt; atâta lucru pricep şi eu din treburile dumneavoastră tainice! surâse Bilţ.

— Cam puţin, dar în fine – noapte bună! şi O'Lary ieşi, dispărând în noapte.

Bilţ rămase liniştit – liniştit şi chiar mulţumit de vizita neobişnuită a lui O'Lary. „În lupta cu hitleriştii, iată un aliat neaşteptat, un aliat cam incomod, cam brutal, dar în stare de orice, dacă pe mine a căutat să mă înspăimânte arătându-mi revolverul, pe Hannelore, fără doar şi poate, ar fi în stare s-o şi ucidă!" gândi el.

Capitolul 3

Când a doua zi Bilț intră în clădirea facultăţii, abia se luminase de ziuă; nu dormise toată noaptea, plecase de acasă pe întuneric, ca să aibă timp destul pentru cercetarea conţinutului dulăpiorului şi distrugerea actelor care ar fi dat indicii asupna itinerariilor lui Munte.

Străbătând lungul coridor care ducea la cabinetul său de lucru, nu întâlni pe nimeni şi fu foarte mulţumit – va putea lucra în linişte.

Intrând în birou, el suci cheia ca să nu-l deranjeze nimeni, apoi îşi desbrăcă paltonul; când vru să-l agațe pe cuierul ce se afla în colţul camerei, la fereastră, simţi un curent de aer rece – fereastra era întredeschisă. Nu dădu nicio atenţie faptului, închise doar canaturile şi dintr-un exces de prevedere lăsă în jos şi ruloul, ca nimeni să nu poată vedea de pe trotuarul opus că se află în birou. Aşezându-se la masă de lucru, trase sertarul şi luă cheia dulăpiorului, dar când îşi îndreptă privirea spre locul dintre cele două vitrine, unde era aşezat dulăpiorul, ia-l de unde nu-i! Dulăpiorul dispăruse! Dispăruse şi lui Bilţ nu-i veni a crede.

Păşi spre locul unde fusese, cercetă cu atenţie pătratul bazei care lăsase o urmă vizibilă pe parchetul neceruit, şi deodată camera începu parcă să se învârtă cu el; un sentiment de neliniște îl cuprinse. Mai apoi începu să se judece singur – făcuse atâtea imprudenţe! Vorbise despre dulăpior atât Hannelorei, cât şi lui O’Lary; care dintre ei să fie hoţul?... „Ah, vasăzică aşa se procedează în lumea tainică a acestor păsări de

pradă! Şi eu – ce naiv am fost! Pe bună dreptate m-a făcut O'Lary naiv şi prost; da, sunt exact aşa cum m-a categorisit!... Hm! Dacă cel puţin aş avea certitudinea că făptaşul e O'Lary, dar... Aaa! Nu se poate ca omul de serviciu să nu fi simţit nimic, să nu fi participat chiar – cu bani şi cu ameninţarea pistolului, cumperi şi intimidezi pe orişicine!"

În clipa următoare porni în goană, trecu prin laborator, alergă în lungul coridorului, coborî în subsol şi, ajungând în faţa uşii cămăruţei omului de serviciu, apăsă clanţa, dar uşa era încuiată – iritat începu să bată cu amândoi pumnii în tăblia uşii, mai s-o spargă:

— Deschide! Deschide o dată! strigă el.

Într-un târziu, uşa se deschise. Ioachim, cameristul, sta buimac în faţa lui, cu pantalonii în mână, bâlbâindu-se:

— Iertaţi-mă, dom'profesor, eram obosit!

— Unde-i dulăpiorul?

— Care dulăpior?

— Dulăpiorul cel mic, cu rulou, din cabinetul meu?

— Nu ştiu de niciun dulăpior, dom' profesor; aşa să-mi ajute Dumnezeu!

— Mă, nu face pe prostul! Dulăpiorul care se afla între cele două vitrine; unde-i?

— Acolo trebuie să fie, dom' profesor! Eu nu mă uit la ce este şi ce nu este, dom' profesor; dacă a fost acolo, acolo trebuie să fie!

— Cum mă, nebleznicule[3]; tu nu ai ochi? Tu nu vezi ce se află în camerele care-ţi sunt date în seamă?

— Ochi am, dom' profesor, cum să nu am?! Da' în seamă mi-i dată numai curăţenia; întrebaţi pe dom' intendent – el are în seamă lucrurile! Eu nu-mi amintesc de vreun dulăpior, zău lui Dumnezeu de-mi amintesc!

— Ascultă-mă; puşcăria te mănâncă; să-mi scoţi dulăpiorul, m-ai auzit? Cu mine să n-o faci pe prostul, că nu ţi se prinde; hai, vino sus! îi porunci Bilţ.

Când Ioachim auzi de puşcărie, îl apucă tremurul, nici nu-şi mai putea încheia bumbii hainei:

— Dom'profesor, începu el să se roage; fie-vă milă de un om cinstit ca mine, daţi-mi un picuţ de răgaz; cum să merg aşa – neîmbrăcat, neîncălţat?

---

3 Nebleznic – bleg, nătăfleț, nătărău, nătâng.

— Într-o clipă să fii gata! strigă Bilţ ameninţător şi se uită la ceas – era aproape opt, deci mai avea abia o oră până la venirea Hannelorei.

Când în sfârşit intră din nou în cabinetul său, însoţit de Ioachim, Bilţ îl luă din scurt:

— Uite, colo era dulăpiorul; n-o mai fiace pe neştiutorul şi spune cine l-a ridicat şi când? Te-ai lăcomit la bani, ticăiosule, asta e!

Omul începu să îndruge verzi şi uscate: că el e om bătrân şi cinstit, că în afara curăţeniei nu răspunde de nimic, că dacă dom' profesor îl bănuieşte, el poate să jure… iar la urma urmei, dacă nu-i crezut, o să-şi vândă vaca de acasă şi-o să plătească dulăpiorul…

— Taci; taci şi nu mai vorbi neîntrebat; unde-ai dormit în noaptea trecută? se răsti la el Bilţ.

— În cămăruţa mea!

— Poate intra cineva aici ca tu să nu simţi?

— De, poate, mai ştiu şi eu!…

— Mă, Tândală, îi strigă Bilţ mai molcomit; ce fel de răspuns e ăsta? Spune-mi: poate, sau nu poate – din două una: da sau ba!

— Vreţi să mă nenorociţi, văd eu bine, dom' profesor! Gândiţi-vă, fie-vă milă de mine şi nu mă năpăstuiţi de pomană; ce să fac eu cu dulăpiorul? se tângui Ioachim.

— Nu te mai văicări atâta – răspunde-mi la ce te întreb: astă noapte, n-ai auzit vreun zgomot, nimic?

— Numai cucuvaiele care cântă toată noaptea, dom' profesor; cântă, şi iată că nu-i a bună! Cobesc a rău, afurisitele naibii, şi răul tocmai pe mine căzu!

Şi Ioachim începu să bată la cruci pe piept şi să tot mormăie:

— Doamne, fereşte-mă de năpastă; doamne, fereşte-mă de năpastă!

— Du-te, du-te cu Dumnezeu şi cu cucuvaiele tale! izbucni Bilț scos din fire, dar convins că omul habar nu are de nimic, că e complet nevinovat.

Cu coatele pe birou, cu capul în palme, prin mintea lui On Bilț gândurile alergau de colo-colo: „Dacă Hannelore vine la ora nouă, înseamnă că nu are nici un amestec în furtul dulăpiorului; dacă nu vine, înseamnă că ea e hoaţa!… Dar dacă nu e ea hoaţa, atunci fără îndoială e O'Lary; ce ticălos! Hm! Ce mă fac? Oricum, bine ar fi să nu fie Hannelore! Dar dacă e ea, înseamnă

că naziştii au pus mâna pe zăcământ – bineînţeles, dacă printre hârtiile lui Munte se află însemnări valabile, pe urma cărora să se poată merge…”

Începu să dorească din tot sufletul şi cu tot riscul ca Hannelore să nu fie hoaţa – o aştepta din clipă în clipă să sosească; un îndrăgostit nu şi-ar fi aşteptat cu atâta înfrigurare iubita cum o aştepta Bilț pe Hannelore – din când în când îşi arunca privirea pe cadranul ceasului; arătătoarele se mişcau cu atâta încetineală de parcă ar fi măsurat veşnicia.

Ca să se mai liniştească, On Bilţ încercă să citească ceva şi deschise un tratat de mineralogie, pe care-l avea pe masă – un tratat nemţesc, întocmit cu multă minuţiozitate, la curent cu toate descoperirile ştiinţifice din acest domeniu. Căută la capitolul zăcăminte de minereuri radioactive – erau menţionate numai zăcămintele deja cunoscute; dar o notă amintea de noi prospecţiuni promiţătoare, fără însă a indica unde se fac aceste prospecţiuni: „De sigur, se gândese la teritoriul nostru şi nu la altul, căci, oricât s-au extins, dincolo de spaţiul european n-au putut trece” – îşi spuse Bilţ şi închise cartea, începând să se plimbe agitat de la un capăt la altul al camerei.

Tocmai atunci uşa se deschise şi în prag apăru domnişoara dr. Hannelore Schmidt, iar în urma ei apaticul profesor Roth, o umbră de om, mult mai schimbat la faţă ca în ziua precedentă, ceea ce atrase imediat atenţia lui Bilţ.

Bietul profesor Roth – deşi considerat unul dintre puţinii specialişti în domeniul radioactivităţii, faptul că fusese pus să lucreze ca un rob, trebuia considerat ca un act de mare favoare, ca o jumătate măsură de încredere – şi iată că favoarea şi încrederea erau pe pragul de a se nărui! Frământat, cu gândul la scrisoarea pe care i-o trimisese lui Munte, şi care, fără îndoială, acum va ieşi la iveală, Roth se tot întreba: „Ce vor face cu mine naziştii, când vor lua cunoştinţă de trădarea mea? Doamne, de s-ar prăbuşi pământul în clipa aceasta ar fi cu mult mai bine!”

Dar pământul nu avea de gând să se prăbuşească, aşa că sărmanul bătrân trecea prin toate chinurile – se lăsase în fotelul cel mai apropiat, părea palid ca un cadavru, numai ochii îi mai străluceau din când în când, atunci când arunca priviri speriate, furişe, spre On Bilţ.

Hannelore se uită câtva timp la el cu dispreţ, apoi se întoarse spre Bilţ şi, surâzându-i cu multă bunăvoinţă şi cu oarecare cochetărie, îl întrebă:

— Cum ţi-a plăcut concertul de orgă, colega? Interpretarea căpitanului Kloss a fost minunată! Nu-i aşa? L-am auzit şi la Berlin, dar aici, într-o ţară străină, în marş spre culmile victoriei, a fost cu mult mai grandios! Când te-am văzut căutând un loc, venit să-l asculţi pe Kloss, m-am simţit extrem de mulţumită, ca şi când gheaţa s-ar fi rupt între noi pentru totdeauna; cineva care iubeşte muzica, şi mai ales muzica de orgă, care-i prin excelenţă germană, nu ne poate fi duşman, mi-am spus, şi cred că nu m-am înşelat!

Ascultând-o, Bilţ îşi dădu seama că habar nu are de dispariţia dulăpiorului. Fericit că taina lui Munte rămâne definitiv ascunsă hitleriştilor, Bilţ simţi cum o linişte binefăcătoare se revarsă asupra sa. Cu un calm desăvârşit el începu:

— Iubesc şi eu muzica, cea de orgă îmi dă o nespus de profundă încântare sufletească; nu ştiu dacă orga e un instrument muzical prin excelenţă german, după cum aţi afirmat, însă interpretarea compatriotului dumneavoastră a fost într-adevăr extraordinară! Mărturisesc că m-a impresionat aşa de mult încât, după cum desigur aţi observat, nici n-am putut rămâne până la sfârşit... Dar, domnişoară dr. Schmidt, să trecem la obiectul vizitei dumneavoastră; abia aşteptam să vă văd sosită ca să-mi recapăt liniştea, căci trebuie să vă mărturisesc: cu câteva clipe înaintea sosirei dumneavoastră, eram foarte îngrijorat!

— Din pricina mea? întrebă cu cochetărie Hannelore.

— Da; din pricina dumneavoastră!

— Dar nu văd motivul; ce mi s-ar fi putut întâmpla? întrebă cu şăgalnică curiozitate Hannelore.

— Motivul există şi-i foarte serios, chiar grav, domnişoară Schmidt: dulăpiorul al cărui conţinut urma să-l cercetăm împreună, la această oră, a dispărut!

— Cum?! sări Hannelore; cum a putut dispare? Domnule Bilţ. Glumele acestea sunt bune pentru cei din ţara dumitale, nu pentru noi!

Şi Hannelore se repezi spre locul dintre cele două vitrine cu colecţii pietrografice. Acolo avu şi ea în faţa ochilor acelaşi

patrat deosebit la culoare de restul parchetului, singura urmă a dulăpiorului.

Întorcându-se brusc spre Bilţ, Hannelore începu:

— Şopârla asta n-o înghiţim, domnule! şi-şi duse mâna cu ceasul-brăţară în dreptul ochilor, ca un comandant în clipa H: Vreau ca într-un sfert de oră dulăpiorul să fie aici, intact; treaba dumitale cum vei face, nu mă priveşte! Apelează la lampa lui Aladin, la covorul fermecat, la bagheta magică: dar ceea ce am spus, vreau să se îndeplinească prompt!

Şi domnişoara Hannelore se aşează din nou în fotel, cu privirea tot asupra cadranului ceasului de mână, numărând parcă minutele, în aparenţă calmă, dar fierbând de mânie.

Certitudinea că Hannelore nu va ajunge niciodată să cunoască notele lui Munte şi, implicit, nici locul zăcământului mult râvnit, îi dădu lui Bilţ o bună dispoziţie neaşteptată:

— Da, domnişoară Schmidt, dulăpiorul a fost furat! Părerea mea e că nici lampa lui Aladin, nici covorul fermecat sau bagheta magică nu l-ar mai putea aduce înapoi! Vă văd foarte contrariată de acest fapt; cred că eu ar trebui să fiu contrariat şi nu dumneavoastră! În afara dumneavoastră, şi a însoţitorului dumneavoastră – râse Bilţ – nimeni n-a avut interesul să fure dulăpiorul!

— Trădător mizerabil; ai vândut dulăpiorul adversarilor noştri şi îndrăzneşti să mă învinuieşti pe mine şi pe acest nefericit evreu? strigă Hannelore şi, sărind în sus, părea gata să se repeadă spre faţa lui Bilţ, să-şi înfigă unghiile în ochii lui.

Pe Bilţ îl pufni râsul şi se ridică de pe scaun:

— Frumos; foarte frumos din partea dumneavoastră, începu el, dar n-o privea pe Hannelore, ci pe profesorul Roth, care, afundat în fotel, parcă dormita, pe faţă cu masca omului căruia i s-a luat o mare greutate de pe suflet.

— Trădătorule! scrâşi din dinţişori Hannelore; să nu-ţi închipui că lucrurile vor rămâne aici – ai să plăteşti scump îndrăzneala ta!

Întorcându-se pe călcâie, domnişoara Hannelore porni în grabă spre uşă şi ieşi, trântind-o în urma ei. Roth deschise ochii mari:

— A plecat? întrebă el.

— S-a dus; liniştiţi-vă! Scrisoarea dumneavoastră e la mine, iat-o! vârând mâna în buzunar, Bilţ scoase scrisoarea

profesorului Roth trimisă lui Munte, scrisoare căreia se datora neliniştea şi zbuciumul lui Roth – Bilţ flutură o clipă hârtia, apoi se îndreptă spre sobă şi o zvârli în foc.

— Mulţumesc; mulţumesc! rosti Roth şi se ridică, îndreptându-se spre uşă, pornind pe urmele Hannelorei.

Liniştit acum, convins că actele lui Munte nu vor mai ajunge vreodată în mâna naziştilor, Bilţ trecu în laborator, unde lucrau mai mulţi studenţi şi unul dintre asistenţii săi – trecu de la o masă la alta; explică unuia cum trebuie administrat acidul pe care-l întrebuinţa; examină cu lupa praful din piuliţa altuia; îşi aplecă privirea asupra lentilei microscopului cu care asistentul examina unele infime particule. Vorbi despre prelegerea următoare, despre lucrările de seminar care trebuie să înceapă peste vreo zece zile, iar în timpul acesta, dacă-i mai veni în minte dulăpiorul dispărut, faptul nu mai era în legătură cu Hannelore, ci cu O'Lary, care, fără îndoială, pe cale cu totul condamnabilă – gândea Bilţ – intrase în stăpânirea dulăpiorului.

Când într-un târziu vru să treacă din nou în cabinetul său, în pragul uşii laboratorului, apăru Ioachim, însoţit de o femeie între două vârste, cu o broboadă neagră pe cap, îmbrăcată cu o scurteică.

Ioachim o împinse înainte şi-l arătă, pe Bilţ:

— Dom'profesor Bilţ!

Femeia începu pe dată să se târguiască: bărbatul ei, laborantul Matei, nu se întorsese acasă toată noaptea, şi nici în dimineaţa zilei aceleia.

— Ei şi? O să se întoarcă! spuse Bilţ, nervos şi plictisit de tânguirile ei.

— N-o să se mai întoarcă, că nu mai este; nu, nu mai este! şi femeia începu a boci.

— Cum nu mai este?! întrebă Bilţ din ce în ce mai agasat.

— Aşa, ca să vedeţi – l-a luat o maşină, spune un vecin: şoferul l-a ridicat, l-a vârât înăuntru în maşină şi s-a dus, şi dus a fost! răspunse Ioachim.

— Căutaţi-l; pentru ce aţi venit la mine?

— Nevastă-sa spune că dom' profesor trebuie să ştie, că nu-i nicăieri! vorbi Ioachim.

— Trebuie să fiţi nebuni; de unde să ştiu eu? Ce sunt eu, păzitorul beţivilor?

— Dumneavoastră l-aţi mustrat, şi l-aţi îmbrâncit, şi l-aţi dat afară, şi el...

Să-l scoată din minţi şi nu altăceva! Cum s-o facă Bilţ pe femeia aceasta speriată să înţeleagă că el n-a avut niciun amestec în toate acestea, că n-a avut nimic cu Matei, că omul nu era decât un beţivan înrăit şi fără îndoială, ori certat ori necertat, el tot s-ar fi îmbătat, şi beat fiind, se prea poate să fi intrat în botul unei maşini, iar şoferul, având datoria să-l ajute, l-a ridicat şi l-a dus la vreun spital? Dar ceva parcă îl ţinea pe Bilţ în loc, îl oprea să vorbească – iar când în minte îi veni O'Lary, şi felul cum îi vorbise când îi pomenise numele lui Matei, el nu mai îndrăzni să-şi deschidă gura.

Femeia se văicărea şi bocea într-una.

Tocmai în momentul acesta dădu buzna în laborator domnul decan Caragaţ, însoţit de domnişoara dr. Schmidt, tot aşa de furioasă ca şi în clipa în care l-a părăsit; nici domnul Caragaţ nu părea mai calm.

— Ce se petrece aici? întrebă cu voce tăioasă decanul Caragaţ.

— Nimic! răspunse scurt Bilţ.

— Cum nimic; ce-i cu femeia aceasta care boceşte; ce-i aici?

— Dacă doriţi să vorbiţi cu mine, poftiţi în cabinetul meu! spuse Bilţ şi făcu un gest scurt cu mâna, arătând domnului Caragaţ uşa cabinetului, care rămăsese puţin întredeschisă.

Dar domnul Caragaţ nu ţinu seama de spusele şi gestul lui Bilţ:

— Am întrebat ce se petrece aici şi nu mi s-a răspuns; pentru ce şi pe cine boceşte femeia aceasta? Ce vrea? insistă el.

— Spune că soţul ei ar fi fost victima unui accident şi că ar fi dispărut. E vorba de unul dintre laboranţii noştri: Matei, un beţiv care lucra cu profesorul Munte! fu nevoit să răspundă Bilţ.

— Cu regretatul profesor Munte, domnule! îl puse la punct decanul, ca un omagiu postum pentru Munte. Şi?

— Şi... Ce ştiu eu? Dumneaei e soţia lui Matei, a venit să ne anunţe – asta e! făcu Bilţ.

— Aşaa! Ei bine, aceste ciudate şi tainice întâmplări îşi au tâlcul lor, domnule, şi-l vom afla noi! ameninţă, tot dând din degetul arătător, domnul Caragaţ.

Bilţ ridică din umeri şi porni pe urma domnului Caragaţ, care făcuse loc domnişoarei Hannelore să treacă înainte; dar în faţa uşii decanul se întoarse brusc:

— Femeie, anunţă poliţia, nu te mai boci aici! Domnilor, se adresă apoi studenţilor, vă rog întrerupeţi-vă lucrul, ora se suspendă.

— Asta trebuie s-o hotărăsc eu, nu dumneavoastră – interveni Bilţ, văzând cum studenţii aşteptau cuvântul lui, şi nu ţin seama de porunca decanului. Vă rog, suspendăm pentru ziua de astăzi, le spuse şi el, căci se aştepta la explicaţii zgomotoase cu domnul Caragaţ, care şi începură:

— Dumneata nu mai hotărăşti nimic; dumneata răspunzi la ce vei fi întrebat!

— Mă rog; poftiţi! Voi răspunde ce voi crede de cuviinţă! spuse Bilţ, şi intrară cu toţii în cabinetul acestuia.

Bilţ închise uşa. Domnul decan Caragaţ îl privi din cap până-n picioare, tăios, ca un inchizitor, şi începu:

— Domnule, mi s-a spus că din cabinetul dumitale a dispărut un dulăpior cu acte de mare importanţă – acte care interesează într-un grad maximum maximorum Universitatea din Berlin; aşa este, stimată colegă?

Hannelore dădu din cap afirmativ.

— Universitatea din Berlin, reîncepu domnul Caragaţ, are tot dreptul să pretindă actele care o interesează – între noi există convenţii, schimburi, şi în afară de asta, după cum mi-a comunicat domnişoara dr. Hannelore Schmidt, profesorul Munte era unul dintre acei pe care Universitatea din Berlin îi găsise demni de a face parte dintre colaboratorii ei – aşa că, am putea spune, rezultatul descoperirilor regretatului nostru coleg aparţine de drept Universităţii din Berlin!

— E un neadevăr, răspunse cu acelaşi calm şi siguranţă de sine Bilţ; profesorul Munte n-a fost niciodată colaboratorul Universităţii din Berlin!

— Îndrăzneşti să pui la îndoială afirmaţia domnişoarei Schmidt? Domnule, uiţi cu cine vorbeşti?

— Din nefericire nu uit: însă adevărul e că profesorul Munte n-a fost colaboratorul Berlinului, şi chiar dacă ar fi fost, fapt e că dulăpiorul nu mai există; şi dacă el se află pe undeva, eu nu pot şti unde-i! răspunse Bilţ.

— Ba ştii, şi trebuie să-l scoţi – să-l scoţi în cel mai scurt timp posibil, altfel… rosti ameninţător domnul Caragaţ

— Altfel, ce?

— Domnule! făcu decanul.

— Aş dori să fiu lăsat în pace, spuse cu acelaşi calm Bilţ, şi îndreptându-se spre uşă, o deschise larg: poftiţi afară! li se adresă.

— Aaa! exclamă domnul decan Caragaţ şi, repezindiu-se la aparatul de telefon, ridică receptorul, formând un număr: Chestura? întrebă el; rog pe domnul chestor!… Aici decanul!… Domnule chestor, avem un caz neobişnuit; un caz care maximum maximorum interesează relaţiile noastre cu Marele Reich: din cabinetul unuia dintre profesorii noştri a dispărut un dulăpior care conţinea acte secrete de cea mai mare importanţă! Evident, bănuiala nu poate cădea decât asupra profesorului respectiv… Da, e acelaşi; acelaşi? V-au vorbit studenţii, camarazii dumneavoastră? Ei, da: dr. On Bilţ! Cum? Credeţi că şi dispariţia laborantului Matei? A, sigur, fireşte, e în strânsă legătură cu dispariţia dulăpiorului! Da, vă aştept!…

Bilţ asculta cu surâsul pe buze, un surâs ironic dar şi îngrijorat totodată; când decanul puse receptorul pe furcă, Bilţ i se adresă:

— În viaţa academică sunt alte practici, domnule decan – conflictele din interiorul universităţii nu se rezolvă cu ajutorul poliţiei, domnule decan!

— Domnule, nu încerca să mă înveţi pe mine ce trebuie să fac: şi nu diminua! Aici nu-i; vorba de un conflict, ci de un delict grav, dacă nu chiar de o crimă monstruoasă!

— Şi criminalul sunt eu; nu? izbucni Bilţ în hohote de râs, căci într-adevăr, domnul Caragaţ, cu gravitatea lui tragică, stârnea râsul.

— Râzi? O să plângi! făcu o nouă grimasă domnul Caragaţ şi, îndreptându-se spre uşă, o închise. Bilţ aştepta desfăşurarea pe mai departe a incidentului. Fără să-i dea o prea mare însemnătate, îşi păstra calmul şi era mulţumit de el însuşi.

Domnişoara Hannelore ocupase loc într-un fotel, de unde observa îndeaproape toate mişcările lui Bilţ. Părea şi ea calmă, ca şi când ar fi fost cu totul străină de cele ce se petreceau. Întorsătura pe care o luaseră lucrurile nu-i convenea. Avertismentul-criptogramă o încunoştiinţase că cineva din

partea adversarilor Germaniei se bănuieşte c-ar fi pe urmele ei, nu cumva toate cele întâmplate se datoresc acestuia? I s-a recomandat la Berlin să procedeze cu multă atenţie, cu prudenţă şi discreţie, şi iată un adevărat scandal! Fără doar şi poate a început prin a face greşeli; e oare necesar ca acest dr. On Bilţ să fie zvârlit în ghearele poliţiei legionare? Dar dacă nu el este autorul dosirii dulăpiorului? N-ar fi mai potrivit să se opună arestării? Nu cumva pierde din agravarea cazului şi ultima posibilitate de a se apropia de zăcământ?

O clipă Hannelore avu intenţia de a interveni pe lângă domnul Caragaţ, rugându-l să anuleze chemarea poliţiei, invocând o regretabilă eroare, dar nu mai avu vreme, căci în clipele următoare paşi grei de ciubote se auziră în laborator şi uşa cabinetului lui Bilţ fu dată cu putere la o parte:

— Sus mâinile! zbieră unul cu cămaşă verde, care intrase primul.

Alţi doi gealaţi, tot cu cămăşi verzi, cu pistoale cât toate zilele de mari atârnate de cingătoare, intrară după el şi mai la urmă îşi făcu apariţia şi un civil pirpiriu, chestorul de profesiune.

În faţa pistolului întins spre el, On Bilţ nu mai avu încotro, ridică mâinile în sus şi se lăsă percheziţionat – fireşte, nu găsiră la el nicio armă.

— Şi acum, spune unde ai ascuns cadavrul laborantului Matei?

— Sunteţi siguri că Matei a fost asasinat? întrebă, fără să-şi piardă calmul, On Bilţ.

— Aşa de siguri cum suntem că dumneata eşti criminalul! răspunse chestorul.

— În cazul acesta nu mai am nimic de spus! şi Bilţ făcu un gest larg, cu amândouă mâinile; aş vrea totuşi să vă pun o întrebare; aţi găsit cadavrul lui Matei?

— Nicio întrebare! Întrebăm noi, nu tu! Ţine seama că Matei era luptător în legiune! precizează unul dintre gealaţii cu cămaşă verde.

— Aaa! În cazul acesta, într-adevăr, se schimbă situaţia – spuse Bilţ, neluând prea în serios tot tămbălăul.

Într-adevăr, Bilţ îşi aduse şi el aminte că într-o împrejurare, încă pe timpul când trăia profesorul Munte, îl văzuse pe Matei în mijlocul unui grup de studenţi legionari, vociferând împreună cu ei, dar îl crezuse beat şi nu dăduse nicio însemnătate faptului.

Iată că acum avea confirmarea; Matei fusese într-adevăr legionar.

— Tocmai; se schimbă! interveni chestorul civil, arătând că se asociază celor spuse de către ciracul său cu cămaşă verde şi că dă importanţa cuvenită faptului că Matei fusese unul din banda verde.

Dar pe domnişoara Hannelore jocul acesta o plictisea şi o enerva – Matei nu intra în combinaţiile ei, ea nu avusese atâta perspicacitate să se întrebe cu cine a lucrat Munte pe teren – dulăpiorul era pentru moment singura ei preocupare.

— Vă rog să informaţi pe aceşti domni asupra motivului care v-a determinat să-i chemaţi – să nu complicăm situaţia! E vorba de dispariţia dulăpiorului, să rămânem la obiect – dr. Bilţ nu poate avea niciun amestec în accident, eu nu-l cred capabil de astfel de fapte!

— Credeţi? Credeţi c-a fost un simplu accident şi nu un asasinat cu premeditare? Dar dacă Matei a fost suprimat tocmai din motivul că l-a surprins pe Bilţ în timpul când fura dulăpiorul? interveni domnul Caragaţ.

Hannelorei raţionamentul lui Caragaţ i se păru valabil; cămăşile verzi şi-l însuşiră pe dată şi se repeziră asupra lui Bilţ cu întrebările:

— Unde-i dulăpiorul? Unde-ai ascuns cadavrul lui Matei? Cine ţi-au fost complicii?

În faţa unor astfel de absurdităţi, Bilţ nu găsi niciun cuvânt de răspuns. Atunci unul dintre gealaţi se repezi şi-i trase două palme, ceea ce o făcu pe Hannelore să-şi ducă mâna la ochi. Faptul era prea de tot, nici ea, care văzuse multe de la înscăunarea regimului hitlerist în Germania, nu se aşteptase ca un om de ştiinţă să fie pălmuit ca un simplu găinar, căci oricum, metode de constrângere erau destule, proprii pentru fiecare categorie socială şi aparenta brumă de civilizaţie nu trebuia sfâşiată în modul acesta aşa de brutal.

— Spune; spune! se înfigea în faţa lui Bilţ unul dintre gealaţi, repetând porunca cu insistenţă, ameninţându-l cu revolverul.

— Nu ştiu nimic: nici de laborant, nici de dulăpior; aveţi cuvântul meu de onoare! rosti cu aceeaşi naivă bună credinţă On Bilţ, dându-şi acum seama de cruda realitate.

— Auzi; cuvântul de onoare! făcu bruta şi alte două palme plesniră pe obrajii lui Bilţ, iar o lovitură cu ţeava revolverului în burtă îl lipi de perete.

Hannelore sări de la locul ei şi se interpuse între cel cu cămaşă verde şi Bilţ:

— Isprăviţi cu brutalităţile! strigă ea, convinsă că nu aceasta e calea prin care Bilţ ar putea fi făcut să vorbească – şi începu ea interogatorul, cu deosebită politeţe, folosindu-se de metoda „totalei încrederi”:

— Domnule dr. Bilţ, vreau de la dumneavoastră un cuvânt sincer – dar înainte de a mi-l da, liniştiţi-vă; liniştiţi-vă şi revizuiţi-vă conştiinţa!

Năucit de brutalităţile la care fusese supus, tremurând tot, abia stăpânindu-şi revolta, căutând totuşi să pară calm şi stăpân pe sine, pentru a nu comite vreo imprudenţă, On Bilţ făcu un semn din cap, aşteptând întrebările ei:

— Există vreo legătură între dumneavoastră şi dispariţia dulăpiorului? Vă rog să-mi răspunde-ţi cinstit, ca între colegi, ca între…

— După ştiinţa mea, absolut niciuna! grăbi Bilț răspunsul.

— Nu ascundeţi nimic? insistă Hannelore.

— Absolut nimic!

— Nu bănuiţi pe nimenea? mai întrebă ea.

— De bănuit aş putea bănui pe toată lumea – după cum la început v-am bănuit şi pe dumneavoastră, v-am spus-o doar; dar de la bănuială până la certitudine e cale lungă!

Judecata Hannelorei oscila între îndoială şi crezământ; ce ar fi dacă i-ar lua apărarea, nu l-ar câştiga oare prin recunoştinţa la care implicit ar fi obligat? Nu mai stătu în cumpănă şi mărturisi:

— Da; vă cred!

Apoi se adresă domnului Caragaţ:

— Cred inutilă orişice continuare – iar aceşti domni, fiindcă nu pot fi făcuţi răspunzători pentru brutalităţile lor, trebuie să-şi ceară scuze de la dr. Ion Bilţ; şi asta chiar acum, în faţa dumneavoastră!

Domnul Caragaţ fu foarte surprins de ciudata ei intervenţie; „capriciu muieresc!” îşi spuse el şi nu ştia cum să facă să împace lucrurile – îşi dădea seama că o dată cămăşile verzi pornite contra cuiva, e foarte greu să le opreşti, mai ales când e vorba de unul ca Bilţ – grea încurcătură!

Însă uneori intervin fapte neprevăzute care sau rezolvă într-o clipă cele mai grele încurcături, sau le complică şi încurcă şi mai mult – aşa s-a întâmplat şi de data aceasta: tăcerea apăsătoare care se lăsase printre ei fu întreruptă deodată de apariţia bruscă a Martei – femeiuşca intră pe uşă ca o vijelie şi, fără să ţină seama de prezenţa atâtor străini în cabinetul lui Bilţ, începu înfierbântată:

— Onule, am venit într-o fugă până aici, ce-i cu banii aceştia? I-am găsit pe masă, printre revistele pe care le răsfoiseşi ieri; de unde sunt?

Marta scoase din manşon teancul de dolari şi-l puse pe birou, în faţa lui Bilţ care sta rezemat de perete, pierdut.

O adevărată lovitură de trăsnet! Când Hannelore zări teancul de bancnote mătăsoase, toate începură să se învârtă cu ea – fusese minţită, dejucată, bunele ei intenţii fuseseră călcate cu ipocrizie în picioare; nu un om de ştiinţă naiv în chestiunile în afara preocupărilor cărturăreşti avea în faţă, ci un monstru al perfidiei!

— Trădătorule! se repezi ea la Bilţ şi, tremurând ca varga de furie şi indignare, luă teancul de bancnote de pe birou şi i-l zvârli în faţă: Perfidule; meriţi să ţi se taie capul cu barda!

Când Marta văzu scena aceasta, i se muiară deodată picioarele, iar în faţa ochilor începu să vadă globuri verzi, şi galbene, şi roşii, care se învârteau nebuneşte – ameţi, se clătină şi se prăbuşi pe parchet.

Bilţ dădu să-i sară într-ajutor, dar un gealat întinse revolverul spre el:

— Nicio mişcare!

Caragaţ se îndreptă triumfător spre Hannelore:

— Aţi văzut? Mai aveţi acum ceva de spus? Ăsta e dr. Ion Bilţ, ca s-o ştiţi!

Bilţ îşi pierduse graiul – ar fi vrut să strige, să ceară cuiva ajutorul pentru Marta, dar nu mai putea articula niciun cuvânt – rămase cu privirea pironită asupra Hannelorei, cuprins de sentimentul pierderii a tot ce ar fi avut vreo stabilitate pentru el.

Nimeni nu dădu vreo atenţie femeii căzute pe parchet – intervenţia ei şi teancul acela de bancnote îi năucise pe toţi, doar chestorul civil privi pentru câteva clipe faţa palidă a Martei, însă nu se aplecă asupra ei, ci, apropiindu-se de birou, luă teancul de bancnote şi începu să numere cu multă atenţie:

— Zece mii de dolari! se minună el; zece mii de dolari nou-nouţi!

— Zece mii?! întrebă, repezindu-se, chestorul legionar, şi luând teancul din mâna chestorului civil, îl, vârî în buzunar ca pe un bun al său – apoi porunci unui gealat cu cămaşa verde: Camarade, pune-i cătuşele!

Şi aşa, umilit, pălmuit, On Bilţ se văzu şi cu cătuşele la mâini, părăsit de orice şansă de a se mai vedea liber.

Hannelore îl privea plină de ură, dar şi înspăimântată – consecinţele imprudenţelor ei i se păreau de neîndreptat: în loc să ajungă la zăcământ, provocase un scandal, ale cărui urmări nu le putea prevedea, şi a pierdut totul.

Marta oftă din adânc şi deschise ochii – Bilţ tresări, vru să sară în ajutorul ei, dar fu oprit sub ameninţarea revolverului:

— La chestură! porunci gealatul chestor, iar la porunca lui, ceilalţi doi, împoldindu-l pe Bilţ cu ţevile revolverelor în coaste, îl îmbrânciră spre uşă.

Domnul decan Caragaţ dădu braţul domnişoarei Hannelore şi ieşiră împreună. În urma lor Marta se ridică de pe parchet, câteva minute mai rămase, înspăimântată, în cabinetul lui Bilţ, apoi porni să-l caute pe Paramon, colegul lui Bilţ. Nu înţelegea nimic; ce pot avea cămăşile verzi cu Onul ei? Poate Paramon să ştie ceva.

★

Roth stătuse tot timpul pe coridor, privind colecţiile pietrografice din vitrine. Se mai liniştise: cele două cuvinte schimbate cu Bilţ, şi faptul că scrisoarea lui, trimisă lui Munte, fusese arsă, că deci ea nu mai putea cădea în mâna naziştilor şi servi ca o acuză gravă contra sa, îi redase în oarecare măsură încrederea în sine şi-l scosese din apatia şi frământarea ce-l stăpâniseră până atunci. Dar când văzu micul convoi străbătând culoarul, pe Bilţ cu cătuşele la mâini, încadrat de cele două cămăşi verzi, toate se prăbuşiră din nou în eul lui. Sub un impuls al disperării, Roth se repezi spre fereastră, o deschise şi sări; însă tentativa lui de sinucidere nu reuşi; înălţimea de la fereastră până la pavaj era prea mică.

— Vai, strigă domnul Caragaţ, care văzuse totul; colegul Roth s-a aruncat pe fereastră!

— Evreu ticălos! scrâşni Hannelore şi, desprinzându-se de la braţul domnului Caragaţ, alergă la fereastră. Roth, înfofolit în

paltonul lui blănit, nu păţise aproape nimic, nici cel puţin nu-şi pierduse cunoştinţa. Stând pe pavaj, înconjurat de studenţi, plângea ca un copil.

După scandal, o dramă – o dramă fără deznodământ complet, dar totuşi o dramă. Hannelore turba de mânie. Chemă în grabă şoferul maşinii cu care venise; cu ajutorul lui Caragaţ şi al şoferului îl aşeză pe Roth în maşină şi-l expedie la hotel:

— Ce i s-o fi năzărit? se întrebă Hannelore; pe semne pe el dispariţia dulăpiorului şi insuccesul de până acum al misiunei mele l-a afectat mai mult decât pe mine! Ultimele cuvinte erau adresate domnului Caragaţ.

— Nu vă neliniştiţi, totul se va aranja – răspunse acesta, conducând-o pe Hannelore spre decanat.

★

Urmată de privirile speriate ale studenţilor care-l văzuseră pe Bilţ cu cătuşele la mâini, gardat de cele două brute legionare, Marta străbătu coridorul clădirii în neştire. Paramon, alarmat de cele întâmplate colegului său şi de încercarea lui Roth de a-şi lua zilele, ieşise din sala de cursuri şi se afla şi el printre studenţi. O zări pe Marta şi-i ieşi în grabă în cale. Din cele văzute şi auzite, din spusele Martei, Paramon îşi dădu seama de gravitatea faptelor întâmplate. Îi recomandă Martei să se întoarcă acasă, asigurând-o de tot sprijinul său, iar când o văzu îndepărtându-se, îndreptându-se spre staţia de tramvai, porni şi el spre decanat, hotărât să se războiască straşnic cu domnul Caragaţ. Motivul arestării lui Bilţ nu-l cunoştea, dar îşi închipuia că nu poate fi decât în legătură cu măsurile luate de către legionari în Universitate.

Domnişoara Hannelore Schmidt mai era încă în cabinetul domnului Caragaţ. Ea explica decanului, fără a face preciziuni, bănuielile pe care le avea în privinţa unui amestec străin şi complicitatea lui Bilţ, sigură acum că Bilţ nu era nevinovat de dispariţia dulăpiorului.

— Trebuie să dăm peste zăcământ, domnule decan; misiunea mea e aceasta, şi vă rog şi pe dumneavoastră, vă rog stăruitor…

— Intră! strigă domnul Caragaţ, căci în uşă se auziseră mai multe ciocănituri. În clipa următoare intră Paramon şi, fără altă introducere, şi fără să ţină seamă de prezenţa Hannelorei, începu:

— E un adevărat scandal ce se petrece aici; ştiţi că On Bilţ a fost arestat?

— Ştiu; şi nu văd în ce constă scandalul! răspunse rece decanul.

— Cum? Dumneavoastră vi se pare totul normal; normal ca un coleg să fie ridicat ca un simplu borfaş, dus cu cătuşele la mâini? Vreau să ştiu ce măsuri aţi luat!

— În ce privinţă? surâse cu tăioasă ironie decanul Caragaţ.

— Cum în ce privinţă? E clar – pentru eliberarea lui Bilţ şi pentru restabilirea prestigiului instituţiei noastre! Sunt de părere că trebuie să luăm atitudine prompt, printr-o acţiune energică şi categorică. Altfel actele acestea se vor repeta şi cu mine şi cu altul, şi poate chiar şi cu dumneavoastră! Nu vă daţi seama; începem să intrăm într-o epocă de ex lex! E neadmisibil ca datorită convingerilor noastre să fim expuşi la tot felul de brutalităţi, care merg până la pierderea libertăţii individuale!

— Uşurel, uşurel, colega; cunoşti motivul pentru care a fost ridicat dr. Ion Bilţ? Dar mai întâi dă-mi voie să-ţi prezint pe colega noastră de la Universitatea din Berlin, domnişoara dr. Hannelore Schmidt!

Paramon se înclină, Hannelore de asemenea:

— Şi acum, cu voia domniei-sale, reluă cuvântul decanul Caragaţ, îţi pot spune că arestarea lui Biiţ depăşeşte cu maximum maximorum de gravitate un incident obişnuit; Bilţ e un criminal şi un hoţ! Ca să nu-ţi desmint afirmaţiile, s-ar putea ca el să fi făcut toate cele ce a făcut datorită şi unor convingeri politice, e posibil! Dar mă îndoiesc: Bilţ a ucis şi a furat pentru bani! S-a vândut duşmanilor aliaţilor noştri: a ucis, a furat, şi a trădat! conchise el, cu obişnuita sa gravitate.

— Imposibil; e o infamie! Vreau să cred că numai datorită teroarei verzi v-aţi însuşit acest punct de vedere. Însă noi, cu toţii, avem datoria de a nu ne lăsa terorizaţi! Vă rog să convocaţi întreg corpul profesoral al facultăţii; nu vreau ca acuza de laşitate să planeze asupra tuturor celor care profesează de la înălţimea unei catedre!…

Agitat, Paramon continuă fără cea mai elementară precauţie. Acuza, şi nu-şi dădea seama că domnului Caragaţ toate acestea nu-i produceau decât o satisfacţie ascunsă, căci decanul de mult timp îi purta şi lui sâmbetele, având şi pentru el o fişă gata

întocmită. Când Paramon spuse tot ce avusese de spus, domnul Caragaţ începu cu falsă bunăvoinţă:

— Colega, eu îţi recomand să nu te amesteci în această chestiune, care poate avea urmări grave şi pentru alţii, şi în primul rând pentru acei ce, ca şi Bilţ, profesau nu prea de mult unele idei ieşite din circulaţie, anacronice în raport cu realităţile noastre actuale; mă înţelegi? Cred că ţi-am vorbit destul de clar, domnule conferenţiar Paramon!

— Aaa; înţeleg – ameninţaţi! Ei bine, ţin sa vă spun că nu mă înspăimântă, şi că nu sunt dispus să mă las terorizat; bună ziua, domnule decan! spuse Paramon şi ieşi trântind uşa, ceea ce-o făcu pe Hannelore să se uite întrebător spre decan:

— E şi el unul dintre aşa zişii antifascişti, prieten cu dr. Ion Bilţ; poate chiar complicele lui. Se va vedea!

Hannelore scoase un carneţel şi-şi notă numele lui Paramon, apoi rămase dusă pe gânduri:

— Da, nu mă aşteptam! spuse într-un târziu şi, luându-şi rămas bun de la domnul Caragaţ, porni spre hotel. Gestul lui Roth începu s-o preocupe în mai mare măsură.

Capitolul 4

Pe seară apăru în fiţuica fascistă locală un reportaj pe trei coloane – amănunte senzaţionale în legătură cu arestarea lui On Bilţ erau aduse la cunoştinţa publicului. Furtul dulăpiorului şi asasinarea lui Matei erau relatate pe larg. Se înţelege, chestiunea dolarilor era ţinută sub tăcere, se amintea doar de amestecul spionajului străin; banii intraseră în patrimoniul camarazilor, împărţiţi fiind frăţeşte.

Matei devenise un erou, un erou martir, victimă a iudeomasoneriei, a mafiei comuniste, a uneltitorilor care din umbră subminează nu numai temelia ţării româneşti, ci şi noua ordine europeană!

Profesorul Munte fusese şi el dezgropat şi readus în actualitate. Pe coloana din mijloc, chipul lui râdea jovial şi binevoitor. Mai jos, chipul laborantului Matei privea cu jind într-o parte, ca şi când s-ar fi aflat în faţa unui raft cu sticle pline, din care ar fi vrut să se împărtăşească pe săturate.

Reportajul mai vorbea şi de rândurile luptătorilor cu cămaşă verde, care în slujba patriei – pe cale de a deveni mai strălucitoare ca soarele de pe cer – se răresc tot mereu, mai puţin ca în trecut, dar totuşi – aceasta fiindcă duşmanul nu doarme, ci unelteşte din umbră, şi atacă de moarte. Dovadă: cazul luptătorului Matei, răpus mişeleşte de un mârşav vrăjmaş democrat-o plutocrat!

Bilţ, şi el, era prezentat în reportaj, drept un erou; un erou sinistru, eroul răului, un antifascist. Timida şi sentimentala

activitate de la Paris a lui Bilţ era arătată drept o crâncenă luptă dusă dimpreună cu alţii, sub conducerea lui De Roberty, contra a tot ce Europa are înnoitor ca idee şi fapt, contra celor două mari genii reformatoare ale omenirii: Hitler şi Mussolini.

Iar spre sfârşit reportajul încheia cu trei întrebări ciceroniene, care erau totodată trei acuze grave contra celor ce îndrăzneau să mai profeseze principii democratice: „Până când, o până când, români – întreba autorul reportajului – vom mai tolera aceste lepre democrato-plutocrate în mijlocul nostru? Până când vânduţii străinilor vor mai îmbâcsi cu duhoarea lor atmosfera purificată a patriei noastre? Până când răbdarea noastră va mai fi supusă grelelor încercări?”

Fireşte, toate cele scrise în fiţuica fascistă n-au făcut prea mare vâlvă, şi în special n-au avut darul să stârnească vreun pic de adversitate faţă de On Bilţ, ci dimpotrivă, foarte mulţi, şi mai ales studenţii, începură să-l simpatizeze cu mult mai mult ca înainte, făcând din cazul lui – un îndreptar de conduită şi acţiune. Se înţelege, în mijlocul celor înhăitaţi cu verzii, opinia – dacă poate fi vorba de vreo opinie între cei ce formau bandele de brute imbecilizate – era alta; cazul On Bilţ fu luat ca un bun motiv de justificare a actelor lor teroriste huliganice, îndreptate contra celor care nu arătau niciun entuziasm cu ocazia manifestaţiilor şi ceremoniilor verzi, şi stăteau nepăsători, căci lozinca era: cine nu-i cu noi, e contra noastră!

★

Misteriosul O’Lary… Numele acesta e cu totul neobişnuit şi neîntâlnit printre englezi şi tot aşa şi printre irlandezi, deşi rezonanţa lui pare irlandeză. Aşadar O’Lary nu e nici englez, nici irlandez, ci get-beget român. Părinţii săi au fost români, muncitori la uzinele Ford. Jack s-a născut în Detroit, a crescut şi şi-a făcut educaţia acolo, iar la terminarea studiilor, ca să răzbată mai bine în complicata viaţă americană, şi-a schimbat numele. Şi l-a schimbat în mod ingenios, făcând din Olaru, O’Lary – cu numele acesta a făcut carieră în detestabila lui profesiune de spion.

Când Jack părăsi casa lui Bilţ, avea de rezolvat două probleme: Matei şi dulăpiorul, şi trebuia să le rezolve în cea mai mare grabă. Conducându-şi cu mică viteză puternicul Lincoln, el improviză în minte planul de acţiune. Hotărî să-l aibă mai întâi pe Matei, şi prin Matei să ajungă la conţinutul dulăpiorului; dar

lucrurile nu s-au întâmplat chiar aşa.

Ca să afle adresa lui Matei, îi fu destul de uşor. Oprind maşina în faţa clădirii telefoanelor, intră într-o cabină şi începu să formeze pe rând, numerele de telefon ale facultăţii. Era trecut de miezul nopţii şi nu primi niciun răspuns. Mai rămăsese un singur număr, îl formă şi după câteva clipe de aşteptare postul răspunse la apel, era postul telefonic din camera portarului. O'Lary îşi modelă puţin vocea; vorbi ca şi când ar fi vorbit Bilţ. Trezit din somn pe neaşteptate, buimac încă, portarul nu observă substituirea, şi nu i se păru nici ciudat faptul că Bilţ nu cunoaşte adresa laborantului său. O'Lary îi spuse că are urgentă nevoie de Matei, şi deci pentru asta întreabă.

— Domnule profesor, comunică portarul, locuieşte tocmai la marginea oraşului, dincolo de gară, mi-ar fi foarte greu să-l anunţ; de altfel, nici nu cred să fie acasă…

— Cum, e plecat din oraş? întrebă O'Lary.

— Nu; dar… vedeţi, până când nu se închid cârciumele… ştiţi dumneavoastră, el… Cred că la ora asta se mai află la „Pipa lungă", sau poate la „Trenc" – două cârciume din cartierul lui. Ar fi mai bine să lăsaţi până mâine dimineaţă, în noaptea asta şi aşa nu mai puteţi face nimic cu el… Oricum, eu nu sunt în măsură să-l anunţ.

— Nici nu trebuie, voi trimite după el un taxi; pe ce stradă spui că stă? întrebă O'Lary.

Portarul indică strada şi numărul, dădu relaţii şi asupra locului unde se află cele două cârciume, stăruind să fie căutat mai întâi acolo.

O'Lary, mulţumit de rezultat, privi cadranul ceasului său de mână – era ora unu fără optsprezece minute, mai avea deci numai câteva minute până la ora de închidere. Urcă în Lincoln, aprinse becul şi cercetă planul oraşului. Găsi cu greu strada într-o fundătură a cartierului muncitoresc, dincolo de terasamentul căii ferate. Porni motorul şi se îndreptă spre bulevard, punând în viteză.

Peste oraş se lăsase un văl gros de ceaţă. Cum alerga cu mare viteză, lămpile electrice atârnate pe mijloc, în lungul bulevardului, în ceaţă jucau parcă un joc absurd, ondulator şi în sus şi-n jos. Privite prin parbriz, lui O'Lary i se păreau ca nişte mari discuri luminoase ale jocului de Yo-Yo. Similitudinea nu era potrivită, era dar o asociaţie izvorâtă din subconştient, în strictă

legătură cu copilăria lui O'Lary; jocul de Yo-Yo îl pasionase când fusese copil mărişor, câştigase chiar şi un campionat în acest joc. Amintiri din copilărie îi veniră în minte – el era considerat de toată banda copiilor de pe maidan ca cel mai curajos şi mai isteţ. În jocul de-a gangsterii el era „teribilul detectiv". „O, teribilul detectiv! Iată unde a ajuns teribilul detectiv – goneşte în căutarea unui om de rând, nici cel puţin a unui bandit de mâna a doua... O acţiune banală, lipsită de sens! Dar ce să-i faci? Laborantul acesta e şi el o mică piesă într-un joc mare, aşa că trebuie să pun mâna pe el, deşi nu preţuieşte mai nimic!"

Ocoli piaţa gării, trecu peste pasaj şi după câteva minute intră în labirintul uliţelor cartierului de dincolo pe terasament – la o întretăiere de străduţe zări firma luminată a cârciumei „Pipa lungă". Uliţele erau pustii, pustiu părea întregul cartier cu cocioabe scunde, abia vizibile din ceaţă. O'Lary opri maşina lângă o margine de şanţ, trânti uşa şi porni spre cârciumă.

Într-adevăr, Matei era acolo – sta în faţa tejghelii şi se ciorovăia cu cârciumarul, pe semne nu avea bani, căci amintea de salariul pe care trebuie să-l capete peste două zile, însă cârciumarul nu se lăsă convins. Mai în glumă, mai într-adins, cerea stăruitor banii şi-i tot arăta cu degetul o gravură ce atârna pe perete, deasupra tejghelii; gravura reprezenta un mormânt în faţa căruia boceau doi beţivi. Pe mormânt era scris cu litere groase: „Aici odihneşte creditul, mort din cauza crizei". Gravura era veche de câţiva ani; acum afacerile mergeau binişor, dar cârciumarul o lăsase tot acolo, ca un avertisment pentru cei rău-platnici.

Matei începu să se supere – supărarea i-l aduse în minte pe Bilţ şi necazul pe care-l avusese cu acesta.

— Ce tot ai cu domnul profesor, mai bine plăteşte ce ai de plătit şi nu-ţi mai ridica glasul contra superiorilor, c-o s-o păţeşti şi mai rău! îi spuse cârciumarul.

O'Lary îl identifică din discuţia la care era atent, totuşi, ca să fie mai sigur, întrebă pe băiatul de prăvălie: Cine-i beţivul?

— Cine să fie? Baciul Matei! primi O'Lary răspunsul.

— Tocmai, pe dumneata te căutam, îi spuse lui Matei, O'Lary; dacă mai vrei un păhărel, plătesc eu, dar mai bine ar fi dacă am porni la drum, te aşteaptă domnul profesor Bilţ, m-a trimis să te caut; ce-i de plată? întrebă pe cârciumar.

Bucuros c-a ieşit din încurcătură, fără să mai ceară explicaţii,

Matei dădu de duşcă încă un păhărel, şi aruncându-i o căutătură mânioasă cârciumarului, îl urmă pe O'Lary.

Mergând cu mică viteză, străbătând străzile oraşului învăluite de ceaţă, O'Lary începu un stăruitor interogator, însă legănatul maşinii, pernele moi în care se afundase beţivul, îl predispuseră la somn. Matei abia răspundea, iar răspunsurile erau anapoda. O'Lary fu nevoit să facă uz de flaconul cu amoniac pe care-l purtă de câteva ori pe la nasul laborantului.

— Ascultă, îi vorbi O'Lary, domnul profesor mi-a spus că, trecând prin faţa clădirii facultăţii, a văzut, geamurile de la cabinetul său deschise, să trecem pe acolo şi să le închidem, aşa mi-a poruncit!

— De ce nu şi le-a închis singur, ce, eu îs sluga lui? se arătă arţăgos beţivul.

— N-o face pe nebunul; porunca-i poruncă! Eu nu ştiu unde-i cabinetul lui, dumneata o să-mi arăţi ferestrele şi eu o să mă duc la portar şi împreună o să le închidem.

— Mânăăă! făcu Matei, brusc bine dispus.

Ajunşi în dreptul clădirii facultăţii, conducând maşina în lungul bordurii trotuarului, reducând la minimum lumina farurilor, O'Lary îl tot întreba pe Matei:

— Ei, care-s ferestrele?

Dar Matei dormita, îşi bălăbănea capul când pe un umăr, când pe celălalt şi mormăia cuvinte neînţelese. O'Lary se văzu nevoit să facă din nou uz de flaconul cu amoniac, ținându-i-l la nas până ce se desmetici.

— Ce deschise? izbucni Matei. Are pe semne orbul găinilor, sau i se năzare… uite, care ferestre îs deschise? Niciuna! Le vezi dumneata deschise?

— Eşti sigur că-s astea? întrebă O'Lary.

— Mai încape îndoială? Nu vezi svastica pe perete, între ferestre, i-au făcut-o băieţii, ca să se ştie! O să-i vină şi lui o dată rândul, n-avea grijă!

O'Lary opri maşina, stinse farurile, stinse şi micul bec din interior şi coborî. Ceața era parcă mai deasă ca mai înainte, totuşi, lumina unui bec electric străbătea prin ceaţă, luminând tocmai cele două ferestre. Nici ora nu i se părea lui O'Lary cea mai potrivită, pe stradă mai puteau trece întârziați, putea fi surprins. Dar fiindcă se afla acolo, căută totuşi să facă ceva, să avanseze cu un pas în uşurarea rezolvării problemei – pentru

O’Lary, chiar şi uciderea unui om nu era, în limbajul lui, decât „rezolvarea unei probleme”. Aşa că se apucă să caute câteva pietre; cu ele în mână se apucă de un sport puţin obişnuit: luându-şi ca țintă becul electric, îl sparse de la a doua zvârlitură; strada intră cu totul în besnă.

Urcându-se în maşină, O’Lary trecu pe la nasul lui Matei, care dormita, un alt flacon, de data aceasta conținând un narcotic foarte puternic. Matei adormi buştean.

Maşina porni spre centrul oraşului şi opri în fața unui bar. O’Lary’ trase perdeluţele la ferestrele maşinii, încuie uşa cu cheia şi intră în bar. Timpul cel mai potrivit pentru a rezolva problema dulăpiorului i se păru între orele trei-patru noaptea, aşa că mai avea vreo două ore de aşteptat. În bar petrecerea era în toi, jazzul făcea un zgomot asurzitor, perechile topăiau în ritmul strident al instrumentelor infernale; era atmosfera în care O’Lary se simţea bine, bine ca acasă la Detroit. Ceru sifon, o sticlă de whisky şi un pahar; bău încet şi începu să se gândească la Matei; ce va face cu el? A se debarasa de el era lucru uşor, dar oare colonelul Draw nu are nevoie de laborant? Fără îndoială, da! Cu ajutorul lui Matei se va putea mai uşor descurca printre actele lui Munte – evident mai întâi dulăpiorul şi apoi vom vedea ce-i de făcut şi cu Matei!

Către ora patru O’Lary plăti consumaţia şi ieşi din bar. Porni încet spre clădirea în care se afla facultatea. Matei dormea tun, horcăia. Uneori, când maşina întorcea după un colţ de stradă, beţivul cădea cu toată greutatea pe umărul lui O’Lary, cu o mişcare din umăr acesta îl îmbrâncea din nou spre perete. În sfârşit, după vreo câteva minute maşina intră pe strada întunecoasă. Clădirea abia se vedea din ceaţă, aşa că O’Lary fu nevoit să oprească, să coboare, să se strecoare în lungul peretelui până ce zări svastica vopsită între cele două ferestre. Când fu acolo, într-o clipă O’Lary îşi făcu planul de lucru: va trage maşina până sub ferestre, se va urca deasupra ei, va tăia geamul…

Dar iată că lampa din interiorul biroului lui Bilţ se aprinde brusc; O’Lary avu o tresărire; involuntar trase revolverul din buzunar; aşteptă lipit de perete câteva clipe, bănuia că Hannelore i-a luat-o înainte, şi că va fi nevoit să intervină cu orişice mijloace pentru a-i smulge dulăpiorul din mână. Dar după câteva minute auzi glasul unui om care cânta de unul singur,

deci nu putea fi vorba de Hannelore.

O'Lary se desprinse de lângă perete, traversă strada şi de pe trotuarul celălalt căută să vadă ce se petrece în interiorul biroului lui Bilţ. Când văzu un om purtând mătura în ritmul cântecului, începu să râdă. Ar fi vrut să-şi aprindă o ţigară, dar o elementară precauţie îl opri. Nu era nimic de făcut, trebuia aşteptat. Strada era pustie, învăluită de ceaţă, iar clădirea în complet întuneric, numai cele două ferestre de la cabinetul lui Bilţ erau luminate. O'Lary frânse două ţigări şi vârî tutunul în gură, apoi formă cu limba un ghemotoc şi începu să-l morfolească. După vreo zece minute văzu cum geamurile se deschid – în pervazul unei ferestre el zări pe cel ce făcea curăţenie. Omul scutură de câteva ori mătura, apoi porni spre interior lăsând ferestrele deschise, pentru aerisire. După câteva clipe becurile lămpii se stinseră şi camera de lucru a lui Bilț reintră în întuneric. Erau prea neaşteptate şi neintrate în prevederile lui O'Lary toate acestea, şi deşi bine venite, ele îl derutară în oarecare măsură; să fie oare simplă întâmplare? se întrebă el.

Răspunsul veni şi el pe neaşteptate. Alte două ferestre se luminară deodată, şi – o adevărată fericire – erau tocmai în capătul celălalt al faţadei clădirii! O'Lary porni într-acolo. Până ce ajunse, omul se şi apucase de măturat, legănându-se, purtând mătura în ritmul cântecului reluat. O'Lary nu mai stătu la gânduri, porni în grabă spre maşină şi făcu contactul. Înaintă fără niciun zgomot în lungul trotuarului. La vreo zece metri înainte de ferestrele cabinetului lui Bilţ, încalcă cu maşina trotuarul, alunecând pe lângă, perete. În sfârşit, sub ferestre opri; urcă deasupra maşinii, iar de acolo, fără nicio piedică, trecu prin fereastră în cabinetul lui Bilţ.

Dulăpiorul, construit dintr-o ramă de stejar, avea pereţi laterali din placaj. Era uşor şi deci, O'Lary îl trecu fără nicio greutate prin fereastră, aşezându-l pe acoperişul maşinii. Sări apoi jos, deschise uşa, vârî dulăpiorul în maşină şi – la drum, băiete!

Străbătu în viteză oraşul, îndreptându-se spre sud; îşi da seama că nu peste mult timp furtul va fi descoperit, că se vor porni cercetările, goana după hoţ, suspectarea tuturor maşinilor – trebuia să se debaraseze cât mai în grabă de dulăpior.

Se luminase de ziuă când tocmai se afla în apropierea

canalului Bega. Prilejul era bine venit: va goli dulăpiorul de întreg conţinutul, apoi îl va arunca pe apă. Opri maşina, forţă ruloul dulăpiorului, scoase toate actele ce le găsi şi le puse în lada de sub perna maşinii. Scoţând dulăpiorul, dând să pornească spre apă, O'Lary îşi aruncă privirea asupra lui Matei – îl văzu pe laborant cu ochii deschişi, urmărindu-i îngrozit toate mişcările:

— Dulăpiorul domnului profesor, l-ai furat, hoţule! începu să bodogănească Matei şi încercă să coboare, din maşină.

Nu putea fi vorba de explicaţii, nici de administrarea din nou a narcoticului, căci fără îndoială Matei s-ar fi împotrivit, aşa că O'Lary fu nevoit să-i aplice o directă în maxilarul inferior. Pumnul alunecă şi lovi cu atâta putere laringele lui Matei încât se auzi o plesnitură, de care O'Lary nu ţinu seama. Matei rămase cu respiraţia tăiată, inofensiv de la prima lovitură. Ca O'Lary să fie şi mai sigur de imobilitatea lui, îi trecu acum şi flaconul cu narcotic pe la nas, apoi îl potrivi bine ca să nu cadă într-o parte: îi rezemă capul de periniţa de lângă perete, îi întinse picioarele. Matei nu mai făcea nicio mişcare, pleoapele i se lăsaseră în jos, nu într-atâta încât să-i acopere de tot ochii, cu care-l privea nedumerit pe O'Lary.

Un câine începu să latre, determinându-l pe spion să se grăbească. Îl lăsă pe Matei, luă dulăpiorul şi porni cu paşi repezi spre apă, unde-l zvârli cât mai departe de mal. Dulăpiorul începu să plutească uşurel, navigând spre Dunărea albastră, privit cu multă satisfacţie de către O'Lary, care-şi aprinsese o ţigară şi pufăia fericit; toate îi mergeau în plin.

Întors la maşină, O'Lary porni mai departe, spre Dunăre, gonind cu viteza cea mai mare pe care i-o îngăduia drumul – de Matei parcă ar fi şi uitat. Numai când ajunse în apropierea fluviului şi se află în plină zi, îşi aruncă privirea şi spre laborant. Văzu două dâre de sânge prelingându-se din colţurile gurii lui Matei – două dâre de sânge închegat, care se întindeau până pe pieptul hainei laborantului. O'Lary opri brusc, întrebuinţând toate frânele. Cu mâinile încă pe volan îl mai privi o dată pe Matei, apoi se repezi, îl prinse de piept, îl zgâlţâi, îi strigă numele de două-trei ori, dar Matei era aproape ţeapăn, numai capul, la zgâlţâiturile lui O'Lary, i se mai bălăbănea într-o parte şi într-alta.

— E mort! izbucni O'Lary; e mort de-a binelea! Hm! Dacă are

lipsă de el colonelul, ce mă fac? Aşa-i când ai de lucru cu tot felul de lepădături, devii ucigaş fără voie! Ei, problema trebuie rezolvată complet; unde-l ascund?...

De abandonat în plin câmp nu putea fi vorba, de îngropat cadavrul în marginea şoselei nici atât – Dunărea, care se vedea nu prea departe, fu hotărâtă de către O'Lary ca mormânt pentru Matei; după vreo câteva minute, corpul lui plutea pe valurile Dunării, apoi intră în afund, ca să servească drept hrană peştilor. O'Lary gonea spre Bucureşti.

În noaptea aceleaşi zile, O'Lary se afla într-un somptuos birou al unei întreprinderi comerciale – o firmă cu aparenţe foarte nevinovate: „Import-Export- Reprezentanţe S.U.A." Acolo îşi avea reşedinţa colonelul Draw, şeful lui O'Lary, un om sucit, cu care O'Lary nu ştia niciodată cum stă.

De câteva ore, Draw şi O'Lary cercetau cu multă atenţie documentele aflate în dulăpior. Evident, o muncă plictisitoare şi grea, căci pentru nimeni n-ar fi fost uşor să se descurce prin hârtiile decedatului profesor Munte, – notele lui nu erau decât nişte mâzgâlituri, mai de nedescifrat decât heroglifele egiptene. Totuşi, un mic carnet de buzunar – un notes calendaristic, cercetat cu multă atenţie, le-a dat convingerea că sunt pe urmele itinerariilor lui Munte – pe filele datate ale carneţelului, ei descifrară nume de mici localităţi, fixări de cote, de coordonate; erau însă prea multe şi prea distanţate unele de altele, unele complet necunoscute.

— Dacă l-am avea aici pe Matei, pe care zici că n-ai putut pune mâna, ceea ce-i o notă slabă pentru tine, ceea ce dovedeşte că ai început să nu mai pui suficient interes în rezolvarea problemelor, am descurca mult mai uşor hârţoagele acestea încurcate. Da, Jaek, mult mai uşor! Matei nu trebuia scăpat din vedere! spuse colonelul Draw, cu mult reproş în ton.

O'Lary tăcu. În privinţa lui Matei ascunsese adevărul, debitându-i lui Draw o poveste încâlcită: Matei era şi, totuşi nu mai era – în orice caz, el va face aşa fel ca naziştii să nu pună mâna pe Matei! Să fie sigur domnul colonel Draw, când el, O'Lary, spune un cuvânt, e bun spus!

Dar Draw nu se arăta convins, faptul că nu ştia ce-i cu Matei îl îngrijora. A nu-l avea în mână pe Matei, însemna pentru Draw o piesă lăsată în voia soartei, pe care adversarul poate pune în orice clipă mâna. Mânios, îl privea pe O'Lary încruntat şi chiar

bănuitor.

Într-un târziu, Draw şi O'Lary se apucară să fixeze pe o hartă punctele indicate în carneţel. De la un punct la altul, erau sute de kilometri. Unele erau prin Ardeal, altele prin Banat; pofteşte şi te descurcă!

— Jack, spuse colonelul Draw, aprinzându-şi pipa; pentru ce mi-ai adus zece mii de dolari e mult prea mult! şi se arătă foarte nemulţumit de serviciile lui O'Lary.

— Dar vă rog să înţelegeţi, domnule colonel, răspunse O'Lary; propriu zis n-am dat niciun ban! În graba mare, căci trebuia să fac ceva cu dulăpiorul şi cu Matei acela, am uitat pe masa profesorului Bilţ teancul de banconte! Mai apoi mi-am zis că întâmplarea poate să ne folosească într-un fel şi nu m-am mai înapoiat după bani; dar vă întreb: contează zece mii de dolari în această afacere?

— Nu-i vorba dacă contează sau nu! Interesează faptul în sine. Ceea ce afirmi tu, s-ar fi putut întâmpla unui începător, nu ţie, Jack! Nu că pun la îndoială buna ta credinţă, dar trebuie să recunoşti: uşurinţa cu care ai procedat nu-i o notă bună pentru tine! Ş-apoi, laborantul; cum de ţi-a scăpat? Mi-ai adus actele din dulăpior, care, după cum vezi, nu ne dau decât vagi indicii, şi l-ai lăsat pe Matei în ghearele naziştilor; pe Matei care poate să-i ducă cu ochii închişi până la zăcământ! Neglijenţele acestea mă fac să cred că vom fi nevoiţi să te trimitem acasă, să serveşti undeva într-un orăşel oarecare, urmărind micile găinării de acolo; înţelegi?

— Domnule colonel! se sezisă O'Lary; vă rog să nu uitaţi că sunt căpitan în *F.B.I.!* Nu vreau să iau cuvintele dumneavoastră drept o jignire personală şi să mă dezic de toată afacerea, ar fi sub demnitatea mea profesională, de aceea vă rog să nu mai insistaţi pe linia reproşurilor, eu îmi dau seama de greşelile mele, dar şi dumneavoastră trebuie să înţelegeţi că nu totdeauna treburile îţi pot merge din plin!

— Just! Just, Jack; dar ce ne facem acum? Actele nu ne spun prea multe, dar pe Matei l-am scăpat din mână. Cum stingherim acţiunile naziştilor, cum facem ca să nu ajungă la zăcământ?

— Vă rog; Jack O'Lary nu se dă bătut de la primul insucces – o să-i bat pe propriul lor teren! Cât despre Matei, fiţi vă rog fără nicio grijă, naziştii nu se vor folosi de el! răspunse O'Lary, arătându-se hotărât să ducă lupta până la capăt.

— Ei, s-auzim; cum? binevoi să surâdă colonelul, mulţumit de felul ambiţios cum punea Jack problema.

— Iată cum: convocaţi imediat pe oamenii dumneavoastră de afaceri, pe care-i aveţi aici – ei vor întocmi la repezeală acte, şi chiar mâine dimineaţă vor cere de la minister acordarea dreptului de exploatare exclusivă asupra tuturor teritoriilor călcate de către fostul profesor Munte. Nu se poale să nu intre în aceste teritorii şi acela care ascunde zăcământul de uraninit!

— Foarte bine, asta se poate face. Dar nu-ţi dai seama, Jack, că aceste teritorii reprezintă câteva mii de kilometri pătraţi, zeci de mii de perimetri?

— Asta nu are importanţă, specialiştii vor determina numai ariile cu conţinut probabil de minereu; aşa că vom reduce suprafeţele la numai câteva sute de perimetri minieri, răspunse O'Lary cu siguranţa omului care ştie ce spune.

— Va costa o mulţime de parale! mormăi colonelul, om cam zgârcit din fire, ceea ce-l făcu pe O'Lary să zâmbească întrucât îi cunoştea şi această meteahnă, cu totul nepotrivită în profesiunea lor.

— Să ne zgârcim într-o chestiune aşa de importantă; mă uimiţi, domnule colonel Draw!

— Ei, ei, lasă – să zicem c-o facem; la ce rezultat ajungem? întrebă colonelul, ca să se convingă dacă O'Lary deţine întru totul problema.

— Vom ajunge acolo că nimeni nu va mai putea face vreo săpătură sau vreun sondaj pe perimetri obţinuţi de noi prin interpuşii noştri – e ca şi când am deveni stăpâni asupra prezumtivului zăcământ! În felul acesta li-l suflăm naziştilor de sub nas; nu-i de-ajuns deocamdată?

— Şi dacă pe perimetri obţinuţi prin prietenii noştri nu se află nici urmă de uraninit?

— Zăcământul există, asta fără nicio îndoială. Totul e ca să ne grăbim, să fim în posesiunea dreptului exclusiv de explorare înainte ca ei, pe o cale oarecare, să ajungă la cunoştinţa locului şi să ceară ei, prin societăţile lor de aici, acelaşi drept exclusiv de explorare şi eventual exploatare!

— Bine, Jack; văd c-ai rămas tot băiat deştept şi descurcăreţ; să facem aşa după cum spui… Totuşi, eu îţi recomand să nu-l abandonezi pe Matei!

— Nici vorbă! izbucni O'Lary; o să li-l suflu la prima ocazie, şi

asta poate chiar înainte de a destăinui ceva, căci... de, s-ar putea ca naziştii să nu aibă nicio cunoştinţă. S-ar putea să fi intervenit alţii, tot aşa de interesaţi ca şi noi ca zăcământul să nu ajungă în mâna hitleriştilor! minţi O'Lary, ca să complice şi mai mult, să poată mai apoi să-şi asume merite şi mai mari.

— Care? Cine? întrebă plin de curiozitate colonelul Draw.

— Să zicem, englezii!

— Crezi c-au aflat şi ei de existenta unui zăcământ uranifer aici?

— Cum am aflat noi, şi-am pornit pe urma scorpiei aceleia, de ce n-ar fi aflat şi ei? Ce, noi suntem mai cu moţ ca ei? Şi, la drept vorbind, nici n-ar fi rău să fi pus ei mâna pe laborant şi nu nazista!

— Nu, nu; nu vreau! izbucni Draw şi, ridicând receptorul, dădu dispoziţii secretariatului întreprinderii cu aparenţă economică, pe care americanii o aveau în Bucureşti, să invite de urgentă pe domnii: Blejoiu de la „Aurom"; Moţăşescu de la „Petrom"; Comancea de la „IMRA" – şi, deşi era trecut de miezul nopţii, după vreo jumătate de oră, toţi cei chemaţi răspunseră la invitaţia stăpânului, oprind luxoasele lor limuzine ici şi colo, în lungul străzii pe care se afla sediul firmei condusă de colonelul Draw.

În aceeaşi noapte fură mobilizaţi inginerii şi geologii întreprinderilor respective. Oamenii lucrară până la ivirea zorilor. A doua zi, fiecare întreprindere româno-americană înainta Direcţiunii Minelor din Ministerul Industriei câte un vraf de cereri, însoţite de planuri şi expuneri tehnice şi tot ce formal se cerea pentru acordarea dreptului exclusiv de explorare asupra a sute de perimetri minieri.

Directorul general al minelor nu se arătă de fel surprins de avalanşa aceasta de cereri. Când punea pe fiecare scurta sa rezoluţie aprobatoare, el se gândea la contul său de la bancă, şi pe drept cuvânt: a doua zi, contul i se ridică, deodată, la peste cinci milioane de lei.

— Noroc, Jack! ciocni colonelul Draw un pahar de şampanie cu O'Lary, după ce totul fusese pus la punct; să sperăm c-am făcut o afacere bună!

★

Dar domnişoara dr. Hannelore Schmidt ce-o fi făcând în timpul acesta, după insuccesul pe care l-a avut şi încurcăturile

pe care le-a provocat?

E tot noapte şi ea se află în cabinetul excelenţei sale domnului baron von Killinger, *Gauleiter*[4]*-ul* lui Hitler în România, ascultă bădărăniile domnului baron, uimită de îndrăzneala pe care şi-o lua faţă de dânsa, spunându-şi: „E cel mai grosolan dintre junkeri, şi în afară de asta e şi prost; cum am putut să mă las ameţită de omul acesta acum patru ani?”

Când în sfârşit baronul încetă, domnişoara Hannelore se ridică de pe colţul biroului pe care sta, şi-i spuse cu tot dispreţul:

— Eşti o brută, domnule baron! O brută care nu pricepe nimic! Nu zic, nici eu nu m-am purtat mai inteligent decât un boboc de gâscă care abia începe să dea din aripi, dar dumneata eşti prost sadea; o insuficienţă congenitală, probabil! Trebuie să-ţi spun deschis, după ieşirea dumitale de adineauri, nu mă mai pot aştepta la nimic din partea excelenţei tale! Aşadar, fă bunătatea şi telefonează inginerului Schön de la „Solagra”, e singurul om cu cap din toată banda de aici... Şi să nu-ţi mai permiţi să vorbeşti altădată cu mine cum ai vorbit acum, că-ţi zbor creierii!

Vă închipuiţi poate că auzind cuvintele Hannelorei, domnul baron von Killinger s-ar fi simţit grav insultat şi, în consecinţă, ar fi început să spumege de mânie şi să se repeadă la ea, şi praf s-o facă? Nu, doamne fereşte – el a început să se desumfle ca un balon căruia i s-a făcut o înţepătură şi să devină din ce în ce mai mic şi mai umil. Şi pe bună dreptate: în ierarhia teroarei hitleriste, domnişoara Hannelore Schmidt era plasată pe o treaptă mai înaltă, avea mai mare vechime decât baronul, carnetul ei purta un număr cu mai bine de o mie de unităţi mai mic.

— *Parteigenossin Schmidt,* dar asta, asta, să mă ierţi; dar cuvintele dumitale... La dracu’, sunt doar ambasador! îngăimă el şi dădu să plece, pentru a da dispoziţii ca inginerul Schön să vină urgent la ambasadă.

— Aşteaptă o clipă – îi spuse poruncitor Hannelore. Ea trecu la biroul lui von Killinger, se aşeză pe fotelul cu spetează înaltă, luă o bucată de hârtie, puse mâna pe condei şi începu să redacteze o telegramă cifrată pentru Berlin. Telegrama avea cam următorul cuprins: „Firul interceptat, aşa cum ați bănuit; lucrez cu Schön; trimiteţi echipa de alpinişti – 313”. După ce termină de redactat telegrama, se adresă din nou baronului: Expediaz-o

4 *Gauleiter* – lider regional al unui partid

imediat, iar când te întorci adă-mi un pahar cu apă, ca să iau un calmant.

Excelenţa sa se supuse. Luă telegrama, îşi aruncă pe furiş ochii pe ea, şi, necunoscând cifrul Hannelorei, se îngrozi: oare nu cumva m-a lucrat? îşi spuse, întorcându-se din nou cu faţa spre Hannelore, o privi rugător, vrând parcă să-i amintească de trecut, când totuşi... dar nu îndrăzni să-şi deschidă gura, ci, mişcându-se greoi, se îndreptă spre uşă. După vreo cinci minute se întoarse cu o tavă în mână, pe tavă se afla un pahar cu apă:

— Cianură? întrebă Hannelore.

— Hanne, mă crezi un criminal aşa de ordinar? făcu von Killinger cu cel mai mieros ton.

— O, o! surâse cu sarcasm Hannelore – apoi scoase din poşetă un bulin şi-l puse pe limbă; mirosind mai întâi apa, bău întreg paharul.

— Hanne dragă, începu împăciuitor von Killinger; iartă-mi ieşirea pe care am avut-o, te rog... trebuie să înţelegi: eu sunt acela care răspund faţă de *Führer* de tot ce se întâmplă în colţul acesta de lume! Ce va spune când va afla că afacerea asta, despre care savanţii i-au vorbit atâtea şi în care îşi puseră mari nădejdi, ne-a scăpat din mână? La ultima întrevedere pe care am avut-o cu el, pe semne entuziasmat de spusele celor care supraveghează munca savanţilor şi tehnicienilor, mi-a vorbit în aşa fel de parcă ar fi avut globul pământesc pe palmă şi nu i-ar mai trebui decât zăcământul ăsta blestemat de uraninit ca să strângă mâna şi să spună lumii: „Te supui mie sau nu? De nu, strâng; strâng pumnul şi te zdrobesc!”

— Eşti un nepriceput; asta eşti, domnule baron! răspunse Hannelore, care nu înţelegea să păşească pe puntea de apropiere pe care von Killinger i-o întinsese. Îmi vine a crede că mintea dumitale e tot aşa de întunecată ca şi noaptea aceasta de decembrie; iartă-mă că ţi-o spun! Ce-am scăpat din mână, zăcământul? Dar ce-i zăcământul? Un pumn de nisip care să ni se strecoare printre degete? N-am scăpat nimic; să-ţi intre asta în cap şi să nu-ţi mai umble gura, alarmând! Când va veni inginerul Schön să faci bunătatea şi să ne laşi singuri, fiindcă şi aşa nu ne poţi fi de niciun folos!

— Bine, Hanne, dacă tu spui aşa... dacă tu... doamne, cum pot fi femeile; cum pot uita, aşa de repede! mormăi baronul, ca o aluzie la trecutul lor.

— Hai, hai – murmură Hannelore şi fără să-i mai acorde vreo atenţie, începu să-şi facă ordine în hârtiile din servietă.

Nu peste mult timp îşi făcu apariţia inginerul Schön de la „Solagra" – o societate hitleristă în aparenţă foarte nevinovată, care pentru ochii lumii se ocupa şi cu unele tranzacţii de cereale, dar, în realitate, era o oficină de spionaj şi propagandă, tot aşa ca şi aceea a americanilor, cu singura deosebire că Draw făcea mai mult spionaj şi mai puţină propagandă.

Inginerul Schön era un bărbat înalt şi uscăţiv în vârstă de vreo patruzeci de ani. Avea ochii mici, verzui, aproape imobili, faţa rasă, palidă. Două cute care porneau de la baza nasului îi dădeau o înfăţişare de om blazat. Era îmbrăcat după ultimul jurnal englezesc de modă şi purta hainele cu o neglijenţă vădit englezească.

— Aaa! Domnişoara H. S.; încântat că vă întâlnesc! spuse el înclinându-se. Dar încântarea despre care amintise nu lăsase nicio urmă vizibilă pe faţa sa lipsită de orice expresie.

— la loc – spuse scurt Hannelore. Cred că eşti în curent cu dificultăţile pe care le-am întâmpinat în misiunea mea şi că-ţi închipui pentru ce te-am chemat?

— Da; în oarecare măsură, da! răspunse inginerul Schön, aşezându-se într-un fotel. Da, se pare c-aţi avut un eşec – aşa se întâmplă uneori!

— Aşa-i, am avut un eşec, trebuie să recunosc. Sunt mulţumită c-ai fost informat. În acest caz nu mai e nevoie să-ţi mai relatez toate cele ce s-au întâmplat, răspunse Hannelore fără nicio rezervă.

— Îmi permiteţi? scoase inginerul Schön o ţigară englezească din portţigaretul său, oferindu-i una şi Hannelorei. În timp ce fumăm, v-aş ruga să binevoiţi a-mi mai da unele amănunte!

— Spre pildă?

— Spre pildă – ce s-a întâmplat cu evreul nostru, cu savantul Roth: mai este el în stare să lucreze după accidentul pe care şi l-a provocat?

— Evident! A fost doar un act nesocotit. Pe semne a luat asupra sa insuccesul meu, şi de teamă să nu fie şi el tras la răspundere, sau… altă explicaţie nu găsesc! Dar va lucra şi încă bine de tot: moartea pe care a avut-o în faţă, îl îngrozeşte acum mai mult ca orâcând. Şi chiar dacă accidentul ar fi avut un deznodământ tragic, crezi că Roth e absolut indispensabil în

misiune, că altul nu l-ar putea înlocui?

— Trebuie să cred şi eu, aşa cum au crezut şi cei de la Berlin, când vi l-au pus la dispoziţie. Dacă ar fi avut alt savant în domeniul practic al cercetărilor în legătură cu zăcămintele de uraninit, nu v-ar fi împovărat cu un evreu! De altfel, eu, ca inginer, îi cunosc lucrările şi vă pot spune cu certitudine: e singurul în măsură să facă tot ce trebuie în problema ajungerii la un rezultat bun! Din păcate, realitatea e aceasta, şi trebuie să fiţi mulţumită că nu i s-a întâmplat nimic şi că va putea lucra. Mi-aş mai permite să vă întreb, ce-i cu profesorul român, eu dr. Ion Bilţ?

— Bilţ? Ce-aş putea să-ţi spun? De la prima întâlnire, am avut impresia, omul ăsta s-a fixat pe o poziţie de adversitate, iar mai apoi am avut şi dovada că de fapt a fost cumpărat; el trebuie să-şi primească pedeapsa! răspunse, plină de ciudă şi furie, Hannelore.

— Vă înşelaţi; sunt mai mult ca sigur că Bilţ n-a avut niciun amestec. S-ar putea ca impresia dumneavoastră să fi fost întemeiată, dar nu el a fost acela care a dosit dulăpiorul, cât despre răpirea lui Matei, e o absurditate a o pune în cârca lui Bilţ!

— Cum aşa?... Poate nu chiar el, cu mâna lui, dar – în complicitate cu el – cineva despre care am fost avizată vag, şi mă întreb din partea cui: a englezilor, a ruşilor poate?...

— Nu; din partea americanilor!

— Priveşti dolarii ca un indiciu? întrebă Hannelore.

— Nu; au dat dolari cu scopul de a deruta, să se creadă că nu sunt ei. E un truc ieftin, şi mă mir că l-au întrebuinţat, mai ales că cel care l-a întrebuinţat e unul dintre cei mai destoinici agenţi ai lor, aşa numitul Jack! Că el a furat dulăpiorul, sunt sigur, acţiunile lor următoare mi-au dat această certitudine, dar pe Matei nu sunt sigur că l-au făcut ei dispărut şi asta mă cam îngrijorează şi mă face să mă întreb: mai poate fi şi a treia putere interesată în afacerea zăcământului românesc de uraninit? Problema trebuie rezolvată şi din acest punct de vedere: trebuie să ştim precis ce s-a întâmplat cu laborantul!

— Bine, foarte bine – toate acestea, intră, ca să zic aşa, în sfera dumitale de activitate; dar ce fac eu, cu misiunea mea, cu însărcinarea pe care am primit-o? Înainte de a te chema, am telegrafiat la Berlin. Am cerut să trimită cât mai curând posibil

echipa, ca misiunea să-şi înceapă activitatea. În ultima analiză, am gândit eu, spaţiul nu-i prea vast; cercetând cu pricepere şi minuţiozitate, tot trebuie să dăm noi peste zăcământ! spuse Hannelore, iar Schön se grăbi s-o aprobe:

— Perfect! Aţi procedat aşa cum trebuia; misiunea îşi începe lucrările, iar celelalte rămân pe seama mea, între timp se vor rezolva toate, deci nicio îngrijorare, mai ales că noi suntem aici, iar ceilalţi, americani sau englezi, sunt departe! Totuşi, cred că ar trebui să ne gândim şi la profesorul Bilţ, dacă am reuşi să ni-l câştigăm, în activitatea misiunii el ne-ar fi de mare folos; ce spuneţi?

— De acord – răspunse Hannelore. N-am nimic cu omul, mai ales acum, după ce m-ai asigurat că el n-ar fi avut niciun amestec; întrebarea e, cum să ne apropiem de el, mai ales acum, după cele întâmplate?

— Da. Mă tem că va fi cam greu, multe trebuie să fi pătimit de atunci! Vorbesc în cunoştinţă de cauză, căci îi cunosc pe camarazii noştri români. Totuşi, avem o scuză: direct, noi nu l-am făcut să sufere cu nimic. Deci cred c-ar trebui să ne prezentăm în faţa lui Bilţ ca salvatorii lui, şi s-ar putea să ne şi ia ca atare, dacă l-am scoate din ghearele legionarilor. După multe suferinţe, omul devine mai maleabil, aşa că s-ar putea să se pună cu totul la dispoziţia salvatorilor săi, adică a noastră! îşi permise să surâdă cinic inginerul Schön.

Discuţia a mai continuat câtva timp, apoi cei doi au hotărât ca chiar în dimineaţa zilei următoare să se îndrepte în goana maşinii spre Timişoara, pentru a lua contact cu Bilţ şi a încerca, pe orice cale, să-i câştige colaborarea.

★

Dar, de fapt, ce s-o fi întâmplat cu On Bilţ? Acum când cunoaştem cele petrecute cu ceilalţi eroi ai povestirii noastre, să ne îndreptăm privirile şi asupra principalului erou.

Sărmanul On Bilţ, el suferea chinuri grele în beciurile poliţiei legionare! Schön nu se înşelase de fel. Era vai de capul lui Bilţ, sau mai bine zis de trupul lui! Să nu vă închipuiţi că schingiuitorii lui Bilţ întrebuinţau, ca alţi terorişti, metode rafinate de investigaţie – nu, doamne fereşte! Ei erau băieţi simpli, nu apelau la metode străine patriei – vorba ceea: bătaia e a românului! Deci profesorul On Bilţ fu bătut leasă: udat cu apă când îşi pierdea cunoştinţa şi apoi iar bătut. Bine, veţi zice

dumneavoastră, dar de întrebat nu l-au întrebat nimic, ca să vadă dacă-i vinovat sau nu? Nu! De ce să-l mai întrebe? Ce nume are, ştiau! Că nu-i de-ai lor ştiau de asemenea! Ce să-i mai intereseze altăceva? Cât despre Matei, că l-a ucis Bilţ sau nu, asta nu prezenta vreo importanţă. Important era doar faptul în sine, important şi bine venit, căci puteau bate monedă propagandistică pe prezumtiva asasinare a lui Matei. Iar în ceea ce priveşte dispariţia dulăpiorului, nu era treaba lor, chestiunea îi depăşea. Era treaba siguranţei, şi a acelor care aveau interes să cunoască conţinutul actelor din dulăpior!

Dar iată că în raza noastră vizuală apar deodată doi inşi şi iau loc printre eroii episodici ai povestirii noastre – sunt doi oameni ai justiţiei; arhangheli cu sabia dreptăţii în mână! Primul e procurorul Mihail Hapca, iar celălalt căpitanul Gabriel Năpastă – comisar al justiţiei militare. Aceşti doi reprezentau justiţia oficială – căci exista, după cum se ştie, şi o justiţie verde, neoficială. Hapca şi Năpastă au intrat în fierbere chiar din prima zi – cele scrise în fiţuica fascistă locală le stârnise toate veleităţile de inchizitori, îi întărâtase în cea mai mare măsură, dar – dar nimeni nu-i sesiza! Hapca şi Năpastă telefonau tot mereu domnului decan Caragaţ, însă primeau numai răspunsuri evazive. Caragaţ prefera justiţia legionară în locul celor oficiale – civilă sau militară. „E mai înţelegătoare justiţia asta, a băieţilor, dacă-i faci pe voie, ei nu se încurcă în forme!” spunea domnul Caragaţ, şi pe bună dreptate; justiţia verde a, băieţilor nu se încurca nici de fel în forme.

Cei doi arhangheli ar fi rămas să fiarbă multă vreme în propria lor întărâtare, dacă nu s-ar fi întâmplat un fapt banal: un ţăran ştiutor de carte, care citise în gazetuta aceea fascistă reportajul în care se vorbea, între alte multe, şi despre dispărutul dulăpior, ducându-se la ogor cu un cărucean de gunoi, zări, sub o tufă de salcie, plutind un obiect de lemn; coborî în apă şi scoase pe mal dulăpiorul dispărut.

Naiv ca toţi oamenii de bună credinţă, om pătruns de cultul justiţiei, temător de legi, ţăranul, dându-şi seama că-i vorba despre dulăpiorul furat, l-a pus în căruţă şi a pornit în grabă spre oraş, la dom’ procuror.

Prezența dulăpiorului, declaraţia ţăranului, au fost deajuns pentru ca cei doi arhangheli să se sesizeze şi cu sabia justiţiei în mână să coboare de la înălţimea lor până în beciul poliţiei

legionare, reclamându-l pe făptaş.

În tot răul e şi un bine: afacerea s-a complicat şi mai mult, după cum vom vedea, dar soarta lui On Bilţ s-a schimbat în oarecare măsură în bine; a scăpat de bâtele celor cu cămaşă verde. Bietul de ei, cei doi arhangheli l-au găsit mai mult mort decât viu! Au trebuit să-l pună pe o brancardă, căci cu toată buna lui voinţă nu se putea ţine pe picioare. Brancarda a fost aşezată pe podeaua dubei negre – împrumutată colegial de către chestorul verde – şi aşa, deşi nu era ajunul sfântului Gheorghe sau a sfântului Dumitru, On Bilț a fost mutat în arestul tribunalului.

Acolo stătea lungit pe un pat destul de comod şi era singur într-o „rezervă”, o celulă de patru metri pătraţi. Fireşte, după întunecimea din beciul verzilor; noua lui situaţie putea fi considerată drept o adevărată fericire!

Dar uneori şi fericirea strică şi încurcă lucrurile: chiar a doua zi după mutarea lui On Bilț, domnişoara Hannelore Sehmidt opri maşina în faţa sediului legionar, şi ceru să fie prezentată pe dată camaradului comandant.

Camaradul comandant era beat; o primi pe Hannelore cu un rânjet, şi căută să pară curtenitor, curtenie de brută beată, care o scârbi peste măsură pe Hannelore:

— Îl vreau pe dr. Ion Bilţ; şi asta neîntârziat! spuse ea.

— Regretele mele – rânji din nou bruta; nu-l mai am. L-am predat celor care slujesc doamnei cu ochii legaţi, cu cumpăna şi spada în mână!

— Ce vrei să spui? întrebă nedumerită Hannelore, căci nu-l înţelesese.

— Că nu-l mai am; că l-am predat justiţiei! răspunse comandantul cămăşilor verzi.

— Când?

— Ieri!

Hannelore nu mai aşteptă alte explicaţii, se întoarse, dădu să iasă – când fu pe prag mai întrebă răstit:

— Aţi predat şi dolarii?

— Dolarii? Ce dolari? şi instantaneu, în mod involuntar, bruta puse mâna pe revolverul pe care-l avea pe masă; întrebarea îl scosese din sărite.

Hannelore ştia prea bine – dolarii, era de aşteptat, se evaporaseră – ea întrebase doar ca o indirectă ameninţare,

pentru a-i aminti că ea ştie, şi că, la o adică, poate să folosească contra lui acest fapt.

Ieşi în grabă, fără să mai aştepte alt răspuns şi, aşezându-se la volan, porni cu mare viteză spre cafeneaua Carlton, unde-l lăsase pe inginerul Schön.

— Ei? întrebă acesta, când Hannelore coborî din maşină.

— Nimic; profesorul Bilţ nu se mai află în mâna lor!

— Cum aşa?

— Da. S-a amestecat în afacere justiţia; iată o nouă complicație! Vom fi nevoiţi să ne adresăm procurorului, iar dacă vom întâmpina rezistenţă, să-l punem pe baron să-l ceară cu adresă; ce zici? întrebă Hannelore, Schön fiind mai versat în treburile româneşti.

— Cred că nu trebuie s-o facem. Să nu stârnim prea mult şi pe prea mulţi, să ne descurcăm cum vom putea. Numai *in extremis* să facem uz de o intervenţie diplomatică, când vom uza toate celelalte căi!

— Mă voi prezenta tot ca reprezentanta Universităţii din Berlin, asta impune! spuse Hannelore.

— Da, evident; iar ca încercare mai putem depune pentru inculpat şi o garanţie bănească, principalul e să-l scoatem afară, să-l avem în mână şi la dispoziţia noastră; dar mai întâi hai să dejunăm!

După vreo trei sferturi de oră, răstimp în care se ospătară din abundenţă cu cafele, şuncă şi ouă, porniră spre palatul justiţiei, convinşi că problema eliberării lui Bilţ nu-i greu de rezolvat, iar ca o consecinţă a eliberării, Bilţ va fi foarte mulţumit să se pună la dispoziţia şi sub protecţia lor.

Capitolul 5

În limbajul culorilor, albul nu reprezintă niciodată sinistrul – cu toate acestea nimic nu poate da o impresie mai sinistră ca albul interiorului unei celule de închisoare. E aşa de monotonă această culoare, aşa de neexpresivă, de agasantă când o ai permanent în faţă, încât preferi să nu mai deschizi ochii, să trăieşti în întuneric, unde totuşi prin ochii minţii poţi avea o bogată variaţie de culori.

În celula cu pereţii văruiţi în alb, On Bilţ stătea întins pe patul său. Ţinea ochii închişi, iar ca să nu stârnească durerile trupului, nu-şi mişca nici degetul cel mic, părea cu totul inert, numai gândurile-i alergau de colo-colo: când la Hannelore, când la profesorul Roth, când la Matei şi O'Lary. Amintirile în legătură cu Hannelore îi zbuciumau sufletul, cele în legătură cu Roth i-l linişteau. Era fericit că în împrejurări aşa de critice, el totuşi putuse să facă un bine acestui sărman prigonit, uşurându-i soarta, redându-i în parte siguranţa că una din faptele lui, care ar fi fost considerată de către nazişti ca foarte gravă, rămâne pentru totdeauna înmormântată.

În ceea ce-l priveşte pe O'Lary, gândurile lui Bilţ erau cât se poate de confuze: dulăpiorul a dispărut şi o dată cu el a dispărut şi Matei, să fi fost mâna lui O'Lary care a operat? Dacă da, atunci fără îndoială cu Matei s-a isprăvit! Cât despre dulăpior şi actele care se aflau în el, foarte bine că s-a întâmplat aşa. O dată în stăpânirea lui O'Lary, niciodată nu va mai ajunge

Hannelore cu naziştii ei să ia cunoştinţă de ele. Oare? Oare aşa să fie? În lumea asta plină de ciudăţenii, s-ar mai putea vedea şi o alta: pe de o parte război, pe de alta colaborare! N-ar fi nici primul, nici ultimul caz! Nu, nu; ar fi prea de tot! Lasă, e mai bine aşa, oricum, au şi ei interesul ca Hitler să nu aibă un atu aşa de puternic în mână!

Uneori dispăreau din gândurile lui toţi aceştia şi apărea Marta: vai, Marta, sărmana de ea, câte i-a fost dat să îndure! Ce-o fi făcând acum? Cât ţinea ea la micul ei cămin, cu câte străduanii l-a înjghebat, cum l-a înfrumuseţat, cum – punând ban lângă ban – cumpăra când una, când alta, până şi portretul acela al Cavalerului Medieval! Şi iată că toate s-au prăbuşit acum! Astăzi e joi – obişnuit, în menu-ul Martei, joia e supă de carne cu găluşte de griş şi rasol. O să mai spună şi astăzi: Onule, iar nu mi-au reuşit găluştele de gris! Dar, de fapt, de ce nu-i reuşesc? Şi spiritul analitic al omului de ştiinţă intră în funcţiune, abătându-i pentru mult timp gândurile de la preocupările cele grele şi negre. Aproape o oră întreagă, Bilţ întoarse şi pe o parte şi pe alta problema preparării găluştelor de griş; unde trebuie căutată greşeala Martei? În cantitatea de griş în raport cu materia coagulantă, albuşul de ou? În temperatura de fierbere? Unde poate fi? Şi tot aşa, analizând, punând întrebări, dând răspunsuri, izbucni deodată:

— Ce stupidităţi îmi trec prin minte! Lumea se pârjoleşte în războiul aprins, Hitler caută noi arme de distrugere, iar eu îmi frământ mintea cu felul cum trebuie preparate găluştele de griş! … Oare planurile lui criminale vor reuşi? Nu, e peste putinţă: răul, până la urmă, n-a învins niciodată binele! Adevărat grăieşte domnul Hans: zugravul tot o să-şi frângă până la urmă gâtul! Până la urmă! Dar până atunci? Şi dacă, totuşi… Nu, nu, refuz să cred! Cam toţi tiranii care au întunecat câtva timp cerul istoriei, au sfârşit-o prost, în sânge; nu cred ca istoria să se dezică de data aceasta!…

„Dar mai ştii! îşi spuse Bilţ într-un târziu şi alte gânduri îi veniră în minte: dacă nu încerc să scap de aici, brutele astea verzi s-ar putea să-mi facă de petrecanie într-o noapte! Trebuie să încerc o evadare; numai liber fiind mă pot opune forţelor răului! O evadare! Dar cum? Ei, cum, cum? Cutează şi vei reuşi! Numai dacă m-aş mai întrema puţin; să nu mai simt durerile astea nesuferite! Somnul se spune că reface, că tămăduieşte, ia

să încerc să dorm; să dorm câteva zile şi nopţi la rând!”

Şi On Bilţ strânse şi mai tare pleoapele şi începu să numere în gând: unu, doi, trei, patru – ca să-şi provoace somnul – dar deodată, fără nicio ciocănitură, fără niciun avertisment, uşa se deschise uşurel şi în celulă păşi primul-procuror Hapca, însoţit de către unul dintre grefierii parchetului.

Între Hapca şi Năpastă se dăduse o adevărată luptă: procurorul civil Hapca îl vroia pe Bilţ pentru el; Năpastă, comisarul justiţiei militare, îl calificase drept trădător şi spion şi nu aştepta decât să-l aibă în mână, ca să-i „trântească” un proces de înaltă trădare şi spionaj. Pentru moment însă Bilţ era găzduit de către Hapca, iar Năpastă îşi frământa doar mintea cum să facă să i-l smulgă.

— Doarme! şopti Hapca, când îşi îndreptă ochii spre faţa lui Bilţ.

— Cred şi eu; după câte a pătimit în beciul legionarilor, mă mir că mai şi răsuflă! răspunse grefierul.

— Trezeşte-l! porunci Hapca.

Grefierul se apropie de patul lui Bilţ, puse mâna pe umărul lui şi-l zgâlţâi uşurel. On Bilţ deschise ochii. Îl văzu la capătul celălalt al patului pe Hapca, îl recunoscu şi închise din nou ochii.

— Inculpatule, începu oficial, solemn şi grav, procurorul Hapca: numele dnmitale, profesiunea, domiciliul, locul şi data naşterii!

— Intraţi mai bine în fond, interveni grefierul, gata să pună pe hârtie eventualele declaraţii ale lui Bilţ.

— Formalitatea trebuie îndeplinită! spuse cu aceeaşi gravitate procurorul Hapca; totuşi, ascultă sfatul grefierului şi trecu la fondul interogatorului:

— On Bilţ, rosti, el, eşti învinuit de furt şi omucidere, ambele făptuite cu premeditare, şi după toate probabilităţile la îndemnul şi în interesul unei puteri străine, ce ai de mărturisit? Te avertizez că te afli în faţa justiţiei, că trebuie să spui adevărul şi numai adevărul!

Niciun răspuns. Bilţ parcă-şi pusese lacăt pe buze – îşi deschise doar ochii şi-şi aţinti privirea spre procuror; cu toate suferinţele sale abia putea să-şi stăpânească râsul, – mutrele celor doi erau extrem ele groteşti în grava lor solemnitate.

— Te pomeneşti că şi-a pierdut auzul şi graiul! spuse Hapca după trecerea câtorva clipe; ce ne facem în cazul acesta?

— S-ar putea! rosti grefierul, scărpinându-se cu vârful peniţei în păr, profund îngândurat.

— Ratează întreaga afacere! se arătă temător domnul procuror Hapca.

— Da! făcu grefierul; şi ar fi păcat!

— Mie-mi spui!

— Ah! băieţii ăştia teribili; s-au cam întrecut da data aceasta! exclamă procurorul.

— De, fac şi ei ce pot, ce se pricep... reflectă grefierul, căruia brutele verzi îi erau oarecum pe plac. Domnule prim, eu aş zice să încercăm metoda întrebărilor şi răspunsurilor scrise, s-ar putea ca văzul şi raţiunea să nu şi le fi pierdut; ce spuneţi?

— Da; hai să încercăm! şi procurorul Hapca luă din dosarul grefierului o bucată de hârtie, scoase stiloul şi formulă prima întrebare: „Acuzat, cum l-ai ucis pe laborantul Matei şi unde i-ai ascuns cadavrul? Nu nega, fiindcă dulăpiorul l-am aflat, el e primul corp delict la dispoziţia justiţiei!”

Hapca întinse hârtia grefierului, spunând:

— O să-l zăpăcească din prima clipă, şi de cumva mai poate raţiona, o să mărturisească prin scris totul!

— Da, e bine formulată întrebarea – e ca o directă, izbeşte drept în faţă!

Hârtia fu pusă în faţa ochilor lui Bilţ, cei doi slujitori ai justiţiei aşteptând gravi rezultatul.

— La dracu’! izbucni Bilţ; ieşiţii afară şi daţi-mi bună pace, dobitocilor!

— Vede! Aude! Vorbeşte! rostiră deodată, în acelaşi ton, Hapca şi grefierul.

Mai apoi Hapca îşi dădu seama că fuseseră insultaţi – refăcându-şi la repezeală atitudinea solemnă şi gravă, începu:

— Acuzat! atitudinea dumitale ireverenţioasă, insultătoare faţă de justiţie, nu face decât să-ţi agraveze situaţia şi să ne convingă şi mai mult de vinovăţia dumitale! Eşti învinuit de uciderea unui om, precum şi de furtul unui dulăpior ce ascundea acte de mare importanţă pentru stat, pentru siguranţa publică, pentru apărarea patriei; mărturiseşte deci şi nu încerca să îngreunezi bunul mers al justiţiei!

Lui Bilţ îi venea să-i scuipe, dar gura îi era uscată, aşa ca nu putu decât să le arunce o căutătură de profund dispreţ.

— Răspunde, acuzat! se auzi din nou glasul procurorului

Hapca, de data aceasta mai tăios ca lama spadei zeiţei cu cumpăna dreptăţii în mână.

— Puneţi-mă în faţa cadavrului lui Matei! îi veni în minte lui Bilţ să spună; cred că aşa se obişnuieşte, nu? Reconstituiţi crima, procedaţi după tipicul obişnuit, nu veniţi aici să mă plictisiţi cu prostiile voastre!

— Eşti nu numai un criminal, un hoţ şi un trădător de patrie, ci eşti unul dintre cei mai rafinaţi criminali, hoţi şi trădători! bolborosi procurorul Hapca; turbând de mânie, ieşi urmat de grefier.

— La drept vorbind, inculpatul are dreptate – îndrăzni grefierul, când fură pe coridor.

— N-am nevoie de părerea dumitale! răspunse Hapca şi deodată se opri din mers.

Din lungul coridorului, în paşi cadenţaţi, milităreşti, se apropia Năpastă, comisarul justiţiei militare. Era însoţit de trei ostaşi cu baionetă la armă şi părea hotărât să ia cu asalt întreg penitenciarul.

— Nu-ţi permit; nu-ţi permit! strigă procurorul Hapca, când îl văzu pe Năpastă.

— Am onoarea să vă salut, surâse jovial căpitanul Năpastă; de ce nu-mi permiteţi? E vorba doar de un simplu post. Am unele informaţiuni, continuă cu ton misterios şi împăciuitor Năpastă, interesul nostru e ca să fie bine păzit, să nu ne trezim cu vreo surpriză; faceţi chestie de ambiţie dintr-un caz aşa de important pentru toţi?

— Nu, nu fac, dar trebuie să înţelegeţi, îmi aparţine! răspunse Hapca, mai îmbunat.

— Desigur, pentru moment vă aparţine, însă latura cea mai gravă a cazului e de competinţa noastră!... A mărturisit crima, furtul, trădarea? întrebă Năpastă.

— N-a mărturisit nimic, fiindcă-i o bestie înrăită, dar n-o să-i meargă! răspunse Hapca, şi porni, îndreptându-se către scara ce ducea la etajul superior, unde-şi avea cabinetul.

În urma lui, la răsunătoarea comandă a căpitanului Năpastă, o santinelă fu postată în dreptul uşei celulei lui Bilţ.

★

Când procurorul Mihail Hapca intră în cabinetul său, de pe canapeaua tapisată cu muşama ce se afla lângă perete se ridicară domnişoara dr. Hannelore Schmidt şi inginerul Schön.

— Dumneavoastră sunteţi domnul prim-procuror Hapca? întrebă Hannelore cu cea mai ingenuă voce; sunt dr. Hannelore Schmidt, de la Universitatea din Berlin! şi Hannelore scoase din poşetă aceeaşi hârtie cu antetul şi ştampila Universităţii din Berlin, care-l făcuse pe domnul Caragaţ să fie aşa de serviabil faţă de ea.

Hapca citi posomorât, fără grabă, apoi o privi furios:

— Se adresează decanului Facultăţii de ştiinţe, nu mie! grăi el.

— Evident; dar omul în cauză se află actualmente în cercetarea dumneavoastră; e vorba de profesorul dr. Ion Bilţ – un tânăr om de ştiinţă, de care universitatea noastră se interesează în foarte mare măsură şi cu care aş dori să vorbesc cât mai curând; de aceea, vă rog…

— Imposibil! Regret! Până la încheierea cercetărilor e cu totul imposibil! rânji domnul Hapca şi adăugă: e învinuit de omucidere şi furt, de trădare de patrie, şi alte multe… cred că înţelegeţi refuzul meu?

— Serios?! făcu Hannelore, abia putându-şi stăpâni râsul.

— Foarte serios! răspunse prompt Hapca.

— Totuşi! încercă din nou Hannelore, cu glas şi mai mieros.

— Regret!

Atunci interveni inginerul Schön, făcând cu primele degete de la mâna dreaptă gestul numărării banilor:

— Suntem dispuşi să depunem o cauţiune pentru eliberarea provizorie a profesorului Bilţ… şi în afară de asta… şi Schön făcu din nou gestul acela, care însemna: îţi ai şi dumneata şperţul! însă domnul Hapca se făcu că nu observă şi răspunse cu obişnuitul său ton grav:

— Propunerea dumneavoastră va putea fi luată în considerare numai după trecerea a treizeci de zile, până când, sper, cercetările vor fi duse la bun sfârşit; bineînţeles, dacă nu intervin complicaţii noi!… Dar, cum aş putea spune – schimbă el deodată tonul – mă rog, în ce calitate interveniţi dumneavoastră în această chestiune?

Domnişoara Hannelore îşi pierdu calmul: o lună de zile treburile ei oprite în loc, era prea mult!

— Domnule procuror, începu ea; v-am spus şi v-am făcut dovada: sunt trimisa Universităţii din Berlin; numele acestei instituţii de înaltă cultură nu are niciun ecou asupra conştiinţei

dumneavoastră?

— Aici e vorba de procedură, domnişoară, înţelegeţi o dată! În privinţa procedurii sunt cel mai intransigent, ţin să v-o spun deschis!

— Intransigenţa nu-i o haină potrivită pentru omul de pe aceste meleaguri! vorbi ca pentru sine Schön.

Hapca se simţi jignit, jignit pentru toţi compatrioţii – înghiţi un nod ce i se ridicase în gât şi cu voce tare exprimă nu numai indignare, ci şi o amarnică realitate, spuse:

— După alte multe, ne şi jigniţi şi insultaţi fără jenă; bine-am ajuns!

Dar iată că aceste două-trei cuvinte de nevinovată replică faţă de o lipsită de bun simţ aluzie, complicară şi mai mult chestiunea. Inginerul Schön se zburli pe dată: de atâta timp se trudea nevinovata firmă „Solagra" să creeze o atmosferă pe deplin fiavorabiă Berlinului şi nu reuşea întru totul; oare motivul nu trebuie căutat în acest fel licenţios de a vorbi al unora şi altora? se întrebă el şi începu:

— Domnule, prin cuvintele „după alte multe", şi „bine-am ajuns" v-aţi dat arama pe faţă! Voi avea grijă să-l informez pe conducătorul ţării, pentru a lua cunoştinţă de numele celor ce întreţin o binecunoscută stare de spirit adversă politicii prietenoase a *Führer*-ului, care în orice împrejurare şi-a arătat bunăvoinţa faţă de ţara dumneavoastră!

— Vă rog, vă rog; judecaţi greşit – e o chestiune de conştiinţă profesională! sări ca ars procurorul Hapca, în faţa gravei ameninţări.

— Vom vedea noi până unde merge conştiinţa dumneavoastră profesională! replică Schön şi, prinzând braţul Hannelorei, se îndreptă spre uşă.

— Dar, domnule, domnişoară! strigă Hapca, însă Schön nu-i mai acordă nicio atenţie; ieşi dimpreună cu Hannelore, pornind în căutarea altei soluţii.

Hapca rămase ca paralizat; până şi mintea i se oprise în loc.

— S-a sfârşit! spuse într-un târziu; gata, s-a zis cu prim-procuratoriatul! După câteva minute îi veni în minte o idee salvatoare şi apăsă cu putere butonul soneriei ce-l avea dosit sub tăblia biroului său; îl apăsă aşa de lung şi de tare, încât toţi grefierii din camera vecină săriră de la locurile lor şi dădură buzna în cabinetul domnului prim.

— Alergaţi după cele două persoane, porunci el; spuneţi-le că, în mod excepţional, le dau autorizaţia să-l viziteze pe inculpatul dr. Ion Bilţ!

Oamenii alergară, coborâră scările, dar când fură în stradă nu mai văzură decât fumul eşapamentului automobilului care pornise în viteză, condus cu multă măestrie de către inginerul Schön.

— Predaţi cu actele în regulă pe inculpatul dr. Ion Bilţ justiţiei militare! porunci Hapca, când grefierii se întoarseră fără Hannelore şi Schön; mă spăl pe mâini ca Pilat din Pont; afacerea asta nu-mi miroase bine! completă el.

★

Când maşina condusă de Schön ieşi din oraş, Hannelore îşi întrebă tovarăşul de drum:

— Ei, şi acum?

— Nimic! Poimâine îl veţi avea la dispoziţie pe profesorul Bilț!

— Prin generalul Antonescu?

— Aş! Cred că n-avem niciun interes să facem mare zgomot în afacerea aceasta; îmi pare rău şi de timpul pierdut cu dobitocul ăsta de procuror. Dar, ce să-i faci, uneori se mai întâmplă şi aşa!

Schön conducea cu viteză vertiginoasă; era stăpân pe volan, dar totuşi Hannelore îl avertiză:

— Micşorează viteza; vrei să ne frângem gâlul? puse mâna înmănuşată pe braţul lui.

— Mie vitezele vertiginoase îmi clarifică gândurile; ştii ce zic eu?

— Da; ce? întrebă Hannelore.

— Până la sosirea echipei, să-l lăsăm pe eminentul On Bilț să mai sufere puţin rigorile temniţelor. Suferinţele o să-i altereze puţin principiile, o să-l facă mai maleabil, şi, în afară de asta, în temniţă e în cel mai sigur loc, de cumva i-o veni în gând lui Jack O’Lary să ni-l sufle şi pe el; nu m-am gândit bine?

— Ţinutul în temniţă să nu aibă tocmai efect contrariu, parcă am mai vorbit despre asta. În ceea ce priveşte o eventuală intervenţie a lui O’Lary, da – cred şi eu că temniţa e cel mai bun loc, însă nu-mi închipui ca O’Lary să meargă aşa de departe!

— Nici eu; totuşi, probabilitatea există! Ceea ce noi trebuie să facem acum e, ca pe o cale oarecare, să luăm contact cu Bilț şi să-l facem să înţeleagă că noi nu avem niciun amestec, că nu datorită nouă îndură atâta suferinţă, că noi, aflând de

brutalităţile la care-i supus, şi de alunecarea pe o pantă gravă a cazului său, ne-am hotărât să-l salvăm! Omul, în suferinţă fiind, va preţui generozitatea noastră. Şi, încă ceva: ce-ar fi dacă am întoarce maşina şi i-am face o scurtă vizită soţiei lui Bilţ? I-am compătimi soţul, am compătimi-o şi pe ea, i-am lăsa o sumă de bani cu indicaţia de a angaja un avocat – asta numai aşa, formal, avocatul i l-aş găsi tot eu! Am asigura-o că universitatea noastră preţuieşte meritele ştiinţifice ale soţului ei şi că va face totul ca el să fie eliberat – am putea de asemenea să-i comunicăm prin intermediul acelui avocat, că, făcând o vizită la Cluj, am găsit în fosta locuinţă a lui Munte aproape tot de ce aveam nevoie ca să dăm peste zăcământul de uraninit şi că vom începe în curând cercetările pe teren, aşa că e inutil să se mai încăpăţâneze, căci cu el sau fără el, zăcământul e ca şi descoperit; noi însă ţinem să-l avem de colaborator, şi de aceea…

— Perfect; ideea nu-i rea – întoarce! spuse Hannelore. Schön, micşorând viteza, întoarse maşina din nou spre oraş – după vreun sfert de oră opri în faţa casei lui Bilţ.

Marta era în culmea deznădejdei: informaţiile pe care le căpătase în privinţa tratamentului aplicat lui Bilţ de către brutele verzi îi zdruncinaseră complet nervii – plângea într-una şi disperarea ei era accentuată şi de faptul c-o părăsiseră toţi; nici chiar Paramon nu mai dăduse pe la ea. Numai madam Lotte şi bătrânul Hans erau acei care o mângâiau în nenorocirea ei, şi o ajutorau pe cât le stătea în putinţă.

Când Schön sună, madam Lotte era alături de Marta – sunetul soneriei le făcu să tresară:

— Nu da drumul nimănui, doamnă Lotte! spuse Marta; absolut nimănui, te rog foarte mult!

— Liniştеşte-te, văd eu cine-i şi dacă trebuie să deschid sau nu! răspunse madam Lotte, pornind spre uşa de la intrare.

Accentul vienez întrebuinţat cu măestrie de către Schön, care cunoştea preferinţele nemţilor din Banat, deschise larg inima doamnei Lotte şi deci şi uşa casei; pentru madam Lotte un vienez nu putea fi decât un vienez şi cu asta s-a spus totul!

— Poftiţi, poftiţi! îi îmbie bătrânica să intre, şi chiar de prin micul vestiar începu să-i informeze despre toate cele păţite de către dr. Bilţ.

Schön şi Hannelore se arătară nespus de surprinşi şi revoltaţi

când auziră şi din gura Martei toate cele pe care ei le cunoşteau foarte bine, dar se făceau că le aud pentru întâia oară, şi-şi dădeau toată silinţa s-o mângâie şi s-o încurajeze, căci biata Marta nu putea, în niciun chip, să-şi stăpânească plânsul şi zbuciumul sufletesc. De Hannelore nu-şi mai amintea, deşi o văzuse în cabinetul lui Bilţ în ziua aceea nefastă.

Hannelore se aşezase alături de ea, pe sofaua pe care Marta se lungise din nou, căci era sleită de puteri – inginerul Schön se plimba prin cameră agitat, încercând să vestejească prin cuvintele cele mai tari brutalităţile la care On Bilț fusese supus. Când Marta, tot mângâiată de către Hannelore, se mai linişti puţin. Schön îi vorbi ca un adevărat trimis al providenţei: întrebă mai întâi dacă are bani şi dacă a angajat vreun avocat, dacă au rude suspuse care ar putea interveni şi dacă Bilț n-ar fi dispus – asta numai un extremis şi numai formal – să dea o declaraţie de fidelitate față de regim.

Marta se agăţă de prima întrebare: bani nu are – tot ce economisise din salariul lui Bilț fusese consumat cu ocazia mutării şi aranjării micului lor cămin; în ceea ce priveşte avocatul – ea încercase să angajeze unul, dar nu reuşise, deşi umblase pe la mai mulţi, însă cu toţii refuzaseră să angajeze cauza, temându-se de complicaţii cu legionarii, fiecare considerând procesul lui Bilț ca un proces politic şi de înaltă trădare.

Auzind cuvintele Martei, falsa revoltă a inginerului Schön nu mai cunoscu margini – el scoase portofelul şi, luând câteva bancnote, le întinse doamnei Lotte:

— Vă rog să primiţi aceşti bani pentru doamna – nu-i oferise direct Martei, ci procedase în felul acesta mai discret şi mai elegant – evident, sub formă de împrumut, preciză Schön; nu protestaţi, fiindcă în împrejurări de felul acesta nu poate exista jenă! E pentru mine o datorie de onoare să ajut soţia unui coleg ajuns într-o situaţie dificilă!

Bătrânica, care îşi luase rolul de înger păzitor al Martei, nu numai că nu protestă, dar se arătă nespus de mulţumită şi emoţionată de dărnicia şi afecţiunea pe care Schön le arăta Martei şi lui Bilţ.

Hannelore îşi deschise şi ea poşeta şi cu multă discreţie – dar totuşi ca să fie văzută – puse şi ea sub faţa de masă câteva bancnote, obolul ei! Marta ar fi vrut să spună ceva, poate o

mulţumire, poate un protest, dar Hannelore îi astupă gura cu mânuţa ei:

— Niciun cuvânt, draga mea!

— Curaj, doamnă Bilţ! grăi Schön cu un ton care ar fi alungat orice deznădejde; universitatea noastră are mare încredere în capacităţile ştiinţifice ale colegului Bilţ; vă făgăduiesc solemn – în cel mai scurt timp posibil, doctorul Bilţ va fi eliberat şi-şi va relua locul ce i se cuvine!

Emoţionată de spusele lui Schön, Marta îngână câteva cuvinte de mulţumire şi din nou o podidiră lacrimile, de data aceasta lacrimi de fericire. Hannelore o mângâia, îi netezea părut, iar cu coada ochiului îl privea pe Schön: merge cu gâsculiţa asta! spuneau privirile ei.

Plânsul cu lacrimi de fericire avu darul s-o liniştească pe Marta, deznădejdea şi amărăciunea începură să i se topească din suflet; mai sunt oameni buni pe lumea asta! îşi spuse ea şi se lăsă îmbrăţişată şi sărutată de Hannelore ca semn de afectuoasă despărţire.

— Vienezul tot vienez, draga mea! murmură madam Lotte în culmea fericirii, când cei doi le părăsiseră.

★

În vremea aceasta On Bilţ mărşăluia spre închisoarea militară. Justiţia militară neîntrebuinţând duba neagră a legionarilor, transportul se făcea pe picioare, sub o puternică escortă: doi ostaşi pe partea dreaptă, doi pe cea stângă, unui înainte, altul înapoi, toţi cu armele în cumpănire, cu baionetele puse, gata pentru orice eventuală încercare de fugă de sub escortă.

Cortegiul impresiona. Trecătorii se opreau în loc şi priveau, dar se fereau de a face vreun comentar – mai ştii; poate şi pietrele caldarâmului au urechi! Numai o băbuşcă uscată ca o scândură avu curajul – făcându-şi semnul crucii ea opri pe furierul care însoţea escorta şi-l întrebă:

— Doamne, maică; ce a făcut nefericitul ăsta de-l păziţi aşa de straşnic? Nu pare să fie om rău!

— Ehei, mătuşă! făcu caporalul furier şi porni mai departe, fără alte explicaţii.

Căpitanul Gabriel Năpastă, arhanghel în uniformă al justiţiei, era un om cu adevărat operativ – pentru el formele care pe domnul Hapca îl încurcau uneori în desfăşurarea anchetei, nu existau; era tot aşa de operativ şi excepţional ca şi instituţia pe

care o slujea cu multă bărbăţie şi credinţă.

În doi timpi şi trei mişcări, căpitanul Năpastă întocmi actul de acuzare, iar în susţinerea lui luă şi câteva declaraţii: prima, şi cea mai importantă, se înţelege, era aceea a domnului Caragaţ – o capodoperă a operelor de această natură, întocmită pe îndelete, în cabinetul decanului, după o noapte de chin cerebral. Era teribilă declaraţia domnului Caragaţ! Citind-o, pielea ţi se încreţea pe corp, părul ţi se făcea măciucă: Cum a putut convieţui printre atâţia patrioţi cinstiţi un astfel de monstru? era întrebarea care-ţi venea pe buze după ce ajungeai la încheierea: „Am dat această declaraţie, eu, decanul..., semnând-o cu mâna proprie.”

O altă declaraţie de mare importanţă în susţinerea actului de acuzare era aceea a unui ostaş concentrat, un birjar localnic, care după ce semnă, fu trimis la vatră, ca să-şi reia locul pe capra birjei. Birjarul atesta prin jurământ că, fără urmă de îndoială, l-a văzut pe Bilț cum l-a doborât pe Matei, l-a vârât într-un sac, sacul într-o maşină, şi a dispărut în noapte.

Declaraţia birjarului era completată de o alta, dată şi semnată de către Ioachim, şi se referea nu numai la asasinarea şi răpirea lui Matei, ci şi la furtul dulăpiorului. Ca prin vis îşi aducea aminte Ioachim că, în noaptea aceea, cineva a intrat în cabinetul lui Bilţ, că fără îndoială altul nu putea fi decât Bilţ însuşi, şi că, de bună seamă, el a coborât dulăpiorul pe fereastră, până-n stradă, de unde apoi l-a luat frumuşel şi s-a dus; apoi l-a învinuit pe el, om cinstit, cu frica lui Dumnezeu! Cât despre Matei, se ştia doar că Bilț îl duşmănea de moarte, fiind Matei legionar!

Fişa politică a lui Bilţ – confecţionată la repezeală de către Biroul 2 al Armatei – forma şi ea o piesă principală şi de necontestat în susţinerea actului de acuzare.

Natural, o declaraţie trebuia luată şi inculpatului, şi nu se poate spune că procurorul militar căpitan Năpastă n-a avut bunăvoinţa să încerce – pe toate căile şi întrebuinţând toate metodele, unele ştiinţifice, altele mai puţin – ba a mers aşa departe cu bunăvoinţa încât, ca să-l scutească pe inculpat de oboseală, a întocmit el însuşi declaraţia pe care Bilţ trebuia doar s-o semneze – dar toate încercările binevoitoare ale lui Năpastă au rămas infructuoase, criminalul trădător şi spion refuzând cu încăpăţânare să dea până şi cel mai mic concurs justiţiei; şi doar nu era vorba decât de o simplă semnătură!

Şi aşa, zilele treceau una după alta, până când un eveniment nou veni şi complică şi mai mult afacerea dr. On Bilţ. O'Lary se întrebă dacă n-ar fi bine să intervină şi să întărească bănuiala că Bilţ l-a asasinat pe Matei? Pecetluind prin intervenţia lui crima prezumtivă a lui Bilţ, va pune pentru totdeauna capăt cercetărilor şi nimeni nu-şi va mai bate capul să afle adevărul; dar cum s-o facă? Ingeniozitatea lui găsi pe dată modul: va arăta printr-un denunţ anonim că puterea străină în slujba căreia se află Bilţ şi pentru care lucrase, plătise acestuia pentru exterminarea lui Matei zece mii de dolari; unde sunt dolarii? În actele anchetei nu se face nicio amintire despre ei. Soția lui Bilţ era şi ea acasă când un personaj misterios l-a vizitat pe Bilţ, chiar în noaptea când s-au petrecut toate faptele grave de care-i acuzat; n-ar fi bine ca justiţia să-şi îndrepte cercetările şi în direcţia aceasta?

Năpastă jubila. Acest denunţ anonim venea ca un contrafort puternic în sprijinul actului de acuzare. Imediat trimise un inferior şi o ridică pe Marta.

O întâmpină cu cordialitate – fel potrivit de a afla tot ce doreşte de la o femeie fără experienţă – îi vorbi elogios despre Bilţ şi se arătă binevoitor – o rugă pe Marta să-şi aducă aminte de toate câte s-au întâmplat în noaptea aceea şi să-i uşureze printr-o declaraţie fidelă sarcina ingrată pe care profesiunea i-a pus-o pe umeri.

Marta povesti cum s-au petrecut lucrurile. Aminti de lumina pe care o zărise aprinsă, de vizitatorul care o speriase prin prezenţa lui, de spusa lui Bilţ că-i un colaborator de la facultate şi deci să fie liniştită, să se culce, să nu-l aştepte. Vorbi de asemenea cu multe amănunte de felul cum găsise pe masă, printre reviste, teancul de dolari, şi cum a pornit în grabă ca să-l întrebe pe Bilţ ce-i cu această mulţime de bani – era deajuns, era chiar deajuns!

— Iată cum se obţine o sentinţă capitală! îşi spuse Năpastă, frecându-şi, extrem de mulţumit, palmele. Dar o umbră de îndoială i se aşternu totuşi pe faţă: îşi adusese aminte că o dată cu începerea noului an se face schimbarea completului de judecată şi că preşedinte va fi colonelul Hodoroabă – unul dintre „ăia" de la Bistriţa, făcut din copil de trupă: „ei, treacă de la mine, o simula sentinţă de condamnare pe viaţă tot obţin eu!" încheie bravul căpitan Năpastă şi luând o agendă de pe masă,

fixă ziua procesului.

Capitolul 6

Zelos, vigilent, stăpân acum pe proces, căpitan Năpastă – ca să fie şi mai sigur că inculpatul nu-i scapă, că acea putere misterioasă în slujba căreia fusese, după convingerea lui Năpastă, inculpatul On Bilţ, nu-şi vâra coada, încercând o evadare – el întări paza deţinutului, ca nu cumva evadând Bilţ, justiţia să fie frustată de dreptul său, şi căpitanul Năpastă de gloria unei sentinţe capitale.

Postul de pază de pe coridor fu întărit cu o nouă santinelă, pusă chiar în celula lui Bilţ, spre neplăcuta surprindere a acestuia, dar tot o dată şi spre mulţumirea lui, căci i se uirâse tot singur, cu gândurile sale – gânduri invariabile, numai în legătură cu blestematul acela de zăcământ uranifer, care dăduse naştere la atâtea încurcături.

Pare paradoxal ca Bilţ, în situaţia critică în care se afla, în loc să se gândească la soarta lui tragică, să-şi ocupe, gândurile numai şi numai cu zăcământul şi să-şi tot spună: „Orice s-ar întâmpla, numai naziştii să nu ajungă la minereu! Nu, nu trebuie să-i las să ajungă!” Şi iarăşi gânduri învălmăşite, şi tot numai în legătură cu problema aceasta: dar unde naiba poate fi zăcământul lui Munte? şi din nou: – pentru a cita oară? – Bilţ reconstitui în gând scena petrecută anul trecut între el şi Munte: „Eu am amintit de Crai, el… A, da! El mi-a vorbit într-o doară, ca şi când mi-ar fi spus o şaradă: „Inversează genul!”… Adică cum? … Crai – inversat la feminin ar fi: Crăiasa, Crăiţa, Crăişoara, Crăiuliţa! Oho, sunt atâtea localităţi! Iar dacă mai pun şi pe cele

compuse: Crăiasa-Mare, Crăiasa-Mică, Crăiţa de Munte, Crăişoara-Veche, Crainiţa din Deal – poftim şi te descurcă!...

Să procedăm prin eliminare, îndreptându-ne pe calea aceasta spre reper. Să începem cu Crăiasa-Mare: cretacic superior şi mediu, în centru roci eruptive efusive terţiare şi vechi, parageneză variată, bogată, filoane de tip alpin, în cele mai multe locuri baza cuarţ cristalin – câmp explorat şi exploatat până-n măduva pământului... Nu, nu poate fi vorba de regiunea aceasta; deci: afară cu ea!... Să trecem la Crăiţa de Munte – cu aproximaţie, teoretic, cunosc geneza, structura, dar practic nu; s-o lăsăm deci în suspensie!... Să luăm Crăişoara Veche – hm! Regiunea aceasta ar putea prezenta surprize, şi unde mai pui că-i uşor accesibilă! Da, aşa este, şi cu toate acestea n-a fost prospectată mai în amănunţime! Fireşte, aurul era acela care interesa în primul rând! Da, pe aici, pe aproape, sau între Olt şi Simicel, ar putea ieşi la iveală unele indicii, spre pildă...

Paşi grei, opriţi brusc în faţa uşii celulei, întrerupseră şirul gândurilor lui On Bilţ: „Se schimbă postul!" îşi spuse şi, ridicându-se de pe pat, dădu să se apropie de uşă, dar fu nevoit să se retragă: uşa se deschise şi în celulă intră un ofiţer urmat de-o santinelă. Ofiţerul se duse până la fereastra celulei, cercetă gratiile, apoi se adresă santinelei:

— Tot timpul mâna pe armă, leat; de-ţi scapă, puşcăria te mănâncă!

— ’ţăles să trăiti!

Ofiţerul ieşi. Ostaşul rămase ţeapăn, rezemat de peretele din faţa lui Bilţ. Ţinea arma strâns: o mână pe închizător, alta pe mijlocul ţevii, gata să împungă cu baioneta sau să tragă.

Bilţ îl privi cu atenţie: „Un recrut pe semne"! îşi spuse şi încercă să intre în vorbă cu ostaşul:

— De unde eşti, camarade?

— N-am voie să răspund, domnule! răspunse, totuşi, ostaşul.

Bilţ dădu să se ridice din nou de pe pat. Dar fu oprit brusc – bătând talpa pe duşumea, ostaşul îi puse baioneta în piept:

— Ei, drăcia dracului! mormăi Bilţ, cu tine nici mişca n-o să mai pot!

— Culcă-te şi taci! răspunse ostaşul.

— Eşti într-o ureche; cum o să stau tot mereu culcat? spuse Bilţ şi rămase pe marginea patului, cu picioarele atârnate, cu pantofii pe duşumea; nici aşa n-am voie? întrebă el.

— Ba da – numai nu face nicio mişcare şi ţine-ţi gura: nu mă forţa să vorbesc în post!

Rămaseră unul cu privirea ațintită asupra celuilalt – timpul trecea încet de tot. Pe Bilț îl părăsiseră până şi gândurile, nici vorbă să mai continue analiza şi raţionamentul întrerupt; întreaga lume se reducea pentru el, acum, la ostaşul din fața sa; o statuie imobilă, un automat reglat numai la două mişcări: împuns cu baioneta, tras cu arma!

On Bilț îşi puse capul în palme, coatele pe genunchi, îşi aţinti privirea pe duşumea. Un păianjen cu picioare lungi şi subţiri se plimba agale în jurul pantofilor săi: „De se urcă pe piciorul meu, scap curând!” îşi spuse Bilţ, amintindu-şi de superstiţiile Martei: ea credea că un păianjen apărut pe neaşteptate aduce noroc!

Mica lighioană îşi săltă picioroangele, gata să se agațe de vârful pantofului lui Bilț, făcu un efort, mai făcu unul şi iată-l sus: „De-ar fi Marta aici, ar bate din palme de bucurie!” îşi spuse Bilț. Dar datorită pe semne faptului că totdeauna căuta să combată superstiţiile ei, un alt gând îi veni în minte: „Ce-ar fi dacă l-aş strivi?” Însă în clipele acelea tragice pentru el, a strivi păianjenul i se păru un act de brutalitate față de Marta, aşa că-l lăsă în pace. Păianjenul se mişca de colo-colo pe încălţămintea lui şi jocul acesta începu să-l distreze pe On Bilț. Avea acum un tovarăş; fiinţa aceasta mică preţuia în clipele acelea mai mult pentru el decât omul din fața sa – automat în carne şi oase, atâta tot.

Santinela fu schimbată după trei ore. În celulă intră un ostaş negricios, sprinţar, cu capela pe-o ureche. Schimbul nu mai fusese însoţit de către ofiţer, ci numai de caporalul de gardă.

Cum se închise uşa în urma lui, ostaşul rezemă arma de perete şi se duse spre ferestruică, pe care o deschise, apoi se rezemă de perete, sub ferestruică; din capelă scoase un capăt de ţigară şi-l aprinse. Trăgând cu sete fumul în piept, pe sub gene îl spiona pe Bilț. Când din ţigară nu mai rămăseseră decât doar câteva fumuri, se apropie de Bilț:

— Na, măi neică, trage şi dumneata! grăi el şi-i întinse lui Bilț căpeţelul ţigarei; grăbeşte-te, trebuie să închid fereastra! mai spuse el.

Bilț nu fumase de mult, dar oricum, un capăt de ţigară, de pe buzele altuia! Ezită o clipă, mai apoi luă din mâna ostaşului chiştocul acela şi trase câteva fumuri, mai mult ca să nu-l

jignească pe ostaş, prin refuzul său.

— Ş-adică de ce te ţin pe dumneata închis, măi neică? Eşti doar ţivil! vorbi în şoaptă ostaşul.

— Uite-aşa, ca să nu fiu liber! ocoli Bilț un răspuns mai precis şi mai lămurit; nu te temi să laşi arma din mână? îl întrebă pe ostaş.

— De dumneata să mă tem?! se arătă mirat ostaşul.

— Nu de mine, de ei; da' de te văd?

— Dă-i naibii; cine să mă vadă? Caporalul îi în corpul de gardă – ş-apoi, cu el sunt aşa! spuse ostaşul încârligând degetele arătătoare.

— Ofiţerul! rosti Bilţ.

— Pe dracu'; ofiţerul joacă moara cu teteristul, în camera de gardă a ofiţerilor! Mă neiculiță, ştii că m-am gândit mult la dumneata? Zice majurul că... adică lasă, ce să-ţi mai spun?

— Spune! îl îndemnă Bilț.

— Ei! Parcă am inimă!...

Ostaşul se rezemă de perete, lângă armă, şi începu să fredoneze un cântec – un cântec de periferie bucureşteană, care în împrejurările acelea era cam nepotrivit, dar care îi plăcu nespus de mult lui Bilț, mai ales că prin cântec, omul îşi arăta într-un fel preferinţele, şi poate şi originea; pe semne plăcerea pe care i-o provocase lui Bilț i se vedea pe față, căci ostaşul îl întrebă:

— Îţi place?

— Mult! răspunse Bilț.

— E cântecul gagicii mele; ia să ţi-l mai cânt o dată, că altă ceva n-am ce-ţi da: două fumuri şi-un cântec, de la Mărin Druță – să ții minte numele ăsta, că de, oameni suntem, măi neicuşorule!

Şi ostaşul Druță Mărin se aşează pe marginea patului, alăturea de Bilț și începu să-i murmure la ureche, cu voce duioasă, deşi versurile n-aveau în ele nicio duioşie:

„Ce te ții aşa măreaţă,
Parcă nu ştiu cine eşti.
Mă-ta vinde castraveţi pe piaţă,
Tată-tu-i închis la Văcăreşti..."

— Îţi merge la inimă, nu?

— Merge! surâse Bilț, şi în clipa aceea, datorită felului omenesc al ostaşului de a se purta cu el, şi poate şi a

cântecului, simţi în sufletul lui toată grozăvia, toată drama lui. Nervii lui zdruncinaţi se destinseră deodată şi lacrimile îi podidiră ochii – puse braţul pe umărul lui Druță Mărin, ca singurul om întâlnit în atâtea zile, şi plânse uşurel, ca un bărbat puternic când îşi simte toate forţele sleite, gata să se prăbuşească.

Druță tăcea – ştie inima lui ce înseamnă asta, că doar nu-i de cârpă! Numai într-un târziu, când zbuciumul lui Bilţ, abia perceptibil, părea că încetase, îşi deschise gura:

— Mă, neică; ce meserie ai dumneata?

— De ce? întrebă Bilţ.

— Aşa; ca să ştiu şi eu – nu te supăra! vorbi Druţă.

— De, eram profesor! răspunse Bilţ.

— Nu mai spune! Învăţător?!

— Da! Învăţam pe cei tineri!

— Uite, dom'le! făcu Druță Mărin şi se îndepărtă puţin de Bilţ.

— După cum văd, nu-ţi prea plac învăţătorii! spuse Bilţ cu oarecare amărăciune în glas.

— Mie?! Doamne, cum poţi spune asta? Mie să nu-mi placă? Păi dac-ai şti! Domnul, din satul meu, ehei!…

— Ce-i cu el? După cântec, eu te credeam din Bucureşti!

— Păi sunt; da' de felul meu sunt oltean, de pe la Segarcea! Un timp am purtat cobiliţa, mai apoi… Ehei, domnul; domnul învăţător, sireacul! Dar ce să mai vorbim, a trecut de mult!… Ş-aşa, eşti învăţător! Eu sunt orfan, pe taică-meu l-au ucis nemţii, pentru o purcea – eu eram numai de-o şchioapă pe timpul acela, da' ţin minte ca şi cum ar fi fost ieri! Au intrat în ocolul nostru şi-au împuşcat purceaua, ca s-o ducă; taică-meu… ei, l-au împuşcat şi pe el!

— Nemţii?

— Vezi bine! răspunse Druță, strângându-şi cu putere nu numai buzele, ci şi pleoapele, şi fălcile, ca să-şi stăpânească tremurul, plânsul.

— Acum iar îs aici! spuse Bilţ.

— Da; îs aici!…

— M-ai întrebat de ce sunt închis; iată, acum o să-ţi spun: tot din pricina lor!

— Zău?! Ţi-or fi ucis şi dumitale purceaua şi te-ai repezit să le dai în cap, ca taica!…

— Mai rău! Nu-i vorba numai de mine, ci de noi toţi: de mine,

de tine, de noi toţi care trăim pe pământul ăsta; vor să ne despoaie de tot ce ne-a dat Dumnezeu!

— Şi dumneata? întrebă Druță.

— Eu am zis: nu! Nu se poate!

— Bine-ai făcut! Da trebuia să le dai şi în cap, ca taică-meu! Chiar dacă te împuşcau ca pe el – că, la urma urmei, ce ţi-i şi cu viaţa asta chinuită?! Şi Druţă oftă din afund. Iată, spre pildă eu: am rămas orfan de mic – orfan şi sărac, ştii ce înseamnă asta? Nicio milă de nicăieri! Numai domnu' învăţător sărmanul, că nici el n-a sfârşit-o bine; numai la el am mai aflat un pic de mângâiere şi-un sprijin, cât a putut şi el! Mai apoi am ajuns prin străini, cobiliţar la alţii – m-am deşălat muncind pentru unul de pe la noi din sat, eram doar un copilandru, da' punea pe spinarea mea pe nemăsurate! Am robit la el până m-am ridicat şi eu holtei, şi i-am cerut să ne socotim. La socoteală m-am ales cu nimic, şi de atâta amar îndurat, l-am pălit cu cobilița în cap; n-a murit! Dar pe mine m-au închis pentru doi ani, la Văcăreşti! Am ieşit, am muncit pe ici, pe colea, tot cu cobilița; mai apoi m-au luat la armată – câtă bătaie am mâncat de la major, dacă un cal ar fi mâncat-o, ar fi crăpat sub lovituri! Eu am rămas şi iată-mă aici, concentrat, şi iar bătaia, şi iar chin! Mâine poimâne, după cum se aude; marş, Druţule, în foc! Că război o fi, altfel n-ar concentra atâta lume! Şi n-am chiar pe nimeni pe lumea asta – am avut şi eu o fată, că de, stârpitură nu sunt! Însă, vezi dumneata, domnule învăţător – iartă că la început te-am luat cu mă, şi cu neică – ochii care nu se văd se uită! Eu tot concentrat fiind, mi-a și luat-o altul; un caramangiu de prin Florească!…

Druță tăcu, mai apoi începu să cânte cu foc, fără nicio prevedere, acelaşi cântec de tavernă bucureşteană, de care pe semne îi erau legate cele mai intime amintiri:

— Aşa cânt eu, tot mereu, ca să-mi alin inima, să-mi alung amarul!

— Cântă; dă-i 'nainte! îl îndemnă Bilţ.

— Domnule învăţător – începu cu ton schimbat Druță; te-aş întreba ceva?

— Spune!

— Nu ştiu cum să încep!… Să zicem că un ostaş ar vrea să dezerteze, că nu mai poate îndura – de-l prind şi-l vâră la răcoare, el nu se teme. Dar, vezi dumneata, el se gândeşte tot mereu: ce-or zice ceilalţi, camarazii care rămân în regiment şi-or

fi duşi să-şi verse sângele în război; de asta se teme! Se teme şi nu îndrăzneşte – nu, nu îndrăzneşte!

— Grea întrebare, Druțule!

— Grea; am ştiut eu!

— Dar s-o întoarcem puţin pe partea cealaltă: pentru ce sunt duşi ostaşii în război? întrebă Bilț.

— Păi de; să-şi apere țara! Aşa spune şi ofiţerul la teorie! răspunse ostaşul Druță Mărin.

— Da, asta aşa-i; ostaşii se duc în război ca să-şi apere țara – dar se pune întrebarea: contra cui?

— Contra vrăjmaşului, se înţelege!

— Aşa; contra vrăjmaşului – foarte bine! Druță Mărin, cine l-a ucis pe tatăl tău? întrebă Bilț, uitindu-se în ochii ostaşului Druță.

— Înţeleg; înţeleg! mormăi Druță, lăsând ochii în jos, privind mult timp podeaua celulei.

— Ştii ce? sări deodată Druță în picioare. Apucându-l pe Bilț de braţe, îl ridică şi pe el în sus şi i se uită în ochi; se aude că vor să te împuşte!

— Pe mine?! întrebă Bilț, străbătut de un fior nedefinit.

— Pe dumneata! N-am avut inimă să-ţi spun la început, da' acum ţi-o spun: vor să te împuşte! Furierul zice că ăla, comisarul, căpitanul, cere ca să fii împuşcat!…

— Bine; îţi mulţumesc, Druță! răspunse Bilț, aşezându-se din nou pe marginea patului, rămânând cu privirea pierdută în gol.

— Vezi, am făcut rău că ţi-am spus murmură Druță într-un târziu; dar lasă, lasă – căută să-l încurajeze – ne-o ajuta Dumnezeu şi nouă, nu te amărî! Scotocind în căptuşeala capelei, Druță scoase la iveală un alt capăt de ţigară, îl aprinse şi-l întinse lui Bilț; trage câteva fumuri, face bine! spuse Druță.

Bilț luă capătul de ţigară – Druță se duse şi deschise ferestruica; aerul rece de afară năvăli în mica celulă, Bilț se învioră – fuma cu sete; se mai linişti şi începu să se întrebe: Cine are interesul ca eu să nu mai fiu în viaţă? Care e acuza gravă ce o ridică contra mea? Dolarii aceia, care fără îndoială au fost uitaţi de către O'Lary pe masa mea, constituie oare o dovadă hotărâtoare? Nu cumva, strâns cu uşa, profesorul Roth să fi declarat că eu cunosc secretul analizelor, că de la început m-am pus în calea lor, că ştiu mai multe decât las să se înţeleagă? Da, s-ar putea: Roth nu mai era decât o umbră, o umbră omenească fără nicio putere de împotrivire, cine poate şti ce-o fi declarat, şi

cum au interpretat ei declaraţiile lui?! Bestiile! Şi totuşi, numai eu aş fi în stare să descopăr zăcământul lui Munte, dar prefer mai curând…

Druță stătea rezemat de perete, gândurile îl frământau şi pe el; gânduri ascunse, numai în parte mărturisite lui Bilț. De mult îi încolţise în minte ideea dezertării dar spiritul de convieţuire obştească, de dragoste de ţară, erau mai puternice decât suferinţele îndurate, decât dorul lui de libertate. De altfel – judeca Druță în clipele sale de nehotărâre – toţi suferă, că aşa-i slujba de ostaş; suferinţă şi iar suferinţă! Pentru ţară; pentru onoarea de ostaş! – după cum spune şi domn' căpitan: „Mă leat, mă: onoarea de ostaş e mare lucru; să vă intre bine în cap treaba asta!" Şi lui Druță i-a intrat nu numai în cap, ci şi în inimă – nu ştie cum şi de ce, dar simte, simte că-i acolo; ceva nelămurit, dar există; există ca o barieră, ca un obstacol peste care nu se poate trece cu uşurinţă! Dar acum toate acestea încep să se clatine – iată, îl are în faţă pe domnu' acesta: un învăţător, unul mai mult ca el! Cine-i ţara? Căpitanul Năpastă sau omul acesta năpăstuit pe nedrept? Unde-i onoarea de ostaş? La căpitanul Năpastă sau la omul acesta care s-a împotrivit vrăjmaşului?

— Domnule învăţător, îl întrerupse deodată din gânduri Druță Mărin, apropiindu-se de el.

— Da; ce-i, Druţule?

— Ostaşul acela despre care ţi-am vorbit, s-a hotărât!

— Cum aşa?

— Aşa; dezertează! Şi dacă i-o ajuta Dumnezeu, nu te lasă nici pe dumneata aici, morţii!…

— Taci; taci! rosti apăsat Bilţ, pricepând tot ce Druță pusese la cale în cele câteva clipe cât tăcerea se lăsase între ei.

— Bine! răspunse Druță scurt.

Întorcându-se pe călcâie, Druță se duse şi închise ferestruica:

— Trebuie să vină schimbul trei, spuse el şi-şi luă arma de lângă perete.

Într-adevăr, peste câteva minute se auziră paşi tropăiţi pe coridor, apoi glasul caporalului de gardă;

— Schimb, stai!

Când uşa se deschise, Druță luă poziţia reglementară; cu mâna pe patul armei, smirnă, el dădu raportul ca cel mai conştiincios ostaş.

Acum străjuia în celula lui Bilţ un ostaş bătrân, o deșcă leat 918, om cu mâinile bătătorite de muncă, plugar de meserie; cum se închise uşa, el se lăsă pe vine, lângă perete, cu arma între picioare:

— Doamne, doamne, ce ţi-i şi cu lumea asta, cum nu-l lasă pe om în pace, să-şi vadă de necazuri! mormăi el, tot mereu cu gândurile la necazurile lui de acasă, smuls de la treburi, din sânul familiei, adus să cătănească la bătrâneţe; frânt de oboseală, după câteva minute de moțăială, bătrânul adormi cu spatele rezemat de perete, cu arma între picioare.

Bilţ se lungi pe pat – două idei se suprapuneau în gândurile lui: zăcământul cu necunoscutele lui şi evadarea cu toate riscurile ei – era greu să le separe una de alta, erau prea strâns legate, şi-şi dădea seama: ca să se poată ocupa de întâia, trebuia s-o rezolve pe a doua.

Nu închise ochii toată noaptea, iar către ziuă, bubuituri de armă îl făcură să sară jos din pat – leat 918 tresări şi el, icni şi se ridică pe picioare:

— Doamne, ce-o mai fi şi asta? îl întrebă pe Bilț.

Bilţ ridică din umeri; pe el îl întreabă, de unde să ştie el?

Câteva rafale de mitralieră retezară din nou linişte dimineţii de iarnă. Explicaţia veni mai repede decât se aşteptase Bilţ şi bătrânul ostaş; trimbiţa suna alarma! După câteva minute veni şi schimbul, de data aceasta însoţit de ofiţerul de servici:

— Hai: una, două! strigă ofiţerul şi ridică santinela din celula lui Bilţ, lăsând numai un singur ostaş ca să patruleze în lungul coridorului – paşii lui cadenţaţi, Bilţ putea să-i urmărească de la un capăt la altul al coridorului întunecos: ssst! Se apropie de uşa celulei lui!

— Rebeliunea! auzi Bilţ un glas şoptit prin mica deschizătură din uşă – recunoscu glasul lui Druță.

— Rebeliune?! Ce-o mai fi însemnind şi asta? – nici vorbă să-i treacă prin minte că între cămăşile verzi şi generalul, şeful lor, ar fi putut izbucni un conflict. Un conflict care să dea naştere unei rebeliuni. Dimpotrivă, el începu să creadă că mulţimea, săturată până peste cap de nelegiuirile fasciste; pornise lupta de răsturnare.

Câteva tancuri alergând cu mare viteză pe stradă făcură să se cutremure zidurile închisorii.

„Da, se pare că de fapt aşa e; foarte bine, foarte bine!” conchise Bilţ, fără să cunoască adevărul.

Capitolul 7

Să urmărim în continuare viaţa eroilor noştri şi să vedem ce se petrece cu ei în această dimineaţă mohorâtă de iarnă, când tancuri aleargă pe străzi, când spaţiul sideral e străbătut de avioane în zbor, când pretutindeni se aud împuşcături, când oratori înfierbântaţi de ură şi alcool ţin discursuri aţâţătoare.

Iată, pe aeroportul oraşului Sibiu se plimbă agitată domnişoara Hannelore Schmidt – inginerul Schön abia se poate ţine pe urmele ei. Profesorul Roth e şi el la aeroport. A rămas în bar, la o măsuţă, cu un păhărel de coniac în faţă, de care parcă se teme să se atingă. Bătrânul profesor Roth îşi tot priveşte cu surâs amar insigna de la butonieră – insignă cu care l-a împodobit Hannelore, arătându-şi bunăvoinţa faţă de el, căci altfel, dacă ea ar fi ţinut seama de instrucţiunile oficiale, în locul acelei discrete insigne cu fond albastru, cu steaua lui David de metal galben, ar fi trebuit să-l oblige pe bătârânul Roth să poarte pe spate o mare stea galbenă. Dar domnişoara Hannelore, discretă de felul ei, n-a vrut să-şi umilească colaboratorul chiar în aşa hal, mai ales că se aflau în ţară străină, şi în afară de asta, oricum: sărmanul evreu nu trebuie întărâtat tocmai acum, când va trebui să-şi dea toată contribuţia!

Ceasul brăţară al Hannelorei arăta ora zece; zece precis şi avionul *Junkers G 31*[5], care fusese înainte în serviciul societăţii *„Guinea Airways*" şi purta iniţialele VH-UO – avion amenajat

5 Avion german pentru transporturi grele, pe rute lungi. (n.r.)

pentru a servi expediţiilor de prospectări nu apărea la orizont, spre marea nelinişte a domnişoarei dr. Hannelore.

Ultimul comunicat radiotelegrafiat îl primise aeroportul Sibiu cu vreo două ore înainte, după decolarea avionului de pe aeroportul Oradea; „ce s-o fi întâmplat?” se întreba domnişoara Hannelore; după toate probabilităţile, avionul trebuia să fie pe aeroportul Sibiu, înainte cu cel puţin trei sferturi de oră!

Junkers 31 transporta mult aşteptata echipă de geologi şi toate ustensilele necesare unor prospecţiuni, cât şi instrumentele şi aparatele laboratorului de cercetări şi analize cu care urma să lucreze profesorul Roth; cartierul general al misiunii fusese stabilit la Sibiu.

În sfârşit, cu mare întârziere, datorită condiţiunilor atmosferice, avionul sosi şi ateriză cu bine, spre cea mai mare satisfacţie a domnişoarei Hannelore, care-şi întâmpină compatrioţii cu un mic discurs de bun sosit.

Răspunse *Obersturmführer*-ul Friedrich Bloss, un fost câmătar, pistruiat ca un ou de rândunică, mătăhălos şi scurt în picioare, cu mutră respingătoare de mops, dar de altfel spilcuit şi pomădat – răspunse, e un fel de a spune, căci *Obersturmführer*-ul Bloss, zbieră doar de vreo patru ori la rând: *„Hei Hitler”,* şi mai adăugă şi alte câteva cuvinte de slavă pentru Germania nazistă.

Se cuvine să prezentăm şi grupul, căci vom mai avea, de acum înainte, tot mereu ocazia să vorbim despre el: şase vlăjgani tineri, îmbrăcaţi în costume tiroleze, cu bocanci de alpinişti pe picioare, cu ciorapi albi, cu pălării verzi, cu ruksakuri pe spate, înarmaţi cu ciocane cu coadă lungă, cu aparate de fotografiat atârnate pe piept, cu busole şi detectoare, cu câte un pistol la şold, – dar în afara acestor şase, mai era şi un al şaptelea care întârzia să coboare, ceea ce-l determină pe Bloss să strige de câteva ori. Chemându-l grabnic.

Acesta era un tânăr subţirel, cu obraz de fată mare, cu părul blond zburlit, încârlionţat – pe semne nu se prea sinchisea de zbieretele *Obersturmführer*-ului Bloss, căci coborî scara râzând cu multă voie bună: avea şi acesta cam acelaşi echipament ca ceilalţi, iar în plus şi un acordeon atârnat pe spate; camarazii lui, dimpreună cu Bloss, făcuseră front în apropierea avionului, în faţa Hannelorei; tânărul, al cărui nume era Kurt, în loc să se alinieze la flancul drept, cum s-ar fi cuvenit, păşi drept spre

domnişoara dr. Hannelore şi-i întinse mâna:

— Kurt; inginer de mine! se prezentă el.

Pe domnişoara dr. Hannelore Schmidt o surprinse purtarea lui cu totul liberă – nu bătuse nici cel puţin călcâile când se prezentase.

— Ce etate aveţi? întrebă cu ton tăios Hannelore.

— Aproape treizeci; găsiţi că par mai tânăr? întrebă tânărul cu aceeaşi lipsă de atitudine ţeapănă, obişnuită naziştilor.

— Dimpotrivă! spuse Hannelore.

— Aş! Sunt de cinci ani inginer; am lucrat tot acest timp în colonii. *Junkers*-ul ăsta mă cunoaşte, era avionul societăţii noastre! răspunse Kurt.

„Aaa, ăsta e minierul specialist în zăcăminte de uraniu!" îşi spuse Hannelore şi trecu cu vederea purtarea lui Kurt, zâmbindu-i chiar. Dar *Obersturmführer* Bloss era mai puţin înţelegător şi îngăduitor:

— Treci în front! se auzi glasul lui buhăit.

Începu descărcarea avionului: patru lăzi mari cu ustensile de laborator fură coborâte şi încărcate pe camioane, mai multe motociclete, un automobil uşor, un auto cu remorcă-vagon, un grup electrogen, şi alte multe, scoase pe rând din pântecele de monstru antedeluvian al avionului *Junkers 31*, încât un hamal de-al nostru se minună:

— Neamţu' şi dracu; uite câte au vârât în burta matahalei ăsteia!

Hannelore, Schön, Bloss şi grupul plecară spre oraş – Roth rămase, grijuliu faţă de transportul aparatelor laboratorului său, preferind să însoţească camionul, ca nu cumva să se deterioreze ceva.

În oraş rebeliunea era în toi – pe străzi patrulau tancuri, se vedeau şiruri de ostaşi gata de luptă; prin fundături, prin străzi mai dosnice, cămăşile verzi căutau să se regrupeze şi să pornească din nou spre centru; se auzeau focuri de armă, rafale de mitralieră trase în vânt, spre intimidare.

— Ce înseamnă toate acestea? întrebă înspăimântat *Obersturmführer*-ul Bloss, surprins totodată de faptul că atunci când maşina lor trecea pe lângă trupele regulate erau salutaţi, şi salutaţi şi întâmpinaţi cu strigăte prieteneşti erau şi atunci când întâlneau grupurile verzi, care după toate aparenţele erau în război cu trupele regulate.

— Joc! Furtună într-un pahar cu apă! răspunse Hannelore.

În sfârşit, grupul ajunse în cantonament, unde Hannelore aranjase o masă cu mâncăruri calde şi băuturi tari, pentru ca cei sosiţi să se dezmorţească şi să se refacă după greul unei călătorii aşa de lungi.

★

Dar în Timişoara, locul principal al desfăşurării evenimentelor povestirii noastre, ce s-o fi întâmplând?

Vai, biata Marta! Iat-o între baionete, în faţa uşii biroului căpitanului Năpastă, care a încetat de a mai fi cordial, devenind mai abraş ca un inchizitor. Marta nu mai plânge acum, pare mult mai bărbată decât am cunoscut-o noi, pare chiar fericită, căci după cum a înţeles – Onul ei a scăpat, a fugit, a evadat! Acum întâmplă-se ce s-o întâmpla cu ea, bine că-l ştie scăpat pe Onu!

Într-adevăr, On Bilţ a evadat: în prima zi a rebeliunii, toţi cei de la închisoare şi tribunalul militar îşi pierduseră capul, numai ostaşul Mărin Druţă nu:

— Domnu' învăţător, grăi în taină Druţă când intră în celula lui Bilţ; a venitără şi ziua noastră!

— Crezi?! întrebă Bilţ neîncrezător.

— E aici, ce mai vorbă; ascultă-mă pe mine, mă pricep în chestii d-astea! E cel mai mişto prilej; parcă Dumnezeu le-a brodit aşa! răspunse Druţă şi scoase de sub veston o capelă militară şi o pereche de nădragi, pe care le vârî sub mindirul de paie; o să fac rost şi de o manta, numai Dumnezeu să mai ţie rebeliunea asta! Se urmăresc între ei ca chiorii, stau faţă-n faţă şi nu se încaeră, parcă nu s-ar vedea unii cu alţii! Ascultă aici – pe înserat o să ştergem frumuşel putina, ne cărăm!

Druţă ieşi grăbit – era de pază, arma o lăsase afară, rezemată de perete; o luă şi începu să tropăie în lungul coridorului.

În întreaga închisoare militară nu rămăseseră decât schimburile, şi niciun ofiţer. Garda o comanda un plutonier rezervist, în civilie era mic slujbaş într-un sat, om cu familie, cu gândurile tot acasă.

După Druţă, intră în schimb deşca aceea, leat 918, care abia îşi putea târî picioarele – coridorul era lung şi întunecat, deţinuţii începuseră să facă larmă cerând mâncare, căci în vălmăşeagul evenimentelor, fuseseră ridicaţi până şi bucătarii şi trimişi ca să întărească rândurile trupelor ce mărşăluiau pe străzi – prilejul, într-adevăr, era cât se poate de nimerit, cu paza bătrânului

ostaş care alerga de la o uşă la alta bătând cu patul armei în tăblie, strigând cât îl ţinea gura, sau rugându-se de cei închişi să înceteze larma ca să nu vină cineva – se putea ieşi în bună voie din închisoare.

Druţă reuşise să şterpelească şi o manta – veni cu ea în celula lui Bilţ şi în câteva minute profesorul Bilţ fu complet transformat – părea un ostaş, dar ce fel de ostaş! Dacă în celulă s-ar fi aflat o oglindă şi s-ar fi privit în ea, s-ar fi crucit: înfăţişarealui era oarecum ostăşească, dar nici cel mai înrăit dezertor nu arăta cum arăta acum On Bilţ, mai ales că nu fusese bărbierit de mult – barba, nici mare nici mică, şi ochii sticloşi de suferinţă, îi dădeau un aer fioros, de criminal cu cel puţin şapte crime pe suflet.

Escortat de către ostaşul Druță Mărin, profesorul On Bilţ părăsi închisoarea militară. Ce conştiincioasă santinela părea ostaşul Druță! Mergea pe urma lui Bilţ, bătând talpa cu arma în cumpănire, gata să tragă; nu se uita nici la dreapta, nici la stânga, iar când întâmplător trecea prin faţa vreunui detaşament de ostaşi, ce patrula pe străzi, Druță dădea onorul după regulile celui mai strict regulament, întorcându-şi capul spre dreapta, sau spre stânga, după cum era cazul, călcând ţanţoş, ca un brav ostaş pătruns de însărcinarea pe care o are. Bilţ păşea cu capul în piept, târându-şi picioarele, îngheboşat ca un prăpădit de deţinut – Druță îl tot îmboldea din spate şi-i striga scurt: Mişcă piciorul!

Au ajuns la gară pe înnoptat, s-au pitit într-un loc dosnic şi s-au sfătuit: încotr-o? Părerile erau deosebite: Druţă ar fi vrut să se vadă în Bucureştiul lui drag, sau în cel mai rău caz undeva prin Oltenia, dar până la urmă el fu nevoit să adopte părerea lui Bilţ; spre munţi, în cel mai scurt timp cu putinţă!

O dată hotărârea luată, s-au fofilat printre vagoane – un marfar urma să pornească spre nord, până la o staţie de intersecţie, iar de acolo pe linia nouă spre Ponoasele – s-au urcat într-o cabină de frânar, şi au închis uşa.

— Slavă ţie; doamne!

Bilţ oftă din tot sufletul – era liber! Pentru a doua oară în ultimul timp îl năpădiră lacrimile – era liber, suferinţele lui au luat sfârşit, s-a trezit parcă dintr-un coşmar care l-a chinuit atâta vreme; în sfârşit e liber şi poate să se împotrivească planurilor hitleriste! Dar Marta? Ce-o fi făcând ea? Cel puţin dacă ar putea

s-o anunţe, s-o liniştească!

Druţă avea preocupări mai practice şi mai imediate:

— Ce-ar fi dacă aş da o fugă până în gară; poate găsesc pâine, ţigări? spuse el.

— Să nu pună mâna pe tine! răspunse temător Bilţ.

— Pe mine?! Nu s-au născut ăia de-ar putea pune mâna pe mine! Stai dumneata liniştit şi aşteaptă-mă

— În doi timpi şi trei mişcări sunt înapoi!

Bilţ rămase locului, cu gândurile la Marta:

„În ultimă analiză – îşi spuse Bilţ într-un târziu – Marta se va duce la părinţi, o să-i scriu peste câteva zile acolo, ca să ştie ce-i cu mine!”

Undeva, în depărtare, spre oraş, se auzi o rafală de mitralieră, la care răspunseră focuri răzleţe de puşcă. Bilţ se ridică de pe bancă, deschise uşa cabinei şi încercă să străbată întunericul – o rachetă roşie tăie bezna ca o cometă, din direcţie opusă se înălţă alta de culoare verde, apoi iarăşi se auziră câteva rafale scurte de armă automată.

„Parcă am fi în plin război! Oare care pe care?” se întrebă Bilţ. Nu cunoştea amănuntele conflictului, aflase de la Druță doar atât, că verzii s-au ridicat contra generalului, care, din motive necunoscute, s-a lepădat de ei. „Cine va rămâne stăpân pe situaţie? Probabil al treilea, Hitler!”

Un ceferist trecu prin dreptul vagonului, bălăbănindu-şi lanterna, Bilţ se tras uşurel spre fundul cabinei. Şi se aşeză din nou pe bancă:

„Chiar în condiţiunile astea, libertatea e de nepreţuit! îşi spuse, după ce paşii ceferistului nu se mai auziră. Ei, acum, când am rupt cu toate, s-o întâlnesc pe Hannelore! Unde-o fi? O fi renunţat la zăcământ? Nu, nu cred, când au nevoie de ceva, nu se dau în lături cu una cu două; bine că m-am văzut scăpat!”

Nu peste multă vreme se întoarse şi Druță. Bilţ se miră de uşurinţa cu care fostul ostaş se orienta – venise direct la vagon pe o cale destul de ocolită, se oprise sigur de sine în dreptul scării şi urcase. Druță aducea două franzele, cârnaţi şi câteva ouă fierte, ce găsise şi el la bufetul gării. Le învelise pe toate într-o gazetă de capitală şi le vârâse în sacul său ostăşesc; în buzunare avea şi câteva pachete de ţigări.

— Toţi biştarii noştri s-au topit! spuse Druţă, aşezându-se pe bancă, alăturea de Bilţ.

— Toţi banii tăi, vrei să spui! grăi Bilţ, vrând să restabilească adevărata situaţie.

— Asta-i acum! Ce-i al meu e şi al dumitale; păcat că s-au isprăvit! Iată, pentru dumneata, am adus un pachet de ţigări boiereşti – m-am gândit că ţi s-o fi acrit de atâtea chiştoace; de ăstea fumează căpitanul Năpastă! spuse Druță şi-i puse lui Bilţ în mână un pachet de ţigări R.M.S.

Bilţ nici nu îndrăzni să-i mulţumească. Druță prea îl copleşise cu atenţiile lui şi cu felul respectuos şi totuşi frăţesc cu care se purta faţă de el – vru să aprindă o ţigară, dar când ceru foc, Druță îl opri:

— Nu; până nu pleacă trenul nu aprindem!

Izbite unele de altele, tampoanele vagoanelor scoaseră pe întreg întinsul trenului sunete metalice repetate – lanternele ceferiştilor începură să balanseze încoace şi încolo, se auziră şuierături de ţignale, apoi un fluierat lung de locomotivă şi nu peste mult timp alte, sunete de tampoane, ciocnite unele de altele şi trenul se puse în mişcare.

— Bravo; acum aprindem! spuse Druță şi scăpară chibritul, dându-i lui Bilţ să-şi aprindă ţigara.

Au fumat fiecare câte trei ţigări una după alta. Trenul alerga în noapte, mărindu-şi din ce în viteza, îndepărtându-i de oraşul în care se ciorovăiau pentru supremaţie două tiranii.

Fumau în tăcere, fiecare cu gândurile lui. Într-un târziu, Druță a început a fredona obişnuitul lui cântec de tavernă bucureşteană, îngânându-se cu zgomotul roţilor, care parcă îi ţineau isonul.

Bilţ şi-a înfundat capul în gulerul ridicat al mantalei, şi fredonând şi el acelaşi cântec stupid, frânt de oboseala şi emoţiile prin care trecuse, nu peste mult timp a adormit.

Druță a rămas de strajă, cu cântecul şi gândurile lui. Nu vedea nimic înainte, se îndrepta spre un gol neguros, la capătul căruia s-ar putea să dea ochi cu vrăjmaşul, după cum spune domnu' învăţător. Domnu' i-a vorbit de şoacăţii care l-au ucis pe taică-său. A spus că vor să pună mâna pe ţară, pe bogăţiile ei, pe oamenii ei, aşa cum au pus mâna pe purceaua din ocolul părintesc, crescută cu trudă de maică-sa; tâlharii! Oho, a venit şi timpul lui să se răzbune, căci tot răul şi greul vieţii lui – credea Druță – de la ei se trage, dacă ei nu l-ar fi împuşcat pe taică-său. Viaţa lui ar fi fost alta!

Trenul s-a oprit de mai multe ori. Acum a părăsit câmpia întinsă, urcă, şi-a încetinit mersul, a trecut peste un pod lung, peste o apă mare – e tot noapte, dar mult nu mai poate fi până la ziuă – în staţia în care au oprit pentru câteva minute, cântau cocoşii.

Domnu' învăţător doarme într-una; bietul de el, cât a mai suferit! Dar acuma e liber; liber! Şi în afară de asta nu mai are moartea în faţă! Auzi, dom'le, să ceară ticălosul de căpitan Năpastă moartea omului! Dar nu i-a ajutat Dumnezeu, că Dumnezeu îi bun şi mare şi l-a trimis pe el, Druță Mărin, l-a trimis chiar la ţanc – numai că nu i-a poruncit: Mărine, scapă pe omul ăsta nevinovat!

Iată că se luminează de ziuă.

Trenul aleargă, mereu, urcă şi coboară dealuri, locomotiva pufăie din greu, rotile vagoanelor îşi cântă cântecul, tot mereu acelaşi. Druță îşi aruncă din când în când ochii pe fața lui Bilț – Bilț doarme, doarme şi surâde în vis. Druță surâde şi el fericit – are şi pentru ce; nu l-a scăpat el de la moarte pe domnu' învăţător?

A avut el de lucru cu mulţi domni mari, chiar şi cu judecători, cât despre comisar, mai în fiecare lună! Dar ce mi-ţi-s aceştia pe lângă un învăţător?! De la toţi aceştia omul nu se poate aştepta decât la rău, pe câtă vreme de la un învăţător!... Ehei, cine s-a aplecat spre el, orfanul, cu milă şi dragoste? Cine l-a ajutat, sprijinit şi povăţuit ca un tată? Domnu', săracul! Dacă ar mai trăi şi astăzi, şi ar fi tot acolo, la şcoala din satul de lângă Segarcea, Druță i-ar scrie o scrisoare: „Află despre mine, domnu' învăţător, că sunt bine şi m-am liberat – şi nu sunt singur, ci cu un domn' învăţător pe care cu ajutorul lui Dumnezeu l-am scăpat de la pieire, unul tot ca dumneata!"

— Pe unde suntem, Druță?

— Nu ştiu, dar s-a luminat de ziuă, după cum se vede; ai dormit, slavă domnului, toată noaptea!

Bilț se apropie de ferestruica cabinei – în depărtare se zăresc munţii înzăpeziţi. Trenul înaintează printr-o regiune de coline, apropiindu-se din ce în ce de poalele munţilor. Bilţ îşi dă seama că trebuie să fie pe undeva pe linia nouă, pe deviaţia construită recent, după răpirea părţii de nord a Ardealului; în câteva ore vor fi la Crăsnău – ar fi timpul să coboare.

— Acum să ne punem burţile la cale, grăieşte Druță şi scoate

din sac o franzelă rumenă. Ce-ai mânca, domnu' învăţător: cârnati sau ouă?

— Ce vrei tu, Druță; dă-mi însă mai întâi gazeta, pare să nu fie veche!

— Am găsit-o pe masă, în bufetul gării, nu poate fi veche – răspunde Druţă, şi, netezind gazeta, i-o întinse lui Bilţ.

On Bilț citi în grabă titlurile articolelor; cele mai multe erau în legătură cu rebeliunea legionarilor – gazeta, din spirit de prevedere, păstra un ton neutru, relata doar cele întâmplate până la încheierea ultimei pagini; din gazetă reieşea că generalul, în cele mai multe centre din ţară, era stăpân pe situaţie.

Bilţ nu mai citise de atâta vreme o gazetă, aşa că, deşi flămând ca un lup, n-o lăsă din mână până nu-şi trecu privirea peste toate paginile – o scurtă informaţie de pe pagina a treia îi atrase în mod deosebit atenţia – titlul informaţiei era cules pe o singură coloană, literele nu erau ţipătoare; se vedea intenţia secretariatului de redacţie de a nu da amploare celor relatate. Bilţ citi: „O misiune ştiinţifică germană în România" – cuprinsul era şi el scurt: „Astăzi a aterizat pe aerodromul Sibiu un avion gigantic german, care a adus în România misiunea geologică aliată: Misiunea H.S. Membrii misiunii vor întreprinde prospecţiuni în munţii noştri; datorită evenimentelor, nu s-a putut face o primire oficială oaspeţilor.

— Druță, băiatule, trebuie să fim gata: războiul nostru, al meu şi al tău, va începe în curând! izbucni Bilţ.

— Nu mai spune! Scrie la jurnal? întrebă Druță uimit, oprindu-se din cojitul ouălelor.

— Scrie!

— Hm! se arătă îngândurat Druță.

— Ce-i?

— Bine-ar fi fost dacă puneam mâna şi pe automata caporalului de gardă, o luam, nu m-ar fi zărit nimenea; ce-o să ne facem noi numai cu zebeul meu?

— Nu-i nimic, pentru început, zebeul tău îi chiar deajuns; de altfel, nu de arme de foc vom avea lipsă! Nu-ţi pot spune acum ce vom face şi cum ne vom război cu ei, fiindcă nici eu nu ştiu încă, dar vom vedea noi, să dăm numai faţă cu ei!

— Or fi mulţi? întrebă Druță.

— Nu; nu cred! Câţiva, cel mult zece! răspunse Bilţ.

— Numai atâţia?! făcu Druță (şi părea chiar nemulţumit că nu vor fi mai mulţi; pe zece îi dăm gata din trei încărcătoare! spuse el.

— Să nu ne voinicim înainte de vreme; s-ar putea să nici nu descărcăm arma, om vedea noi!

— Ei, că doar n-o să le ieşim înainte cu mâna goală, să-i îmbiem la trântă! făcu Druță.

Până la oprirea trenului se ospătară mâncând cu poftă, pe săturate, ca să le țină toată ziua. Coborâră într-o stație pustie, situată în apropierea gurii unei văi. Nu luară nici drumul, nici potecuţa care duceau spre satul de sub poala muntelui, ci porniră în susul văii: încotro? Nu şi-au pus o astfel de întrebare – unde i-o duce valea, fără îndoială în munţi, numai acolo poate fi izvorul pârâiaşului ce curge pe ea.

Capitolul 8

— Ce ai cu femeia, Năpastă? Pentru ce le încurci şi le complici, bre, omule? Lasă femeia în pace! Cu ce poate fi ea vinovată, sărăcuţa? A fugit bărbatu-său, să-i fie de bine! Ia să fi fost şi dumneata în locul lui, n-ai fi încercat, şi de s-ar fi putut, n-ai fi făcut ca el? Cine n-ar vrea să-şi scape pielea?! Acum c-a şters putina, iată că-ţi fac pe voie: vrei o sentinţă de moarte, o să ai o sentinţă de moarte!

Căpitanul Năpastă sta în faţa colonelului Hodoroabă şi nu se putea dumiri: tărâţă, câlţi, ce-o fi având bătrânul sub scăfârlie de nu-l poate înţelege?

— Dar, domnule colonel, vă rog să mă înţelegeţi: am primit astăzi vizita unei doamne germane! A venit însoţită de unul de la gestapou şi de unul de la ambasada lor din Bucureşti, şi în afară de asta am primit şi o comunicare de la Marele Stat Major, nu-i glumă!

— Ia mai dă-i dracului, măi băieţaş! Ce, de la ei parcă nu fug oamenii? Fug! Fiecare vrea să-şi scape capul, că de, oameni suntem! Înţeleg, să nu fugi din faţa vrăjmaşului, că ai datoria să-ţi aperi ţara, şi pe ai tăi...

— Dar, domnule colonel, vă rog să înţelegeţi, îi vorba de înaltă trădare! insistă Năpastă.

— O fi! Da' eu, băiatule, mă îndoiesc: adică faţă de cine înaltă trădare? După câte am înţeles eu, cu mintea mea de ostaş

bătrân, toată treaba asta îi treabă civilă, bre omule! Ce, a vândut Bilţ al dumitale secrete militare cuiva? Era ostaş şi şi-a trădat patria şi fraţii de arme? A fugit în rândurile vrăjmaşului în timp de război? Nu! Ei, atunci?

— Imposibil să mă înţelegeţi, domnule colonel! făcu deznădăjduit căpitan Năpastă.

— Cred şi eu; dacă n-am ce înţelege! Măi Năpastă, eu îs cătană bătrână, mă băiatule, multe am văzut, multe am păţit! Viaţa, băieţaş, m-a învăţat una şi bună: să nu te joci cu zilele omului! Iote, când am auzit c-a fugit Bilţ, eu îţi mărturisesc cinstit – m-am bucurat! Parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă, că-mi ziceam eu: Năpastă vrea viaţa omului, să zicem că eu nu i-o dau, dar s-or găsi căpăţânoşi pe la cele instanţe superioare şi i-or face pe voie! Şi piere bietul rumân; şi ce rumân! Un om învăţat! Că după câte am auzit eu, Bilţ ăsta al dumitale e un om învăţat, de care n-avem prea mulţi! Cine ştie cum se sucesc vremurile şi-o fi mare lipsă de el; ce te faci atunci, căpitan Năpastă? Îl scoţi din mormânt? Ei, ce zici; aşa-i?

— Aşa-i, domnule colonel! făcu Năpastă neconvins, doar ca să pună o dată capăt discuţiei, căci ştia el – cu Hodoroabă îi greu s-o scoţi la capăt!

— Ascultă-mă pe mine, căpitan Năpastă, nu că vreau să mă amestec în treburile dumitale, dar te povăţuiesc ca un tată, ce-ţi pot fi: dă drumul femeii şi nu le mai încurca! De mai vine nemţoaica cu nemţoii ei. Trimite-o la mine, m-oi descurca eu cu ei; ce Dumnezeu? Cum îi vedeţi, cum vă ţâţâie fundul şi vă şi scăpaţi în izmene! Lasă-i pe seama mea, ca la Mărăşeşti, ştiu eu cum să ţi-i iau!

Năpastă surâse forţat şi întrebă:

— Şi Marele Stat Major?

— Cine a dat nota telefonică, care general?

— Domnul general Metaxa!

— Grecoteiul? Mai dă-l naibii, s-a dat şi el cu nemţii? Lasă-l pe seama mea, l-am avut sub comandă, ba mi-a fost şi aghiotant când eu comandam batalionul – mai apoi mi-a luat-o înainte, de, boier, om cu şcoli înalte de prin străinătăţi, nu ca mine, fost copil de trupă, neam de plăieş din munţii Neamţului. E un om subţire, şi are şi cap, recunosc, da’ are nişte coate! Iată că tot dând din coate a ajuns! Însă eu, de cumva o face pe al dracului, i-o spun de la obraz! Mă băieţaş, ţine minte: în oştirea asta

rumânească a noastră, Hodoroabă tot Hodoroabă rămâne!

— Ştiu, dom' colonel! grăi cu mult respect de data asta căpitan Năpastă, căci, de fapt, în cartea de aur a oştirii, numele lui Hodoroabă era la locul cel mai de cinste printre eroii războiului trecut.

— Aşa, acu dă drumul femeii şi cere-i scuze; te pricepi tu cum s-o întorci, că eşti băiat deştept!

— Dar, în lipsă, îl condamnăm totuşi la…

— Bine; o sentinţă în lipsă, ştii tu bine, chiar definitivă, nu prea are mare valoare; un vântuleţ venit de ici, de colo o doboară, şi rumânul scapă! Hai. Sănătate bună!…

— Să trăiţi!

Năpastă ieşi cu coada între picioare. „La urma urmei, dacă eşti pus să lucrezi cu Hodoroabă, nu-ţi rămâne decât să te resemnezi!" îşi spuse el şi ordonă să-i fie adusă Marta.

Când plantonul îl anunţă că Marta se află pe culoar, între santinele, Năpastă îi ieşi în întâmpinare şi-i dădu chiar şi braţul, conducând-o până la fotelul alăturat biroului său şi poftind-o cu cordialitate să ocupe loc. Apoi începu, cerându-şi mii de scuze: c-a fost o neînţelegere, că să vedeţi, că el, că din partea lui, dar că…

Marta asculta uimită – era mai mult decât curtoazia din prima zi când fusese adusă acolo, iar când îi spuse că e liberă, că poate merge acasă, izbucni în plâns; toată bărbăţia arătată până atunci se nărui.

Fără îndoială, evadarea lui Bilţ o făcu pe domnişoara dr. Hannelore Schmidt să turbe de mânie, şi pe Schön de asemenea – dar dacă ar fi fost numai asta! O altă piedică se ivi însă în calea Misiunii ştiinţifice H.S.: cerând unele informaţiuni de la Direcţiunea generală a minelor, directorul – cel cu contul de la bancă crescut ca prin farmec – o informă cu rece politeţă că asupra unor teritorii, care reprezintă câteva sute de perimetri minieri, există drepturi câştigate de alţii, drepturi exclusive. Deci: ca să nu intrăm în conflict cu societăţile respective, care societăţi sunt patronate de capitalul american, deci de S.U.A. – cu care Românii se află în raporturi normale „încă" – Misiunea H.S. să se ferească a încălca aceste teritorii, pentru a nu pune guvernul român în situaţia neplăcută de a fi nevoit să răspundă unui protest, care…

— Când s-au acordat aceste drepturi? izbucni Hannelore.

— Să vedem! şi ca unul care are atâtea pe cap, şi care nu-şi mai aduce aminte, directorul chemă un funcţionar de la arhivă şi-i ceru dosarele. Când le avu pe birou, el începu să răsfoiască filă cu filă, căutând numere, date, ceea ce-o scoase din fire pe Hannelore:

— Mulţumesc; sunt în clar cu situaţia; cât s-a încasat în afacerea asta? întrebă fără pic de jenă.

Directorul făcu ochii mari – ar fi vrut să riposteze dar nu mai avea cui, Hannelore pornise cu paşi repezi; ieşi trântind uşa şi până la ambasadă nu se mai opri:

— Ei, dumneata, *Parteigenosse,* păzitorul acestui colț de lume; ce ai de spus acum? începu ea când fu în cabinetul lui Killinger.

— Ce-i dragă, ce mai e?! întrebă von Killinger, neştiind despre ce mai poate fi vorba, căutând s-o molcomească.

— *Parteigenosse* Killinger, nu eşti decât o ciuhă de speriat vrăbiile, şi nimic mai mult! Pe sub ochii dumitale mişună toţi agenții spionajului adversar, fac şi desfac tot ce le pofteşte inima, iar dumneata, dumneata…

— Hanne! zbieră Killinger; nu-ţi permit!

— Ce nu-mi permiţi? Nu-mi permiţi să-ţi spun adevărul? Ei bine, îi voi raporta Führerului! Poimâine plec la Berlin, ca s-o ştii!

— Dar, Hanne dragă, ce s-a mai întâmplat? Linişteşte-te, să ne înţelegem, ce Dumnezeu! Înţeleg, evadarea lui Bilţ acela…

— Nu-i vorba de Bilţ; e vorba de americani, care ne-au suflat de sub nas toate teritoriile miniere; fără îndoială pe unul dintre cele acaparate de ei se află şi zăcământul de uraninit pe care-l dorim aşa de mult.

— Cum aşa?

— Aşa! şi Hannelore luă receptorul, formă un număr şi-l chemă pe Schön – începu prin a-i face şi acestuia reproşuri, ca şi când el ar fi fost vinovat că O’Lary le-o luase şi în chestiunea aceasta înainte.

— Am ştiut din prima zi! răspunse de la celălalt capăt de fir inginerul Schön.

— Dacă-ai ştiut pentru ce n-ai împiedicat?

— Ei, cum mai aveam să împiedic, dacă faptul fusese deja consumat! Dar am soluţia; vin în câteva minute, piedica ce ni s-a pus în cale nu-i o piedică serioasă.

Într-adevăr, în câteva minute Schön fu la ambasadă, şi fără

alte cuvinte intră în miezul chestiunii, aducând şi soluţia:

— Institutul geologic de aici, începu el, are dreptul să facă prospecţiuni pretutindeni, pe întreg teritoriul ţării – prospecţiuni numai cu caracter ştiinţific, dar pentru moment ni-i deajuns: vom pune sub auspiciile Institutului Geologic Român misiunea noastră şi în această calitate vom putea pătrunde peste tot, până şi în minele şi sondele americanilor!

— Crezi? întrebă cu îndoială Hannelore.

— Ştiu! răspunse Schön; urmează numai să-l rugăm pe domnul baron von Killinger să netezească calea spre această colaborare, care nu va fi decât formală; sunt sigur că domnii de la Institut, şi în ultimă analiză generalul, vor fi şi ei foarte încântaţi de această soluţie, care nu poate stârni niciun protest, fiind perfect legală!

— S-a făcut! interveni von Killinger, mulţumit şi liniştit în mare măsură, considerând rezolvarea pe calea aceasta ca o absolvire de învinuirile pe care i le adusese Hannelore.

Astfel, Misiunea H.S. ajunse, formal, sub auspiciile Institutului Geologic Român – evident, fără niciun amestec în fapt din partea institutului, care habar nu avea ce urmăresc naziştii cu cercetările lor.

Dar lucrările nu puteau începe totuşi, din binecuvântatul motiv că iarna se aşternuse grea asupra munţilor, astupând văile, drumurile, punând misiunea în imposibilitate de a-şi începe activitatea pe teren.

Cei şapte specialişti ai misiunii, dimpreună cu *Obersturmführer-ul* Bloss, trândăveau, plictisindu-se din lipsă de ocupaţie. În oraş nu prea ieşeau, căci Bloss nu îngăduia plimbările îndelungate şi fără niciun scop prin oraş – numai uneori, seara, la vreun concert organizat de către grupul etnic german local, sau la vreun spectacol de cinematograf, când rula un film german, cum a fost, spre pildă, „Evreul Süss”, ieşeau cu toţii în grup, şi în grup se reîntorceau în cantonament, la vila luxoasă pe care Hannelore o închinase pentru misiune.

Era însă şi unul care făcea excepţie de la regulile stabilite de către *Obersturmführer*-ul Bloss – acesta era tânărul inginer Kurt. Făcându-i parcă în ciudă lui Bloss, de a cărui autoritate nu se sinchisea de fel, Kurt pleca de unul singur şi adesea era văzut pe străzile oraşului sau la cafeneaua din centru, de cele mai multe ori nu singur, ci în compania vreunei fete sau femei

drăguţe, ceea ce-l intriga şi mai mult pe Bloss, care pufnea şi mârâia, dar nu îndrăznea să întindă coarda autorităţii sale, mărginindu-se doar la unele observaţii indirecte, îndreptate asupra celorlalţi – cu alte cuvinte: bătea şeaua ca să priceapă calul, dar calul se făcea că nu pricepe şi-şi vedea mai departe de treburi. Când Kurt se afla în cantonament, în loc să asculte balivernele politice ale lui Bloss, care cuvânta despre rasa superioară, despre spaţiul vital şi celelalte din arsenalul politicii hitleriste, el se trudea să compună romanţe, acompaniindu-se la acordeon.

Dar cineva din Misiunea H.S. muncea totuşi cu râvnă – o râvnă izvorâtă din teamă: acesta era evreul Roth, fostul profesor de la Politehnica din Dresda. Roth desfăcuse cu mâinile sale proprii lăzile sosite de la Berlin, scosese aparatele, le montase pe cele desfăcute în piese, aranjase laboratorul, şi când totul fu gata, în loc de mulţumire, în suflet i se revărsară valuri de groază; acum va începe, va trebui să înceapă munca pentru războiul lui Hitler, contra convingerilor sale, ca un duşman al umanităţii, înregimentat în banda brună!

— „Sunt un laş; un laş în adevăratul înţeles al cuvântului! îşi spunea Roth; n-am nici atâta curaj să sfarăm aparatele acestea şi să spun răspicat: nu! Nu colaborez cu voi, ucigaşilor!” Dar răbufnirile acestea erau trecătoare, apatia punea din nou stăpânire pe sărmanul bătrân şi, ca un automat lipsit de conştiinţă, se apuca iarăşi de lucru, punând totul în perfectă ordine, ca la începerea campaniei să nu i se poată reproşa nimic.

Cât timp iarna cu zăpada ei abundentă ţinuse Misiunea H.S. în loc, domnişoara Hannelore făcuse de mai multe ori naveta Sibiu-Berlin. De cele mai multe ori se întorcea de la Berlin rău dispusă, pe semne acolo ceva nu mergea cum trebuie, sau primise mustrări pentru încetineala cu care lucra misiunea; dar, pe la sfârşitul lui martie, veni şi veselă şi foarte bine dispusă.

— Camarazi, savanţii noştri progresează cu paşi repezi spre rezolvarea tuturor problemelor în legătură cu arma pe care o doreşte aşa de mult *Führer*-ul nostru! Totul depinde acum de noi, de rezultatul muncii noastre!

— Suntem gata la datorie; trăiască *Führer*-ul! strigă Bloss, şi ceilalţi de asemenea, numai Kurt avea de lucru cu un afurisit de nasture de la gulerul cămăşii, pe care-l tot încheia şi-l descheia.

Hannelore trecu şi în laboratorul lui Roth. Inspectă aparatele, se arătă mulţumită de ordinea care domnea acolo şi, deşi nu s-ar fi cuvenit să vorbească faţă de o „otreapă evreiască” – cum spunea Bloss –, ea îi împărtăşi totuşi şi profesorului Roth veştile bune aduse de la Berlin. Multe nu prea aflase, amănunte nu putea da, dar toţi din jurul lui Hitler erau entuziasmaţi de progresele pe care cei două sute de savanţi şi tehnicieni specialişti le făcuseră în ultimul timp în domeniul dezintegrării atomului de uraniu.

— Mai mult ca sigur, *Herr Professor* Roth, savanţii noştri vor putea da *Führer*-ului şi armatei noastre arma mult aşteptată cu care vor putea îngenunchia lumea întreagă! Atunci, fără îndoială, *Führer*-ul va fi cu consideraţie faţă de toţi cei care i-au dat concursul, şi vă asigur, nici dumneavoastră nu veţi fi uitat!

— Mulţumesc; mulţumesc, domnişoară dr. Schmidt! mormăi Roth îngândurat, în faţă cu viziunea grozăviei ce aşteaptă lumea.

— Toţi cei iniţiaţi, savanţi şi conducători ai poporului nostru, aşteaptă cu nerăbdare de la noi materia primă, uraniul! Numai blestemata asta de zăpadă de s-ar topi o dată, ca să ne putem începe activitatea pe teren!

★

Blestemata de zăpadă imobilizase şi pe cei doi fugari Bilţ şi Druţă – a treia zi după ce coborâseră din tren, când poposiseră la o piuă ţărănească dintre acele ce se întâlnesc pe lângă fiecare pârâu de munte, s-a stârnit vremea rea, furtună cu viscol mare. O săptămână încheiată au trebuit să rămână acolo, hrănindu-se cu te miri ce, căci nici meşterul piuar nu prea avea merinde. Erau însă în siguranţă, pentru nimic în lume gazda nu i-ar fi trădat. De cum au intrat în coliba de lângă piuă, piuarul şi-a dat seama că are în faţă doi fugari, aşa că nu i-a întrebat nici de unde vin, nici încotro au de gând să se îndrepte, când vremea se va potoli. E cam ciudată mentalitatea muntenilor – pentru ei, cel fugărit nu poate fi decât un năpăstuit care trebuie ajutorat. Chiar a doua zi după sosirea lor acolo meşterul piuar a scotocit într-un lădoi şi a scos din el doi cioareci albi şi două buici de lână:

— Poate vi se potrivesc, a spus el fără vorbă lungă, punând hainele pe laviţă, unde stăteau cei doi.

— Mulţumim; o să încercăm chiar acum, răspunse Bilţ.

Druță, cu aceeaşi atenţie faţă de Bilţ, alese şi de data aceasta buica şi cioarecii cei mai peticiţi pentru sine, trecu în şandramaua piuei şi-şi schimbă hainele militare cu cele primite – părea altul acum: un pârlit de moţ, sărăcuţ de tot.

Bilţ făcu şi el acelaşi lucru. Îmbrăcat cu hainele acelea, nici el nu arăta cu mult mai bine ca Druță; se uitară unul la altul şi începură a râde, râse şi piuarul.

— Pe ăstea ţi le lăsăm dumitale! spuse Druţă, arătând gazdei hainele ostăşeşti.

— Le-oi pune pe foc, că uneori trec pe aici jăndarii – răspunse omul; păcat că nu am decât un clop de paie, mai adăugă el.

— Aşa-i, ne trebuie şi două cuşme, spuse Bilţ.

— De se răzbună vremea, o să vă fac eu rost şi de cuşme, până atunci n-aveţi nevoie de ele, sub acoperiş omul stă cu capul gol, nimeni nu-i are baiul că nu are cuşmă pe cap! vorbi gazda; cu arma ce aveţi de gând? întrebă într-un târziu.

— De armă nu ne despărţim! răspunse în grabă Druță.

Meşterul piuar îşi opri câteva clipe privirea pe fața lui Druță:

— Bine; până stati aici, o s-o ascundem sub streaşină! grăi, apoi adăugă: n-ar trebui retezată?

— Bine zici; trebuie! răspunse Druță.

— Atunci fă-o până ține vremea asta zburlită, că dacă se răzbună, poate trece cineva pe aici; să-ţi aduc firizul?

— Ai?

— Vezi bine că am; la o piuă multe trebuie! răspunse meşterul piuar şi luă de pe o poliţă, de lângă alte scule, un ferestrău pentru tăiat metale. Dându-i-l lui Druță îl întrebă: te pricepi?

— Nu prea! răspunse Druță.

— Dă-o la mine, îţi arăt eu; în războiul cel mare, şi eu am fost ca voi; nici dracu’ nu mi-a dat de urmă!

Meşterul piuar se apucă de lucru – după câteva ore, zebeul lui Druță devenise o armă scurtă, uşor de purtat, şi care putea fi dosită cu uşurinţă sub buică:

— Cu retezata asta te poţi duce şi la biserică, spuse piuarul încântat de munca lui.

Într-adevăr, cu ţeava mult scurtată, cu lemnul ajustat cu ajutorul cuţitoaiei şi raşpilei, arma lui Druță putea fi purtată şi ascunsă cu multă uşurinţă.

Au stat la piuă vreo două săptămâni, apoi au luat-o spre miazănoapte, către Mesteleu, unde auziseră că se caută oameni

pentru tăiatul unui parchet. S-au angajat ca tăietori şi au lucrat până s-a topit zăpada. Lucrau oameni mulţi în pădure, oameni de adunătură, mulţi dintre ei erau dezertori. Antreprenorii ştiau lucrul acesta şi se foloseau de el la stabilirea plății – un dezertor lucra pentru o plată mai mică. Când jandarmii veneau şi-i întrebau de acte, mai toţi declarau că-s din Ardealul de Nord, fugiţi din pricina prigoanei. Unii aveau şi acte doveditoare în acest sens, şi nu-i fu greu nici lui Bilţ să procure astfel de acte pentru el şi Druță. Plătind unuia simbria pe o săptămână de lucru, ei intrară în posesiunea unor hârtii cu ştampilă ungurească, prin care li se atesta apartenenţa ungurească a domiciliului – era suficient, puteau face dovada că sunt refugiaţi.

Bilţ se interesa tot mereu de la tăietorii de lemne nou sosiţi, dacă n-au întâlnit, sau n-au auzit de nişte nemţi care fac cercetări prin munţi: Nu, n-au întâlnit; n-au auzit!

Uneori ajungea până la ei câte o gazetă pe care Bilţ o citea până la ultimul rând – războiul bătea la uşă, îşi da seama foarte bine Bilţ, dar el urmărea cu totul altceva: o urmă, un indiciu asupra Misiunii H.S. Se gândea că din moment ce sosirea misiunii fusese înserată în gazetă, vor mai urma şi alte informaţiuni asupra activităţii ei – bineînţeles, atât cât permitea cenzura; dar nu mai întâlni nimic, niciun rând.

Pe la începutul primăverii, cei care soseau la tăiatul pădurii povesteau că pe şoseaua asfaltată trec tot mereu coloane germane, că trenurile lor vin unul după altul, toate încărcate cu tunuri şi tancuri, că o dată cu începutul verii o să fie prăpăd pe undeva.

Jandarmii veneau şi ei tot mai des, se uitau acum cu mai multă băgare de seamă la acte, puneau întrebări – şi cu toate că antreprenorii le fixaseră şperţul lor lunar, ei tot au ridicat şi dus pe câţiva tăietori, care n-au putut dovedi cu hârtii cine-s şi de unde au venit. Dovezile lui Bilţ şi Druță au fost luate drept bune, dar ei îşi dădură seama că o dată cu razele primăvăratece ale soarelui, trebuie s-o ia din loc – de altfel, nu veniseră în munţi ca să se facă tăietori de lemne.

Într-o duminică, după facerea plăţilor, Bilţ şi Druță îşi luară rămas bun de la tovarăşii de muncă; încotro? Acasă, dincolo, în Ardealul de Nord!

Antreprenorul, un oarecare Toader, i-a povăţuit să se îndrepte spre Dumbrăvău, iar de acolo să coboare până-n Valea Seacă,

pe unde trece graniţa nouă: terenul e accidentat, pădurea deasă, vor putea trece fluierând, nu vor întâlni pe nimeni în cale!

Bilţ cunoştea tot aşa de bine ca şi Toader locurile. Şi el tot într-acolo intenţiona să se îndrepte. Vroia ca de pe stânca cetăţuii să aibă şoseaua asfaltată sub ochi, să vadă cum trec coloanele, şi... Druță era nerăbdător să-şi încerce arma, să vadă ce poate acum, după ce a scurtat-o ca pe o găină bearcă; nu suflase niciun cuvânt lui Bilţ, păşea în urma lui urcând şi coborând, străbătând pădurile. De deasupra Dumbrăvăului s-au îndreptat spre coasta Mirceştilor, au ocolit şi au coborât spre pârâul Seaca, pe unde trecea graniţa. Pe vale au zărit o patrulă de grăniceri unguri. Erau trei ostaşi cu armele pe umeri, mergeau în josul văii. Când s-au îndepărtat, Bilţ şi Druță au trecut frumuşel apa, au urcat coasta din faţă, apoi s-au îndreptat spre cetăţuie – pe la prânz erau deasupra, pe stânca golaşă. Jos, în faţa lor, asfaltul şoselei strălucea bătut de razele soarelui – pe şosea nicio circulaţie; unde sunt coloanele despre care se vorbeşte?

Au stat vreo oră, apoi au început să coboare, apropiindu-se tot mai mult de şosea. Pe o viroagă din apropiere, Bilţ descoperi cu ocazia unei prospecţiuni urme de grafit – acum teritoriul devenise străin, deci pentru moment fără interes pentru el. Însă curiozitatea omului de ştiinţă îi dădu ghes şi Bilţ se îndreptă spre văioagă – timp avea destul, prilejul pentru a studia structura straturilor, mai ales acum în primăvară, când apele erodaseră mai în afund, în cotul în care băteau direct, era bine venit.

Druţă îl urmă în tăcere, frământat de gândurile lui, puţin dezamăgit – nu dăduse ochi cu şoacăţii! De ce nu i-o fi plăcând lu' domnu' învăţător cuvântul ăsta, şoacăţi? El le zice nazişti, sau fascişti; ce-o fi însemnând asta? Într-o zi o să-l întreb!

Din gânduri îl trezi pe Druță sunetul strident al unui claxon: tresări şi-şi scoase retezata; se piti după trunchiul unui arbore bătrân şi aşteptă cu arma gata, cu sufletul la gură. De după cotul serpentinei apăru un motociclist: e un şoacăţ! Uite-i vulturul! Uite-i crucea încârligată!

Druță întinse arma – când îi veni bine, trase; bubuitura îl ţintui în loc pe Bilţ. Căută cu ochii spre şosea: motociclistul făcuse parcă un salt mortal nereuşit – sărise în sus, apoi cu capul în jos,

parcă ar fi încercat să se întoarcă, dar căzu pe spate cu picioarele răşchirate, cu mâinile în lături, întins pe asfalt; motocicleta mai alergă o bucată, apoi coti spre povârniş; Bilţ împietrise!

— Asta-i pentru purcea! îl auzi pe Druță.

— Ce-ai făcut, omule? izbucni Bilţ – ar mai fi vrut să spună şi alte cuvinte, dar glasul nu-l mai slujea.

— L-am dat gata? Oare arma bate tot aşa de bine ca şi înainte de a-i scurta coada? Am ochit în faţă, sub cască… începu Druță, ca şi când ar fi făcut, un lucru de la sine înţeles.

— Doamne! făcu Bilţ, lovindu-şi palmele una de alta, într-un gest disperat, ceea ce-l uimi pe Druţă, care nu putea să înţeleagă: de unde şi până unde atâta îngrijorare la domnu'; n-au pornit pentru asta în munţi?

— Dar taica?! Taica! murmură Druță stânjenit de felul cum îl privea Bilţ.

Undeva, nu prea departe, răsună o împuşcătură: „Sunt pe urmele noastre!" străfulgeră un gâna în creierul lui Bilţ; în faţa primejdiei îşi recăpătă deodată calmul şi rosti scurt, cu sânge rece:

— Hai, coborâm încet, cu mare băgare de seamă!

Pădurea era înfrunzită binişor, mai ales lăstărişul tufos – era greu ca vederea să străbată prin ea. Instinctul precauţiei îl făcu însă pe Bilţ să păşească nu ca o fiară încolţită, ci ca una gata în orice clipă de atac:

— Nu tragi până nu-ţi spun eu!

— 'ţăles! răspunse scurt Druță, călcând şi el numai pe vârful picioarelor, ferindu-se de a pune talpa pe vreo uscătură.

Coborâră până la pârău – mai aveau coasta din faţă şi erau dincolo, peste graniţă. Se pregăteau să treacă apa, când zăriră în lungul văii patrula grănicerilor maghiari. Ostaşii, neobişnuiţi cu muntele, temători, nu îndrăzneau să scotocească împrejurimile. Mergeau cu armele în cumpănire, gata în orice, clipă; dar clipa aceea ar fi vrut să nu se ivească niciodată.

Acolo unde valea se îngusta, patrula se opri în loc – era chiar în faţa lui Bilţ, nu mai departe ca o bătaie de armă de vânătoare. Ostaşii aprinseră ţigări – fumau, pe semne se sfătuiau, căci unul dintre, ei arăta cu mâna spre pădure, spre coastă. După câteva minute făcură calea întoarsă, neîndrăznind să treacă dincolo de cheia văii. Când patrula fu departe, Bilţ

coborî prin tufăriş, ieşind dincolo de strâmtura văii. Trecu apoi apa şi începu să urce coasta prăpăstioasă; pe coamă erau scăpaţi. De grănicerii români nu se temeau. De altfel, din partea aceasta, graniţa era foarte slab păzită, românii n-aveau niciun interes ca să oprească trecerile din Ardealul de Nord în cel de Sud – iar dinspre sud spre nord nu treceau decât contrabandiştii, care se înapoiau încărcaţi cu mărfuri ungureşti, din care se înfruptau şi grănicerii.

Când s-au văzut în afară de orice primejdie, lui Bilţ îi apăru din nou în față motociclistul neamţ; saltul lui mortal, sfârşitul vieţii lui – se îngrozi: cât de uşor poate fi ucis un om! Şi dacă moartea acestui ostaş anonim neamţ ar fi avut vreun rost! Judecând la rece, ajunse la încheierea că Druță era oarecum în dreptul lui; dar uciderea ostaşului hitlerist i se părea totuşi inutilă:

— Ce ţi-a venit? îşi întrebă Bilţ, din mers, tovarăşul.

— Toată iarna numai la asta m-am gândit! răspunse Druță; acum parcă mi-am uşurat inima!

Bilţ nu mai stărui, căută să uite, grăbind pasul. Când după vreo două ore de mers, se deschise în faţa lor valea lărguţă a pârăului Rîşca, Bilţ îşi aduse aminte că poposise cândva la una dintre morile de apă de pe pârăiaş – morarul era un om prietenos, sfătos, de la el ar putea afla câte ceva. Nu-i spuse nimic lui Druţă, îşi îndreptă doar paşii spre rarişteа dintre brazi, unde se ascundea morişca. Amintirea motociclistului ucis de Druță tot mai stăruia în mintea lui Bilţ – era pentru prima dată când împrejurările îl puneau în faţa unui act de violenţă provocător de moarte; în oarecare măsură, Bilţ se simţea vinovat de fapta lui Druță.

Fără nicio teamă, fără nicio prevedere, Bilţ ţinea poteca de pe lungul văii care ducea la moară – singura întrebare pe oare şi-o punea era: oare morarul o să mă recunoască? Nu că s-ar fi temut, căci în caz când l-ar fi recunoscut i-ar fi vorbit omului deschis şi fără îndoială nu l-ar fi trădat, dar găsea că-i cu mult mai bine ca nimeni să nu-i ştie de urmă.

Druţă îl urma, inima i se uşurase, simţea nevoia să cânte şi începu cântecul lui – de uciderea motociclistului nici că-i păsa! De altfel nici nu-l văzuse lungit pe asfalt, el trăsese şi se întorsese în loc, îndreptându-se spre Bilţ; numai din spaima acestuia îşi dăduse seama că neamţul căzuse, că glonţul îşi atinsese ţinta.

— Stai! rosti scurt Bilţ.

Într-o clipă Druță fu cu arma gata de tras, căutând cu privirea un loc potrivit, unde s-ar fi putut piti ca tirul să meargă la sigur.

— Rămâi aici şi aşteaptă-mă! Văd în ocolul morii un camion şi o maşină mică – o să mă apropii singur, dacă într-o jumătate de oră nu mă reîntorc, vezi ce-i cu mine!

— ’ţăles, să trăiţi! răspunse Druţă ostăşeşte.

— E un camion nemţesc; ce-o fi căutând pe aici? se întrebă Bilţ, dar când citi scrisul de pe latura camionului: „Misiunea H.S.” mai să sară în sus de bucurie: Oare Hannelore să fie şi ea aici? Dar profesorul Roth? începu să se întrebe.

Grăbi spre moară, mergea cu toată cutezanţa, fără teamă şi fără precauţiuni. Intră pe uşa larg deschisă a morii – piatra morii huruia într-una, monoton. În semiîntunericul dinlăuntru îl zări pe morar – omul nu era singur, stătea de vorbă cu un civil cu şapcă de meşteşugar pe cap. Bilţ nu spuse nici cel puţin bună ziua, nimic. Se rezemă de podul morii cu ochii aţintiţi pe morar – omul cu şapcă nu-l zărise, vorbea tot mereu explicând morarului cum, dacă ar pune grindeiul morii pe rulmenţi, ar putea purta două pietre cu apa pe care o are pârâul.

— Ai venit după rând? îl întrebă morarul pe Bilţ, după ce omul cu şapcă încetă cu explicaţiile.

Bilţ îşi dădu seama că morarul nu l-a recunoscut, că-l ia drept un ţăran venit la măcinat.

— Nu, răspunse el şi făcu un semn cu capul spre răsărit.

— Aha; de pe unde? întrebă morarul.

— De la Staja!

— Doamne, doamne – făcu morarul; îşi lasă oamenii casa, satul, şi pleacă în lumea largă!

— Ce-i cu el? întrebă omul cu şapcă.

— Unul dintre nefericiţii de dincolo, fugar! răspunse morarul.

— Ia dă-te mai aproape, măi fârtate! grăi necunoscutul.

Bilţ se apropie şi-i întinse mâna – omul i-o strânse, apoi îl îmbie cu ţigări:

— Ia şi aprinde, ca să-ţi mai vină inima la loc, că te văd tare pierit! spuse el.

Bilţ luă o ţigară, o aprinse – cu coada ochiului îl tot iscodea: pare un om simplu, vreun meşteşugar, dar mai ştii! Nu cumva o fi şoferul?

— Fugişi, măi frate-meu, de dracu’ şi dăduşi peste tată-su –

începu omul cu şapcă – ce, crezi că pa aici îi altă lume? Ce mi ţi-i Horty, ce mi ţi-i Antonescu – una li-i cununa!

— De, aşa o fi! grăi Bilţ.

— De aceea gândeşte-te bine până porneşti mai departe – de ăştia, ca tine, îi plină ţara, frate-meu!

— O fi, dar vezi… se arătă neînduplecat On Bilţ.

— Ce să mai văd? Am văzut eu destule, şi de-oi trăi, oi mai vedea; că lumea nici n-a început cu Horty şi Antonescu, nici n-o sfârşi cu ei!

— Dumneata eşti şoferul? întrebă Bilţ, ca să fie şi mai sigur.

— Ai ghicit!

— Parcă maşinile din ocol îs nemţeşti; nu cumva?… Aş rămâne peste noapte aici, că badea morarul, care ştie de noi cei din Staja…

— Te temi de nemţii ăştia pe care-i cărăbănesc eu de ici colea, prin munţi? Nicio teamă, frate-meu – ăştia caută aur, sau dracu' mai ştie ce, nu umblă după de-alde tine!

— Astăzi omul se teme şi de umbra lui, c-aşa-s timpurile – spuse Bilţ şi adăugă adresându-se morarului; mai am un ortac, e pe aici, pe aproape…

— Du-te şi-l chiamă fără nicio teamă, îl îndemnă şi morarul.

— Mă duc, numai… de… n-am vrea… mormăi Bilţ. Uitându-se lung în ochii şoferului.

— Du-te măi, fărtate, şi nu-ţi mai bate gura fără rost; drept ce mă crezi? Eu ţi-am spus, ce ţi-am spus, doar aşa ca să nu te aştepţi la cine ştie ce… Aşteaptă-te, frate-meu, nu la bine, ci la rău, că dacă ăştia au turnat în coş, macină; macină până li s-o frânge grindeiul – dar până atunci mai trece multă apă pe pârău!

— Drept ai, macină; ne macină pe noi! dădu din cap Bilţ.

— Iar ai ghicit; eşti om deştept, frate-meu! râse şoferul.

Bilţ ieşi.

— Fug oamenii pe capete, începu morarul; cum văd pana de cocoş a jandarmului lui Horthy, cum o iau din loc!

— Parcă eu nu ştiu! Nu ţi-am spus până acum, dar şi eu tot fugar sunt, şi-ncă ce fugar; încolţit rău de tot! Şi fie vorba între noi, eu îs din acelaşi neam cu ei, îs ungur, ai înţeles, cred, după nume: Varga! De ce crezi că m-am vârât la hitlerişti? Ca să fiu acoperit – de ei nu se atinge nimenea, îs doar stăpânii! Alăturea de ei mă strecor şi eu până mi-o veni apa la moară…

— Dezertor? întrebă aproape şoptit morarul.

— Pe dracu'; mai rău! Eu, bade... dar ce să mai vorbim! Până au intrat ei, lucram la o fabrică, la Satu-Mare...

— Aha, pricep, mormăi morarul şi începu să-şi faci de lucru pe la urdiniş, luând făină în mână, frecând-o între degete.

Bilţ grăbea spre locul unde-l lăsase pe Druță. Îl găsi la pândă, cu arma în mână. Bilţ se schimbase la faţă, de parcă l-ar fi întâlnit pe Dumnezeu:

— Mărine, cei pe care-i căutam îs aici! începu şoptit, dar revărsând bucurie în glasul stăpânit.

— Atunci să isprăvim în grabă, spuse Druță şi arătă pe retezata.

— Ba din contra – o să căutăm să ne ţinem de coada lor pretutindeni, să le punem beţe-n roate; ascunde arma, de ea n-o să avem lipsă!

— De armă nu mă despart – răspunse desamăgit Druță.

— Nu zic să te desparţi, aşcunde-o, atât! Caută un loc pe aproape, ca s-o ai la îndemână, de cumva vom avea lipsă şi de ea, ceea ce nu cred – cel puţin acum, nu.

— Îs mulţi? întrebă Druță.

— Cam atâţia câţi ţi-am spus eu – cel mult vreo zece, poate nici atâţia. Dar nu-i vorba de câţi îs, n-o să ne încăierăm cu ei acum; poate mai târziu, când nu vom mai avea încotro. Caută un loc bun pentru armă, ascunde-o, şi vino spre moară, eu o iau înainte.

Druță se supuse puţin cam mâhnit: îs aici, îs puţini, şi în loc să le facă de petrecanie, să aştepte! Căută un loc potrivit, înveli arma într-o cămaşă şi o dosi sub o stâncă. Când intră în moară, îl găsi pe Bilţ mâncând – morăriţa, care ghilise[6] câteva pânze în josul văii, înapoindu-se la moară şi dând peste om străin, îl îmbiase cu mălai cald. Druță căpătă şi el o bucată şi găsi că-i tot aşa de bun ca şi cel pe care-l cocea maică-sa, acasă, în satul de lângă Segarcea.

Şoferul începuse din nou explicaţiile, însoţindu-le de calcule simple: în capetele grindeiului trebuie înfipte osii de oţel, osiile puse pe rulmenţi – pe garanţia lui de meşteşugar că morarul poate pune în bună voie două pietre la morişca lui!

Către seară se înapoie echipa de prospectori ai Misiunii H.S. –

---

6 a ghili - a înălbi o pânză prin înmuierea în apă și întinderea repetată la Soare

erau toţi şapte, cu Bloss opt. Veneau pe semne de pe pârâul Ţapului, Căci pe bocancii lor se vedeau urmele argilei surii, deşi şi-i spălaseră când trecuseră prin apa limpede a Seacăi – Bilţ făcu această constatare pe dată ce dădu ochi cu ei.

Cum intrară în ocol, Bloss începu a striga:

— Morăriţă, morăriţă! Eier, Eier! Multe Eier!

— Ouă; le trebuie ouă! explică şoferul, adresându-se femeii.

— Doamne, de unde să le mai scot atâtea ouă? Doar de nu le-oi lua de sub cloşti! se tângui morăriţa.

Bilţ iscodea pe fiecare în parte: erau tineri, plini de viaţă. Unii erau mai tăcuţi; vreo trei, între care şi Kurt, mai vorbăreţi. Cu toţii, oameni plăcuţi, civilizaţi. Numai Bloss, *Obersturmführer*-ul, făcea notă discordantă – acum, aici, în munţi, lepădase cu totul bruma de spoială cu aspect de civilizaţie, şi bruta ieşea la iveală în toată goliciunea ei.

Kurt îi atrase în mod deosebit atenţia lui Bilţ. În tânărul inginer german, Bilţ se revăzu pe el însuşi, aşa cum fusese cu vreo zece ani în urmă – îndrăgostit de viaţă, de ştiinţă, plin de avânt tineresc. Voia bună, prietenia, atenţia pe care Kurt o arăta tuturor celor de la moară, ca şi purtarea lui degajată, îl cuceriră de la bun început pe Bilţ.

Kurt, chiar înainte de a-şi da jos din spate sacul, păşi spre fiecare şi le întinse mâna – dădu mâna şi lui Bilţ şi lui Druță, deşi îi vedea pentru întâia oară; când îşi lăsă sacul jos, Kurt se apropie de morăriţă şi, alintându-se ca un copil, îi spuse:

— *Mutter*[7]*,* mic, pahar, lapte, pentru Kurt; este?

— Bată-te să te bată norocul, este; cum să nu este?! râse morăriţă şi alergă în casă ca să-i aducă ulcica cu lapte; Kurt îi câştigase inima din prima zi şi bătrâna nu-i refuza nimic.

După ce-şi puseră puţin hainele în rând, periind praful de pe ele, nemţii scoaseră din camionul-vagon o masă demontabilă şi-o întinseră în mijlocul ocolului. Unul aduse un stativ pe care era montat un far şi-l aşeză în apropierea mesei. Mai aduseră şi două bănci şi cu toţii luară loc în jurul mesei, cu probele de minereu înainte. Primul vorbi Bloss; vorbi fără nicio precauţie, fără nicio rezervă: ce pot pricepe din spusele lui aceşti ţărani simpli? Ş-apoi, nu-s ei stăpâni acum în ţara aceasta? Aici pot fi chiar mai siguri decât în Germania, gândeau toţi, cu excepţia lui Kurt. Chiar şi Hannelore, şi ea se credea trecută peste

7 Mamă în limba germană (n.r.)

complicaţiile de la început. Apoi începu Kurt:

— Suntem departe de sursa probabilă – spuse el – care trebuie să fie hidrotermală. Evident, unele indicii ne fac să credem că ne aflăm pe calea cea bună, că profesorul Szadesky nu s-a înşelat în presupusurile lui. Dar ceea ce ne interesează pe noi – vorbesc pentru o eventuală exploatare, deci ca miner – e latura industrială a problemei; asta înseamnă cantitate, nu urme vagi care vin în sprijinul unor afirmaţii! Acolo, la confluenţa pârâiaşului Galbenul cu pârâul Ţapului, am găsit urme masive de minereu cu aparenţă similară: coloraţie apropiată, luciu tipic, conglomerat care dă de gândit, cu predominaţia argintului – dar eu rămân la părerea mea: ceea ce am găsit, e străin de locul acela, iar dacă nu-i străin, trebuie să fie scos din afund – când, şi de cine, nu putem şti! Poate chiar de Szadesky, studiul lui însă nu face nicio amintire!

Bilţ se apropie, trecu la spatele lui Kurt: numele geologului Szadesky, mort cu câţiva ani în urmă, îi aţâţase curiozitatea în cel mai înalt grad – într-adevăr, Szadesky fusese unul dintre cei mai asidui cercetători geologi ai subsolului Munţilor Metalici:

„Sunt documentaţi” – îşi spuse Bilţ şi privi cu atenţie probele de pe masă, din care Kurt luase o fărâmă şi o examina cu lupa:

— Da, nu mă înşel! spuse Kurt în susţinerea celor afirmate; de aceea, eu sunt de părere să abandonăm sectorul acesta şi să trecem pe versantul opus al munţilor.

— Un moment! – se ridică unul dintre geologi şi porni spre camion, de unde se întoarse cu o mapă – o puse pe masă, iar înainte de a o deschide, spuse:

— Eu nu sunt miner, dar ca geolog sunt obligat să mă călăuzesc după experienţa şi rezultatul cercetărilor personalităţilor ştiinţifice recunoscute – alternativa Szadesky e în concordanţă cu aceea a lui Weiss, care şi el a întreprins cercetări în această direcţie – deci doi geologi recunoscuţi care susţin acelaşi lucru! El desfăcu două hărţi şi continuă: Să suprapunem alternativa Weiss şi aceea a lui Szadesky, să vedem care sunt deosebirile…

Punând hărţile făcute pe hârtie de calc una peste alta, ieşiră la iveală doar unele mici deosebiri, şi acestea tocmai pe versantul celălalt al munţilor.

Surprinderea lui Bilţ nu mai cunoştea margini – dintr-o aruncătură de ochi îşi dădu seama că are în faţă rezultatul unei

munci serioase, făcută de către specialişti de cea mai înaltă clasă: „Vor da peste zăcământ; mai mult ca sigur vor da peste el ori unde s-ar afla!” îşi spuse el şi se îngrozi; ce mai putea el face? Nimic! Doar să treacă de la început la cele gândite de Druță!

— Pentru ce să ne deplasăm pe versantul opus, reîncepu geologul care adusese mapa cu planuri şi expuneri, tocmai acolo unde părerile celor doi sunt deosebite şi să nu continuăm cercetările aici, unde ele sunt în acord?

— Tocmai dezacordul dintre Weiss şi Szadesky vine în sprijinul celor susţinute de mine! interveni cu avânt Kurt; optez pentru Szadesky, el a fost şi miner, nu numai...

— Nu vorbi neîntrebat! i-o reteză Bloss; şi în afară de asta, nu uita că…

— Că ce? se sesiză Kurt.

— Nu sunt obligat să-ţi răspund! strigă Bloss.

— A, da; vechea poveste! Bine, înţeleg… dar, mă rog, m-aţi adus aici ca specialist, sau ca ce?

— Kurt; gura! zbieră Bloss, izbind cu palma în masă.

Kurt vru să mai spună ceva, dar îşi înghiţi cuvintele, se stăpâni şi se aşeză, arătându-se indiferent; treaba lor, el a fost sincer şi convins că părerea lui e cea justă!

Se ridică geologul Schulze, un tânăr cam trecut, dar cu insigna tineretului încă pe piept:

— Vă rog, începu el, privindu-l pe Bloss; cred că inginerul Kurt are şi el dreptate. Noi am cercetat în amănunţime mina părăsită de la confluenţa celor două Râuri: Cald şi Rece. Părerea mea a fost categorică: se întâlnesc acolo toate cele cinci metale obişnuite în anunţările unui zăcământ uranifer – probele luate astăzi, vin şi mai mult în sprijinul tezei; totuşi Kurt are dreptate. Mai mult ca sigur, cu zeci de ani în urmă, poate chiar cu secole – probabil în timpul când era în exploatare mina de pe Râul cald – să se fi făcut câteva intrate în afund şi pe valea Ţapului, şi chiar acolo unde am întâlnit bancul cu indicii de colorit, luciu etc. E prea posibil ca depozitul care astăzi se află la suprafaţă, să fi fost scos din afund, cum bănuiesc şi eu, ca şi Kurt – aşadar, ca să ne convingem, trebuie să facem sondaje serioase, să pătrundem până la eventualul filon.

— Sigur! izbucni Kurt, întâmpinând cu bărbăţie privirea încruntată a lui Bloss.

— Rezultatul oare ar putea fi? se întrebă Schulze.

— Unul foarte puţin important! interveni Kurt, luându-i răspunsul din gură. Ne-am putea da seama de geneza zăcământului – dar după bogatul tuf vulcanic întâlnit în zona Păuneşti, şi ţinând seama şi de regiunea piritcă din vecinătate, geneza nu poate fi hidrotermală, deci fără interes industrial! Pe câtă vreme dincolo, pe versantul celălalt, ceva mai spre sud...

— Sunt două puncte de vedere care trebuiesc verificate prin cercetări, interveni un al treilea; să trimitem la Sibiu, să aşteptăm rezultatele analizelor lui Roth, şi eventual şi părerea lui, iar până atunci să ne continuăm cercetările pe teren; asta-i propunerea mea!

— Just! Aşa trebuie să facem! aprobară cu toţii, cu excepţia lui Kurt; el interveni:

— Rezultatul vi-l pot spune: zero! Depozitul, care a stat probabil de foarte multă vreme la suprafaţă, expus alterării, nu mai e astăzi decât un rezidiu; ce va putea scoate din aparatele sale profesorul Roth? Cred că nimic! Însă, ca inginer miner...

— Trebuie s-o faci totdeauna pe căpăţânosul? întrebă mai molcomit Bloss.

— Nici nu ştii ce vreau să spun; nici nu te pricepi şi te amesteci în vorbă! îl repezi Kurt, cu tot riscul. Ca miner, am vrut să spun că optez pentru un sondaj în afund, ca să ne convingem definitiv, să nu mai bâjbâim, dar avem noi la îndemână tot ce ne trebuie, şi mai ales oameni, mineri?

— Nu, nu avem. Şi chiar dacă am avea, n-avem timp; timpul e mai preţios ca orice! Trebuie să lucrăm în grabă, ţinând seama că profesorul acela, Munte, a descoperit zăcămtntul fără să facă sondaje afunde, aşadar zăcământul trebuie să fie aproape la vedere; cercetând cu minuţiozitate, trebuie să dăm peste el!

— Atunci ce facem cu probele pentru analiză? Le mai trimitem?

— Evident, le trimitem!

Bilţ urmărise discuţiile cu cea mai mare atenţie – era mulţumit că nu exista unanimitate între ei, iar atitudinea bătăioasă şi de uşoară adversitate a lui Kurt îi dădea oarecari speranţe.

Se înserase, unul aprinse farul – peste cele două hărţi transparente suprapuse o a treia împărţită în patrate – unul dintre geologi deschise cutia busolei ce se afla pe masă şi, cu creionul pe hartă, începu să facă unele calcule, pe care Bilţ le

urmărea cu multă băgare de seamă.

Câteva patrate erau haşurate şi Bilţ îşi dădu seama că haşurile arătau teritoriile prospectate. Misiunea o luase sistematic, ca să nu-i scape nimic. În mintea lui Bilţ veniră din nou cuvintele lui Munte „Inversează genul şi eşti pe calea cea bună" – prin împrejurimi nu era nicio localitate cu numirea – corespondent feminin al cuvântului Crai, deci misiunea bâjbâia în întuneric! Dar surprize puteau totuşi interveni, ca şi în cercetările pe care le-au întreprins astăzi! „Oricum, nu sunt pe urmele lui Munte!" îşi spuse Bilţ şi-şi întrerupse gândurile, căci cel care făcea calcule începu să vorbească:

— Mâine sunt de părere să începem cercetări spre nord-nord-vest atâtea grade, până la izvorul Muştei, intrând în pătratul alăturat – şi n-ar fi rău să ne mutăm şi cu campamentul mai spre nord!

— Nu, în niciun caz; cu campamentul rămânem aici, până isprăvim complet cu regiunea aceasta! hotărî *Obersturmführer*-ul Bloss.

Discuţiile fiind încheiate, ei strânseră obiectele de pe masă şi aşternură o muşama. Unul, pe semne acela care avea în ziua aceea sarcina de a se îngriji de masă, aduse tacâmurile şi merindele: cutii cu conserve, ouăle de care morăriţa făcuse până la urmă rost, o oală cu cafea aburindă, unt şi biscuiţi, precum şi sticla cu rom pe care Bloss puse imediat mâna, umplându-şi paharul de aluminiu, bându-l tot, înaintea celorlalţi.

Bilţ se trăsese mai la o parte şi-i observa cu atenţie, vrând să-şi dea seama de locul pe care fiecare îl ocupă în grup: cu Bloss era în clar, Bloss era şeful. Sau, mai curând, un fel de supraveghetor: urechea, ochiul şi pumnul partidului, nazist. Că nu era specialist în ale geologiei, asta a constatat-o Bilţ în timpul discuţiilor. Că era o brută care căuta să-şi impună autoritatea cu forţa, văzuse de asemenea. Ceilalţi, cu excepţia lui Kurt şi Schulze, păreau cu totul şterşi, lipsiţi de personalitate – automate care îndeplinesc în mod mecanic tot ce li se cere, oameni supuşi disciplinei, recunoscând fără rezerve autoritatea *Obersturmführer*-ului Bloss. Cel care aducea o notă discordantă în grup era Kurt, care, cu exuberanţa lui, parcă nici n-ar fi fost din acelaşi neam cu ceilalţi. Schulze era opusul lui Kurt – bondoc de statură, cu faţa spălăcită, fără expresie, stăpânit la vorbă, chibzuit, părea şi el un om care-şi permite să gândească şi

independent, dar fără nicio notă de adversitate faţă de cineva.

„Da, fără aceşti trei, dintre care unul reprezintă forţa, misiunea nu şi-ar putea duce la îndeplinire planurile, gândi Bilţ. Dar unde o fi Hannelore?” se întrebă el şi, fiindcă nu era în stare să ia vreo hotărâre în clipele acelea, îi lăsă să-şi continue masa, îndreptându-se spre buturuga pe care stăteau şoferul şi Druță, tăinuind în mare prietenie:

— Pe mine, frate-meu, mă cheamă Varga, şi-s ungur; ca s-o ştii!

— Nu face nimic, măi neică, parcă ce... Şi după cum ţi-am spus, îşi continuă Druță povestea începută, eu am lucrat mult timp la Bucureşti...

— Cred, mulţi de pe aici lucrau – unii erau geamgii cu tolba, alţii umblau cu tinichele – ăi fi fost şi tu unul dintre ei!

— Chiar aşa! răspunse Druţă şi începu să se arate mare cunoscător al Bucureştiului.

Varga şi el, lucrase câţiva ani în Bucureşti, la fabrica Vulcan, de unde mai apoi s-a înapoiat la Satu-Mare, oraşul lui. Tot vorbind unul şi altul, se pomeniră cunoscând amândoi aceleaşi locuri, şi mai ales o crâşmă cu grădiniţă – un fel de birt de periferie unde muncitorii puteau lua masa plătind câţiva lei, şi unde seara se chefuia, căci birtul avea o orchestră şi chiar un gurist:

— Îţi mai aduci aminte de Nică Alexandrescu, guristul? îl întrebă Druță pe şofer, şi cu vocea lui plăcută, începu unul dintre cântecele de mahala din repertoriul lui Nică.

Varga începu şi el – cântau amândoi, şoptit, zâmbindu-şi, fericiţi că se întâlniseră în amintiri comune de locuri şi oameni.

Druță schimbă cântecul: „Ce te ţii aşa măreaţă”... începu el.

Varga îi luă viersul din gură: „Parcă nu ştiu cine eşti”...

Şi deodată Varga îl trase pe Druţă la pieptul său şi-l sărută:

— Mă frate-meu, să ştii că pe tine te vâr nemţilor pe gât; am nevoie de un ajutor de şofer, te angajez, ce mai încolo!

Druță se uită întrebător spre Bilţ. Varga prinse mişcarea:

— Aşa-i, ce facem cu dumnealui? Pare să nu fie prea umblat prin lume; ţi-i rudă?

— Cam aşa! râse Druță; nu-i prea umblat prin lume, da’-i om de omenie şi se pricepe şi el la câte ceva; nu cumva au nemţii dumitale nevoie de vreo ordonanţă? îi văd servindu-se singuri, şi de, nu se cade; tocmai ei!

— Ascultă, fărtate – se adresă şoferul Varga lui Bilţ; te pricepi la desfăcutul cutiilor cu conserve? şi adăugă: ăştia se hrănesc mai mult cu conserve!

— De, ce să zic? De nu mă pricep, oi învăţa! răspunse Bilţ, mulţumit peste măsură de întorsătura pe care urma s-o ia lucrurile.

— Ştii ce, spuse Varga; fă mâine rost de o traistă de ouă şi vino cu ea – când o vedea pistruiatul ăla ouăle, s-a făcut; e un fel de şef peste ei!

Treburile s-au petrecut tocmai aşa cum întâmplarea le-a pus la oale: Misiunea H.S. și-a mărit efectivul cu doi auxiliari: Bilţ şi Druță!

Cum va putea Bilţ să împiedice descoperirea zăcământului mult râvnit de către hitlerişti, nu-şi putea da încă seama. Ştia doar atât: că trebuie s-o facă. S-o facă prin orice mijloace, cu oricâte riscuri, prin orice sacrificii. Propunerea lui Varga de a intra în serviciul misiunii o găsi cum nu se poate mai bine venită; numai de-ar reuşi! Va fi printre ei, va lucra alături de ei, le va putea urmări toţi paşii fără să se ascundă, fără să fie suspectat – chiar singur lucrând, va avea nenumărate posibilităţi să împiedice ajungerea la zăcământ; dar oare va fi în stare singur s-o facă? Da, trebuie! Nici pe Druță nu trebuie să-l amestece prea mult; Druţă nu trebuie să ştie totul, e bine să nu ştie decât atât: că o dată, când va veni vremea, grupul acesta de oameni trebuie distrus! Distrus? Bilţ se înfioră; da – distrus! Fireşte, asta numai în cazul când nu va mai exista nicio ieşire, numai *in extremis...*

A doua zi, unul dintre geologi plecă spre Sibiu, dimpreună cu Varga şi Druță – la propunerea lui Varga, Bloss îi angajase pe cei doi; geologul ducea probe la analizat. În dimineaţa aceea echipa rămăsese la moară, întocmind pentru fiecare probă câte o fişă detailată: de unde a fost luată, profunzimea, structura straturilor, situaţia topometrică etc, – fişele erau trimise lui Roth, ca el să-şi poată da seama de toate amănuntele, şi eventual să-şi spună părerea de expert.

Druţă era foarte încântat de drumul pe care urma să-l facă, dar tot odată era şi îngrijorat – îngrijorat pentru Bilţ; ce va tace domnu' singur, cu atiţia duşmani în faţă? Înainte de a porni la drum îl duse pe Bilţ la locul unde ascunsese arma: la o adică, dacă n-ai încotro, trage în ei – după câte mi-am dat seama,

numai pistruiatul poartă revolver!

Bilţ scrisese o scrisoare adresată socrului său. Cerea informaţii despre Marta; pentru răspuns indica adresa morarului. Druță puse scrisoarea în cărţulia cu „Doruri şi Amoruri” – unde mai păstra şi alte hârtii. Dar când erau gata de plecare, Bilţ se apropie de maşină şi-i şopti lui Druță să nu mai pună scrisoarea la poştă, riscul i se părea prea mare. Scrisoarea rămase la Druță, între filele cărţuliei cu cântece.

A doua zi echipa porni în munţi, spre miazănoapte, ţinând valea Muştei – Bilţ, fu luat şi el. Îl încărcaseră ca pe un catâr de povară, cu tot felul de unelte şi aparate. Urcând mai apoi pe Coasta Păduroasă, ca să coboare în albia unui ropot, Kurt se apropie de el şi-i luă de pe spate cutia teodolitului:

— Greu? Greu? întrebă în nemţeşte.

Bilţ se făcu că nu pricepe şi nu-i răspunse, dar ar fi dat mult să poată schimba în voie câteva cuvinte cu tânărul inginer.

Bilţ fu pus de către Bloss să sape la gura secată a văii. Era o muncă inutilă. Kurt nu se putu abţine şi pufni în râs, observase mai de mult că Bloss începea să-şi dea aere de pricepător; Bilţ, care şi el îşi dădea seama de inutilitatea şi absurditatea încercării lui Bloss, întâlni privirea lui Kurt şi, fără să şi-l poată opri, un zâmbet ironic i se aşternu şi lui pe buze – Kurt prinse surâsul lui Bilţ şi se opri brusc din râs: nu aşa surâde un ţăran simplu! Iscodindu-l din ochi pe Bilţ, Kurt începu să vorbească despre profesorul Munte şi despre zăcământul acestuia. Bilţ îşi dădu seama de imprudenţa făcută şi se stăpâni, făcându-se că nu pricepe nimic, nedând naştere nici unei reacţii pe faţa sa; cu toate acestea, bănuiala că Bilţ nu-i un simplu ţăran nu-l părăsi pe Kurt.

— *Herr Obersturmführer*, începu Kurt; pui omul să asude în zădar, nu te pricepi şi totuşi te amesteci; ce vrei cu groapa aceasta?

Ziua de lucru începu cu acest mic incident, şi ajunse la unul de proporţii mult mai mari, care-l bucură mult pe Bilţ: fără să ceară învoirea lui Bloss, Kurt îl luă de la lucru pe Bilţ şi-l puse să-i ajute. Vroia să facă unele verificări, servindu-se de teodolit: emisese o ipoteză cu privire la alternativa lui Szadesky, căuta acum să se verifice, dar tot o dată ar fi vrut să se convingă şi dacă bănuiala lui cu privire la Bilţ e întemeiată sau nu. Într-adevăr, Bilţ comise şi de data aceasta unele imprudenţe, spre

pildă – înfipsese trepiedul teodolitului în locul arătat de Kurt, cu prea multă pricepere:

— Mulţumesc! spuse Kurt şi începu să fixeze cu luneta, câteva puncte, făcând unele notaţii pe mica planşetă portativă pe care o avea la el, întrebându-se tot mereu: „Oare într-adevăr omul acesta să ne spioneze? Dar cu ce scop, şi din partea cui? Hm! Am supus atâta lume, dar n-am cucerit prietenia nimănui – fără îndoială omul acesta mă duşmăneşte; dar oare mă duşmăneşte pe mine, inginerul Kurt, sau?... Da, da, e de înţeles!” îşi încheie Kurt şirul gândurilor şi se puse temeinic pe treabă: ipoteza lui părea întemeiată. Lucra acum cu pasiunea cercetătorului entuziasmat de descoperirea lui: schiţa, trăgea linii, fixa puncte, grada unghiuri; uitase de Bilţ.

Deodată Kurt auzi un zgomot provocat de alunecarea pe povârniş a unor bolovani şi-şi întoarse capul – îl văzu pe Bloss la numai câţiva paşi de el; *Obersturmführer*-ul urca greoi, cu sudorile şiruindu-i pe faţă, gâfâind. Ajuns sus, se postă la spatele lui Kurt, urmărindu-i munca, ceea ce pe Kurt îl scoase din sărite:

— *Zum Teufel!*[8] izbucni Kurt; în felul ăsta n-am mai lucrat niciodată!

Lăsând totul baltă; Kurt se aşează la picioarele teodolitului şi-şi aprinse o ţigară, îmbiindu-l şi pe Bilţ să ia una – felul cum Bilţ luă ţigara din porţigaret, îi întări şi mai mult bănuiala.

Bloss, intrigat de atitudinea lui Kurt, începu cu voce de vătaf:

— Toată ziua tragi din ţigară! Eşti lipsit de simţul politic şi al datoriei, şi-ţi lipseşte şi cel patriotic; parcă n-ai şti cu câtă nerăbdare e aşteptat rezultatul muncii noastre – scoală: te şi apucă-te de lucru!

Kurt ridică capul şi-l privi dintr-o parte scrutător:

— Dacă nu-ţi place, treci dumneata şi lucrează în locul meu! îi strigă lui Bloss.

— Ai să te apuci imediat de lucru! zbieră Bloss cu vocea şi mai poruncitoare.

— Ba n-am să mă apuc de fel; iar dacă o să te obrăzniceşti şi mai mult, o să-ţi dau cu ciocanul ăsta în cap! răspunse Kurt, ridicându-se, prinzând ciocanul cu coadă lungă, căutând să pară calm, deşi se vedea cum clocoteşte în el mânia.

Bloss scoase revolverul şi trase un foc în sus – era semnalul

8 La dracu’, în limba germană. (n.r.)

de chemare pentru ceilalţi cinci care făceau cercetări în lungul văioagei şi prin împrejurimi, dar Kurt luă gestul drept o ameninţare contra lui şi ridică ciocanul – mişcare nesocotită, căci Bloss ar fi trass imediat ce s-ar fi simţit în primejdie; cu revolverul întins, Bloss păşi doi paşi înapoi.

— Brută! scrâşni Kurt.

Poate dându-şi seama de gravitatea ieşirii lui, sau poate numai instinctiv Kurt căută cu privirea un sprijin şi se opri asupra lui Bilţ – Bilţ stătea la vreo trei, paşi în spatele lui Bloss, cu casmaua în mână, gata parcă să lovească; un sentiment cu totul deosebit îl îndemnă pe Kurt să lase ciocanul din mână şi să se apuce de lucru.

Potrivi din nou luneta, cercetă unghiul, notă pe hârtia de pe planşetă – lucra cu înfrigurare, cu mintea neobişnuit de clară. În dreapta, nu prea departe, creste ca nişte dinţi pe o falcă de balaur uriaş îi arătau craterul unui vulcan stins cu sute de mii de ani în urmă – o revărsare golaşă de stânci strălucitoare în bătaia razelor soarelui îi serviră ca indicativ în supoziţiile sale – da, ipoteza lui era justă! Alternativa Szadesky trebuia implicit să ducă undeva la o schimbare de structură – undeva departe, tocmai pe versantul celălalt, şi acolo, acolo…

Iscodindu-l tot timpul, Bilţ avu intuiţia că tânărul inginer se află pe cale de a rezolva necunoscuta după care alergau – un fior de gheaţă îl străbătu; acelaşi fior care-l chinuise ore la rând, când, în dimineaţa aceea de decembrie, dăduse pentru întâia oară ochi cu coloana hitleristă şi mai apoi cu Hannelore.

Bilţ păşi spre Kurt şi trecu la spatele acestuia, aţintindu-şi ochii pe planşetă: da, mai mult ca sigur, tânărul se află pe calea cea bună! îşi spuse şi-şi roti ochii în jur; cuprinse întreg peisajul, craterul stins de sute de milenii, cu micile creste zimţate împădurite cu brazi, văzu stâncile golaşe, câteva straturi în trepte ivite la un povârniş, totul – şi în mintea lui reveniră instantaneu cuvintele lui Munte: „inversează genul şi eşti pe calea cea bună!” Da, într-adevăr, dincolo de zare, pe versantul celălalt, dar mult mai spre sud, aproape în diagonală, se află o mică aşezare omenească numită cu corespondentul feminin al cuvintului Crai!

„Vasăzică s-a sfârşit; da, s-a sfârşit, zăcământul intră în stăpânirea lor! Vor avea uraniu, vor putea fabrica arma de distrugere!”

Şi el e singur! Singur! Gândul lui Bilţ alergă la arma lui Druță – cel puţin dacă ar avea la îndemână arma aceea; cu câteva focuri i-ar da gata pe toţi, dar mai întâi pe acest Kurt, pe care totuşi l-a îndrăgit, căci pare cel mai om dintre ei…

Schulze fu primul dintre cercetători care-şi făcu apariţia – venea cu mâna întinsă, aproape alergând, ţinea în mână un bulgăr nu prea mare de minereu, din când în când se oprea din alergat şi mai privea o dată cu lupa pe bulgăre, apoi iar pornea în grabă. Când fu la câţiva paşi de Kurt, avântul îi fu tăiat de mutra bosumflată, fioroasă a lui Bloss.

— Unde sunt ceilalţi? Când dau semnalul, toţi trebuie să se adune în pas alergător! zbieră Bloss.

Schulze dădu un pas înapoi, apoi fără niciun pic de elan se îndreptă spre Kurt:

— Kurt, priveşte: urme uşor vizibile de nasturan! spuse el şi-i întinse lui Kurt bulgărele de minereu.

Kurt cercetă timp mai îndelungat bulgărele de minereu – aşa era, Schulze nu se înşela! Între timp sosiră şi ceilalţi, pe care Bloss îi întâmpină cu izbucnirile lui grosolane:

— Nu puteţi grăbi pasul? Ce-i încetineala aceasta? Dacă aţi fi undeva pe front, apoi…

— Dar ce s-a întâmplat? întrebară surprinşi.

— V-am convocat de urgenţă la o scurtă consfătuire – înainte de a continua munca trebuie să restabilim ordinea şi disciplina! Trebuie să hotărâm chiar aici, pe loc, situaţia inginerului de mine Kurt! În afara faptului că m-a insultat, am ferma convingere că sabotează! Camarazi, ţin să vă spun că, încă înainte de a sosi aici, mi s-a atras atenţia asupra lui, dar totuşi, având în vedere că el cunoaşte, ştie, că a lucrat cu blestematul ăsta de uraniu, dar că…

Bloss, roş de mânie, începu a bolborosi un şir de cuvinte din care reieşea că tânărul Kurt, în timpul cât fusese student, avusese o atitudine care poate fi considerată nepatriotică, că făcuse parte dintr-o organizaţie de tineret care. Ulterior, când *Führer*-ul a luat puterea, a fost desfiinţată, condamnată de întregul popor german, dar că…

— Ce s-a întâmplat, Kurt? întreba îngrijorat Schulze.

— Nimic! surâse forţat Kurt, cu ochii îndreptaţi spre Bilţ – apoi, deodată, luând din buzunarul de la piept al bluzei un creion roşu, trase apăsat două linii cruciş peste hârtia de planşetă, ca

un mare X – şi începu să vorbească, ţinându-şi capul în piept: M-am înşelat în supoziţiile mele, ipoteza mea a fost falsă, din pricina aceasta am fost oarecum nervos şi nesocotit – şi, în această stare de spirit, într-adevăr, l-am insultat pe *Obersturmführer*-ul nostru; îmi cer iertare!

— Cum te-ai înşelat, omule? Priveşte mai bine conglomeratul acesta, priveşte! interveni Schulze.

— L-am privit; într-adevăr, nasturan![9] însă fără importanţă! şi Kurt, mai aruncând o privire lui Bilţ, începu degajat, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat: La exploatările noastre aurifere din Guiana îl întâlneam adesea ori, uneori în mase renifirme, alteori sub formă de stalactite, dar totdeauna neîntrunind condiţiunile impuse de cerinţele industriale!

— Dar, Kurt, totuşi! insistă Schulze.

— Dragă Schulze, noi nu umblăm după documentări ştiinţifice, înţelege! Lucrul acesta nu vreţi să-l înţelegeţi dumneavoastră, geologii, şi trebuie să vi-l amintesc eu tot mereu! Ni se plăteşte să ne pierdem vremea pe aici, când pentru noi timpul e aşa de scump? Gândiţi-vă, cei două sute de acasă aşteaptă de la noi uraniu, nu documentări ştiinţifice! Uraniu în cât mai mare cantitate, pentru armele noastre, pentru războiul nostru! Urme de aur se găsesc şi în apa mărilor, dar atunci când ai nevoie de el în cel mai scurt timp, şi în cantităţi mari, ar fi o nebunie să-ţi pierzi timpul încercând să-l extragi de acolo – asta o spun pentru tine, Schulze, pentru bulgărele tău de nasturan!

— Ei, şi unde vrei să ajungi? întrebă Bloss, dispus acum să-i acorde oarecare atenţie.

— Să am iertare, *Obersturmführer,* răspunsul meu e în concordanţă cu cele ce mi-aţi spus: să nu pierdem timpul pe aici, să părăsim această regiune care nu promite nimic, să ne îndreptăm spre altele, unde probabilităţile sunt mai mari şi mai numeroase!

„Oare numai dispreţul faţă de bruta aceasta de Bloss să-l fi îndemnat pe Kurt la acest act de diversiune?” se întreba On Bilţ, sau…

Bloss îşi rumega şi el gândurile: Kurt şi-a cerut scuze, Kurt a acceptat punctul lui de vedere că totul trebuie făcut cu cea mai mare grabă, Kurt pare hotărât să se supună – la Berlin i s-a atras

9 uraninit, pehblendă.

atenţia că tânărul a fost pe timpuri într-o organizaţie comunistă de tineret, dar asta a fost de mult – acum el e de mai mulţi ani inginer de mine, unul dintre puţinii cunoscători ai exploatărilor uranifere, căci a lucrat în domeniul acesta. Lui Bloss i s-a spus să-i treacă cu vederea unele scăderi, căci petrecându-şi o parte din timp în colonii, Kurt şi-a însuşit spiritul puţin cam anarhic de acolo...

— Consider incidentul închis! rosti *Obersturmführer-ul* Bloss – apoi se întoarse către Kurt, rânjind indulgent: Kurt, eşti... eşti... dracu' ştie ce eşti! Dar trebuie să facem treabă, *Kinder*[10] – cât mai repede şi cât mai bine, *Führer*-ul aşteaptă!

— La ordinele, şi dispoziţia dumneavoastră, *Herr Obersturmführer* Bloss! făcu Kurt, ciocnind călcâile şi de fapt, incidentul fu considerat închis.

Singur Bilţ îşi dădea seama că, nu numai că nu fusese închis, ci dimpotrivă, luase o formă gravă, cu urmări pe care le aştepta cu nerăbdare.

După vreo săptămână, un alt pătrat fu haşurat pe hărţile misiunii – Schulze puse totuşi un mare semn de întrebare pe spaţiul haşurat.

Misiunea trebuia să-şi schimbe campamentul, dar geologul trimis la Sibiu, şoferul, maşina şi Druţă, nu mai soseau. Bloss ar fi vrut să telefoneze, însă prin apropiere nu se afla niciun telefon, aşa că fură nevoiţi să aştepte.

Bilţ – care devenise: „Du, Hans" – fu trimis în aprovizionare: ouă, ouă multe! i s-a poruncit.

On Bilţ a luat nişte dăsagi şi a pornit către aşezările muntenilor. Într-unul din sate a rămas o noapte. Gazda i-a strâns din cătun câteva sute de ouă, el nici nu s-a obosit. A rămas frumuşel în casa omului şi găsind la copilul gazdei un caiet neînceput, s-a apucat să întocmească un jurnal; jurnalul Misiunii H. S., şi al celor doi: Bilţ şi Druţă.

„În ziua de 15 mai mă aflam dimpreună cu D. pe creasta stâncii „Preoteasa". Jos, în vale, şerpuia şoseaua asfaltată. Coborând, m-am îndepărtat de tovarăşul meu. Întâmplarea a făcut ca tocmai în timpul acela să vină din direcţia Oradea un motociclist – D., obsedat de ideia fixă a răzbunării, a tras. Căutând grabnic un refugiu, m-am îndreptat spre moara din Valea Seacă, acolo am întâlnit, absolut întâmplător,

10 Copii, în limba germană, (n. r.)

campamentul Misiunii H. S.”…

Bilţ însera în jurnalul său toate cele cunoscute de noi; în legătură cu incidentul Kurt-Bloss, el notă: „În ziua de 21 mai, luând parte la cercetările pe teren, am fost martor la un grav incident care a desprins de grup pe unul dintre cercetători – e vorba de Kurt, un tânăr inginer de mine – cel mai primejdios pentru mine; primejdios prin faptul că el dibuise calea ce duce spre zăcământ; dacă motivele care l-au determinat să falsifice realitatea, au izvorât numai din ură personală faţă de *Obersturmführer*-ul Bloss, primejdia de a reintra în grup şi de a călăuzi din nou grupul pe calea care duce la zăcământ, persistă. Dacă însă motivul care l-a determinat nu-i numai acesta, ci are ca substrat un proces de conştiinţă, ceea ce-i posibil, întrucât Bloss a făcut unele aluzii la trecutul tânărului Kurt, atunci fără îndoială Kurt rămâne până la urmă pe noua poziţie – asta înseamnă pentru mine, şi pentru scopul pe care-l urmăresc, un mare avantaj!”

„Deocamdată sunt în slujba misiunii – om de dârvală; sunt supus şi ascultător – am început să mă obişnuiesc cu situaţia aceasta, şi ca om de serviciu fac figură destul de onorabilă, servindu-i după plac – dar sunt numai ochi şi urechi: în permanentul meu orizont vizual îl am pe Kurt, vreau să-l văd cum evoluează – am convingerea că şi eu, pentru el, sunt tot un fel de obiectiv principal, căci prea îmi urmăreşte toate mişcările; oare cu ce scop? Va învinge la el porunca solidarităţii de sânge, sau conştiinţa umană? În primul caz, soarta mea e pecetluită, căci am ferma convingere că mă bănuieşte! Dar nu interesează ce se va întâmpla cu mine, totul e ca ei să nu ajungă la zăcământ! Voi fi nevoit să mă ocup mai mult de tovarăşul meu Druță – trebuie să-l fac să înţeleagă că el e sortit să mă înlocuiască şi să ducă treaba până la capăt în cazul când eu nu voi mai fi – voi reuşi oare să-l fac să priceapă că nu răzbunarea trebuie să-i călăuzească paşii, ci conştiinţa că el, un ins neînsemnat, luptă contra celui mai sângeros ucigaş pe care l-a cunoscut istoria?”

„2 iunie 1941 – astăzi s-au înapoiat cei trimişi la Sibiu, şi, vai; nu s-au înapoiat singuri! Cu ei a venit şi domnişoara Hannelore şi profesorul Roth – ce trebuie să fac? Să mă ascund din calea lor, sau? Oare mai sunt de recunoscut sub actuala mea înfăţişare?

Ce ar fi să încerc? Da, voi încerca, trebuie să risc de la bun început!”

Capitolul 9

Hannelore fusese la Berlin şi se înapoiase la Sibiu tocmai în ziua când geologul trimis cu probele la analiză sosise şi el în oraş.

Chiar în prezenţa Hannelorei, şi servindu-se de ea ca asistentă, Roth se apucă de lucru; da, iată primele indicii! Probele trimise promit – acul contuarului vibrează, placa fotografică e vizibil influenţată – minereul are o radioactivitate certă!

Pasiunea omului de ştiinţă nu se opreşte numai aici, aparatele cele mai perfecte pe care le are în laborator sunt puse şi ele la contribuţie; analizele se succed una după alta, zelul omului de ştiinţă întunecă intenţia omului hotărât spre împotrivire, Roth uită că lumea e în primejdie o dată cu intrarea în stăpânirea naziştilor a zăcământului, trece peste partea subiectiv-afectivă a situaţiei în care se află – ca şi când n-ar mai fi un proscris, ca şi când nimic personal n-ar fi suferit şi n-ar mai avea de suferit, el lucrează cu sârguinţă: da, se pare că geologii misiunii sunt pe calea cea bună!

Sunt pe calea cea bună? Abia acum, când certitudinea e de neclintit, profesorul Roth, evreul scos din rândul celor cu drept la viaţă, se îngrozeşte: calea cea bună! Cea bună pentru ei, cea rea pentru el, Roth, şi pentru întreaga omenire!

Roth, ar da înapoi, dar nu se mai poate, Hannelore pricepe şi ea câte ceva în materie: da, pricepe, însă explicaţii

contradictorii îşi pot avea şi ele locul:

— Domnişoară dr. Schmidt, după cum aţi văzut, rezultatele sunt îmbucurătoare, dar asta nu-i deajuns – nu, din nefericire asta nu-i deajuns pentru scopul pe care-l urmărim! Părerea mea e să mergem la faţa locului, să nu ne facem iluzii înainte de a vedea ce-i acolo – suntem oameni de ştiinţă, trebuie să ne dăm seama de tot. Să nu ne lăsăm influenţaţi de un mic succes, şi să avem mai apoi deziluzii amare!

— De acord! se grăbi Hannelore să aprobe propunerea lui Roth.

A doua zi după ce se dăduse rezultatul analizelor au pornit împreună spre locul unde se afla campamentul misiunii. Pentru Roth, drumul a fost un chin – om care viaţa întreagă s-a mişcat numai pe o linie dreaptă, cum va putea el face acum, ca să împiedice ajungerea la zăcământ?

Hannelore îl vede profund îngândurat – îl crede preocupat numai de succesul misiunii şi în gândurile ei se arată binevoitoare: Roth e un pasionat om de ştiinţă, a lucrat cu atâta zel încât nimic nu i se poate imputa – dacă datorită indicaţiilor lui vom ajunge la zăcământ, mă voi face luntre-punte' ca cei de la Berlin să-l recompenseze, scoţându-l din rândul celor proscrişi; în ultimă analiză, are cineva certitudinea că-i „chimic pur" în ceea ce priveşte sângele?

Au ajuns pe seară – în ocolul morii s-a întins din nou masa, s-a aprins farul – cu toţii au luat loc în jurul mesei şi ascultă cu atenţie cuvintele lui Roth – Roth vorbeşte stăpânit, rece, ca un adevărat om de ştiinţă, nu vrea să stârnească entuziasm, dar nici descurajare. Vorbeşte ca şi când ar fi la catedră şi o priveşte tot mereu pe Hannelore – ea aprobă prin gesturi scurte tot ce spune el; evident, trebuie procedat cu minuţiozitate!

Bilţ, la porunca lui Bloss, a adus un ulcior cu apă – stă acum mai la o parte, cam la vreo trei paşi în spatele lui Bloss; e numai ochi şi urechi.

Ceilalţi, şi Bloss, ascultă şi tac – ei şi-au luat sarcina de executanţi, vor executa tot ce li se spune; Schulze încearcă să intervină de câteva ori, dar privirea aspră a *Obersturmführer*-ului Bloss îi taie avântul intenţiei.

Kurt e cel mai atent – atenţie încordată, izvorâtă dintr-o îngrijorare ascunsă – nimeni nu poate citi gândurile tânărului inginer, nici chiar Bilţ, căruia Hannelore n-a binevoit să-i acorde

nici cea mai mică atenţie, nici vorbă să-l fi recunoscut!

Inginerul Kurt se tot întreabă: cum poate acest om, acest profesor Roth, uita situaţia tragică, tragică şi înjositoare în care-i pus? Cum poate el lucra pentru prigonitorii lui, pentru Hitler, pentru banda brună? Nefericit neam evreesc, stăpânit de pasiuni, şi mai ales de pasiunea aceasta a cunoaşterii! Căci fără îndoială, numai pasiunea cunoaşterii îl face să treacă peste toate, să-şi uite nenorocita soartă de rob şi să lucreze pentru faraonul lui!

Kurt îl ascultă pe Roth, se revoltă în afundul sufletului, condamnă filistinismul profesorului şi filosofează: slabi sunt oamenii! E deajuns ca un nebun, un paranoic să le înfingă pintenul în coastă şi-i duce unde vrea!

Dar nu numai inginerul Kurt filosofează mut, tainic, ci şi On Bilţ, care stă la spatele lui Bloss. Mic-mititel, ca să nu atragă atenţia nimănui: oare suferinţa să fi tocit complet conştiinţa acestui nefericit profesor Roth? Oare acest om pe care-l are în faţă, care stă aici. Sub lumina farului, în ocolul acestei mori, nu e acelaşi cu cel care numai cu opt luni în urmă îi scria lui Munte scrisoarea aceea enigmatică, prin care recomanda ca în privinţa celor descoperite să lase totul înmormântat în afundul pământului? E în stare teroarea să transforme firea omului, s-o modeleze, s-o schimbe complet, să facă din om un serv, un rob? Oricum, e surprinzător zelul lui de acuma! Ce-ar fi dacă i s-ar descoperi, dacă ar căuta un prilej când ar fi unul în faţa celuilalt, singuri, şi i-ar spune: „Eu sunt profesorul On Bilţ, nu mă recunoşti? Sunt în situaţia în care mă aflu datorită îndemnului dumitale – da, datorită îndemnului dumitale către Munte! Iar dumneata, acum, ai trecut cu arme şi bagaje în tabăra ucigaşului omenirii!” Nu, ar fi o imprudenţă, nu poţi pune la atâtea încercări sufletul omului prigonit.

Bilţ îşi îndreaptă ochii asupra lui Kurt, surprinde privirile acestuia aţintite tot timpul asupra lui Roth; e tânăr, uşor de convins, fără îndoială a înghiţit şopârla şi se supune; ca şi Roth trece peste orice considerente şi se pune cu toată stăruinţa în slujba hitleriştilor, în slujba lui Bloss – ura faţă de acesta s-a spulberat, i-a zburat din suflet ca o păsărică străină, nicio nădejde nici de la Kurt; nicio nădejde din partea lor – rămâne singur, singur cu Druță!

★

E o splendidă seară de iunie, pe cer luna e mai plină ca oricând, străluceşte arămie deasupra munţilor – Valea Seacă, cu maluri abrupte, e scăldată toată de razele reci ale lunii. Pârâul susură, căci s-a domolit o dată cu venirea zilelor secetoase, apa sare lin acum peste bolovani, murmură, cântă armonios – consfătuirea membrilor misiunii a luat sfârşit.

Kurt s-a retras sub salcia pletoasă din apropierea scocului morii, cântă la acordeon – cântă o romanţă de tot sentimentală, iar roata morii îi ţine isonul cu zgomotul ei lin, monoton.

Alături de Kurt stă şoferul Varga – stă tolănit cu mâinile sub cap, întins pe iarba răcoroasă, din când în când şopteşte:

— Cânţi minunat, domnule inginer!

— Poate!...

— Aș vrea să te întreb...

— Întreabă!

— Ce te-a făcut să inşişti, acum două luni, pentru angajarea mea în serviciul misiunii?

— Faptul că mi-ai mărturisit adevărul, atunci când te-am întâlnit pe şosea, în drumul meu pentru căutarea unui loc de campament şi când te-am luat în maşină!

— Numai atât?

— Numai! Mi-ai spus cinstit cine eşti şi pentru ce cauţi refugiu în România – te-am ajutat fiindcă am fost, de când mă ştiu, de partea celor prigoniţi!

— Numai atât?

— Numai!

— Eu credeam că, în urma celor ce v-am spus şi a convingerilor mele...

— Credeai greşit; de altfel, nu mă interesează ceea ce credeai şi nici convingerile dumitale!

— Atunci, m-am înşelat!

— Aşa se înşală oamenii uneori!

— Da, într-adevăr...

Varga se ridică, încercarea lui de apropiere a dat greş – Kurt e şi el ca şi ceilalţi, cu ciudăţenia că uneori e şi om de omenie!

Membrii misiunii s-au aciuat pe ici, pe colo – şi-au întins saltelele de campanie, vor să se odihnească, dar Kurt cântă prea frumos şi ei visează treji, cu gândurile departe – câţiva au lăsat acasă o soţie tânără; ce-o fi făcând acum, în această seară cu lună plină? Schulze are o logodnică, o logodnică care înainte

de a se despărţi i-a cântat tocmai această romanţă pe care o cânta Kurt, „Lanterna” – Schulze se simte şi el ca şi ostaşul acela care scrie la lumina lanternei o scrisoare iubitei, o scrisoare de dor şi dragoste; mâine trebuie să-i scriu – mâine trebuie să-mi fac timp şi să-i scriu!

Şi lui Bilţ, romanţa cântată de Kurt ia răscolit duioase amintiri; ce o fi cu Marta? Din seara concertului de orgă n-a mai avut-o în apropierea lui, lipită de pieptul lui; doamne, câte s-au întâmplat de atunci!

Druță stă culcat, cu faţa în sus – de când a fost la Sibiu dimpreună cu Varga şi cu geologul acela ce ducea probele, de când a văzut forfota lumii oraşului, singurătatea din munţi îl apasă. Ar pleca bucuros, mai ales că, după câte vede el, nu-i încă rost de harţă, dar nu poate să-l lase pe domnu’ învăţător singur cu şoacăţii, şi nici de Varga nu s-ar despărţi:

— Domnu’ învăţător, ştiţi că şoferul îi de ăia, roşii? întrebă şoptit Druță.

— De care roşii?

— Ei, comunist!

— Ţi-a spus el?

— Da, m-a luat mai pe departe, dar caută să mă facă şi pe mine.

— Şi tu ce i-ai spus?

— Eu i-am spus că mă ţin de dumneata, că noi…

— Doar nu cumva i-ai spus ce urmărim? se ridică deodată Bilţ.

— Doamne fereşte! Cum să-i fi spus? Atunci ar fi trebuit să-i fi spus că dumneata, nu eşti dumneata!

Bilţ îl crezu, dar destăinuirea lui Druţă i-a dat totuşi de gândit: Oare ar putea avea încredere în Varga? S-ar putea ca Varga să fie comunist, dar oare va înţelege el despre ce-i vorba? Poate! Dar, nu, nu – pe o simplă mărturisire e riscant să te bazezi – da, riscant. Comunist… „După câte ştiu de la Paris, comuniştii, prin natura convingerilor lor, sunt în adversitate înverşunată cu fascismul – dar, mai ştii…”

A doua zi dimineaţă o maşină intră pe valea strâmtă dintre munţi şi opri în apropierea morii – şoferul aducea un mesaj pentru Hannelore; era invitată la Bucureşti, dimpreună cu *Obersturmführer*-ul Bloss, rugată să vină în grabă, cu aceeaşi maşină care adusese mesajul.

Membrii misiunii au început cercetările, au întreprins un

sondaj – Kurt a indicat locul, convingându-i şi pe ceilalţi că acolo, în punctul stabilit de el trebuie făcut sondajul – Schulze ar fi avut o altă părere, dar până la urmă, nesigur pe părerea lui, a optat şi el pentru indicaţiile lui Kurt – el e doar miner, urmăreşte şi din alt punct de vedere!

Roth a fost şi el de faţă şi nu s-a amestecat, dar are conştiinţa clară: Kurt a greşit! A greşit, sau?!... Hm! Să încerc o apropiere? Nu, nu, nu; poate mă înşel şi atunci încercarea mi-ar fi fatală.

Acum s-a înnoptat şi Roth stă singur pe cerdac – i s-a atârnat de grinzi un hamac şi stă tolănit în el, cu o pernă ţărănească sub cap – pernă dată de către morăriţă, căreia i-a fost milă de bătrâneţele lui Roth şi nu l-a lăsat să se canonească cu capul pe sforile noduroase.

Perna mirosea frumos a levănţică; din crâng adierea nopţii aduce miros de fân proaspăt cosit – şi luna străluceşte, şi pârâul susură, şi Kurt acesta cântă într-una cu acordeonul lui; doamne, plăcut e să trăieşti! Dar oare pentru ce-l priveşte Kurt aşa de insistent uneori? Ce vrea cu el? Ce aşteaptă de la el? Nu cumva tânărul acesta, ştiind cine-i, să-l suspecteze? Şi pentru ce? Te pomeneşti că tocmai interesul pe care-l arată el, evreul Roth, să pară tânărului, suspect! Dar poate el, în faţa atâtor evidenţe, să se arate indiferent? Numai o urmă de indiferenţă dacă ar arăta, şi suspiciunea ar deveni şi mai mare, nu numai din partea lui Kurt, ci din partea tuturor!... Şi totuşi, Kurt a dat indicaţii greşite – da, greşite, iar el, profesorul Roth, nu l-a corectat; nu cumva a lucrat intenţionat Kurt, ca să vadă ce spune el, Roth? Dar nu, nu se poate, îmi fac singur gânduri negre, sinistre! Dar atunci, ce-i cu acest inginer de mine cu faimă de specialist în terenuri uranifere? Cum de a putut da indicaţii aşa de greşite? Pentru ce n-a fixat locul sondajului în imediata apropiere a depozitului cu conţinut aşa de semnificativ? Sau Kurt e lipsit de perspicacitate, deci un slab specialist, sau... Dar s-ar putea, s-ar putea?! Un tânăr înnebunit de demagogia brună, cum îmi închipui că e acest Kurt, să se dedea voit la un act de... de... Hm!! Şi de ce nu? În universităţile noastre era în trecut o atmosferă destul de convenabilă, chiar prielnică ideilor mari, umanitare; a putut regimul nazist s-o întunece cu totul? Grea situaţie...

Roth nu poate adormi, gândurile îl frământă, despică tot mereu firul în patru şi se simte ca între ciocan şi nicovală, gata de a fi strivit; doamne, încep să nu mă mai regăsesc! murmură

el într-un târziu.

Liniştea nopţii fu tulburată, lin la început, puternic peste câteva clipe, de zumzetul multor stoluri de avioane grele care străbăteau cerut înstelat.

Fiecare dintre cei ce se aflau acolo, tolăniţi prin preajma morii, cercetară stăruitor cerul şi zăriră steluţele călătoare – steluţe roşii şi verzi, aşezate într-o perfectă ordine, înaintând spre răsărit; oare ce s-o fi întâmplat, încotro se îndreaptă?

A doua zi se înapoiară de la Bucureşti Hannelore şi Bloss – erau în culmea entuziasmului: începuse războiul în răsărit!

Pentru sărbătorirea evenimentului, Hannelore adusese o mulţime de bunătăţi, între care şi vreo douăzeci de sticle de şampanie – seara, la lumina farului, încinseră cu toţii un chef mare:

— *Führer*-ul a tras din nou spada sa neînvinsă: *hoch!*[11] *Hoch**!*** De trei ori *hoch**!*** urlă Bloss cu paharul de aluminiu în mână.

— *Hoch! Hoch! Hoch!*

Ciocnesc cu toţii – numai Kurt a fost lovit subit de-o nevralgie împeliţată, care parcă i-a paralizat glasul, dar în clipele acestea de entuziasm nimeni nu ia în seamă durerile de cap ale unui tânăr cam înfumurat – Kurt n-a strigat dimpreună cu ceilalţi, dar bea mai vârtos ca ei:

— Kurt, o să te turteşti curând! îi strigă Bloss binevoitor.

— Poate scap de afurisita asta de durere de cap, îngână inginerul Kurt şi dă de duşcă alt pahar de şampanie.

Hannelore porneşte cu o sticlă şi cu un pahar în mână spre locul unde Roth – „bătrânul nostru evreu” – cum obişnuieşte să spună în ultimul timp – stă frământat de gânduri; ea toarnă şampanie în pahar, umple paharul, lichidul se revarsă:

— În sănătatea *Führer*-ului, *Herr Profesor Roth!*

— Trăiască! strigă Roth, şi se miră singur de sonoritatea vocii sale.

Hannelore umple din nou paharul şi din nou îl îmbie pe Roth:

— Pentru izbânda cauzei noastre drepte! spune ea, privindu-l stăruitor:

— Vivat! răspunde în grabă Roth şi bea dintr-o sorbitură.

— Şi pentru misiunea noastră, *Herr Profesor Roth!* mai spuse Hannelore şi din nou îl îmbie, cu paharul plin.

Roth bea şi al treila pahar, şi cu aceeaşi voce pe care n-o

11 Trăiască, în limba germană. (n.r.)

recunoaşte ca fiind a sa, urează izbândă misiunii.

Hannelore pare extrem de mulţumită – a vrut să-l umilească pe acest amărât evreu sau ce a urmărit? Oricum, frumoasa valkirie nazistă e încântată; animalul răspunde perfect dresajului!

Bloss vrea să se arate şi el mărinimos, ia o sticlă de şampanie şi un pahar şi porneşte către cei trei: Varga, Bilţ şi Druţă – toarnă în pahar şi-l îmbie mai întâi pe Varga – şoferul duce paharul la nas, miroase, apoi i-l înapoiază:

— Nu beau aşa ceva, Herr *Obersturmführer!,* spune el, în germana lui stricată.

— Pentru *Führer!* insistă Bloss.

— Ei, atunci se schimbă situaţia! rânjeşte cu amărăciune Varga şi dă paharul de duşcă.

Cu Bilţ şi Druță, Bloss nu s-a mai ostenit să le toarne în pahar – era poate sub demnitatea lui s-o facă; le-a dat sticla cu restul de lichid în ea:

— Bea Hans, bun, bun! i-a spus lui Bilţ şi s-a întors la grup, continuând să petreacă dimpreună cu ceilalţi, fără Hannelore care, încântată de frumuseţea peisajului în noapte, a pornit în susul văii, singură.

Bătrânul Roth începu să simtă cum sângele-i aleargă prin vine, cum mintea i se limpezeşte, cum gândurile sumbre, temătoare şi îndoielnice care-l frământaseră până atunci îl părăsesc şi altele le iau locul: cum ar vrea să alerge pe valea aceasta sălbatică!

Roth porneşte şi el în susul văii – merge agale, picioarele nu răspund dorinţei lui de a alerga, doar gândurile îi ascultă îndemnul, ele aleargă, aleargă într-una! „Sunt oare atât de laş pe cât fac dovada? Dar, Dumnezeule, cum, cum? Sunt doar înconjurat de oameni de specialitate, cum e şi acest tânăr inginer Kurt, care fără îndoială mă suspectează; nu-şi va da el seama, dacă aş încerca un act de derută? Da, Kurt, Kurt! Ei, şi, şi? Şi ce-i dacă într-o zi ar întinde degetul spre mine, acuzator: „Acest evreu umblă cu diversiuni, sabotează!” Rezultatul n-ar putea fi decât unul: înapoi în Germania, judecat şi, şi… Ei, şi? Viaţa asta care încântă, ce surpriză mi-ar mai putea oferi dacă aş duce-o mai departe, în condiţiunile acestea? Niciuna! Sunt doar om bătrân, nici. Chiar surprizele de ordin ştiinţific, pe care le-aş mai putea avea, nu-mi mai pot da satisfacţii!… Da, aşa-i –

asta e prima faţă a medaliei, dar reversul? În cazul când, cu toată suspiciunea, nici Kurt şi nici altul nu observă nimic şi reuşesc să-i derutez, să le fac şi mai de nedescoperit zăcământul de care îşi leagă toate nădejdile lor criminale? O, atunci bătrânul Roth ar mai putea nădăjdui! Căci viaţa, totuşi, îmi mai păstrează încă o surpriză – da, o are, şi s-ar putea ca într-o bună zi să mi-o pună în faţă, spunându-mi: „Iată, bătrâne Roth, monstrul s-a prăbuşit dimpreună cu toţi ciracii lui!” Oare ziua aceea, faptul în sine al zilei aceleia, n-ar fi pentru mine cea mai fericită surpriză? O, bătrânule Roth, trebuie să priveşti cu mai mult curaj – da, mai mult curaj!”

În iezerul morii Hannelore face baie – razele lunei învăluindu-i trupul fac ca el să pară o statuie de fildeş; cu amândouă mâinile ridicate, ea îşi potriveşte părul – încordată în mişcarea aceasta a mâinilor, formele ei ies şi mai mult în relief; Roth a rămas împietrit – instinctiv s-a dosit după trunchiul unui arbore – e primejdios, e foarte primejdios să ai o asemenea nălucă în faţă; dar e neînchipuit de frumos! Nu trupul nud al Hannelorei îl are Roth în faţă, ci viaţa, viaţa!

Hannelore a intrat din nou în apă – nu i se mai vede decât capul, şi braţele care bat apa zvârlind în sus şi-n lături stropi pe care luna-i argintează.

Roth s-a furişat ca un vinovat; s-a întors şi a pornit alergând spre moară – acum picioarele îl duc, îl duc, şi bătrânul nu se miră de faptul acesta, îl găseşte perfect normal!

A doua zi, după ce fumurile chefului din ajun s-au împrăştiat, misiunea şi-a reluat activitatea printr-o consfătuire prezidată de către Hannelore. Pe masa întinsă în ocolul morii, Hannelore a depus un vraf de mape: era surpriza pe care domnişoara dr. Hannelore Schmidt o prezenta membrilor misiunii – erau copiile expunerilor şi planurilor, care însoţiseră cererile de acordare a dreptului exclusiv de explorare pentru un număr mare de perimetri minieri, drept acordat societăţilor româno-americane. Călăuzindu-se după ele, munca misiunii se reducea mult, şi nu trebuia să se împrăştie pe întreg teritoriul munţilor.

Hannelore primise actele din mâna lui von Killinger. Acesta le căpătase tot prin intermediul acelui director al minelor; Excelenţa sa von Killinger se arătase şi el tot aşa de larg la mână ca şi americanii – a doua zi, contul de la bancă al directorului cunoscu o nouă urcare.

— Origina acestor acte, începu Hannelore, e inutil să v-o mai dezvălui – cu câteva luni în urmă, ele mi-au dat multă bătaie de cap. A fost o luptă între noi şi vrăjmaşii noştri, acum am pus picioarele pe terenul lor – aşadar îi vom bate pe propria lor arenă! (Erau cam aceleaşi cuvinte pe care le spusese şi O'Lary). Având în mână aceste acte, e ca şi când am avea zăcământul, căci ele au fost întocmite după indicaţiile unor notaţii ale decedatului profesor Munte, primul descoperitor al zăcământului de uraninit pe care-l căutăm! Aşadar, începând de astăzi, părăsim vechile piste şi ne îndreptăm cercetările spre locurile indicate în aceste expuneri şi planuri! După cum veţi vedea, nu mai e vorba de vaste regiuni, ci de spaţii restrânse, perimetri determinaţi... Sunt, într-adevăr, cam multe aceste subîmpărţiri, şi cam împrăştiate, dar totuşi, sunt mai repede de cunoscut!

Toţi aveau ochii aţintiţi asupra domnişoarei Hannelore Schmidt; siguranţa cu care vorbise nu mai putea da loc la obiecţii. A insista pentru continuarea cercetărilor în regiunea în care se aflau, în cazul unui rezultat negativ – care cu toate indiciile pozitive ar fi fost totuşi posibil – era un risc prea mare şi nici chiar Schulze nu îndrăzni să şi-l asume. De altfel, în afara acestuia şi a lui Kurt, ceilalţi nu sesizaseră nimic deosebit. Cât priveşte analizele lui Roth, deşi concludente, ele nu erau totuşi hotărîtoare, căci pentru o exploatare, zăcământul trebuia să prezinte şi alte condiţiuni.

Kurt îşi spuse cu sufletul uşurat: „În sfârşit, am ieşit din încurcătură! Evreul acesta zelos, inconştient şi laş m-ar fi putut da de gol, e singurul care poate şi-ar fi dat până la urmă seama că, deşi pe o pistă bună, am fixat puncte false pentru sondaj!"

Inima lui Roth, care bătuse până atunci într-un ritm accelerat se linişti şi ea deodată: „Am scăpat – îşi spuse – nu voi mai fi nevoit să mint, să induc în eroare, să risc!" Întinzând mâna pe deasupra umerilor lui Hannelore, îşi permise să ia din portţigaretul ei, care se afla pe masă, o ţigară pe care o aprinse; fumând cu falsă nepăsare, el îl privea pe Kurt: „Ce-o fi cu tânărul acesta; să fie aşa de nepriceput în meseria lui?"

Dar cei mai mulţumit de schimbarea survenită pe neaşteptate era On Bilţ. El sta la o parte, ca un umil indigen, om de dârvală, dar înregistra tot ce auzea şi vedea: „Slavă domnului că-i duce dracul de aici! Ce-o fi mai apoi, şi unde vom ajunge, vom vedea!"

Începură să examineze act cu act, plan cu plan. Hannelore desfăcu în faţa lor vreo cincisprezece mape, cu tot atâtea expuneri şi planuri. Citi cu voce tare expunerile, traducând direct. Întinse pe masă planurile ce însoţeau expunerile tehnice, discutară temeinicia lor. Schulze era acela care intervenea tot mereu, Kurt şi Roth păreau absenţi.

Dar când Hannelore desfăcu o nouă mapă, şi începu să citească expunerea tehnică, şi mai ales când întinse pe masă planul care însoţea expunerea – Kurt, Roth şi chiar şi Bilţ, de la locul unde se afla, tresăriră. Fiecare dintre ei aveau în faţă versantul celălalt al munţilor: Roth, punctul unde bănuia că filonul răzbate până la suprafaţă; Kurt, confirmarea ipotezei sale. Bilţ – Bilţ murmura într-una, în gând, numele aşezării omeneşti specificată în plan, şi care nu era altul decât corespondentul feminin al cuvântului Crai.

A fost doar o întâmplare că Hannelore s-a oprit mai mult timp asupra acestei expuneri tehnice şi a planului însoţitor, dar celor trei li se tăiase parcă răsuflarea: Kurt, Roth şi Bilţ îşi spuseră: „Ştie; Hannelore ştie!”

Hannelore nu ştia însă nimic, de altfel nici nu avea de unde şti. Expunerea era confuză, vorbea de metale preţioase, mai ales de argint. Planul încadra în dreapta şi-n stânga, ca şi în susul unei vai, un teritoriu destul de vast, împărţit în dreptunghiuri regulate – perimetri asupra cărora societatea respectivă cerea dreptul exclusiv de explorare; într-o margine, era localitatea aceea mică de la poala munţilor.

Schulze făcu unele observaţii, dar nu insistă prea mult. Un alt geolog, asupra căruia Hannelore îşi fixase privirea, spuse şi el câteva cuvinte de mântuială.

— Dumneavoastră, domnule profesor Roth, ce spuneţi la toate acestea? se adresă Hannelore lui Roth, şi adăugă; până acum n-aţi binevoit să vă daţi părerea!

— N-am fost întrebat, domnişoară dr. Schmidt – răspunse umil profesorul Roth; şi în afară de asta, eu nu sunt specialist! E foarte adevărat, am fost la începutul carierei mele geolog, dar după cum prea bine se ştie, mai apoi m-am consacrat studiului fizicii şi chimiei nucleare; când mi se vor prezenta probe spre analiză, îmi voi spune cuvântul, ca şi în cazul care m-a adus aici!

Hannelore încruntă sprâncenele nemulţumită de răspunsul lui Roth, apoi întrebă:

— Kurt?

— Eu optez pentru deplasarea pe terenurile din sud – răspunse Kurt cu siguranţă înfruntătoare. Avem în sud două terenuri destul de vaste – unul nu departe de localitatea Coziaş. Faptul că pe acolo întâlnim izvoare hidrotermale, unele puternic radioactive, aşa după cum menţionează şi Weiss… şi mai ales că şi planul pe care l-aţi desfăcut mai înainte – care a fost? A, da: al cincilea înaintea acestuia – menţiona unele elemente specifice…

Kurt se opri, avea privirea aţintită asupra lui Roth şi nu şi-o desprinse de pe faţa profesorului decât după câteva clipe, când continuă cu şi mai mare siguranţă de sine:

— Eu, ca specialist, mai ales în ceea ce priveşte practica minieră, industrială, după cum am mai spus…

— Vasăzică, eşti de părere să începem de acolo, din sud, din Banat? îi întrerupse Hannelore vorbăria.

— Evident; evident! răspunse la repezeală Kurt, fericit de întreruperea Hannelorei, care venise tocmai în momentul când nu mai ştia ce să mai spună, ca nu cumva să dea de bănuit.

Roth surâse: „Băiatul acesta e o adevărată enigmă pentru mine: sau e prost şi nepriceput, sau…” Roth nu avu curajul să-şi dezvolte gândul mai departe.

Dar surâsul lui atrase atenţia lui Kurt: „Evreul acesta, de cumva m-a prins cu minciuna, ar fi în stare de orice, mai ales că după cum am observat, ca să-şi scape pielea, face totul ca să-i intre în voie Hannelorei! Dar, în caz când şi-a dat seama ca bat câmpii, pentru ce nu şi-a deschis gura? Oare într-adevăr să nu se priceapă, aşa după cum a afirmat? Nu-mi vine a crede – în tinereţe a predat doar geologia la un institut politehnic! Cred mai curând că e un vulpoi bătrân, care, înainte de a mă da pe faţă, caută să verifice pe teren spusele mele, şi numai apoi să-mi dea în cap; prea mă priveşte ciudat! La naiba, să încerce!” îşi încheie Kurt gândurile, şi ca o înfruntare, răspunse surâsului lui Roth cu un râs scurt, cutezător.

Bilţ îşi spunea şi el: „Bine, foarte bine; Kurt acesta e un băiat straşnic – ori greşeşte, ori o face voit; oricum, straşnic băiat! Dă, doamne, să-i îndepărteze cât mai mult de acest blestemat zăcământ!”

★

Varga şi Druţă stau tolăniţi lângă automobilul cel mic. Consfătuirea membrilor misiunii nu-i interesează. Cu ocazia

ultimului lor drum la Sibiu au primit un aparat de radio pe care Varga l-a montat la maşină – acum stau şi ascultă emisiunea postului Budapesta; niciodată Druță nu l-a văzut pe Varga mai abătut ca acum!

Aparatul de radio e aranjat în aşa fel încât abia se aude, dar e chiar deajuns ca să-i întunece de tot sufletul lui Varga: „Victorioasele armate germane înaintează tot mai afund spre inima imperiului bolşevic. Sute de mii de prizonieri, imens material de război, zeci de oraşe, mii de sate au căzut în mâinile glorioaselor trupe ale *Führer*-ului Adolf Hitler! Hidra bolşevică, însângerată, abia se mişcă; în curând va primi lovitura de graţie!”

Varga se ridică, smunceşte butonul de mai să-l rupă – aparatul amuţeşte.

— Aşa, frate-meu; s-a zis! Urlă de parcă ar fi cucerit întreaga lume, dar vom vedea noi până la urmă cum o fi! mormăi.

— Ce s-a zis? întrebă Druță, care nu pricepe nicio boabă ungureşte, deci habar nu avea de cele comunicate de postul Budapesta.

— Ei, ce pricepi tu!

— De, poate că pricep şi eu câte ceva, de ce nu-mi spui? grăi Druță.

— Vine întunericul, frate-meu!

— Adică cum?

— Aşa… e, cum să-ţi spun? Închipuie-ţi că mergi prin besnă, dar că undeva, în depărtare, e totuşi o lumină, un far la care nădăjduieşti să ajungi, să ieşi din întuneric, să începi o viaţă luminoasă, şi iată că răuvoitori, criminali înrăiţi, încearcă să doboare farul; lovesc în el, îl crapă, îl clatină, iar lumina începe să-şi micşoreze strălucirea, pâlpâie, dă să se stingă…

— Ai dreptate; nu pricep!

— Mă Mărine, mă frate-meu, parcă ţi-am spus când am fost la Sibiu. Ei bine, îţi mai spun una: eu o să las’ totul dracului şi-o să plec! mărturisi Varga, amărât, cum Druță nu-l mai văzuse niciodată.

— Doamne fereşte; să nu faci una ca asta! se ridică în cot Druță; doar nu vrei să te duci la regimentul dumitale, să pleci la război! Ce ai dumneata cu şoacăţii lu’ Hitler? Ce, ţi-s fraţi? Ş-apoi, ţi-au făcut ruşii ceva? Ţi-au călcat ţara? Ţi-au omorât pe taică-tău? Ţi-au ucis purceaua din ocol? Nu! Apoi?!…

— Tot n-ai înţeles! făcu Varga; mă Mărine, inima mea nu-i unde-ţi închipui tu, la regimentul meu, nici la ai mei din ţară, de unde am fugit ca şi tine. Nu mă gândesc la război alăturea de nemţii lui Hitler, ci contra lor, de s-o putea! Mă, omule, ai mei sunt dincolo, sângerează cu arma în mână, se opun cotropirii lui Hitler, mă înţelegi? Spre ei se îndreaptă coloanele hitleriste, stolurile de avioane, zecile de mii de tancuri – ca să-i zdrobească pe ai mei, ca să-i cureţe de pe faţa pământului! Fiindcă acolo-i lumina, iar Hitler vrea întunericul, ca să poată el domni nestingherit asupra întregului pământ, asupra tuturor oamenilor!

— Păi, atunci, măi neică…

— Ce?

— Nimic; vorbii şi eu aşa! spuse Druță, frânându-şi intenţia de a se desvălui.

— Ai vrut să-mi spui ceva şi te-ai oprit!

— Oi fi vrut, mai ştii! De, ce să-ţi fac; dacă dumneata nu le spui lucrurilor pe nume, ca să-ţi spun şi eu ce-s, şi ce gândesc!

Varga, i se uită lui Druță în ochi:

— Dă mâna, Mărine! rosteşte într-un târziu Varga şi amândoi îşi strâng mâinile; tovarăşul ăsta al tău, pare slugă tare plecată! mai spuse Varga.

— Lasă-l, îşi are şi el treburile lui; hai cu mine să-ţi arăt ceva! răspunse Druță şi împreună pornesc pe după moară, merg până la stânca sub care Druță are ascunsă arma; o vezi? Cu scurtătura asta am dat gata pe unul!

Varga prinde arma în mâini, o suceşte, o învârteşte, îi trage închizătorul – din armă sare un cartuş; Varga tresare:

— L-ai dat pe unul gata; pe unul de-al lui Hitler? Şi pentru ce? Eşti şi tu?…

— Eu? Nu! Da’ am şi eu unele socoteli de demult cu ei, de pe vremea când eram numai atâtica! spuse Druță şi arătă cu mâna până la înălţimea de vreo patru palme de la pământ; să nu spui cumva lu’ dornnu’, adică tovarăşului meu. Că ţi-am spus şi ţi-am arătat arma!

— Lu’ domnu’?!

— Ce te miri? E un învăţător! spuse Druță, privindu-l fix pe Varga, ca să-l uimească şi mai mult.

— Un învăţător!

— Da; el trebuie să se ţină tot timpul pe urmele ăstora, aşa că

nu mă pot despărţi de el, însă – vezi? Când… Ce mai încolo, încoace – e deajuns să ieşim la drum! De altfel, e bine aşa; cât timp suntem lângă ăştia, nici dracu' nu ne are grija!

Când Varga şi Druță se întoarseră în ocolul morii, consfătuirea membrilor misiunii nu luase încă sfârşit, dar hotărârea fusese luată – vor pleca spre sud, după cum propusese inginerul Kurt.

Varga puse din nou aparatul de radio în funcţiune şi mult timp căută să dibuiască vreun post străin: Moscova sau Londra. Dar nimic, numai posturile hitleriste care emiteau marşuri şi iar marşuri. Crainicul postului Budapesta, cu o voce care-l făcea pe Varga să turbe, anunţa o nouă victorie: „Astăzi, la ora 13, Marele Cartier al *Führer*-ului, anunţă oficial ocuparea marelui oraş…" Varga trase o înjurătură şi închise aparatul, nu asta vrusese să audă.

În după amiaza aceleaşi zile, Misiunea H.S. Era gata de plecare spre sud. Toţi membrii grupului erau prezenţi, lipsea numai Kurt, care plecase cu motocicleta spre Păuneşti şi nu se mai înapoia, deşi ora plecării se apropia. Din pricina aceasta *Obersturmführer*-ul Bloss nu-şi mai afla locul, tunând şi fulgerând contra lui Kurt. O dată cu năvala spre răsărit, Bloss îşi luase şi mai multe aere de şef; nerăbdător şi furios, el îşi tot privea ceasul brăţară, bolborosind înjurături. Şi Hannelore era nervoasă şi neliniştită; ce poate fi cu acest Kurt? întreba tot mereu.

Kurt sosi după vreo două ore. Descăleca şi făcu semn lui Bilţ să urce motocicleta în camion, apoi se îndreptă spre Hannelore, râzând:

— Iartă-mă, domnişoară dr. Schmidt. A trebuit să mă reped până într-un loc. Să verific o părere pe care mi-o făcusem în cursul consfătuirii noastre – începu Kurt; apoi se adresă lui Schulze:

— Şterge semnul de întrebare pus pe pătratul care indică regiunea aceasta; n-are niciun rost să ne mai întoarcem aici!

— Crezi? întrebă îndoielnic Schulze;

Kurt avu o scurtă ezitare:

— În definitiv, poţi să-l şi laşi! rosti mai apoi.

— Despre ce-i vorba? interveni Hannelore.

— Nimic deosebit – răspunse Schulze; întrucât ne deplasăm, găsesc inutil să redeschidem o discuţie închisă!

Hannelore nu mai insistă. Kurt se îndepărtase, se apropiase

de camion, unde Bilţ nu ştia cum să facă pentru ca să urce motocicleta. Kurt vru să-i ajute; observând geanta motocicletei deschisă, el întrebă nemţeşte, arătându-şi nemulţumirea:

— Pentru ce mi-ai umblat în geantă?

Dar Bilţ se făcu că nu pricepe, arătându-se preocupat numai de felul cum ar putea urca motocicleta în camion. Kurt îi mai aruncă o căutătură bănuitoare, apoi închise geanta, şi-i făcu semn lui Bilţ să aducă o scândură lată, pe care trecură motocicleta, ca pe o punte.

„Ce-o fi vrând cu minereul cu care şi-a înfundat geanta?” se întreba Bilţ.

După vreo jumătate de oră, Misiunea H.S. Părăsea regiunea, îndreptându-se spre sud. Hannelore şi Roth s-au oprit la Sibiu, ca să întocmească un raport pentru Berlin – un raport plin de bune speranţe.

Capitolul 10

On Bilţ se află în casa unui pădurar, stă la masă şi scrie – pădurarul e un sârb, un sârb bănăţean. La început omul l-a privit pe Bilţ cu neîncredere, şi pe bună dreptate: te poţi încrede în unul care poartă bluză albastră cu vultur şi svastică? (căci Bloss i-a îmbrăcat, pe tustrei auxiliarii, cu bluze de doc albastru; şi se înţelege, fiecare bluză avea cusute pe ea insignele, ca să se ştie cui slujesc).

Dar mai apoi convingându-se pădurarul că Bilţ nu-i ceea ce l-a crezut la început, şi-a deschis sufletul: e prăpăd ceea ce fac hitleriştii prin Iugoslavia! Câţiva fugari au ajuns până aici – când îi auzi povestind ţi se face părul măciucă!

Pădurarul e un om bătrân, stă pe laviţa de lângă perete şi vorbeşte într-una. Vorbeşte molcom, bătrâneşte, însoţindu-şi cuvintele cu oftaturi, uneori chiar cu izbucniri de revoltă, dar Bilț n-are timp să-l asculte, abia are un pic de răgaz şi vrea să-l folosească înserând în jurnal ultimele evenimente din activitatea şi viața Misiunii H. S. Bătrânul sporovăieşte, Bilț scrie, creionul aleargă grăbit pe fila caietului:

„Începând din ziua de 3 august – după ce misiunea şi-a schimbat de trei ori campamentul – ne-am stabilit într-o regiune din sudul munţilor bănăţeni, regiune care după părerea mea nu făgăduieşte nimic. Chiar din prima zi, Schulze şi-a spus şi el părerea: timp pierdut în zădar! Dar Kurt a insistat să rămânem aici, demonstrând justeţea ideii cu felurite argumente în

aparentă întemeiate; are acest Kurt un fel de a argumenta care derutează până şi pe cei mai pricepători în materie! Şi în afară de asta, Kurt şi-a schimbat complet felul de a se purta față de Bloss – acum pare cel mai supus şi disciplinat membru al misiunii, ceea ce-l încântă pe Bloss, îi măguleşte orgoliul de şef şi face ca să-l considere pe Kurt cel mai activ şi destoinic din misiune. E un joc periculos şi riscul pentru Kurt e foarte mare – uneori îmi vine să trec peste orice consideraţie şi să-l pun în gardă pe tânărul inginer, prea se avântă, prea se încrede în puterea lui de a-i întoarce pe deget pe ceilalţi! Sunt sigur acum: Kurt sabotează.

„Schulze a început să devină incomod! Dacă acest Schulze, cu botul lui de peşte şi fața inexpresivă, n-ar fi, aş putea dormi liniştit. Cu Kurt printre membrii misiunii, niciodată hitleriştii n-ar ajunge la zacământul lui Munte! Uneori, bazat pe activitatea lui Kurt, mă întreb ce rost mai am eu aici? Dar nu, nu-i aşa, trebuie să rămân. Şi nu numai să rămân, ci să-l şi ajut pe Kurt – evident, în taină, fără să mă descopăr, căci mai ştii: s-ar putea totuşi ca tânărul Kurt să facă tot ce face numai în mod trecător – s-ar putea ca un eveniment din afară, din patrie, de pe front, să-l repună pe linia fidelităţii şi…

„Zilele trecute. Înainte de a ne schimba campamentul. Am încercat să trec la fapte: încă din ziua când Hannelore a prezentat actele acelea ale societăţilor româno-americane, mi-a venit ideia de a sustrage mapa care dădea cele mai întemeiate indicii. Ideia aceasta m-a preocupat şi frământat mult: actele sunt în păstrarea lui Bloss, într-o mică lădiţă de fier – n-ar fi mare greutate să ajung la ele. Căci de multe ori am cheile lui Bloss în mână; dar oare nu vor observa lipsa? Sunt de toate douăzeci de mape, şi sunt luate la rând în cercetare pe teren, după indicaţiile lui Kurt. Abia în anul viitor dacă vom ajunge la terenul specificat în mapa aceea, deci neexistând interesul imediat, s-ar putea ca lipsa mapei să nu se observe; dar dacă totuşi îşi schimbă misiunea planul întocmit? Teama, ca şi riscul, sunt destul de mari – dar parcă şi eu am prins mai mult curaj, aşa că n-am renunţat la ideia de a sustrage mapa; aştept doar un prilej mai potrivit; şi, mai întâi, vreau să mă conving dacă Schulze acordă vreo atenţie deosebită mapei aceleia. Cât priveşte pe Kurt, cu el sunt în clar – el din primul moment, ca şi Roth, şi-a dat seama că din toate cele douăzeci de mape,

aceasta e singura care prezintă indicii aproape sigure! Sunt în clar, e un fel de a spune: am bănuit doar, văzând schimbarea tacită intervenită pe feţele lor, atunci când Hannelore a desfăcut această mapă. Bănuiala nu-i una cu certitudinea, dar totuşi...

Las acum la o parte cele în directă legătură cu membrii şi activitatea misiunii şi trec la un eveniment care mi-a dat mult de gândit: cu trei zile înainte de a schimba campamentul şi a veni pe locul unde ne aflăm astăzi, am primit vizita unui ofiţer român de jandarmi care însoţea pe câţiva din gestapou – fireşte, am îngheţat, şi nu mi-am simţit căldura sângelui decât a treia zi. Când am pornit încoace.

Vizita părea întâmplătoare – la vreo douăzeci de kilometri de la locul campamentului nostru, pe şoseaua care vine dinspre lugoslavia s-a întâmplat un caz grav: a fost atacată o dubă a gestapoului care transporta patru deţinuţi politici sârbi – şoferul şi omul de pază care însoţeau duba au fost împuşcaţi, încuietoarea dubei sfărâmată şi prizonierii eliberaţi.

După relatările ofiţerului din gestapou care conducea ancheta, faptul s-a petrecut cam în felul acesta: atentatorii, informaţi pe semne de trecerea dubei, au desprins doi dulapi din podina unui podeţ, apoi au pus un semn ca avertisment pentru vehicole, o creangă verde, care s-a găsit la faţa locului. Şoferul dubei, observând semnul, a oprit – dulapii erau alăturea de podeţ, ca şi când echipa de întreţinere ar fi fost prin apropiere. Pe semne şoferul a spus gardianului să coboare şi el şi să vadă, pe unde se află muncitorii, să-i cheme şi în mod provizor, până trece duba, să pună dulapii la loc – se prea poate chiar ca ămândoi să fi încercat să facă acest lucru; destul că din pădure s-au trezit deodată încadraţi de focuri de armă. Şoferul nu avea decât revolver, gardianul în schimb avea o armă automată; văzându-se atacaţi, ei s-au retras în dosul şanţului şi au deschis focul – fireşte, vizibilitatea lor era zero, trăgeau la întâmplare, şi au tras mult: şoferul două încărcătoare de pistol, gardianul vreo douăzeci din cele douăzeci şi cinci de focuri – şoferul a fost găsit cu ţeasta găurită de glonţ, lovitură primită în frunte, deci din faţă; glontele care l-a răpus pe gardian a străbătut din spate şi i s-a oprit drept în inimă, ceea ce înseamnă că atacatorii s-au postat pe ambele laturi ale şoselei, ascunşi după arbori. Când şi-au dat seama că rezistenţa a fost înfrântă, atacatorii au sărit, au spart uşa dubei şi, mai mult ca sigur, au luat prizonierii cu ei şi i-

au îndepărtat de locul atentatului. Un ţăran, trecând după vreo jumătate de oră cu carul cu fân pe acolo, a dat peste duba goală, iar în şanţul şoselei peste cei doi morţi: şoferul şi gardianul.

Bloss, ascultând expunerea, camaradului său din gestapou, făcea feţe-feţe – din ziua aceea nu s-a mai dus în cercetări pe teren, râmânând la campament. Kurt, Schulze şi ceilalţi păreau şi ei profund impresionaţi, înspăimântaţi chiar. Mai la o parte, Varga şi Druţă lucrau de zor la motorul camionului nostru. Întâmplător mi-am aruncat privirea spre ei – moşmăiau, nu lucrau, iar Varga trăgea tot mereu cu coada ochiului spre ofiţerul din gestapou.

— Ceea ce mi se pare ciudat, spunea ofiţerul hitlerist, e că am găsit urme proaspete de maşină paralel cu şoseaua. Urmele au traversat pârâiaşul pe dreapta podeţului, şi au ieşit apoi în șosea, în direcţia opusă celei din care a venit omul cu carul cu fân. Asta înseamnă că înaintea carului cu fân, a trecut pe acolo o maşină care nu a oprit, ci a ocolit duba şi a trecut mai departe, de nu cumva o fi fost chiar maşina atentatorilor, ceea ce nu-i de crezut: amprentele anvelopelor ne arată o maşină germană, de tip uşor, de campanie! E absolut de neadmis ca o maşină germană, trecând pe acolo, văzând duba cu uşa sfărâmată şi pe cei doi morţi, să nu oprească! Atunci?...

— Probabil teama de a nu fi şi ei atacaţi să-i fi determinat la fugă! îşi dădu părerea ofiţerul român de jandarmi.

— Exclus! răspunse ofiţerul de la gestapou; ostaşul german nu fuge din faţa primejdiei.

Când am auzit cuvintele acestea, nu mi-am mai putut desprinde ochii de pe Varga. Şoferul înlemnise cu o cheie franceză în mână. Am căutat cu privirea maşina mică a misiunii, uitasem că Varga spusese c-a lăsat-o în oraşul apropiat, la un garaj, pentru o reparaţie pe care el n-o putea face; când mi-am adus aminte, am răsuflat uşurat! Totuşi, mi s-a părut că ofiţerul acela aşteaptă ceva, dar era numai răspunsul la o întrebare pe care o pusese ofiţerului de jandarmi român:

— Armata română a primit în ultimul timp un stoc de astfel de maşini; în judeţul dumitale, nu cunoşti vreo unitate înzestrată cu maşini de acest tip? Căci refuz să cred că maşina care a trecut pe acolo în urma atentatului să fi fost condusă de un şofer german şi să nu fi oprit!

Jandarmul se fâstâci – de altfel nu prea vorbea bine nemţeşte, aşa că răspunsul lui fu:

— Nu pricep! Vă rog repetaţi!

Cel din gestapou nu mai repetă cuvintele spuse, ci se adresă lui Bloss:

— *Herr Obersturmführer***,** n-aţi avut neplăceri, n-aţi întâmpinat acte de ostilitate din partea populaţiei?

— Nimic; absolut nimic! răspunse Bloss şi-l strigă pe Varga, ca să ateste şi el, ca unui care umbla mai mult prin sate şi pe drumurile ţării.

Varga se repezi îndată spre ei, şi ca nicio dată bătu călcâile; ca un adevărat ostaş duse mâna la caschetă şi strigă nemţeşte:

— *Jawoll!*

Prezentarea lui Varga plăcu tuturor. Bloss rânji mulţumit:

— Varga, ai avut neplăceri cu oamenii de prin satele pe unde ai trecut, ai observat vreo ostilitate faţă de noi şi misiunea noastră?

— Nici vorbă – dimpotrivă, prietenie şi bunăvoinţă! răspunse Varga.

— E maghiar? întrebă ofiţerul de la gestapou, observând pe semne accentul străin al lui Varga.

— Pe jumătate german; mama a fost germană, şvabă! minţi Varga, răspunzând în locul lui Bloss.

— Fiţi totuşi atenţi – recomandă ofiţerul neamţ şi se despărţi de Bloss.

Când maşina lor a luat-o din loc, printre pocniturile eşapamentului, am auzit glasul lui Druță: „*Ce te ţii aşa măreaţă – Parcă nu ştiu cine eşti*”... Varga, şi el, începuse să-i ţină isonul – numai eu eram leoarcă de sudoare, sudoare rece ca gheaţa!...

„Şi a mai fost un eveniment pe care trebuie să-l consemnez, el a avut loc chiar în ziua când am schimbat campamentul, seara, când am ajuns la locul unde ne aflăm acum.

Kurt a trimis mai multe probe la Sibiu, lui Roth, cerând grabnic rezultatul analizelor. Deşi suferind, Roth a venit personal. Când a coborât din maşină, primul, care i-a ieşit în cale a fost Kurt, eu mă aflam prin apropiere:

— Aţi analizat şi proba Y? întrebă Kurt.

— Da! răspunse Roth; negativ! adăugă el.

Atunci Kurt începu să râdă uşurel – se apropie şi-i prinse profesorului Roth braţul:

— Imposibil! îi şopti; proba Y e tot din depozitul de pe valea Ţapului; înainte de a pleca de acolo, eu mi-am umplut geanta motocicletei cu minereul acela care v-a dat la analiză rezultate pozitive!

Roth începu să schimbe feţe-feţe – Kurt căută să-l liniştească:

— Nu vă temeţi... nu, nu vă temeţi, domnule profesor!... Liniştiţi-vă, sunt alături de dumneavoastră, îi tot şoptea Kurt, căutând să-i redea liniştea şi încrederea.

Într-un târziu şi-au strâns mâinile în tăcere – ce putea fi asta? Evident, legătura de complicitate între laborator şi teren! În niciun caz o simplă concesie făcută lui Roth, care ar fi lucrat de mântuială. Da, sigur: Kurt l-a pus la încercare pe Roth, ca să se convingă dacă acesta sabotează. Convins acum, s-a stabilit între ei legătura de complicitate. Da, e foarte bine. Dar oare, până la urmă, nu vor fi descoperiţi? Fireşte, s-ar putea! Aşa că nu-i necesar ca eu să păşesc între ei, ca un al treilea. Trebuie să rămân în afară; în cazul când ei ar cădea, să pot eu duce treaba până la capăt. Ah, e cu mult mai bine să ai firea lui Druță, sau a lui Varga!”

Capitolul 11

Toamna anului 1941 e pe sfârşite – un strat gros de frunze veştede acoperă acum pământul pădurii: zilele s-au scurtat mult, şi în afară de asta o ploaie măruntă ţine de câteva săptămâni misiunea imobilizată pe o strâmtă vale din munţi. În curând zăpada va acoperi totul – vrând, nevrând, Bloss trebuie să se gândească la lunile de iarnă, luni de hibernare – şi dacă cel puţin în campania aceasta ar fi ajuns cât de cât la vreun rezultat, dar nimic, absolut nimic! Toată mânia lui Bloss se îndreaptă spre Roth, spre laboratorul din Sibiu: *Obersturmführer-ul* îl înjură tot mereu pe profesorul evreu, blestemă aparatele sale, iar când îl vede venind la misiune se uită la el cu nişte ochi de parcă Roth ar fi vinovat că lumea nu îngenunche la picioarele lui Hitler. Mai blestemă *Obersturmführer*-ul Bloss şi munţii aceştia româneşti care-şi păstrează taina, şi nu vor să dea o mână de ajutor *Führer*-ului în strădania sa, în marea sa strădanie!

— Kurt, zvârle dracului flaşneta aceea şi nu mă mai înnebuni cu cântecele tale! Trebuie să fac un raport, un bilanţ al anului acesta şi un plan de lucru pentru campania viitoare. Trebuie să arăt ce-am făcut şi ce nu, până unde am ajuns cu cercetările şi ce rezultate am obţinut; hai, pune-te pe lucru!

— Jawoll, *Herr Obersturmführer!* se aude glasul tineresc, plin de avânt, al lui Kurt; şi acordeonul amuţeşte. Omule, nu te necăji – începe Kurt cu accente prieteneşti – poate fi un german,

adept al marelui *Führer* Adolf Hitler, necăjit când vitejii ostaşi ai *Führer*-ului au supus jumătate din împărăţia Roşie? N-am ajuns încă la zăcământul de uraninit, vom ajunge! Iată că şi fără el avem arme în faţa cărora tremură toată lumea! Trăiască *Führer*-ul!

On Bilţ potriveşte vreascurile pe vatra cuptorului ţărănesc. Pare un om din figuraţie; nimeni nu-i dă vreo atenţie, el însă îi are în orizontul lui iscoditor pe toţi.

„Cu această atitudine de aproximativă ironie şi mai mult de frondă, Kurt ăsta o să-şi frângă, într-o nefericită zi, gâtul!" îşi spuse Bilţ, luând spuma de pe oala în care fierbe o halcă de carne pentru supa de prânz.

Într-adevăr, atitudinea lui Kurt, falsele lui zburdălnicii, îi dau de gândit lui Bilţ – aşa cum îi dă de gândit şi masca posacă a lui Schulze. Geologul cu faţa inexpresivă pare cufundat în citirea unei cărţi, dar Bilţ vede bine; Schulze nu-l slăbeşte pe Kurt din ochi!

Şi mai sunt şi alte motive de îngrijorare pentru Bilţ: mai întâi, n-a reuşit nici până acuma să sustragă mapa aceea, şi iată că e vorba de un nou plan de lucru, deci mapa va fi scoasă la iveală, indicaţiile din expunere şi plan vor fi înglobate în planul viitor de lucru al misiunii; când se va hotărî o dată să treacă la fapte?

Fapte?!

Varga şi Druță sunt plecaţi de ieri şi încă nu s-au reîntors – s-au dus, chipurile, după benzină – dar de când s-au dus, puteau să se reîntoarcă de patru ori cel puţin!

Asta îl îngrijorează şi mai mult pe Bilţ.

Înainte de a porni spre oraş, seară de seară, cei doi au dus-o numai într-o şopăteală; Bilţ şi-a dat seama că pun la cale ceva, dar s-a făcut că nu pricepe nimic.

De altfel, nici nu vrea să ştie de acţiunile lor, acţiuni pe care le găseşte tot aşa de inutile ca şi primul omor făptuit de către Druță – inutile şi nehotărâtoare în desfăşurarea războiului. Dar Varga şi Druță au pe semne o altă părere.

De data aceasta Bilţ se aşteaptă la un lucru mare; mare de tot! El a observat lipsa unei lăzi cu explozibil – sunt vreo zece de astfel de lădiţe, au fost mai multe, câteva s-au folosit cu ocazia explorărilor; poate niciunul dintre membrii misiunii să nu le fi observat lipsa, Bilţ însă a observat-o şi l-a întrebat pe Druţă – însă, Druță, ca niciodată, i-a răspuns ursuz, aproape obraznic:

— Ce, dumneata altă treabă nu ai? Ş-apoi, ce eşti dumneata aici, ochii şoacăţilor? Dacă ai uitat pentru ce am pornit la drum, cel puţin nu te amesteca unde nu-ţi fierbe oala!

Bilţ n-a mai stăruit. S-a făcut că nu pricepe nimic, că n-are ştire de nimic, şi le-a dat bună pace; dar acum gândurile negre nu-i mai dau lui pace: „De cumva pun mâna pe ei ce se întâmplă? Şi în afară de asta, problema mai are şi o altă faţetă: poate norocul îi favorizează şi de data aceasta şi scapă, dar ce se va întâmplă cu populaţia satelor din apropiere? De sigur, se vor dezlănţui contra ţăranilor cele mai crâncene opresiuni!” Totuşi, nu intervine, nu-i opreşte.

Varga şi Druță s-au înapoiat a doua zi pe la prânz. Aveau hainele mânjite cu noroi, dar păreau foarte bine dispuşi. Din maşină au dat jos două coşuri cu ouă şi mai multe sticle cu rachiu tare, cu care l-au câştigat pe Bloss din prima clipă, oprindu-i izbucnirile – iar când Varga a mai scos şi un teanc de gazete şi reviste nemţeşti, Bloss s-a arătat chiar binevoitor:

— Pe unde dracu’ mi-aţi umblat; doar nu v-aţi dus până la Timişoara? i-a întrebat.

— Ba chiar până acolo; am avut un defect, a trebuit să vulcanizăm un cauciuc! a răspuns Varga.

— Aiurea! făcu Druță, şi începu să scoată unul câte unul, din lada maşinii, bidoanele cu benzină.

Bilţ crezu că de fapt nu s-a întâmplat nimic şi fu foarte mulţumit, dar când ajunseră în Bărboşi, locul de iernat al misiunii, (Kurt alesese orăşelul acesta spunând c-ar vrea, în timpul iernei, să întreprindă unele acţiuni de explorare a lacurilor din apropiere, şi a peşterilor din regiunea Zam, regiune nu prea îndepărtată de Bărboşi) şi Bloss veni cu ştirea că undeva, prin apropiere, a fost aruncat în aer un viaduct tocmai când trecea peste el un tren german încărcat cu armament şi muniţii; îngrijorarea lui Bilţ nu mai cunoscu margini.

Hotărât să-l oprească pe Druţă de la orice acţiune făcută fără ştirea lui, Bilţ îi vorbi chiar în seara aceea, însă n-a fost chip să-l convingă. La început, Druţă negă cu îndărătnicie, mai apoi, poate dintr-un spirit da bravadă, porni să laude fapta acelora, arătându-se mâhnit că pe el domnu’ vrea să-l ţină în laţ, ca pe un câine, să nu sară cumva asupra vrăjmaşului, mai ales acum, când… şi Druţă începu să-i vorbească de Soviete, de ţara liberă a Sovietelor, unde oamenii sărmani au scuturat jugul asupririi,

şi-s ei stăpâni…

Bilţ îşi dădu pe dată seama dincotro bate vântul: Druță intrase cu totul sub influenta lui Varga, o vedea bine!

On Bilţ se decise să-i vorbească şoferului, şi asta cât mai în grabă, ca nu cumva o dată stabiliţi în oraş să facă şi alte imprudenţe: „trebuie să-i fac să înţe leagă că urmând calea aceasta primejduiesc pe aceea pe care eu o urmăresc zi cu zi, pas cu pas; dar oare fac bine desvăluindu-mă lui Varga?”

Vorbi cu Varga a doua zi după convorbirea avută cu Druță, îşi descoperi identitatea, aminti de o mare însărcinare pe care şi-a luat-o, pe care trebuie s-o ducă la capăt, despre care însă nu-i poate spune mai multe. Şoferul, deşi ştia de la Druță cine-i Bilţ, se arătă foarte surprins: „Cum aşa? Ion – adică Bilţ – nu Ion?” Se miră, dar nu insistă; să rămână taină, taină: să fie ca şi când nu i-ar fi spus!

Dar când Bilţ începu să vorbească de atentatul asupra dubei care transporta deţinuţi politici sârbi, de şoferul şi gardianul dubei, împuşcaţi în şanţul şoselei, de viaductul zvârlit în aer. Varga se încruntă – nici lui nu-i convenea ca Bilţ să-i cunoască tainele; te poţi încrede astăzi în cineva?

— Omule, dumneata visezi! Nu cumva te-ai îmbătat? începu rar, apăsat, Varga. Opreşte-ţi nu numai vorbele în loc, ci şi gândurile; ţi le-ar putea ghici cineva! Şi fără alte explicaţii şoferul îl lăsă pe Bilţ singur şi se duse să-şi vadă de treburi.

Fireşte, atitudinea lui Varga şi Druță – încăpăţânarea lor de a ascunde până şi faţă de el faptele lor evidente – nu schimbară convingerile lui Bilţ; fu oarecum nemulţumit de neîncrederea pe care i-o arătau, dar, judecând mai temeinic, găsi că felul lor de a se purta, chiar şi faţă de el, e cel mai potrivit.

„Dacă nu pot fi alături de ei în acţiunile lor, ei cu siguranţă vor fi alături de mine când necesitatea ajutorului lor se va impune” – îşi spuse Bilţ şi din ziua aceea toată atenţia lui se îndreptă numai asupra membrilor misiunii, mai ales asupra lui Kurt şi Roth pe deoparte, Schulze şi Bloss de cealaltă parte.

Kurt se apucase de lucru cu multă bună dispoziţie – lucra şi fredona cântecele lui. Întocmise darea de seamă asupra activităţii din cursul anului şi i-o citi lui Bloss:

— E trist c-a trebuit s-o întorci din condei, că n-avem nimic pozitiv de arătat, dar e bine întocmită. Dragă Kurt, acum pune-te pe muncă şi întocmeşte planul pentru campania viitoare, să

nădăjduim că ea va fi mai fructuoasă! spuse Bloss, când Kurt isprăvi de citit lunga pologhie.

— Mâine, *Herr Obersturmführer,* mâine! răspunse Kurt şi începu să se pregătească pentru a ieşi în oraş.

— Încotro? îl întrebă Bloss.

— Omul are nevoie şi de putină distracţie, spuse Kurt: dacă vreţi, veniţi cu mine. Schulze, nu eşti şi tu dispus la o mică escapadă?

Era o mare favoare pe care Kurt le-o făcea, în mod obişnuit îi plăcea să hoinărească prin oraş singur, dar ca să le câştige şi mai mult încrederea, îi invită de data aceasta şi pe ei.

Bilţ fusese de faţă, ascultase darea de seamă şi era şi el mulţumit de felul cum o scăldase Kurt, dar faptul că a doua zi Kurt urma să întocmească planul de lucru al campaniei viitoare, îl neliniştea – nu reuşise nici până atunci să sustragă mapa aceea, se temea ca nu cumva Schulze să se amestece şi el, şi Kurt să fie nevoit să prevadă în plan şi cercetarea terenurilor prevăzute în expunerea tehnică şi planurile din mapă. Când îi văzu plecaţi pe tustrei, mulţumirea lui nu mai cunoscu margini: va încerca: da, cu orice risc va încerca!

Întâmplarea vine totdeauna în ajutorul întreprinzătorilor. Bloss îşi schimbase hainele, se ferchezuise ca un crai de ghindă şi lăsase toate împrăştiate – inelul cu cheile se afla în buzunarul pantalonilor pe care îi desbrăcase, aşa că-i fu uşor lui Bilţ să ajungă la ele; când le avu în mână începu să-l cuprindă un tremur, dar nu un tremur de teamă, ci unul care-i răscolea tot curajul, dându-i imboldul de înfăptuire. Fără să se mai gândească că eventual ar putea fi surprins, fără să-i mai vină în minte consecinţele ulterioare, Bilţ descuie lădiţa. Răsfoi mapele, o găsi pe aceea pe care o căuta, o luă, închise lădiţa la loc şi ieşi. După câteva minute, în cuptorul din bucătăria unui vecin, actele din mapă ardeau unui după altul cu flacără mare. Abia când faptul fu consumat, începură frământările de conştiinţă ale lui Bilţ. Era primul act făptuit cu mâna lui, prima lui trecere peste stăvilarul conştiinţei lui de om cinstit, de intelectual, pentru care – nici chiar în slujba unei cauze mari – un lucru nepermis de conştiinţa morală nu trebuie făptuit.

Bilţ nu dormi toată noaptea din pricina frământărilor – de la un timp, trecuse peste ceea ce, după el, n-ar fi fost permis să facă. Mustrarea de conştiinţă fu înlocuită cu teama; teama de a

fi descoperit, teama de consecinţe. Abia aştepta să se facă ziuă şi să-l vadă pe Kurt apucându-se de lucru; ce se va întâmpla când Schulze, care fără îndoială îşi va vârî şi el nasul, va constata absenţa mapei aceleia? Dar chiar Kurt; va putea el trece peste toate mapele fără să observe lipsa? Iar în cazul că va observa lipsa, cum va reacţiona?

Tot aşa de bine dispus ca şi în ajun, Kurt se apucă de lucru fluierând ca un mierloi. Schulze se afundase din nou în lectura cărţilor lui. Bloss părea cam mahmur, căci chefuise noaptea pe undeva. Bilţ lustruia cizmele lui Bloss şi nu mai isprăvea; sta pe un scăunel şi tot da cu peria, dar ochii îi avea numai asupra lui Kurt care aranja pe masă, în faţa lui, la îndemână, mapă cu mapă; inima lui Bilţ bătea în mod neobişnuit.

Deodată Kurt tresări, se opri grăbit, înfrigurat, începu să răsfoiască în vreo două mape, cele care erau înaintea, acelei dispărute. Răsfoi şi alte câteva care urmau după ea; „a observat lipsa!” îşi spuse Bilţ străbătut de cunoscutul fior de gheaţă care-l chinuia în clipe critice.

Kurt îşi întoarse privirea spre el – câteva clipe privirile lor se întâlniră scânteietoare ca două lame de sabie care se întretaie – Bilţ înfruntă cu mult curaj privirea lui Kurt, tânărul inginer fu nevoit să-şi plece capul; „mult aş da să ştiu ce gândeşte în clipa aceasta!” îşi spuse Bilţ şi, punând cizmele lui Bloss în apropierea patului acestuia, părăsi camera.

În urma lui, Kurt începu să fluiere uşurel una dintre romanţele lui:

„*Consumatum est!*” răsuflă uşurat Bilţ când îl auzi. Era sigur; Kurt, chiar dacă îl bănuieşte, va ţine faptul ascuns.

Poziţia lui Kurt era bine consolidată. Insistând ca cercetările să continuie şi pe timpul iernii, el câştigase întru totul încrederea lui Bloss, şi tot aşa şi a domnişoarei Hannelore Schmidt. Ea se arătase chiar încântată de propunerea lui Kurt de a explora lacurile din apropierea orăşelului Bărboşi şi peşterile din regiunea Zam. Kurt o rugase să-i aducă din Germania o carte – o carte care nu era propriu zis de specialitate, ci una care se ocupa cu curiozităţi de ale naturii. Kurt avusese mai de mult în mână această carte şi găsise în ea unele observaţii, cărora le dăduse un alt înţeles decât cel dat de către autorul cărţii – era vorba pe câteva pagini de un fenomen curios, observat de vânătorii care vânau raţe pe lacurile nu prea

îndepărtate de orăşel: câinilor care urmăreau vânatul în apa lacurilor, le cădeau unghiile de la labele picioarelor, şi tot aşa şi părul dacă stăteau mai mult timp în apă – iar acei care intraseră o dată în apa lacurilor, a doua oară nu mai vroiau să intre, cu toate insistenţele vânătorilor. Kurt pusese pe seama unei puternice radioactivităţi această curiozitate; evident, nu se aştepta la cine ştie ce, dar fiindcă cercetările în munţi nu pot fi făcute pe timp de iarnă, n-ar fi rău ca misiunea, dispunând de timp liber, să întreprindă şi cercetări cu scop pur ştiinţific!

Hannelore îşi însuşi acest punct de vedere şi admise propunerea lui Kurt, lăudându-i zelul şi perspicacitatea – ba chiar ceru *Obersturmführer*-ului Bloss să-l propună pe Kurt pentru decorare.

Kurt îşi luă avânt. Arătându-şi entuziasmul pentru succesele repurtate de către armatele hitleriste pe frontul de răsărit, după plecarea Hannelorei, el propuse ca misiunea să sărbătorească una dintre victorii, iar cu această ocazie, în numele misiunii, să se expedieze o telegramă lui Hitler cu urări de grabnică şi totală izbândă. Era o propunere care în niciun caz nu putea fi respinsă; aşa că fu hotărâtă ziua sărbătoririi şi începură preparativele: Bilț, Varga şi Druță au fost trimişi, prin sate pentru aprovizionare – ei s-au înapoiat încărcaţi cu de toate şi au fost lăudaţi de către Bloss şi ceilalţi membri ai misiunii.

Bilț se mira de nesocotinţele lui Kurt: supralicitează, supralicitează ca un nesăbuit; unde vor duce toate acestea?

Dar Kurt era pasionat de jocul lui. Câteva zile, preparând totul pentru banchet, el nu vorbi decât despre satisfacţia *Führer-ului,* când va vedea că până şi o mână de oameni, cum e grupul misiunii, sunt cu tot sufletul alături de el.

Ca să dea o notă mai caldă, camaraderească banchetului – dar în realitate şi cu o altă intenţie – Kurt desenă pentru fiecare membru al misiunii câte o caricatură însoţită de o epigramă, toate măgulitoare, iar aceea a lui Bloss şi mai măgulitoare decât celelalte. Numai una făcea notă discordantă, ea era destinată lui Schulze; tuturor li se păru ciudat, dar glumeţ faptul că desenul-caricatură destinat lui Schulze reprezenta o nebuloză, iar în locul epigramei, Kurt pusese un mare semn de întrebare.

Dar dacă celor din misiune fapta lui Kurt li se păru o ciudăţenie, care poate fi luată şi drept glumă, nu tot aşa se întâmplă cu Bilț – Bilț dădu o justă interpretare desenului şi

semnului de întrebare destinate lui Schulze: Kurt provoca; dar cu ce scop? Vrea Kurt să ajungă la o clarificare? Bănuieşte că Schulze e în clar cu tot ce face, cu toate acţiunile lui diversioniste? Dacă da, când Kurt va avea certitudinea, fără îndoială nu se va opri aici!

Relatăm toate acestea fiindcă ele au însemnat sfârşitul dramatic al lui Schulze: când mai erau câteva zile până la data sorocită sărbătorirei, Kurt prezentă un alt cartonaş – era o caricatură şi o epigramă pentru Hannelore, poate cea mai reuşită. Atât Bloss cât şi ceilalţi, şi chiar Schulze fură de părere că Hannelore va fi extrem de încântată când o va vedea:

— Atunci va trebui s-o invităm, spuse Bloss.

— Bineînţeles că va trebui să vină şi ea; misiunea noastră îi poartă doar numele! răspunse Kurt şi-l aminti lui Bloss că trebuie telefonat chiar în ziua aceea, ca Hannelore să-şi facă timp liber, să poată veni.

— Păcat că nu ne putem lăuda cu prea multe în faţa ei, îşi arătă Bloss necazul.

— Nicio grijă, *Herr Obersturmführer;* în fundul sufletului am sentimentul că lucrurile vor lua în curând o întorsătură fericită! grăi Kurt şi schimbă vorba:

— Ce se aude cu ultimul comunicat de pe front?

Era o întrebare al cărei răspuns, cel puțin, până atunci, descreţea frunţile, alunga orice urmă de îngrijorare, atât lui Bloss cât şi celorlalţi, bineînţeles, cu excepţia lui Kurt.

— Au trecut Donul, se îndreaptă spre Volga! răspunse unul.

— Numai în nord şi centru batem pe loc!

— E celebra tactică de învăluire a *Führer*-ului: înaintăm mult într-o direcţie, urcăm, cotim şi strângem cleştele. Manevre, pe planuri vaste, nemaiîncercate de nimeni în decursul istoriei războaielor!

— Geniale.

Hannelore venise însoţită de către inginerul Schön, care avea de făcut o anchetă tainică, de care nu ştia nici chiar Hannelore – ea se reîntorsese numai de câteva zile de la Berlin, aşa că oricum, tot ar fi venit.

Sărbătorirea, banchetul, o cam stingherea pe Hannelore – venea cu intenţia de a trage o săpuneală bună tuturor, o săpuneală cum primise şi ea la Berlin, unde i se reproşaseră multe în legătură cu activitatea misiunii – darea de seamă

întocmită de către Kurt nu prea găsise înţelegere. Hannelore fusese nevoită să amintească din, nou toate greutăţile pe care le întâlnise în cale: amestecul spionajului american, furtul dulăpiorului, evadarea lui Bilţ; dar cu toate acestea, cei de la Berlin o învinuiră de încetineală, de lipsă de interes şi alte multe.

Ca să nu, aducă vreo ştirbire încrederii şi atmosferei de entuziasm pe care o găsi, Hannelore renunţă la ceea ce-şi pusese în gând şi se purtă cu multă atenţie faţă de toți: luă în glumă complimentele exagerate ale lui Kurt, primi cu îngăduinţă manifestările cam bădărăneşti ale lui Bloss, se interesă de fiecare şi fiindcă Schulze i se păru mult schimbat, se opri mai mult asupra lui, punându-i nenumărate întrebări. Schulze răspundea posac, evaziv, ceea ce atrase în mod deosebit atenţia Hanmelorei – îi dădu însă bună pace, hotărâtă ca, atât timp cât va fi în mijlocul membrilor misiunii, să-l observe mai îndeaproape.

Schön şi el, îşi opri atenţia tot asupra lui Schulze. Tainica lui anchetă fusese determinată de o notă pa care o primise; o notă nesemnată şi care nu se referea la niciunul dintre membrii misiunii, dar lăsa să se înţeleagă că acolo treburile nu prea mergeau în mod normal şi că, probabil din nepricepere, sau chiar cu rea intenţie, misiunea era împiedicată în acţiunea ei.

Aşadar iată-l pe Schulze intrat în razele a două reflectoare, şi fiind tot timpul obiectivul principal al celor doi – lipsa lui de entuziasm în momentul când Bloss dădu citire telegramei adresată lui Hitler atârna greu în cumpăna convingerilor lui Schön.

Hannelore nu avea cunoştinţă de rostul venirii lui Schön – suspiciunea era principalul călăuzitor al tuturor naziştilor puri: „*toată lumea să suspecteze pe toată lumea!*” era linia lor de conduită – aşa că Schön nu-i făcuse nicio destăinuire Hannelorei, mergând până acolo încât să no excludă nici pe ea din raza bănuielilor sale.

Domnişoara dr. Schmidt însă privea din alt punct de vedere schimbarea la faţă a lui Schulze. Ea punea totul pe seama grosolăniilor lui Bloss, şi observându-l îndeaproape pe Schulze, avea privirea îndreptată şi asupra lui Bloss, dar până în clipa banchetului nu observase nimic deosebit: Schulze părea că se împacă destul de bine cu disciplina şi felul de a fi al

Obersturmführer-ului.

Când în sfârşit trecură la masă şi luară în discuţie caricaturile şi epigramele, făcându-se haz de una şi de alta – atât Hannelore, cât şi Schön, fură surprinşi nu numai de desenul destinat lui Schulze, ci şi de mutra acestuia: într-adevăr, Schulze arăta ca unul cu musca pe căciulă, ca unul prins cu mâţa-n sac. Acel semn de întrebare fu luat de către Schön ca un punct pe *i,* un indicator, iar desenul tenebros – ca oglinda sufletului frământat de păcat al lui Schulze.

Din clipa aceea Schulze deveni un caz clar pentru Schön, nelămurit încă pentru Hannelore.

Kurt fu eroul zilei, falsa exuberanţă a entuziasmului său fu luată drept un apanaj al tinereţii, al fidelului ataşament faţă de idealurile naziste. În schimb Schulze era definitiv condamnat.

Schön se întreba dacă mai poate sta în cumpănă, dacă n-ar fi cu mult mai bine ca Schulze să fie îndepărtat pe dată din mijlocul membrilor misiunii – fireşte, simplele lui impresii nu puteau fi luata drept dovadă, dar o măsură de prevedere se impune.

Schulze habar nu avea că nota trimisă de el – căci el fusese acel care trimisese nota – se întorcea acum contra sa; el îşi depăna gândurile şi se lăsa frământat de ele. Convingerea lui nu era definitiv formată: acţiunile lui Kurt sunt izvorâte din nepricepere şi tot din nepricepere susţinute de către Bloss, sau e un sabotaj conştient şi bine mascat? Din pricina aceasta Schulze nu făcuse preciziuni în nota trimisă, şi nu se referise la persoane – aştepta o discuţie a planului viitor de muncă, pentru ca din manifestările şi propunerile lui Kurt să-şi poată da seama dacă prima sau a doua din bănuielile sale e cea întemeiată.

Kurt îl tot privea cu ochi pânditori pe Schulze, frământarea acestuia o punea pe seama desenului şi semnului de întrebare pe care i le destinase – bănuia că Hannelore şi Schön luaseră desenul cu semnul de întrebare drept o acuză discretă, îndreptată contra lui Schulze şi se nelinişti, căci fără îndoială, dacă Schulze va fi chestionat, el se va apăra şi va trece la acuzări grave contra lui; cum va putea el, Kurt, spulbera evidenta? „Da, precis, vigilența lor a fost stârnită de actul meu nesocotit; uite cum îl privesc pe Schulze! Hm! Ce să fac, cum să ies din încurcătura în care m-am vârât singur, prosteşte, grăbind un proces care putea izbucni mult mai târziu?” – cam în felul

acesta cugeta Kurt, nelăsându-se totuşi copleşit de gânduri, făcând faţă cu succes situaţiei, vorbind tot mereu, antrenând cu verva lui la chef pe ceilalţi, făcându-se din ce în ce mai simpatizat, mai apreciat.

Schulze în schimb sta tot timpul posac – mânca puţin şi bea şi mai puţin, părea străin printre ceilalţi. Când surprindea privirile pătrunzătoare ale lui Schön sau Hannelore, sângele îi năvălea în faţă şi se făcea roş ca racul – bănuia că nota lui a ajuns la cunoştinţa celor doi şi din pricina aceasta e privit cu insistentă; ce va răspunde dacă va fi întrebat brusc, direct: „Schulze, spune care-i acela pe care-l bănuieşti? Arată-ne care sunt bănuielile tale şi vorbeşte-ne şi în privinţa acţiunilor criminale ale acuzatului!”

Grea dilemă! Schulze regreta acum faptul, se condamna pentru pripeala cu care întocmise şi expediase nota. Dacă cel puţin s-ar termina o dată cu banchetul acesta, dar cu toţii se îndoapă ca nişte hămesiţi, chelfăiesc din fălci şi beau vârtos, şi nici prin gând nu le trece c-ar fi timpul să treacă la o discuţie serioasă a celor ce au de făcut – discuţie cu ocazia căreia el, Schulze, ar avea prilejul să-şi spună cuvântul, eventual să-l combată pe Kurt şi să-l demaşte, dacă va fi cazul; ei benchetuesc, iar el se pârjoleşte ca peştele pe jăratec! Schulze îşi deapănă tot mereu gândurile şi nici prin absurd nu i-ar putea trece prin minte că nota lui s-a întors contra sa, că el e cel bănuit.

Clipa mult aşteptată de Schulze iat-o sosită: Hannelore, după ce s-a convins că ora e destul de înaintată, a cerut să se strângă masa – Bloss zbieră de câteva ori:

— Hans! Hans!

În cameră intră Bilţ – tuns chilug, sub nas cu o mustaţă groasă neagră şi ţepoasă, nimeni n-ar mai fi putut recunoaşte în omul de ordonanţă al misiunii pe profesorul On Bilţ; Hannelore avu totuşi şi de data aceasta o tresărire instinctivă şi, deşi începuse să vorbească, se opri brusc şi se uită lung la Bilţ.

— Nicio teamă, interveni Bloss; Hans al nostru nu pricepe nicio boabă: Hans, *heil Hitler!*

Bilţ surâse cu o nevinovăţie care vru să pară cât mai prostească; mai apoi, la insistenţele lui Bloss, grăi:

— Hai, hai, Hitler! Tonul lui Bilţ li se păru grotesc şi izbucniră în râsete.

— Aşa, Hans: heil – trăiască; înţeles la tine? învăţat, învăţat Hans! îi spuse Bloss şi-l bătu cu palma pe umăr; apoi, mărinimos, îi turnă vin într-un pahar şi-l îmbie să bea, ceea ce Bilţ făcu în grabă.

Hannelore nu mai ţinu seama de prezenţa lui Bilţ şi începu grav:

— Camarazi, vă mulţumesc pentru invitaţia voastră, pentru ospitalitatea voastră. Totul a fost mai bine ca acasă în cele mai bune timpuri. Acolo însă, astăzi, trebuie să ştiţi... dar să trecem la treburile misiunii noastre: *Führer*-ul are nevoie urgentă de zăcământul de uraninit pe care-l vânăm de atâta vreme, fără niciun rezultat pozitiv până astăzi; are nevoie imperioasa – im-pe-ri-oa-să! Cuvântul acesta trebuie să vă rămână bine întipărit în memorie şi în suflete – e deviza noastră! Noi, aici, suntem pe un front de luptă, aşa să vă consideraţi; pe unul dintre cele mai importante fronturi de luptă! Inamicul cu care luptăm acum e la mii de kilometri de noi – el are drumurile deschise, noi însă nu! Ca să vă daţi seama de afirmaţiile mele, şi de gravitatea situaţiei, iată...

Hannelore luă servieta şi o deschise, scoţând din ea mai multe reviste.

— Iată, continuă ea, am aici o publicaţie americană: „Minerals Yearbook” – din cuprinsul el ne putem da seama cu câtă intensitate lucrează adversarii noştri: zăcământul canadian nu le-a fost deajuns, au început exploatări intense şi în Congoul belgian – acolo unde a lucrat câtva timp şi Kurt al nostru; astăzi, zeci de vapoare încărcate cu minereu uranifer pornesc de pe coastă Africii spre S.U.A. În minereul acesta stă cheia războiului; cine va ajunge mai repede la ea, are Victoria! Am intrat într-o cursă de care depinde totul: existenţă sau pieirea! Astăzi, deşi trupele noastre sunt pretutindeni victorioase, în cursa pentru noua armă, pentru arma hotărâtoare a războiului, am rămas în urmă – trebuie să-i ajungem pe adversari şi să-i întrecem: trebuie, trebuie, trebuie! Cuvântul acesta mi s-a repetat de zeci de ori la Berlin, vi-l repet şi eu: trebuie!

Schulze s-a stacojii de tot la faţă şi dă semne de mare nelinişte, el pare pătruns până-n adâncul sufletului de cuvintele Hannelorei – şi, se vede bine, Schulze ar vrea să sară, să ia cuvântul, să...

Inginerul Schön îi pândeşte toate mişcările, tot zbuciumul,

toată agitaţia de care-i cuprins, şi toate acestea îi întăresc şi mai mult convingerea, nu mai lasă nicio urmă de îndoială: „Schulze e trădătorul, pe el îl vizează nota! Nu-mi rămâne decât să-l zvârl în gura gestapoului, o să-i las pe cei de acolo sa se descurce în privinţa formelor cum vor crede de cuviinţă, principalul e să-l înlătur imediat din mijlocul misiunii!”

Kurt are şi el ochii aţintiţi asupra lui Schulze – pe măsură ce agitaţia lui Schulze creşte, el devină tot mai atent: „Gata, momentul culminant se apropie: Schulze se va ridica şi cu mâna întinsă acuzator mă va arăta pe mine: „Dacă n-am ajuns la nici un rezultat până astăzi, de vină e Kurt, care sabotează după un plan bine stabilit, l-am urmărit pas cu pas şi m-am convins că e un duşman, un trădător!” Trebuie să fiu tare, tare!”

Mintea lui Kurt lucrează cu cea mai mare intensitate – e încolţit, o simte, trebuie să pareze din timp eventuala lovitură a lui Schulze. Nenumărate feluri de a se apăra îi trec prin minte, dar le elimină pe toate ca nevalabile – deodată intuieşte calea cea bună şi se ridică instantaneu, cu mâna întinsă spre Schulze:

— Dă-mi mâna, Schulze – cuvintele conducătoarei misiunii noastre mi-au limpezit gândurile! De mult mă zbuciumam de unul singur, de mult aş fi vrut să-ţi spun: mi-am exprimat dorinţa aceasta şi prin desenul destinat ţie – câteva linii, câteva umbre, un semn de întrebare – nu l-ai înţeles nici tu, nu l-au înţeles nici camarazii noştri. Ei bine, am vrut să-ţi arăt prin desenul acesta, să-ţi spun în mod voalat, că tu ai avut dreptate, că nu trebuia să părăsim teritoriul acela de unde ai adus bulgărul de nasturan; că trebuia să rămânem pe pătratul pe care tu ai insistat ca semnul de întrebare să rămână! Domnişoară dr. Schmidt, *Obersturmführer* Bloss; propun să adoptăm părerea lui Schulze şi o dată cu începerea campaniei viitoare, să luăm din nou în cercetare regiunea notată de Schulze cu semnul de întrebare!

Inginerul Kurt vorbea cu mult patos, cu mult avânt, părea gata să facă mea-culpa, să-şi recunoască toate vinile, chiar să tragă consecinţele – dar totul nu era decât o faţetă a jocului lui periculos şi nici de cum o dare înapoi; în conştiinţa lui, Kurt rămăsese hotărât pe poziţia de a zădărnici până la capăt munca misiunii: „Principalul e să câştig timp, să paralizez pentru moment intenţia lui Schulze de a mă da pe faţă. Timp câştig până în primăvară, iar atunci, poate interveni Roth; doar

rezultatele analizelor lui sunt hotărâtoare!”

Schulze fu năucit complet de cuvintele lui Kurt, nu se aşteptase – dar Kurt vorbise mult prea pătrunzător, cu neîndoielnică sinceritate, aşa că Schulze îi întinse mâna:

— Bravo, Kurt, eşti un camarad bun, priceput şi cinstit; să ne întoarcem acolo de unde am plecat în vară. Bine că ţi-ai dat şi tu seama c-am părăsit atunci o pistă bună, pentru altele problematice, care, după cum am văzut, nu ne-au putut prezenta nicio urmă; îţi mulţumesc, Kurt!…

— Despre ce-i vorba? interveni nemulţumită Hannelore.

— O chestiune care m-a preocupat tot timpul, reîncepu Kurt. Dumneavoastră aţi adus dosarele concesiunilor obţinute de către societăţile americane, cointeresate în subsolul românesc. Fără nicio cercetare critică, noi le-am luat drept indicii bune, şi ne-am axat pe ele activitatea noastră, părăsind un teren promiţător. Eu am fost de acord, căci mă gândeam numai la latura industrială a problemei, şi la uşurinţa de a da peste zăcământ, dar de atunci şi până astăzi, m-am tot întrebat: oare n-am făcut rău? Mai ales că îndoiala mi-o sădise în suflet Schulze, care a insistat şi atunci ca pe pătratul pe care începusem sondajul să rămână totuşi un semn de întrebare. Acum vă rugăm să hotărâţi: ne întoarcem în primăvară acolo, sau continuăm, servindu-ne şi pe mai departe, drept indicator, de planurile, pe care ni le-aţi pus la dispoziţie, planuri întocmite de către adversarii noştri?

Schön înregistrase totul, atât pasiunea cu care vorbise Kurt, cât şi schimbările survenite în atitudinea lui Schulze, el îşi spuse: „Schulze e un spion abil. Şi-a făcut din falsa lui timiditate scut. A reuşit faţă de Kurt, dar nu şi faţă de mine; oare în serviciul cărei puteri s-o fi aflând? O vor afla asta cei de la gestapou, sau poate n-o vor afla nici ei – după cum se prezintă individul, mai mult ca sigur, nu!”

Soarta lui Schulze fu pecetluită, cât despre Kurt, cu intervenţia lui, Schön îl credea doar puţin cam naiv.

— Misiunea îşi continuă cercetările pe baza planului întocmit, fără nicio abatere! se ridică inginerul Schön, iar Hannelore aprobă:

— Da, fără nicio abatere – teritoriile rămase cu semn de întrebare vor fi recercetate la urmă, dacă nu vom da până atunci de zăcământ! Însă, trebuie – trebuie să dăm de el!

— Dar vă rog, Schulze are dreptate! insistă Kurt, ca să fie şi mai acoperit, întrebându-se totuşi: „ce-i determină să nu ţină seama de justul punct de vedere ai lui Schulze?”

— Schulze nu are dreptate! rosti apăsat Schön.

Kurt, în ascunzişurile sufletului lui, ar fi trebuit să jubileze, căci prea îi mergeau toate din plin – nu simţi însă nicio satisfacţie, ci dimpotrivă, o apăsare neliniştitoare, care dăinui mult timp după cele petrecute.

A doua zi veni cineva de la gestapou cu o maşină închisă şi-l invită pe Schulze să-l urmeze – Bloss fu câteva zile posomorât, cu harţag, apoi se molcomi!

— Kurt, am avut printre noi un spion, un trădător, ş-o ştii; trebuie sa fim cu ochii în patru. *Kinder!*

— *Jawoll, Herr Obersturmfürer!*

Capitolul 12

E trecut de miezul nopţii şi Marta încă nu s-a culcat. Mai mult ca oricând, în această noapte viforoasă, gândul la Bilţ o ţine trează. Afară crivăţul suflă vijelios, crengile îngheţate ale arborilor trosnesc cu zgomot de oase lovite, dând o notă sinistră simfoniei iernii grele, dezlănţuită pe neaşteptate, după o lungă vreme de toamnă, dusă până după sărbătorile Crăciunului.

A trecut un an şi nicio veste de la Bilţ, niciun semn de viaţă! Unii o privesc ca pe o văduvă şi o compătimesc ca pe celelalte multe văduve, cărora războiul le-a răpit tovarăşii de viaţă.

Un timp Marta a stat la părinţii ei, în alt oraş, apoi un sentiment de încredere în viaţă a mânat-o înapoi spre căminul părăsit; s-a reîntors ca să-l aştepte pe Bilţ.

A sosit în poarta casei într-o noapte senină de vară. Razele lunii luminau uşa de stejar de la intrare, alămurile şi, ferestruica rotundă străluceau, dar Marta nu văzu decât pata mare şi albă de pe uşă, de deasupra ferestruicii rotunde: ce-o fi?

La lumina palidă a lunii ea citi: „În numele Maiestăţii sale Regelui”… şi deodată totul i se întunecă în faţa ochilor. Ştia că Bilţ fusese condamnat la moarte, ziarele scriseseră multe despre procesul lui dezbătut în lipsă, dar acum avea confirmarea oficială: „În numele Majestăţii sale Regelui”…

Nu-şi pierdu cunoştinţa, căci necazurile o oţeliseră în oarecare măsură, alunecă doar în josul uşii, cu hârtia strânsă în mână, şi rămase până la ziuă acolo, cu spatele rezemat de uşă, privegheată de razele lunii, fără să se gândească la ceva, nici

chiar la Bilţ, desprinsă parcă de lume. Numai când răcoarea dimineţii o cuprinse, îi reveni în minte Bilţ, sentinţa – o citi din nou, cuvânt cu cuvânt, de la început până la sfârşit, citi şi semnăturile: colonel Hodoroabă, căpitan Năpastă etc.

Hodoroabă! Marta fusese sfătuită să se ducă la el, să-i facă o vizită acasă, să-l roage, să arate nevinovăţia lui Bilţ – asta fusese înainte cu o zi de insurecţia legionară, iar a doua zi, Bilţ evadase. S-a mai dus la Hodoroabă şi cu câteva zile înaintea termenului de judecată, şi ca şi întâia oară Hodoroabă s-a arătat binevoitor: a amânat judecata. A amânat-o în mai multe rânduri, până a izbucnit războiul, când n-a mai avut încotro – trebuia făcută curăţenie în arhivă, Năpastă insista mereu, aşa că procesul s-a judecat în atmosfera primelor zile de război, şi, bineînţeles, Năpastă a obţinut condamnarea la moarte.

Răsărea soarele, în jur totul se luminase, Marta împături hârtia, deschise uşa şi intră în micul ei cămin atâta timp părăsit. Punând lucrurile în rând, ştergând praful de pe mobile, ea luă hotărârea de a se duce din nou la Hodoroabă; cu felul lui bătrânesc de a se purta, colonelul îi câştigase încrederea; de la el ar fi putut afla dacă între timp Bilţ n-a fost prins şi executat. Avea convingerea că numai Hodoroabă nu-l duşmăneşte pe Onul ei, că numai el îi va spune adevărul.

Colonelul pornea spre slujbă când Marta intra pe poartă, o recunoscu şi se arătă mai binevoitor decât se aşteptase Marta:

— Bine că ţi-a dat Dumnezeu gândul ca să vii, cu aceste cuvinte o întâmpină Hodoroabă; am o veste bună pentru dumneata! Am primit o dispoziţie de la minister, e vorba să revizuim toate procesele celor care cer să fie trimişi pe front; Bilţ ar putea beneficia şi el, dacă s-ar prezenta de bună voie!

Marta nu ştiu ce să răspundă: „Aşadar, Onu n-a fost prins, Onu trăieşte! Am simţit eu, inima mea nu m-a înşelat!” îşi spuse şi izbucni în plâns.

— Ei, lasă, lasă, căută Hodoroabă s-o liniştească; în cazul cel mai rău va muri pe front, onorabil, dar s-ar putea să şi scape; dacă ai cunoştinţă de locul unde se află, trimite-i vorbă!

— N-am nicio cunoştinţă, nicio veste de la el – tocmai de asta am venit la dumneavoastră; mai trăieşte, n-a fost prins?

— Prins?! Asta-i bună – căută bătrânul colonel să dea o notă glumeaţă spuselor lui; cine să-l prindă? Găinarii de jandarmi au ei ale lor pe cap. Despre partea lor, să n-ai nicio grijă. Dacă nu

ştii unde se află, stai liniştită şi-ţi vezi de treburi, mai are timp să se prezinte! Dispoziţia de care ţi-am vorbit o să ţie cât o ţine războiul; au nevoie de carne de tun, iar după război, numai bunul Dumnezeu ştie ce-o mai fi!

Marta îşi şterse lacrimile, surâse fericită:

— Oare n-o să-l prindă?

— Nu te teme! îi spuse Hodoroabă şi duse arătătorul la buze:

— Iar de-l prinde, facem noi ceva; îl trimit pe front cu primul transport – numai nu sufla nicio vorbi, nimănui!

Marta mulţumi şi se despărţi de Hodoroabă, privind mult timp în urma trăsurii care-l ducea pe colonel la slujba lui, încredinţată că de fapt Hodoroabă îi va da o mână de ajutor şi nu-l va lăsa pe Bilţ pradă morţii.

Acasă o aştepta cu nerăbdare doamna Lotte. Bătrânica pregătise cafeaua, prăjiturelele care-i plăceau Martei erau şi ele pe masă. Tot aşteptând-o, madam Lotte nu-şi mai afla locul, alerga din casă la portiţă şi de la portiţă în casă. Domnul Hans trebăluia prin grădină, cosise iarba şi tot întorcea brazdele când pe o parte, când pe alta; îşi făcea de lucru de unde nu avea. Adevărul era că el ar fi vrut să fie primul care dă ochi cu Marta; n-ar fi vrut să-i spună decât câteva cuvinte:

— „Doamnă doctor Bilţ, nu te doare nici capul, am eu semnele mele; în curând zugravul o să-şi frângă, gâtul!”

Semnele astea le aveau mai toţi care trăiau zilele grele ale războiului – ele erau izvorâte poate din superstiţie, dar nu-i mai puţin adevărat că geneza lor trebuia căutată şi în dorinţa tuturor de a vedea o dată războiul sfârşit. Semnele erau pietre de sprijin sufletesc şi pentru domnul Hans şi pentru doamna Lotte şi pentru Marta: bătrânul pensionar ceferist le avea pe ale sale, madam Lotte pe ale ei, cât despre Marta, ea născocea tot mereu semne noi, şi pe toate le ţinea ascunse numai pentru speranţele ei.

Din ziua întâlnirii cu Hodoroabă, grija pentru soarta lui Bilţ n-o mai zbuciuma: Bilț trăieşte şi va trăi; într-o bună zi, toate vor lua sfârşit ca un îngrozitor coşmar.

O dată cu începerea anului şcolar, Marta solicită un post în învăţământ – locuri erau destule, profesorii fiind mai toţi mobilizaţi, mulţi pieriseră în război. Primi postul şi se dedică cu totul muncii, simţindu-se mult mai uşurată, numai uneori o frământa un dor fierbinte şi o urmă de îndoială: „Dar dacă,

totuşi, Bilţ nu mai e în viaţă?”

În noaptea aceasta viforoasă Marta lucrase până târziu, corectase un vraf de teze, isprăvise munca, dar deşi obosită, somnul nu-i îngreuna genele. Pe masă, în faţa ei, lângă vraful de caiete cu scris copilăresc, se afla sentinţa de condamnare a lui Bilţ, Marta n-o îndepărta de acolo, o ţinea totdeauna pe masă; o citea deseori, deşi o ştia pe dinafară şi-ar fi putut-o recita cu ochii închişi.

Afară vântul sufla cu putere, vrând parcă să smulgă jaluzelele de la ferestre; deodată Marta, tresări: a ciocănit cineva în uşă sau ce-a fost? Un fior îi străbătu tot trupul; se ridică în grabă şi alergă la uşă, când o deschise dădu un strigăt – în faţă avea o mogăldeaţă înfofolită într-o şubă nemţească:

— Marta, eu sunt, Onu!

— Doamne!

Bilţ o prinse, căci se clătina. Intră în cameră cu ea în braţe, în urma lor vântul trânti uşa cu zgomot.

Altcum îşi închipuise Marta întoarcerea lui Bilţ; altcum îşi închipuise Bilţ întâlnirea cu Marta, Acum stăteau şi se uitau unul la altul, muţi, neîndrăznind niciunul să deschidă gura:

„E aşa de îngheţat încât nici nu m-a sărutat; îngheţat sau înstrăinat?”

„Mititica de ea, e aşa de speriată, parcă ar avea un mort în faţă; oare nu cumva m-a crezut mort până acum?”

Marta îşi aminti de ultima lor seară petrecută împreună, de concertul acela de orgă şi de cuvintele pe care Bilţ i le spusese înainte de a porni de acasă – deodată limba i se dezgheţă:

— Onule, îţi aduci aminte? Acum, nu ştiu cum, dar parcă într-adevăr eu aş fi Eva, iar tu Adam; parcă toată lumea a încetat de a mai fi pentru noi! Izbucnind în lacrimi, căzu la pieptul lui Bilţ.

Când într-un târziu se desprinseşeră unul de altul, Bilţ îşi opri privirea asupra hârtiei, a sentinţei în cuprinsul căreia era vorba de el, de faptele lui pe care nu le săvârşise, de viaţa lui care prin petecul acela de hârtie era dată pieirii. O luă şi începu s-o citească cu glas tărăgănat. Marta aştepta să-l vadă înmărmurit de spaimă, însă nicio urmă cât de uşoară de teamă nu văzu pe faţa lui Bilţ. El râdea uşurel, râdea şi continua să citească lunga litanie; atunci în mintea Martei veniră cuvintele colonelului Hodoroabă, puntea lui de salvare:

— Onule, asta nu mai are nicio însemnătate; de sigur, ai aflat

şi tu şi…

Ar fi vrut să spună că nu dorul de ea l-a adus, ci dorinţa de a-şi salva viaţa – un mic, tandru reproş – dar se opri la timp: „Vai, cât egoism! Pun dragostea faţă de mine mai presus de viaţa lui!”

— Da, şi? întrebă Bilţ.

— Poţi fi iertat – există o dispoziţie, am vorbit în vară cu colonelul Hodoroabă, el e binevoitor faţă de noi; dacă te prezinţi de bunăvoie şi ceri să fii trimis pe front, sentinţa aceasta va fi anulată!

— Să cer să mă prezint pe front, eu?! făcu Bilţ cu ton straniu.

— Da, Onule, da – nu toţi care intră în foc îşi pierd viaţa! Şi tu… tu nu eşti laş! Eu simt că tu vei trăi, am semnele mele, Onule; să mergem mâine împreună la Hodoroabă!

— Eu, la ei?! Să mă zvrâle în gura tunurilor ruseşti, pe mine, alăturea de fascişti – pentru gloria, pentru triumful lor? Niciodată!

Becul electric parcă se desprinse de la locul lui, devenise verzui şi se învârtea prin încăpere – Marta se trudea să-şi păstreze stăpânirea de sine, mintea clară:

— Onule, Onule… eşti, tu nu poţi fi…

— Laş, nu? Spune; nu te sfii!

Cuvintele lui, spuse cu ton aproape brutal, i se îm- plântară Martei în suflet ca lama unui cuţit:

Onule, tu trebuie să trăieşti! izbucni Marta şi se ridică – sta dreaptă în faţa lui, poruncitoare; trebuie să trăieşti, înţelegi?…

— Trăiesc şi lupt – lupt pentru ceea ce cred eu de cuviinţă că trebuie să lupt, şi contra cui cred necesar că trebuie să lupt!

— Porţi hainele lor, eşti alăturea de ei!

— Sunt contra lor; în permanent război cu ei. Tu nu poţi înţelege asta, Marta! Hai, lasă toate acestea la o parte, nu pentru a-mi salva viaţa am venit; am venit pentru tine!

Marta se lăsă într-un fotoliu, departe la vreo doi paşi de Bilţ. Se simţea vinovată şi nu ştia pentru ce, căută să-şi adune gândurile, să şi le analizeze. E de neînţeles: i-a ghicit el gândul prin care-l învinuia de indiferenţă faţă de ea, de dragostea lor, şi acum se agaţă de el pentru a-şi acoperi teama de moarte? Nu, nu, sunt o prostuţă – Onu nu poate fi decât aşa cum a fost totdeauna!

— Iartă-mă, Onule – tu ştii mai bine ca mine ce trebuie să

faci!

Ea se ridică şi se apropie, lipindu-se de el, apoi se lăsă jos, pe covor, la picioarele lui – Bilţ îi puse mâna pe creştet, îi mângâie părul:

— Mai am o oră, cel mult o oră şi jumătate de stat împreună cu tine, draga mea…

— Încotro, apoi? îşi înălţă Marta ochii spre el.

— Acolo unde trebuie să fiu. Nu mă mai întreba; într-o bună zi toate se vor sfârşi şi vom fi din nou împreună, sau nu vom mai fi de fel…

— Onule!

— Da, Marta; mi-a fost nespus de dor de tine. Acum sunt liniştit. Văd caietele pe masa ta, ai făcut bine că ţi-ai căutat o ocupaţie; suntem în război şi nu ştim ce ne rezervă viitorul…

— Tu trebuie să trăieşti!

— Asta vreau şi eu, dar cu preţul abandonării convingerilor mele – tu nu poţi înţelege, Marta, căci nu ştii despre ce-i vorba: dacă de dragul vieţii mi-aş călca în picioare convingerile şi aş ieşi din luptă, s-ar putea să căşunez moartea a sute de mii de oameni şi aş ajuta la triumful fasciştilor!

— Da, nu înţeleg, dar simt acum că ceea ce faci e ceea ce trebuie să faci!… Onule, nici nu te-am întrebat: nu-i aşa că ţi-i foame?

Bilț râse şăgalnic – iat-o, Marta lui de totdeauna! O ridică pe pieptul său, îi sărută fruntea, ochii, gura:

— Să zicem că mi-ar fi foame; ce ai de mâncat? o întrebă într-un târziu.

— Închipuie-ţi, tot supă de carne cu găluşte de griş şi rasol de vacă! răspunse cu tonul obişnuit, gingaş şi naiv, Marta.

— Şi fără îndoială, nici astăzi nu ţi-au reuşit găluştele de griş! izbucni în hohot de râs Bilţ.

— Aşa-i, nici astăzi! răspunse, cu privirea în jos, Marta.

Către orele trei din noapte, încotoşmat în şuba grea, nemţească, On Bilţ înainta pe strada pustie care ducea la gară. Crivăţul îl împingea din spate, gata să-l doboare, zăpada spulberată îl învăluia în valuri de pulbere deasă şi îngheţată. Înainta cu greu, abia răzbind prin nămeţi, dar ducea cu el căldura femeii iubite, a căminului de care fusese aşa de strâns legat şi drumul i se părea uşor.

Tot pe strada aceasta largă mersese spre gară şi în ziua când

împreună cu Druță evadaseră din închisoare. Atunci strada mişuna de oameni, de patrule, de automobile şi tancuri, acum înaintează singur, parcă întreg oraşul ar fi murit, iar viscolul îl înmormântează.

Un fluierat de locomotivă adus de vânt îi vesti apropierea gării. Leoarcă de sudori, Bilţ mai făcu un efort şi după vreun sfert de oră intră în sala de aşteptare. Un val de abur puturos îi lovi faţa când deschise uşa.

Înăuntru duhoarea era de nesuferit. Sute de trupuri omeneşti acopereau parchetul, erau ostaşi, ţărani, Oameni din popor. Unii veneau în permisie, alţii plecau spre unităţile lor; acolo, în sala aceea de aşteptare, era mizeria întregii ţării în atmosferă plutea un fum gros, greu, încărcat cu miros acru, înţepător şi greţos – Bilţ ţinu câteva minute uşa deschisă, până cineva îi strigă răstit:

— Friţ, dracu' bage-n tine; închide uşa! Ce, poate nu ţi-o fi plăcând!

Îl luase drept neamţ, şi se porniră şi alte glasuri:

— Are nasul subţire, şoacăţul!

— Îi curge untura pe naş de gras ce-i!

— Şuba îl apără de frig, sfântul lui; nu ca mantaua mea zdrenţuită!

— E din pielea oilor mele, mama lor!

Druță îl zărise în uşă şi se sculă în picioare:

— Hai, vino! E de-al nostru, măi fraţilor! strigă el cu putere, ca să fie auzit de toţi.

Bilţ păşi peste trupuri, căutând să ajungă până la Druță. Unii, treziţi din somn, mormăiau, alţii îl înjurau chiar. Când ajunse în faţa lui Druță, Bilţ căută cu privirea un loc unde să se aşeze, dar peste tot erau numai trupuri. La vreo câţiva paşi de acolo zări o basculă pentru cântărit colete, pe podul basculei stătea un om înghemuit, cu genunchii la gură, care părea cuprins de un somn greu. Bilţ vru să se aşeze pe colţul nodinei.

— Nu te pune acolo, nu-l vezi? A dat ortul popii, sărmanul!

Bilţ se aplecă şi zgâlţâi omul, era într-adevăr ţeapăn, mort de mult! În mâinile strânse la piept, mortul ținea traista din care ieşea un colţ de pâine neagră ca pământul.

— Hei, tu; nu jefui şi morţii! se auzi un glas, luându-l drept hitlerist – şi după el altele, fără teamă, toate injurioase la adresa hitlerişiilor.

— Gura! zbieră din nou Druță; nu v-am spus că nu-i şoacăţ!

Bilţ începu a râde satisfăcut de larma pe c-are o stârnise, şi de voinicia lui Druță – mai că-i venea să strige şi el, să înjure dimpreună cu ceilalţi.

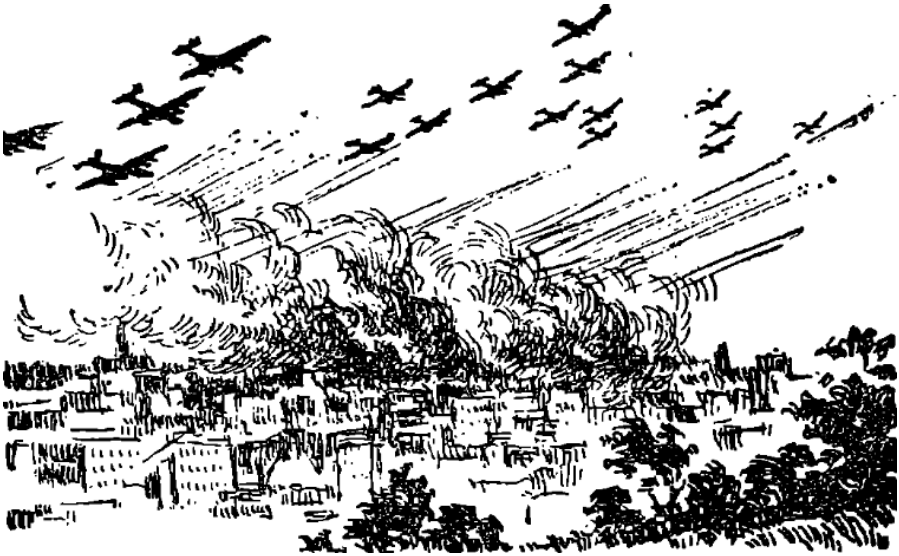

Capitolul 13

Campania anului 1942 n-a înregistrat niciun eveniment de seamă în viaţa şi activitatea Misiunii H.S. Schulze fusese înlăturat, aşa că inginerul Kurt era stăpân complet pe situaţie. De altfel, obligat să urmeze întocmai planul dinainte stabilit, lui nu-i fu prea greu să comunice numai rezultate negative. Uneori, când Hannelore venea dimpreună cu Schön, Kurt mai încerca cu falsă timiditate să aducă în discuţie propunerile lui Schulze, însă Schön i-o reteza scurt: „Nu, în niciun caz; urmaţi şi pe mai departe cercetările în regiunile indicate în planul de lucru!”

O dată cu înlăturarea lui Schulze, ceilalţi membri ai misiunii începuseră să se complacă în a accepta, fără împotrivire, un fel de şefie tehnică a lui Kurt, bucuroşi că el îşi asumă toată răspunderea. Cât despre Bloss, el era prea mulţumit: autoritatea lui de *Obersturmführer* nu mai fusese cu nimic ştirbită – Kurt era cel mai disciplinat, cel mai supus şi mai zelos dintre toţi membrii misiunii, asta era doar tot ce dorea *Obersturmführer*-ul Bloss.

În privinţa zăcămâniului, Kurt dădea asigurări pline de optimism: vom ajunge la zăcământ tocmai în momentul cel mai potrivit, răbdare numai!

Hannelore făcea aproape în fiecare lună drumul spre Berlin şi de câte ori se reîntorcea era tot mai nervoasă. Acolo atmosfera era îmbâcsită cu felurite zvonuri, care făceau ca entuziasmul să nu se mai menţină la acelaşi nivel. Masivele bombardamente aeriene anglo-americane contribuiau şi ele în bună măsură la

agravarea acestei stări de spirit.

Dar comunicatele erau tot îmbucurătoare şi se menţinură în felul acesta până în pragul iernii, când deodată tonul lor începu să fie mai puţin belicos, iar veştile care veneau de pe front, pe alte căi decât cele oficiale, aduceau serioase motive de îngrijorare.

La începutul anului 1943, Hannelore coborî în Berlin după un groaznic bombardament aerian, şi după un val de ştiri dezastruoase. În această atmosferă ea trebui să facă raportul de activitate al misiunii; raport şi de data aceasta tot negativ.

Fu aspru criticată, i se aduseră învinuiri. În apărare, domnişoara Hannelore se văzu nevoită să pună la îndoială până şi existenţa zăcământului românesc de uraninit, învinuind la rândul ei, lăsând să se întrevadă că, probabil, atunci când au luat drept realitate existenţa zăcământului, s-au înşelat – că profesorul Munte o fi luat probele trimise de cine ştie unde, care puteau fi foarte bine dintr-un câmp străin teritoriului românesc.

Riposta fu promptă şi logică: un om de ştiinţă – şi Munte era considerat ca atare – nu face glume, nu joacă renghiuri: particularităţile minereului trimis de el spre analiză sunt cu totul deosebite de ale altor zăcăminte; zăcământul există, trebuie să existe!

Până în ziua aceea, nici prin absurd nu-şi putuse închipui Hannelore că s-ar putea ajunge şi la înfrângere, de data asta posibilitatea înfrângerii nu i se mai părea absurdă – războiul poate prezenta şi această dureroasă şi dezastruoasă surpriză, dacă...

Ah, acest dacă! Acest dacă, ce lăsa să se înţeleagă că e strâns legat de misiunea ei, de ea! Ce n-ar da ea, Hannelore Schmidt, să poată spune într-o bună zi – într-o bună zi cât mai apropiată: „Poftim, aveţi aici minereul de uraninit; l-am găsit; am pus stăpânire pe el; grăbiţi făurirea armei aceleia teribile cu care vom putea avea Victoria!”

Unii, din cercurile înalte ale ştiinţei, îi vorbiseră de încercările care se fac pentru făurirea altor arme, altele decât cea atomică. Relatau planuri şi încercări de fabricare ale unor rachete gigantice, Cu zbor dirijat pe lungă distanţă; de raze ucigătoare şi alte multe. Informaţiile acestea stârniră în sufletul Hannelorei un sentiment de gelozie faţă de inventatori şi proiectatele lor arme. Ar fi vrut ca ea, şi acei care lucrau în domeniul dezintegrării

atomului, să fie aceea care-i pun *Führer*-ului la dispoziţie arma care l-ar face stăpân pe întreg pământul.

Cu sentimentul acesta porni Hannelore înapoi spre Sibiu, şi tot drumul, în gândurile ei, ea însăşi deveni un ingenios inventator, născocind în imaginaţie arme extraordinare, arme care să dea morţii pe toţi vrăjmaşii *Führer*-ului, să distrugă totul, să cureţe pământul de toate popoarele, să rămână întreg spaţiul geografic liber pentru pura rasă nordică.

Îl găsi pe profesorul Roth lângă aparatele sale. Bătrânul ieşise din apatia lui, părea bine dispus şi complet stăpân pe sine, vorbea cu o vădită condescendenţă, nu ca mai înainte, cu umilă supuşenie – faptul acesta o intrigă pe domnişoara dr. Hannelore Schmidt: „Roth nu mai e umilul, înspăimântatul evreu de altădată; ce-a intervenit aici?” se întreba. Desigur, zvonurile dezastruoase au ajuns până la el, nu aşteaptă decât ziua prăbuşirii noastre!”

— Domnule profesor Roth, sunt fericită că vă găsesc bine dispus. E timpul să punem neîntârziat la îndemâna celor de la Berlin uraniul de care au nevoie imperioasă; ţin să vă spun că mi s-a dat un ultimatum!

— Ce ultimatum?

— În trei luni de zile cel mult; asta-i porunca!

— Dar suntem în iarnă, domnişoară dr. Schmidt, şi în afară de astă, nu depinde de mine! Eu aş fi cel mai fericit dacă într-o bună zi mi s-ar prezenta spre analiză minereul mult aşteptat!

— Ţin să vă spun că s-ar putea să ne-o ia alţii înainte, cu alte arme, tot aşa de eficace pentru victoria noastră ca şi mult aşteptata armă atomică!

— Pe dumneavoastră ca patriot trebuie să vă bucure faptul; pe mine, ca om de ştiinţă, de asemenea – în domeniul patriotismului ca şi în al ştiinţei, gelozia nu-şi are locul!

— În politică, da; nu uitaţi că eu fac politică şi că misiunea mea e şi o misiune politică.

— Păcat! surâse Roth, ceea ce-o făcu pe Hannelore să ia un ton înţepat:

— Observaţiile dumneavoastră, domnule profesor Roth, nu prea cadrează cu situaţia în care vă aflaţi; îmi permit să vă atrag atenţia că vă lipseşte insigna de pe piept! spuse ea şi porni spre uşă. Cu mâna pe clanţă, ea adăugă:

— Pregătiţi-vă de plecare, vom merge chiar astăzi, împreună,

pe teren, la locul unde se află campamentul misiunii!

★

Misiunea se afla în campament de iarnă, undeva pe valea Mărieşului; o dată cu înzăpezirea văilor şi munţilor îşi încetase activitatea. *Obersturmführer*-ul Bloss, Kurt şi alţi doi erau la vânăloare prin împrejurimi, aşa că Hannelore îşi vărsă veninul asupra celor întâlniţi în cantonament, iar când se întoarseră şi ceilalţi, ea era în bună parte potolită.

Bilţ trebăluia prin casă, şi când Hannelore dădu ochi cu el, avu din nou aceeaşi tresărire instinctivă, care o străbătea ori de câte ori îl întâlnea.

— Dumneata eşti tot aici? îl întrebă pe Bilţ în româneşte.

Pusese întrebarea aproape inconştient, dintr-un imbold ascuns. Numai când auzi glasul lui Bilţ, îşi dădu seama că întrebase pentru a-l face să vorbească, pentru a-i auzi glasul şi a verifica bănuiala neclară de care era stăpânită.

— Tot! răspunse Bilţ, dar din acest singur cuvânt, ea nu-şi putu da seama de nimic.

Ar fi vrut să-i pună şi alte întrebări, însă tocmai în clipa aceea intrară cei ce fuseseră la vânătoare.

Bloss salută cu mâna întinsă, Hannelore îşi ridică şi ea dreapta, dar numai atât – nu-i mai întinse mâna, prieteneasca strânsură de mână nu mai avu loc; Bloss făcu un pas înapoi, bătu călcâile:

— La dispoziţia dumneavoastră, *Parteigenossin* dr. Schmidt! rosti el după cel mai perfect tipic al disciplinei hitleriste.

Kurt îşi pusese în gând s-o ia de la început într-un vălmăşag de complimente. Veştile pe care le avea, tonul comunicatelor, simptomele acestea care anunţau apropierea dezastrului îi dăduseră, ca şi lui Roth, un suflu de nou curaj. Dar văzând felul glacial cum se purtase Hannelore faţă de Bloss, nu mai deschise gura, ci înclină doar capul, schiţând în forma aceasta un scurt salut.

— Ocupaţi loc! spuse tuturor Hannelore, pregătindu-se pentru un mic discurs, dar fără pornirea mustrătoare de la început.

Kurt se aşează alături de Roth; locul era cam strâmt, aşa că stăteau aproape lipiţi unul de altul. Kurt simţi mâna lui Roth apăsându-i mâna – răspunse printr-o uşoară strângere, neslăbind-o din ochi pe Hannelore.

Domnişoara Schmidt vorbea într-una, vorbea cu elan, dar

urmele deznădejii întunecau elanul ei. Vorbi de vizita făcută la Berlin, aminti de armele teribile ce sunt în pregătire – altele decât cele atomice – şi, ca și cu un an în urmă, Hannelore îşi încheie discursul cu cuvintele:

— Trebuie! Trebuie să dăm peste blestematul de zăcământ; trebuie! Ţin să vă mai spun că de data aceasta mi s-a dat şi un ultimatum: în cel mult trei luni de zile cercetările noastre să ducă la rezultatul pozitiv!

Urmară clipe de tăcere, cuvintele Hannelorei avuseseră un accent aproape tragic care impresiona – nu însă în acelaşi fel pe toţi membrii misiunii – Kurt luă o atitudine cutezătoare, nepotrivită:

— Cum aşa? Cum trei luni? Cei de la Berlin nu ştiu că suntem în iarnă? Iarna nu ţine seama de ultimate!

Hannelore îşi încruntă sprâncenele, îşi muşcă buza, mâna ei mototoli bucata de hârtie luată de pe masă:

— Cu toată bunăvoinţa, – schimbă Kurt tonul – până în primăvară nu putem întreprinde nimic!

Părea aşa de sincer încât Hannelore fu nevoită doar să repete aceleaşi cuvinte:

— Trebuie, Kurt; trebuie! iar după o scurtă pauză găsi cu cale să vorbească deschis, să-i pună în faţa crudei realităţi: Frontul nostru din răsărit, camarazi, nu mai avansează, ci dimpotrivă – dă îndărăt! Presiunea ruşilor se face din ce în ce mai greu simţită, şi în afară de asta, în ţară, bombardamentele anglo-americane se ţin lanţ, paralizându-ne toate mişcările. Nu mai vorbesc de lipsuri – lipsesc multe! Iarna aceasta e hotărâtoare, ea pune în cumpănă victoria noastră, chiar existenţa noastră! Invincibilele noastre armate bat tot mereu în retragere...

— Retrageri strategice – o întrerupse Bloss.

— Evident, strategice; dar totuşi retrageri! Să nu ne înșelăm pe noi înșine**,** să privim realitatea în faţă! Se înţelege, nimic nu-i încă pierdut, însă lipsa unui efort susţinut de toţi poate aduce, surprize dezastruoase. De aceea, pentru invincibilitatea armatelor noastre, noi..

— Domnişoară dr. Schmidt o întrerupse cu mult calm profesoful Roth – războiul poate prezenta surprize şi de o parte şi de alta, iar armate invincibile n-au existat niciodată. Totul nu-i decât un joc al istoriei: nu există armată care până la proxima înfrângere să nu se fi considerat invincibilă! Atunci când ai intrat

în jocul acesta al morţii şi distrugerii, care este războiul, trebuie să te aştepţi la orice!

— Domnule profesor Roth, mă surprinde pofta dumneavoastră de vorbă, pe care am observat-o încă de la Sibiu, ţin să vă spun că noi nu filozofăm!

— Tocmai! De aceea eu vă propun, să revenim la obiect: ne-aţi spus că trebuie să ajungem, în cel mai scurt timp posibil la zăcământul de uraninit – ei bine, în acest caz, singura soluţie e să ne întoarcem pe valea Ţapului, să ne revizuim planul de lucru, să reluăm cercetările pe baza celor două alternative: Szadesky şi Weiss; garantez că în cel mult trei luni de la începerea campaniei, vom fi în faţa zăcământului!

„Bătrânul a înnebunit, sau ce-i?” se întrebă Kurt şi-l străfulgeră cu privirea.

Roth surâse semnificativ, făcu un gest de delăsare şi-şi întoarse faţa de la Kurt.

— E aceeaşi propunere pe care a făcut-o şi susţinut-o trădătorul Schulze! se ridică Hannelore neobişnuit, de întârâtată.

— Mă mg, mă rog – răspunse cu acelaşi calm profesorul Roth – Schulze n-a fost, aşa după cum aţi afirmat, un trădător; în chestiuni ştiinţifice nu poate fi vorba de trădare! E foarte adevărat uneori pot exista puncte de vedere deosebite, uneori concepţii diametral opuse scopului urmărit de unii...

— Domnule profesor Roth – îl întrerupse Hannelore – Schulze a fost un trădător, şi vă rog să nu mai insistaţi! Observ o schimbare radicală în felul dumneavoastră de a fi; aş putea întreba cărui fapt se datoreşte?

— Foarte simplu, domnişoară dr. Schmidt, răspunse Roth – am ajuns la o clarificare... Acum văd clar situaţia, în toate privinţele...

— Şi în privinţa zăcământului? întrebă cu furie stăpânită Hannelore.

— De sigur, şi în privinţa zăcământului! Din pricina asta v-am şi făcut propunerea de a relua cercetările, de acolo de unde au fost lăsate, înainte ca dumneavoastră să veniţi cu planuri noi!

Hannelore nu ştia ce să mai creadă:

— Garantaţi, cu autoritatea dumneavoastră de savant, că, reîntorcându-ne acolo de unde am pornit în 1941, vom ajunge la mult căutatul zăcământ?

— Fireşte; garantez! răspunse cu hotărâre Roth. Simţindu-şi mâna strânsă cu putere, el se întoarse spre Kurt; domnul inginer Kurt cred că este de aceeaşi părere!

— Se înţelege! sări Kurt; eu am fost acela care am susţinut părerea lui Schulze, poate că vă mai aduceţi aminte – cu ocazia banchetului de anul trecut!

— Aşadar, ne-am pierdut doi ani încheiaţi bâjbâind fără rost?! rosti din nou furioasă, Hannelore.

— Nu din vina noastră; noi am executat directivele care ni s-au dat. Dacă vă mai amintiţi, inginerul Schön, în mod cu totul arbitrar…

— Kurt, să nu mai lungim vorba; când crezi că vom putea porni la lucru?

— Odată cu topirea zăpezii!

Bilţ sta rezemat de cuptor – surprinsă de atenţia cu care asculta discuţiile dintre ei, stăpânită de acelaşi sentiment de suspiciune de la început, Hannelore se adresă lui Bloss:

— Nu vă puteţi dispensa de serviciile omului acesta? şi-l arătă, printr-un gest făcut cu capul, pe Bilţ.

— Despre Hans e vorba? întrebă Bloss.

— Despre omul acesta care pare numai ochi şi urechi, şi care e totdeauna prezent când avem ceva să ne spunem! răspunse înciudată Hannelore.

— Dar e pe jumătate cretin, şi nu ştie nici patru cuvinte nemţeşti!

Bilţ părea mai nepriceput şi mai nevinovat decât pisoiul care se aşezase în poala Hannelorei, dar i se învălmăşeau gândurile: „Ce poate fi cu bătrânul Roth, cu tânărul Kurt? Vor ei de fapt să pună la dispoziţia hitleriştilor zăcământul de uraninit pe care l-au ocolit doi ani încheiaţi, ce i-a apucat acuma? Care sunt motivele care i-au determinat? Teama de a fi descoperiţi? Ce-o fi? Hm! În cazul acesta sunt nevoit să trec la acţiune – acţiune în felul lui Druță!”

Hannelore îl tot privea pe Bilţ, şi până la urmă îi veni să creadă că, într-adevăr, spusele lui Bloss sunt adevărate, totuşi:

— Crezi? îl întrebă pe Bloss, cu oarecare îndoială.

— Sunt sigur! răspunse *Obersturmführer*-ul şi strigă: Hans, hai Hans! *Wasser, Wasser!*[12]

Bilț tresări voit, dar nu se mişcă de lângă cuptor:

12 Apă, în limba germană, (n. r.)

— Tu, Hans, nu auzi? *Wasser, Wasser!* zbieră Bloss.

— Aaa! Apă, apă! făcu Bilţ, arătându-se mirat şi fâstâcit că toţi aveau ochii îndreptaţi asupra lui; iată că vă aduc! Luând o doniţă de după uşă, ieşi din casă.

— Habar nu are de nimic; aţi văzut, cred?... spuse Bloss harțăgos şi continuă după câteva clipe: Să-l concediem, bine; dar cine ne-ar aproviziona, cum ne-am putea descurca cu localnicii, la asta nu v-aţi gândit?

Hotărât, toată lumea pare astăzi băţoasă şi bătăioasă faţă de ea, până şi acest Bloss!

— Poate rămâne, hotărî Hannelore şi reluă firul întrerupt al discuţiilor; propunerea dumneavoastră pentru schimbarea planului de lucru trebuie s-o discut şi cu inginerul Schön, el a fost acela care l-a îndepărtat pe Schulze, motivele nu le cunosc...

— Schön nu trebuia să se amestece; Schulze a fost un om cinstit! spuse Bloss, spre marea mirare a Hannelorei.

— Să nu ne îndepărteze şi pe noi, căută Kurt să întărâte şi să împungă, folosindu-se de forma glumeaţă, însă adevărul e că se temea de Schön – numele lui Schön îi amintea de gestapou.

— Va răspunde în cazul când a greşit! încheie Hannelore, ca să nu dea naştere la comentarii.

Discuţia luă sfârşit şi Bloss ieşi grăbit şi trecu în bucătăria casei; dintr-o ladă scoase o sticlă cu rom şi bău pe nerăsuflate mai multe înghiţituri. De vreun an, luase darul beţiei – de altfel beau şi ceilalţi. Uneori beau împreună, dar de cele mai multe ori se ascundeau unul de altul; Bloss bea acum fiindcă era furios pe Hannelore, furios fiindcă-l jignise prin lipsa ei de atenţie, furios şi prin faptul că se agăţase de Bilţ: „Ce crede ea, reprezint doar şi eu ceva în porcăria asta! Nu de Hans s-a legat, s-a legat de mine – o fi spionat, o fi având pe cineva care i-a spus că Hans îmi aduce ouă şi băutură şi altele; lua-o-ar dracul, scorpie!”

Bloss mai duse o dată sticla la gură şi mai dădu pe gât câteva duşte: „Dracu’ s-o ia de misiune, datorită ei sunt nevoit să lâncezesc pe aici. Dacă aş fi fost pe undeva, prin teritoriile ocupate, astăzi aş fi un om făcut! Alţii au strâns aur, iar eu numai reproşuri şi mofturile căţelei ăsteia din lumea mare! Ehei, timpurile de la început au trecut; au trecut, dar or mai veni ele!”

Hannelore porni pe urmele lui Bloss, îl surprinse în bucătărie cu sticla la gură:

— Bei! făcu ea mustrătoare.

— Beau! răspunse scurt Bloss, înfruntând-o.

Hannelore făcu, scârbită, calea întoarsă, în suflet cu sentimentul că nu mai e stăpână pe misiune, că şi aici totul a început să intre în descompunere, ca pretutindeni.

Ieşi în cerdac. Ziua era senină, zăpada de pe coastele munţilor sclipea în bătaia razelor soarelui. În vale, apele Mărieşului, neîngheţate încă, alergau înspumate, sărind peste bolovanii de pe albie.

Vreo patru căluţi încărcaţi cu ciubere veneau din susul văii însoţiţi de tot atâţia munteni cu saricile miţoase. Când ajunseră în dreptul casei în care era cantonată misiunea, opriră. Hannelore coborî treptele şi se apropie. Bărbaţii stăteau rezemaţi în bâte, tăcuţi şi nemişcaţi, tot aşa ca şi munţii lor, ca şi vârful Păduros care sclipea în depărtare.

Hannelore încercă să le vorbească şi le puse câteva întrebări – oamenii se uitară unul la altul, apoi chiorâş spre ea – nu răspunse niciunul. Domnişoara Schimdt mai aşteptă câteva minute, apoi jenată, contrariată de tăcerea lor, se întoarse brusc şi se îndreptă spre casă:

„Niciodată n-o să ajungem la blestematul de zăcământ – toate şi toţi sunt contra noastră, munţii şi oamenii ascund ce-i al lor!” îşi spuse ea şi toate greutăţile şi piedicile care i se iviseră în cale, de la început şi până în ziua aceea, îi veniră în minte. Figura lui Bilţ stăruia şi ea în faţa ochilor lui Hannelore, ca şi aceea a domnului decan Caragaţ, ca şi toate încurcăturile provocate de dispariţia dulăpiorului cu acte; şi toate necazurile ei le transpuse pe plan mare:

„Da, poţi stăpâni pământul prin forţă, dar oamenii, conştiinţele lor, sufletele lor, nu le poţi cuceri pe calea aceasta!” Şi deodată o întrebare îi scăpăra în gând:

„Oare profesorul Roth, el, evreul, a cărui conştiinţă a fost supusă şi mai mult forţei, teroarei, poate el face cauză comună cu noi? Cum să-mi explic noua lui atitudine? Nu; fără doar şi poate, nu! Abia acum, cred, s-a trezit în el simţul de împotrivire, abia acum a ieşit din letargia care făcuse din el un simplu automat, abia acum începe să acţioneze contra noastră! Propunerea lui e vinovată, izvorâtă din intenţii duşmănoase, iar Kurt acesta e un nătărău de cea mai bună credinţă – s-a ataşat atunci propunerii trădătorului Schulze şi a luat şi de data

aceasta avânt alăturându-se celor spuse de Roth; atenţiune, Hannelore!”

Mai mult ca oricând, Hannelore simţea acum nevoia de a se sfătui cu cineva. „Dar cu cine? Cu bruta de Bloss în niciun caz; dacă în trecut mai reprezenta ceva, cel puţin ca autoritate, acum, cînd s-a dat cu totul beţiei, nu mai e decât un balast pentru misiune! Noroc de Schön, el e singurul care ar putea efectiv să-mi dea o mână de ajutor, un sfat!”

Frământată de gânduri era Hannelore, dar mai frământat de gânduri era Bilţ – şi tot aşa şi Kurt, care nici el nu înţelegea nimic din noua atitudine a profesorului Roth.

Bilţ se întorcea de la izvor cu doniţa în mâna – călca în neştire, cu gândul la cele ce vor urma, la atâtea fapte inexplicabile care s-au ivit pe neaşteptate: „Nu cumva a fost numai o simplă părere? Nu cumva Kurt şi Roth n-au sabotat niciodată? Dar atunci cum se explică văditele lor acte de sabotaj din decursul celor doi ani? Să fi fost numai întâmplarea, să fi fost numai o înşelare a mea. Rodul dorinţei mele inconştiente de a nu fi eu acel care acţionează direct? Nu, nu se poate – am atâta perspicacitate încât să nu mă înşel, să nu iau un fapt drept altul: ei au dus până astăzi o acţiune conştientă de sabotare a lucrărilor misiunii, în privinţa aceasta nu mai încape îndoială! Dar atunci, atunci pentru ce de data aceasta se arată aşa de dispuşi să se pună cu totul la dispoziţia hitleriştilor, să lucreze conştiincios şi cu zel pentru ei? Pe semne apropierea dezastrului le-a trezit spiritul de turmă, de solidaritate cu cei care, oricum, prin trăire, le sunt cei mai apropiaţi – Kurt e german sută la sută, iar Roth se consideră şi el ca atare; faptul c-a fost exclus din comunitatea germană, îl priveşte numai drept un accident istoric trecător – da, aşa trebuie să fie, s-au întors la matcă! Ei, şi în cazul acesta, ce-i de făcut cu ei? Pot eu lăsa ca datorită procesului lor de conştiinţă să ajungă la zăcământ, să-l scoată la iveală, să-l ofere plocon lui Hitler? Nu! A sosit timpul să trec la acţiune, chiar prin cele mai condamnabile, metode: Kurt şi Roth, ca singurii care pot conduce treburile misiunii la capătul dorit, trebuie sacrificaţi!”

Concluzia la care ajunse îl îngrozi, dar sentimentul acesta nu-l abătu din drumul hotărârii luate; „Trebuie, e o luptă – şi în luptă, considerentele de alt ordin decât cel al izbândei nu-şi au rostul!” îşi spuse.

Ajuns în dreptul celor patru munteni, On Bilţ se opri şi le dădu bineţe.

— Ăştia sunt nemţii care caută aur în munţii noştri? întrebă unul dintre ei, arătând cu capul spre camionul-vagon din ocol.

— Ei! răspunse On Bilţ.

— Când se cară de pe aici?

— De ce?

— Cum de ce? Tu eşti sluga lor? Vezi să nu te mături furtuna şi pe tine o dată cu ei!

— Oare vine?

— Tu n-o simţi?

Bilţ dădu din cap: „E de mirat ce intenţie justă au oamenii noştri în pragul marilor evenimente!" îşi spuse şi intră în ocol.

Membrii misiunii erau în cerdacul casei, stăteau rezemaţi de parmalâcul cerdacului, la soare. Discutau asupra noului plan de lucru; Roth conducea discuţiile sub supravegherea suspicioasă a domnişoarei Hannelore şi spre totala neînţelegere a lui Kurt.

Bilţ lăsă doniţa pe prima treaptă a cerdacului şi-şi plimbă privirea asupra tuturor, căutând parcă pe acela care doreşte apă proaspătă – totala armonie dintre ei întări şi mai mult hotărârea: „Da, vor fi... vor fi... şi nu numai Kurt şi Roth, ci şi ceilalţi, căci oricare dintre ei rămas în viaţă, urmând calea indicată acum de Roth, poate ajunge la zăcământ!" Acum nu-l mai îngrozea gândul, ci dimpotrivă, îi dădea o satisfacţie pe care n-o cunoscuse până atunci.

Kurt se adresă lui Roth:

— Aş vrea să vă arăt ceva; poftiţi până jos, la camion!

— Ce mai e? întrebă Roth, oarecum stingherit de propunerea lui Kurt, privind-o pe Hannelore, ca şi când i-ar fi cerut îngăduinţa.

— Vă rog, e vorba de o probă... insistă Kurt.

Coborâră împreună până la camionul-vagon, Kurt deschise uşa camionului, intră înăuntru şi aduse până la margine un săculeţ cu minereu:

— Nu-i vorba de asta, spuse repede, în taină.

— Mi-am închipuit! răspunse Roth.

— Faceţi-mă să înţeleg; cum să-mi explic schimbarea survenită în atitudinea dumneavoastră? întrebă Kurt.

— Credeam că ţi-ai şi explicat-o!

— Nu mi-am putut-o explica şi de aceea vă întreb: vreţi cu

adevărat să puneţi la dispoziţia naziştilor zăcământul de uraninit? Vreţi să le dăm prin asta posibilitatea de a ajunge la arma pe care o râvnesc de atâta timp, la cea mai grozavă armă? Vreţi să fim şi noi părtaşi la crima pe care o pregătesc omenirii? Vocea lui Kurt, ca niciodată, era tremurată.

— Nu te nelinişti, Kurt, o să-ţi explic – spuse Roth, luând în mână un bulgăre de minereu din sac, prefăcându-se că-l cercetează cu atenţie – rolul nostru, tinere coleg, a luat sfârşit; zăcământul de uraninit descoperit de fostul meu prieten şi coleg, profesorul Munte, nu-i mai poate salva! Le-ar fi folosit acum doi ani, poate chiar şi anul trecut – astăzi însă, e prea târziu; mult prea târziu!

— Credeţi? Cele ce mi-aţi spus, explică numai în parte... grăi Kurt îndoielnic.

— Sunt sigur! Lucrările tehnice pentru aplicarea practică a principiului cer timp, timp îndelungat – iar ei, pot avea – să zicem, tot ce vor – numai timp nu! Sunt strânşi cu uşa din toate părţile, nu mai au nicio ieşire, înţelegi? Aşa că, fără niciun proces de conştiinţă, şi fără niciun risc în privinţa soartei războiului, le putem oferi mult râvnitul zăcământ, căci nu le mai ajută la nimic, sunt sigur pe ce spun! De altfel, dacă o facem, n-o facem pentru ei, ci pentru noi – ca oameni de ştiinţă avem datoria să scoatem la iveală ceea ce ascunde pământul: uraniul românesc nu va mai servi războiului, distrugerii, ci păcii, progresului! Avem datoria să ajungem la zăcământ, să-l redescoperim, ca să zic aşa – datorie faţă de ţara aceasta ai cărei oaspeţi nedoriţi am fost atâta timp, căci acel dintre localnici care ar fi putut s-o facă, nu mai este!

— Vă gândiţi la profesorul Munte? întrebă Kurt, complet convins acum.

— Nu! Mă gândeam la succesorul lui Munte, pe care l-am cunoscut – e vorba de profesorul Bilţ, care nici el nu mai e în viaţă. Munte n-a apucat să aibă confirmată printr-un rezultat de analiză descoperirea sa – a murit înainte de a lua cunoştinţă de o scrisoare pe care i-o scrisesem, scrisoare care mi-a dat mai apoi mult de gândit şi din cauza căreia în cazul când ar fi ajuns în mâinile naziştilor n-aş mai fi astăzi în viaţă – Bilţ a distrus acea scrisoare şi, căutând să se pună de-a curmezişul planurilor lor, a fost pierdut! Nu ştiu: sacrificându-se, a avut conştiinţa că se sacrifică pentru o cauză mare? Spun: nu ştiu! Dar s-ar putea

s-o fi avut!

Dacă Bilţ ar fi auzit cuvintele schimbate între ei, poate întâmplările n-ar fi dus la deznodământul tragic de mai apoi – însă el, deşi se afla numai la câţiva paşi, devenise cu totul absent – numai un singur gând îl frământa acum: când şi unde îi va da pierzaniei!

Hannelore condiţionase schimbarea planului de lucru de rezultatul convorbirii pe care o va avea cu Schön, deci trebuia aşteptat până atunci: „Oare care va îi acel rezultat? În caz afirmativ, trebuie să trec imediat la acţiune; în caz contrar mai am timp!” îşi spunea Bilţ, considerând socotelile sale cu Misiunea H.S. încheiate. A fost marea lui greşeală – greşeală care a dus la acel deznodământ tragic prin care şi-au găsit moartea şi cei care au luptat tot timpul, cu tot riscul, ca zăcământul să nu ajungă în mâna naziştilor. Roth şi Kurt au căzut datorită faptului că al treilea – Bilţ – şi chiar ei înşişi, n-au avut perspicacitatea de a străbate tenebroasa atmosferă de suspiciune, aşa că nu s-au întâlnit cu încredere în acţiunea lor comună.

Capitolul 14

Veştile care vin de pe frontul de răsărit sunt dezastruoase. Ofensiva armatelor sovietice, dezlănţuită cu câteva săptămâni mai înainte, se desfăşoară într-un tempo care nu mai lasă niciun pic de răgaz pentru refacerea trupelor hitleriste. Retragerea s-a transformat într-o adevărată fugă, panica a cuprins frontul şi spatele lui, a pătruns pretutindeni, a pus stăpânire pe toţi, şi mai vârtos pe marele, gloriosul, invincibilul *Führer!*

În cabinetul lui Killinger, Hannelore şi Schön ascultă cu atenţia încordată discursul lui Hitler – *Blaupunkt*-ul cu unsprezece lămpi prinde şi difuzează până şi cele mai tainice nuanţe ale vocii vorbitorului, până şi răsuflarea scurtă a omului care se simte prins în laţ. Hitler trece de la o gamă la alta: ameninţă, imploră, făgăduieşte şi dă speranţe – cere încordare şi sacrificii, încredere în regimul nazist şi... şi, prezintă şi reversul: tunete şi fulgere pentru adversarii din afară şi dinăuntru... vrea să înspăimânte pe unii, să trezească din apatie pe alţii, să alunge panica şi să solidarizeze cu cauza lui întregul popor german.

După fiecare cinci minute, aparatul de radio tremură, vibrează din toate încheieturile de zgomotul aplauzelor, dar Hannelore, şi tot aşa şi Schön, îşi dau seama că sunt aplauze mecanice – placă de patefon cu hârâituri, uzată de prea multă întrebuinţare.

Excelenţa sa *Gauleiter*-ul României, von Killinger, se plimbă prin încăpere cu mâinile la spate, se mişcă repede, agitat – grăsimea nu mai e o chiurasă pentru nervii lui asteniaţi – aştepta de mult discursul acesta al lui Hitler, îl aştepta însoţit de

relatări de fapte care să cutremure lumea: oraşe distruse dintr-o singură lovitură de armă diabolică, mii, zeci de mii, sute de mii de morţi – dar nimic în afară de vorbe; vorbe şi iar vorbe! Iar tonul, tonul îndeamnă de-a dreptul la sinucidere pe toţi cei cu conştiinţa aşa cum o are excelenţa sa baronul Killinger.

Aparatul a mai hârâit o dată puternic, apoi din ce în ce mai domol, până la gama unui oftat de expiere, şi a amuţit.

Hannelore s-a ridicat:

— Opreşte-te, pentru Dumnezeu! îi strigă ea lui von Killinger.

— S-a sfârşit: totul s-a sfârşit! îngăimă Killinger, ştergându-şi sudorile de pe faţa buhăită.

Hannelore s-a întors spre Schön:

— Nimic mai desgustător ca laşitatea în panică – îi şopti lui Schön, apoi către Killinger, cu vădită ironie:

— Excelenţă, ar fi cu mult mai bine dacă aţi trece în apartamentul dumneavoastră, aveţi nevoie de odihnă!

Deodată, din sute de sirene, un urlet care pătrunde până-n cele mai ascunse cute ale sufletului, care face să tremure carnea, să clănţăne dinţii – un urlet care nu s-a mai auzit din primele zile ale războiului.

Hannelore trece la fereastră. Afară, soarele îmbrăcat în strai de raze tinereşti, însoţeşte întâile zile de primăvară. Pe străzi lumea a intrat în neobişnuita forfotă, aleargă înspăimântată; se aud fluierături, automobile trec în goană în sunet de claxoane; pe sub ganguri, pe la intrările adăposturilor, lumea dă năvală, îngrozită de spaimă. Hannelore stă şi priveşte aproape nepăsătoare, Schön s-a aşezat la masă, a scos din servietă un dosar şi-l cercetează filă cu filă – Killinger a dispărut, nici el singur nu-şi dă seama cum a ajuns în adăpostul betonat al ambasadei.

După vreo câteva minute o linişte apăsătoare s-a lăsat peste întregul oraş. Străzile sunt pustii, goana automobilelor a încetat, se mai aud doar din când în când fluierături şi strigăte pătrunzătoare: „La adăpost! La adăpost!”

Schön continuă să cerceteze filele dosarului – e dosarul geologului Schulze. Hannelöre trece la spatele lui:

— Aşadar, Schulze a fost sacrificat în zadar – el ar fi putut să ne ducă de acum un an în faţa blestematului de zăcământ, şi noi, dumneata, l-am împiedicat şi înlăturat!

— Nu mă simt cu nimic vinovat – vinovaţi sunt cei de la Berlin,

cu birocratismul lor. Am aici prima notă, nota nesemnată – copie de pe nota lui Schulze – dacă mi-ar fi trimis originalul, aş fi ştiut că-i a lui Schulze! Originalul cu semnătura lui Schulze mi l-au trimis abia acum, când Schulze de mult nu mai e printre cei vii, când trădătorul a avut tâmp destul ca să-şi ducă la îndeplinire planurile! Greşeala e şi a lui Schulze, nu face nicio precizare asupra vreunei persoane, nimic – îşi arată doar bănuiala că cineva sabotează!

— Cine ar putea fi? întrebă Hannelore; nu cumva chiar... tunete rostogolite din sute de guri de foc o întrerupseră.

— Au intrat în raza de tragere a antiaerianei! spune Hannelore.

— Da; pare serios! răspunse Schön şi se ridică apropiindu-se de fereastră; s-ar impune să intrăm în adăpost!

— Mai are asta vreo importanţă pentru noi?! făcu Hannelore şi trecu alăturea de el, la fereastra deschisă.

— Te-ai întrerupt, continuă te rog! îi spuse Schön.

— Despre ce era vorba?

— Despre cazul Schulze, despre bănuielile lui!

— A, da! Mă gândeam la cine se refereau: la laborator? Nu-mi vine a crede! M-am oprit asupra lui Kurt... deşi, după cum îmi amintesc, Kurt a fost alăturea de Schulze, susţinându-i propunerea!

— Da, îmi amintesc şi eu! răspunse Schön.

— Atunci care?

Bubuiturile tunurilor s-au rărit, apoi au amuţit cu totul, în schimb atmosfera duduie, tremură, parcă milioane de bondari ar fi în zbor pe deasupra oraşului, şi deodată vâjâituri sinistre străbat spaţiul atmosferic şi parcă se înfig în creştete, iar după o clipă, răbufniri îngrozitoare zguduie pământul, clatină clădirile – suflul izbeşte canaturile ferestrelor, deschide larg uşile, sfarmă în mii de bucăţi geamurile – undeva, spre nord şi est, bubuiturile bombelor nu se mai deosebesc una de alta:

— Covor asupra gării! spune Schön.

— Sunt câteva sute; iată un alt val!

— Da; ne-au depăşit cu mult şi în privinţa aviaţiei!

— Se pare că nu vizează centrul!

— Da, aşa se pare!

Ambulanţe trec în goană nebună spre gară – câţiva înspăimântaţi sau îndrăzneţi au ieşit pe sub ganguri, unii

pornesc alergând în neştire pe străzi, până când un nou val de bubuituri îi trânteşte cu burta pe caldarâm. Fluierăturile se înteţesc, ca şi goana ambulanţelor. Trăsura unui birjar, cu calul lăsat de capul lui, s-a pus de-a curmezişul străzii; un camion cu răniţi, venind în viteză mare, răstoarnă trăsură şi cal şi aleargă mai departe spre spital. În urma camionului, calul, trântit pe spate, bate aerul cu picioarele, pare o gânganie răsturnată care nu se poate întoarce. Obosit de efortul făcut, sau poate rănit de moarte, calul îşi întinde gâtul şi capul pe caldarâm – birjarul a răsărit şi el de undeva, stă la capul calului, cu biciul în mână, blestemă.

— Poate, totuşi, Roth!...

— Nu; Roth nu! E evreu şi n-ar fi avut curajul s-o facă; pe timpul acela tremura şi de umbra lui! răspunse Hannelore, când Schön redeschise discuţia, apoi continuă:

— Astăzi, Roth pare cu totul alăturea de noi. El a stăruit pentru reluarea propunerii lui Schulze, iar Kurt a fost de aceeaşi părere şi acum!

— Instabile sunt evenimentele, instabili sunt şi oamenii – între ieri şi astăzi, uneori intervin fisuri prăpăstioase, alte ori suduri de oţel!

— Ai început şi tu, Schön, să filosofezi, la ce şi la cine te referi? întrebă Hannelore. Atentă la forfota de pe stradă, căci sirenele sunaseră încetarea alarmei şi lumea, ieşind din adăposturi, dăduse năvală pe străzi.

— La oameni în general; dar pornisem de la cele ce s-au întâmplat, şi poate se mai întâmplă şi astăzi, la Misiunea H.S. – răspunse Schön, privind şi el puhoiul omenesc care forfotea acum pe străzi.

★

A doua zi Hannelore porni spre Ardeal, hotărâtă să rămână în mijlocul misiunii până la descoperirea zăcământului. Avea convingerea că prezența ei va aduce rezolvarea problemei în cel mai scurt timp posibil, că a lipsit până acum, din mijlocul misiunii, animatorul – acel care să însufleţească, să dea imbold la fapte mari, să dinamizeze micul grup, şi, poate, ajungând la zăcământ, să determine momentul hotărâtor – momentul ceasului al unsprezecelea. „Minuni se mai pot întâmpla îşi spunea Hannelore cu gândul la o redresare generală.

On Bilţ își încheiase socotelile – acest capitol al vieţii sale,

Misiunea H.S. ajunsese la sfârşit, urma să aibă loc numai deznodământul.

Cu două zile înainte de a sosi Hannelore pe valea Mărieşului, Bilț scrisese în jurnalul său ultimele pagini în legătură cu Misiunea H.S. – iată-le:

„Ieri, *Obersturmführer*-ul Bloss a avut o convorbire telefonică cu ambasada – Hannelore i-a dat dispoziţii să pregătească totul pentru strămutarea pe valea Ţapului; aşadar zarurile au fost aruncate!

Am căutat, pentru ultima dată, să verific atitudinea celor doi – Kurt şi Roth – pe care i-am considerat, fără ca ei să bănuiască, aliaţi în lupta pentru tăinuirea zăcământului. Ce-o fi intervenit în judecata lor nu-mi pot da seama, iar să încerc o explicare directă, ar fi prea riscant – riscant nu numai pentru persoana mea, ci mai ales pentru cauza pentru care m-am străduit atâta timp. De altfel, orice dubiu în fața noii lor atitudini: Kurt s-a arătat entuziasmat de comunicarea Hannelorei şi s-a apucat pe dată să facă preparativele de plecare; Roth, ca niciodată, i-a convocat pe ceilalţi şi a început să le explice modul de funcţionare a unei sonde – un sistem nou, o maşinărie complicată, trimisă de la Berlin în ultimul timp. E vorba de un aparat de foraj care, reglat după voie, pătrunde în straturi şi, prin explozii din loc în loc, zvârle la suprafaţă probe din profunzime – cel puţin aşa reieşea din explicaţiile lui Roth. Dar nu asta interesează: interesează faptul că atât Kurt cât şi Roth sunt acum decişi să lucreze temeinic şi cu toată priceperea lor de specialişti, pentru a ajunge la zăcământ. O observaţie, totuşi, trebuie să fac: cunosc mai bine ca ei unele amănunte de geneză, de conformaţie, de modificări intervenite în structură – cred că pornind de unde vor să pornească, urmele promiţătoare se vor îndrepta mult spre sud, ieşind între Mogoş şi Pârâul Alb, ori după presupunerile mele, şi punctul indicat de Munte în convorbirea avută cu el, zăcământul s-ar afla între Părâul Alb şi Măgura Crăiesei – pe teritoriul prevăzut în expunerea tehnică şi planurile pe care le-am sustras cu mai bine de un an în urmă; am făcut această observaţie mai mult pentru a mă linişti, devierea lor putând duce la o înlărziere, deci la o amânare a deznodământului; dar oare câteva săptămâni câştigate în felul acesta ar putea schimba situaţia? Nu-i cu mult mai bine să trec imediat la acţiune, să pun o dată capăt acestei tensiuni care

până la urmă ar putea să-mi clatine voinţa?

Ieri seară, după ce am aflat, hotărârea luată de către Hannelore, comunicată lui Bloss telefonic, am stat de vorbă cu Varga şi Druță:

— Am de vorbit cu dumneata, Varga – i-am spus şoferului; pe semne eram tare agitat, sau cu totul schimbat la față, mai ştiu eu! Destul că Varga m-a privit lung, ciudat:

— Despre ce-i vorba? m-a întrebat stăpânit, cu o încleştare în ochi.

— A sosit vremea să nu ne mai ascundem unul față de altul – trebuie să trecem la o acţiune comună şi asta neîntârziat! i-am spus.

— În sfâşit; bine c-aţi început şi dumneavoastră să vă daţi seama, să vă gândiţi mai cu temei; ce avem de făcut? Şi eu mă, gândeam să-ţi propun, să-i dăm dracului şi să ne luăm tălpăşiţa, de pe aici. În vara asta, cred că va fi treabă de făcut; aşa-i, Mărine?

Druță nu răspunse – cu faţa râzându-i de o satisfacţie ascunsă el începu să fredoneze: obişnuitul lui cântec. Mi-am dat seama că ei îşi făcuseră mai dinainte planurile, că erau pregătiţi, pentru a începe din nou lupta lor pe care eu o găseam inutilă şi primejdioasă.

Am ascultat primul vers – aveam nevoie de câteva clipe de reculegere pentru a-mi recăpăta sângele rece, calmul de care trebuia să dau dovadă, căci propunerea pe care urma să le-o fac, întrecea cu mult tot ce făptuiseră ei până atunci:

— Hai, termină – i-am strigat mai apoi lui Druță; ceea ce vreau să vă spun, ceea ce vreau să vă propun, cere multă chibzuială. De aceea, te întreb, pe dumneata, Varga: eşti decis la orice? Chiar şi la un... cum să spun? Ei bine, chiar şi la un asasinat în masă?

Varga avu o tresărire – îl privi lung pe Druță şi mă privi pe mine; credeam că stă în cumpănă, că spusele mele l-au îngrozit – după câteva clipe vorbi:

— Întrebuinţaţi cuvinte greşite, domnule profesor – suntem în război cu *ei,* aşa că nu poate fi vorba de asasinate, mai ales când ai în față criminali de speţa lor! Cred că la *ei* v-aţi gândit, nu?

— La care *ei?* – l-am întrebat, căci îmi dădui seama, nu-mi ghicise gândul.

— Ei, la *ei,* la hitlerişti – la coloanele care trec spre front, la trenurile lor cu muniţii, la…

— Nu, Varga, nu m-am gândit la cei înarmaţi, la cei în uniformă, ci la aceştia pe care eu, şi dumneata, şi Druță îi servim de atâta timp. Ei sunt civili, oameni de ştiinţă, neînarmați – de aceea am ezitat, îngrozit, să pronunţ cuvântul…

Varga se închise în el însuşi – cu buzele strânse, cu o cută adâncă între sprâncene. Părea în fața unei probleme peste puterile lui de grea:

— Fă-mă să înţeleg, întrerupse într-un târziu tăcerea.

Nu i-am vorbit pe dată – Kurt cânta pe cerdacul casei, cânta acompaniat de acordeon; cântecul lui îmi alungase cuvintele din minte. Cânta o romanţă cu acorduri pline de melancolie, o romanţă, exotică adusă probabil din colonia unde lucrase înainte de război.

— Kurt! Vino repede, vorbeşte Göring! se auzi vocea brutală a lui Bloss – chemarea lui întrerupse brusc cântecul fermecător al lui Kurt, ca şi vraja care mă cuprinsese, el îmi readuse cuvintele pe buze, ura în suflet:

— Varga, fii atent la cele ce-ţi spun – începui eu, străbătut de acelaşi fior de gheață obişnuit firii mele în clipe grele – şi *ei,* aceştia cu care suntem, mai mult chiar ca acei ce poartă o armă în mână, sunt în slujba războiului, în slujba lui Hitler! Nu interesul şi pasiunea pentru ştiinţă i-a adus aici, asta cred c-o ştii – au venit din ordin, sunt în căutarea unui metal rar, cu care să poată făuri cea mai grozavă armă de distrugere – singura lor nădejde astăzi!

Şi, în şoaptă, m-am apucat să expun tot ce ştiu şi eu în privinţa armei nucleare, insistând asupra efectului catastrofal pe care l-ar putea avea o astfel de armă. Fireşte, totul clar, ca să fiu înţeles de Varga şi Druță, dar totuşi simple închipuiri îndepărtate de realitatea ştiinţifică, pe care n-am cum s-o cunosc, fiind cu totul neinformat – cred că m-am călăuzit mai mult de cele citite în nuvela din „*Fiction*” – ele însă au fost mai mult decât convingătoare; Varga asculta fără o tresărire, palid, pierdut, iar când am făcut o scurtă pauză, îmi spuse:

— Şi ai ţinut totul ascuns până acum?! Dar îţi dai seama, îţi dai seama?…

Erau cuvinte de acuzare, nu de reproş – ca o justificare, îmi veni în minte c-ar trebui să-i spun că pericolul de a ajunge la

zăcământul de uraninit abia acum ia o formă gravă – că înainte, Kurt şi Roth, după bănuielile mele, erau pe poziţii de adversitate faţă de fascişti şi lucrau pentru a împiedica descoperirea zăcământului, dar că acum s-au decis a lucra pentru Hitler – n-am făcut-o însă ca să nu mai dau naştere la explicaţii, la discuţii, la complicaţii; de altfel, nici n-avea vreun rost s-o fac – interesează faptul în sine, nu amănuntele.

— Să-ţi vezi de treburi şi să nu-ţi mai aminteşti cele ce ne-ai spus! îl auzii pe Varga; să nu te amesteci în ale noastre treburi, m-ai înţeles? îmi vorbi el poruncitor, ca unul care a luat o hotărâre care-l depăşeşte şi pe el, darmi-te pe slabul pe care-l are în faţă. Mai apoi Varga a completat cu voce mai domoală:

— Dumneata ne-ai încurca, ne-ai împiedica şi n-avem nevoie de piedici, de încurcături!

Am tăcut – acum, când scriu rândurile acestea, îmi dau seama că, deşi sunt clipe când aş fi în stare de orice, după ele urmează altele de gândire, de chibzuială, care în cele mai multe cazuri duc la şovăială – sunt intelectual şi port în suflet germenii tuturor aşa ziselor înţelegeri; suflet predispus la îngăduinţă, gata să disece şi să explice, să justifice până şi poziţia adversarului. Deci Varga a avut dreptate, cu firea şi felul meu de a fi, i-aşi încurca, aş fi piedică pentru ei!

Aşadar, Varga şi Druță ştiu ce au de făcut! Zarurile sunt acum în cupa lor, le vor arunca când vor crede de cuviinţă – când? E inutil să mă mai întreb – pentru mine sunt ca şi aruncate, căci îi cunosc foarte bine pe aceşti doi. Dârza lor duşmănie e bine înfiptă în sufletele lor, pentru ei nu există considerente de niciun fel de ordin: duşmanul e duşman şi el trebuie răpus! Da, aşa e, şi convingerea mea e tot asta: distruşi cu toţii!

Aşadar se va sfârşi cu această Misipne H.S., iar zăcământul lui Munte va rămâne acolo unde se află, în măruntaiele munţilor noştri! Slavă domnului!”

★

Zilele următoare au fost zile de stăruitoare şi febrilă activitate. Toţi membrii misiunii, inclusiv Hannelore, se pregăteau intens pentru începerea campaniei, ziua strămutării pe valea Ţapului fusese fixată.

Hannelore era prezentă pretutindeni. La început era cuprinsă de un spirit de suspiciune faţă de toţi, căci mai stăruiau în amintirea ei cuvintele lut Schön, dar mai apoi, văzând râvna cu

care lucrau membrii misiunii, îşi spuse că totul n-a fost decât reflexii amare, consecinţe ale greşelii lui Schön în cazul Schulze, şi chiar nefericitul Schulze, chiar el n-a fost decât victima închipuirii sale – închipuire izvorâtă din ideea fixă că numai el vedea clar, că o abatere şi o neprimire a propunerilor sale constituie un sabotaj, mergând până la a-şi învinui, fără temei, camarazii!

Mai apoi Hannelore alungă orişice suspiciune şi adoptă un spirit camaraderesc, dând atenţie fiecăruia, vorbindu-le cu căldură, căutând să anime, să alunge urmele descurajării, să prezinte viitorul în culori promiţătoare, să restabilească încrederea, să-i cucerească prin comportarea ei, pe toţi membrii misiunii.

Bloss, şi el în felul lui, îşi dădea toată silinţa secundând-o. În orice împrejurare, el întrebuinţa lozinci, repeta fraze din discursul lui Hitler şi mai ales din ultimul discurs al lui Göring; Göring, cu cinismul lui de ucigaş, mai mult ca Hitler, era pentru Bloss idealul de urmat în comportarea faţă de cei ce nu făceau parte din pura rasă germană:

— O să-i zdrobim! îi vom face tocătură! O să-i facem să muşte ţărâna! repeta tot mereu *Obersturmführer*-ul; numai să ajungem o dată la nepreţuitul acesta de zăcământ, pe care-l căutăm de atâta timp!

Kurt şi Roth păreau şi ei sinceri şi cu totul ataşaţi grupului, ceea ce alungă orice urmă de dubiu din mintea lui Bilţ. Vorbeau cu încredere despre munca viitoare, fixau, ca principali experţi, chiar termene: la data cutare am isprăvit cu forajul în regiunea X, zece-cincisprezece zile ne iau sondajele în regiunea Y, într-o lună, cel mult, ne aflăm în faţa zăcământului!

Cuvintele lor, şi mai ales ale lui Roth, măreau entuziasmul Hannelorei. Domnişoara dr. Schmidt era încântată de „nefericitul evreu”. Cu multă afecţiune, ea spunea celorlalţi, când era vorba ele Roth: „Domnul profesor inginer dr. Roth, care la Politehnica din Dresda era printre cei mai…”

Iar într-o zi, în ajunul plecării, când toţi se aflau la masă, cu o mină foarte serioasă şi oarecum vinovată, ea îi spuse lui Roth:

— Domnule profesor Roth, vă rog, ne-aţi face mare plăcere dacă v-aţi dispensa de insigna aceea, care… şi Hannelore îşi îndreptă ochii spre Bloss.

— *O, ja, ja!* Se înţelege, o mare plăcere! grăi Bloss, trudindu-

se să sfărâme între măsele un os de miel.

Bilţ, şi el cu înfrigurarea aşteptării, alerga dintr-un sat în altul: „Ouă, ouă, fraţilor; plătim bine!” Ouă şi rachiu – rachiu de-al muntenilor, trăsnaie care arde – ăstea îi erau date în samă şi Bilţ se achita mulţumitor de sarcina care-i fusese încredinţată.

Dar Varga şi Druță?

Ei se mişcau agale de colo-colo, fredonând într-una cântecul acela stupid – uneori începea Druță şi continua Varga, alteori Varga şi continua Druţă, erau parcă singuri pe lume, nimic parcă nu-i interesa. Puseseră la punct maşinile, munciseră zi şi noapte înaintea plecării, terminaseră tot ce ţinea de ei, spre marea satisfacţie a lui Bloss; acum aşteptau ziua şi ora plecării.

Dar în noaptea din preziua plecării, când toţi dormeau duşi, când luna cu razele ei tainice, palide, lumina ocolul, două umbre se apropiară de camionul gata de plecare – şi Varga şi Druță îşi ţineau buzele strânse, ca nici răsuflarea să nu fie lăsată cu zgomot; Varga se apucă de lucru, încet, fără grabă, căutând să-şi păstreze calmul. În cutiile laterale de sub podina camionului el plasă câte o lădiţă cu explozibil, din fiecare lădiţă ieşea câte un fir electric şi se întindea pe sub camion până la motor; la motor totul era pregătit de mai înainte: butonul de contact era fixat sub parbriz, în dreptul volanului – totul fusese încercat şi pus la punct.

Treaba o dată isprăvită, Varga puse câte un lacăt pe fiecare cutie, stătu câteva clipe cu cheile lacătelor în mână, socotindu-se ce să facă cu ele, apoi le zvârli cât colo, în apele Mărieşului, ca să nu le mai poată lua, ca să nu se mai răzgândească.

Amândoi se aşezară pe ultima treaptă a scărilor de la cerdac – acolo rămaseră până în zori, privindu-şi umbrele care se întindeau în ocol, micşorându-se pe măsură ce luna se îndepărta. Fumau ţigară după ţigară, fredonând într-una cântecul acela stupid – uneori în tempo de marş funebru, alteori într-o cadenţă de iureş de luptă – o făceau fără voie, fără voie îşi modelau vocile stăpânite; toată noaptea, n-au schimbat între ei nicio vorbă.

De către ziuă Kurt a ieşit în cerdac:

— Marin, hai! Das Auto! porunci el. Coborând scările se îndreptă spre Mărieş, scoţându-şi cămaşa, ca să-şi spele jumătatea trupului, cum făcea în fiecare dimineaţă.

Fusese stabilit: Kurt pornea cu maşina cea mică cu câteva ore

mai înainte, pentru a căuta un loc bun pentru campament – faptul acesta îl neliniştise pe Varga, dar Druță îl luă pe Kurt în seama sa; din clipa aceea Kurt era condamnat.

— Doamne ajută! grăi Druță, strângând mâna lui Varga, înainte de a se aşeza în maşină, alături de Kurt.

— Aştepţi tunetul lui Ilie proorocul! îi spuse Varga, clipind din ochi.

— S-a înţeles! răspunse Druță, trăgând şi el cu ochiul.

La ora opt toţi membrii misiunii erau în camion. Hannelore se simţea nespus de bine, Bloss deasemenea. El trăsese, înainte de a se urca în camion, câteva duşte de rachiu, îmbiase şi pe ceilalţi şi însăşi Hannelore gustase puţin din sticlă, dar se oţărî, arsă de tăria alcoolului, stârnind hohotele de râs ale lui Bloss – ceilalţi, şi chiar şi Roth, erau veseli, bucuroşi că schimbă locul, cu nădejdea unui grabnic succes.

Condus de mâna sigură a lui Varga, camionul o întinse la drum. În stânga, coasta munţilor, pereţi de stâncă; în dreapta, apele Mărieşului cu murmurul lor gâlgâitor. Deasupra, soarele cu razele sale primăvăratece: Misiunea H.S. înainta pe ultimul ei drum!

Când, după aproape două ore de mers camionul-vagon intră pe şoseaua asfaltată, Varga acceleră viteza – cineva parcă îi tot striga în ureche: Grăbeşte! Grăbeşte!

Alerga spre Nord cu viteză maximă. Nu opri decât la vamă şi numai pentru câteva clipe, timp în care ofiţerul de gardă îşi aruncă ochii pe permisul de trecere al misiunii dintr-o ţară în alta. Apoi coborî, tot în viteză, serpentina, ținând mereu şoseaua către Nord.

Din caimon se auzeau cântece, strigăte – pe semne unii dintre ei se îmbătaseră – glasul puternic al lui Bloss predomina. Când cântecul se întrerupea pentru câteva minute, se auzeau îndemnurile lui Hannelore: „Copii, continuaţi!” iar o dată, ea indică şi cântecul: „Cântati pentru mine: Dragonii din Hessa au schimbat caii pe tancuri!” – probabil se ameţise şi ea, căci glasul îi suna cam dogit, mai ales când după fiecare cântec, ea striga: *Heil Hitler!*

Hărmălaia din camion îl agasa pe Varga, dar îşi păstra calmul, accelerând tot mereu viteza, ca să se isprăvească o dată.

— Gălăgioşi sunt nemţii beţi! spuse Bilț lui Varga – Bilț se afla în dreapta lui Varga, în cabina şoferului. Nu bănuia nimic, nu-i

spusese nimic nici Varga, nici Druță. El îşi depăna gândurile care stăruiau în jurul Martei – a Martei şi a decanului Caragat, şi Bilț nu-şi putea explica această asociere.

— Se veselesc; nu ştiu ce-i aşteaptă! răspunse Varga, mişcând tot mereu volanul.

Bilț nu-şi dădu seama ce vrea să spună, se întoarse şi privi prin geam în interiorul camionului – în minte îi venise profesorul Roth; cum s-o fi simţind bătrânul evreu în atmosfera de beţie şi entuziasm nazist? se întreba.

Roth părea că se simte destul de bine – poate cânta şi el dimpreună cu ceilalţi, căci Bilț văzu cum îşi mişcă buzele, cu voia bună pe față; făcu şi Bilţ remarca lui Schön: „Instabili sunt oamenii!" şi-şi întoarse fața scârbit.

Dar deodată îi veni în minte ultimele cuvinte ale lui Varga şi într-o fărâmă de clipă înmărmuri:

— Varga, ce-ai vrut să spui? strigă Bilț şi repezindu-se prinse mâna lui Varga. Luat pe neaşteptate, şoferul scăpă volanul, maşina mai să dea în şanţ.

— Dracu'; ai înnebunit? se răsti Varga; lasă ieşirile astea muiereşti şi fii atent: când vei vedea că opresc şi cobor, să nu mai aştepţi niciun picuț – să săi prin uşa din dreptul dumitale şi s-o întinzi la fugă după mine; ai înţeles?

— Varga! izbucni Bilț înspăimântat.

— Niciun cuvânt mai mult! scrâşni Varga şi-i dădu o lovitură cu cotul în piept.

Bilţ simţi cum începe să se înăbuşe, cum ochii i se împăienjenesc. Arborii de pe marginea şoselei alergau nebuneşte, motorul parcă se mutase sub ţeasta sa şi acolo ţăcănea într-una monoton, sinistru. On Bilţ îşi descheie mantaua, zăbunul, rupse şi nasturele de la gulerul cămăşii. Se trudea să respire, îşi umfla pieptul, îşi deschidea ritmic gura ca un peşte – dădu să-şi mişte picioarele, dar ele nu răspunseră intenţiei lui.

Dar iată că la o nouă încercare picioarele i se mişcară şi se mai linişti, îşi şterse sudoarea de pe faţă, îşi apăsă cu degetele ochii. Involuntar îşi întoarse capul şi privi din nou prin geam în interiorul camionului: Roth sta cu capul în palme, cu coatele pe genunchi; la ce s-o fi gândind? se întrebă Bilţ. Rămase mult timp cu privirea aţintită asupra lui Roth, ceilalţi ca şi când n-ar fi existat pentru el. Când simţi că maşina coteşte spre stânga,

părăsind şoseaua asfaltată, se înfioră şi-şi întoarse capul. Varga micşorase viteza, drumul era îngust şi accidentat, camionul se înclina când pe o parte, când pe alta, motorul trăgea din greu: „Ne apropiem; ne apropiem!”

— Varga! Varga! Frate! Omule! începu şoptit Bilţ, fără să-şi dea seama ce spune şi cum spune: cuvintele lui având o rezonantă stranie, aproape imploratoare.

Dar Varga nu avea inimă să se înmoaie la implorările lui – cu mişcări automate, purta volanul de la dreapta la stânga, ţinând ochii aţintiţi înainte, cu o cută adâncă între sprâncene.

Sus, pe culme, drumul nu mai făcea cotituri, nu mai avea nici hârtoape. În stânga se deschidea prăpastia adâncă, cu pământul galben-roşcat, lipsit de vegetaţie – eroziunile, rupturile veneau până la marginea drumului, şi niciun parapet nu despărţea drumul de prăpastie.

„Vrea să răstoarne camionul în prăpastie!” îl fulgeră pe Bilţ un gând. Planul lui Varga i se părea nebunesc, nebunesc şi fără rost, căci camionul s-ar fi putut totuşi opri în rostogolirea sa, unii ar fi rămas în viaţă şi încercarea o dată eşuată, n-ar mai fi putut fi reluată. Tot reflectând asupra nepotrivirii locului, în suflet i se cuibări teama de nereuşită, de eşuare a întregii acţiuni:

— Fii atent. Varga; neizbutind, totul e pierdut! îi strigă şoferului şi se miră el însuşi de dârzenia tonului său.

Jos, în vale, şerpuia un pârâu printre pâlcurile de arini. Ici, colo, se vedeau căsuţele satului, colibe cu acoperişurile ţuguiate, cu şindrila înnegrită de vreme. Pe coasta din spatele satului păştea o turmă de bivoli, mai departe, prin pădurea deasă, neînfrunzită încă, se vedeau petele verzi ale brazilor; deodată motorul începu să-şi încetineze ţăcănitul. Bilţ simţi cum şi inima lui încetează să mai bată, iar în gât i se pune un nod. Îşi întoarse faţa spre interiorul camionului, prin fereastră văzu spatele celor de pe banca întâia, feţele celor de pe banca a doua. O văzu pe Hannelore şi pe Roth care se afla alături de ea, în dreapta.

Bloss era în stânga, roş ca un rac; el îşi mişca într-una buzele, pe semne îi vorbea Hannelorei, căci ea îi privea cu atenţie. Roth dormita cu bărbia în piept, mai apoi îşi înălţă capul şi spuse şi el ceva, arătând totodată cu mâna spre vale, şi în jos, spre stânga. Hannelore îşi întoarse capul într-acolo: „Vorbesc despre zăcământ!” îşi spuse Bilţ. „De sigur, Roth îi asigură că în curând

îl vor avea; nu, nu-l vor avea! vai sărmane Roth, ai sugerat lui Munte ideea de a lăsa zăcământul înmormântat, ţi se face acum voia, şi tu însuţi îţi vei afla aici mormântul!”.

Motorul se opri şi Bilţ îşi întoarse capul. Varga deschisese uşa din dreptul său, coborî şi rămase cu mâna întinsă spre butonul de sub parbriz: „Jos! Altcum săi în aer!” se auzi glasul lui şoptit.

Bilţ nu înţelese în primele clipe ce vrea să spună – abia când îi văzu buzele tremurânde, ochii sticloşi şi mâna pe butonul de sub parbriz, înţelese toată grozăvia momentului pe care-l trăiau: „Oare nu cumva oamenii aceştia sunt nevinovaţi?” străfulgeră prin mintea, lui Bilţ o întrebare. „Nevinovaţi? Dar i-am urmărit atâta timp; mai poate exista vreun dubiu? Ş-apoi, chiar dacă oamenii nu sunt vinovaţi, vinovat e scopul strădaniei lor, ca şi cauza pentru care se străduiesc!”

Explozia pe care Varga urma s-o provoace printr-o sucitură de buton aduse în faţa ochilor lui Bilţ ceea ce s-ar fi putut întâmpla dacă el, Bilţ, nu s-ar fi pus de-a curmezişul, dacă n-ar fi ajuns trecând prin multe, riscând mult, la această sucitură de buton pe care urmează s-o facă Varga. Văzu aievea parcă viziunea apocaliptică a pământului făcut fărâme – aprins, pulverizat, un ghemotoc de foc alergând nebuneşte prin cosmos! Şi Hitler îi apăru în faţa ochilor, cu rânjetul lui; şi Hannelore, şi Caragaţ, Hapca şi Năpastă, Munte şi Matei. Şi Marta…

Deodată, ca şi când ar fi fost în faţa unui ecran când filmul s-a întrerupt, toţi şi toate dispărură şi rămase numai imaginea Martei: „Vezi, sunt în luptă, la datorie!” surâse Bilț. Viziunea îl fură câteva clipe.

— Coboară! Coboară! şopti insistent, apăsat, Varga, cu mâna tot pe buton. Cuvintele şoferului, deşi abia şoptite, i se părură lui Bilț bubuituri de tunet. Imaginea Martei dispăru brusc. Bilț îşi mai aruncă o dată privirea spre interiorul camionului: „Oricum ar fi, vinovaţi sau nevinovaţi, bine c-am ajuns aici!” îşi spuse şi apăsă cu dreapta clanţa uşii, îşi trase picioarele şi le lăsă în jos fără grabă – mai înainte de a le pune pe pământ auzi ţăcănitul butonului; Varga făcuse contactul şi fugise, Bilț auzi paşii fugii lui. Sări şi el în grabă trântind uşa în urma sa, dar poala mantăii lui rămăsese pe podina cabinei; uşa trântită cu putere o prinse acolo.

Bilţ dădu să fugă – se simţi priponit şi se smuci – se smuci de mai multe ori cu putere, cu moartea în faţă. Apoi fulgerător îi

trecu prin minte gândul de a lepăda mantaua, de a-şi scoate mâinile din mâneci. O şi făcu, dar fu prea târziu: o explozie puternică zgudui pământul, camionul sări în sus până la o mare înălţime, se făcu fărâme; în clipa următoare totul reintră în liniştea care stăpânea pământul.

La vreo sută de metri de la locul exploziei, Varga stătea lungit, întins pe pământul jilav. Sta cu faţa în sus, privind seninul cerului. Se simţea mai liniştit ca oricând, tot aşa de liniştit ca şi copilaşul la sânul mamei. Trăsăturile feţii îi erau acum destinse, surâzătoare, ca ale omului împăcat cu sine însuşi.

Pe suprafaţa pământului adia un vânt uşor, călduţ, vântul care zvântă brazdele. De primăvară. Varga se simţea alintat de dulcea adiere, câte o pală mai tărişoară de vânt îi răsfira şuviţele părului năclăit de sudori, după un timp, pleoapele-i începură să se închidă şi Varga adormi pe neaşteptate; zbuciumul intens, tăinuit, luase sfârşit, dar trupul avea nevoie de odihnă, şi poate şi sufletul.

Pe coasta de dincolo de sat bivolii de pe păşune, speriaţi o clipă din pricina bubuiturii, îşi ridicaseră capetele, întrerupându-şi păscutul; cu gâturile întinse, cu urechile ciulite, cu ochii negri bulbucaţi, priviră lung spre coama celuilalt deal, dar nu văzură nimic şi nu mai auziră niciun zgomot – liniştiţi îşi aplecară din nou capetele şi unul câte unul îşi reluară păscutul în tihnă.

Toaca de lemn din clopotniţa bisericuţei satului porni să bată sfârşitul slujbei – era în săptămâna Paştelui; o dată cu primele ciocănituri începu şi dulăul popii să urle, urla înfiorător... Oamenii, ieşiţi din bisericuţă, începură să-şi facă semnul crucii: „Doamne, ce-o mai fi?!”

Undeva, în susul pârâului, se auzi o împuşcătură, numai una singură. Sătenii o puseră pe seama pădurarului, dar nu peste multă vreme zăriră un om alergând cu arma în mână, urcând în goană coasta dealului spre locul unde se înălţa, puţin aplecată într-o parte, troiţa lui Balint.

— N-a fost pădurarul!

— Pe semne jandarmii urmăresc iarăşi vreun dezertor!

— Faceţi-vă că nu vedeţi!

— Doamne, nici în săptămâna patimilor nu lasă oamenii în pace!

Druță urca iepureşte coasta dealului. Uneori aluneca şi cădea, se ridica şi alerga mai departe, cu ochii tot înainte, înfricoşat,

neîndrăznind să şi-i îndrepte în altă parte, şi în niciun caz înapoi, acolo unde-l lăsase pe Kurt. Ucisese mulţi până atunci, dar niciodată nu-şi simţise sufletul împovărat şi înspăimântat ca de data aceasta.

Tot urcând, tot alergând, Druță îşi spunea cu voce tare:

— Am ucis un om! Am ucis un om!

Când auzi bătăile toacei, Druță se prăbuşi şi îngenunche fără să-ndrăznească să-şi ridice capul. Pământul lutos, roşcat şi umed i se părea îmbibat cu sânge şi se feri să-l atingă cu mâinile; stătu îngenunchiat până toaca amuţi, până clopotul bisericii începu să sune cu glasul lui puţin dogit de vreme, apoi, lăsând arma din mână, îşi făcu semnul crucii:

— Iartă-mă, doamne!

Mai liniştit, mai împăcat, scotoci în buzunar şi scoase ţigara de foi pe care i-o dăduse Kurt cu câteva clipe mai înainte de a auzi bubuitura exploziei, cu câteva clipe mai înainte ca el, Druță, să ridice perna maşinii, s-o scoată pe retezata şi s-o descarce în plin pieptul lui Kurt – al lui Kurt pe care nu-l ura, pe care îl îndrăgise chiar pentru omenia lui.

— Iartă-mă, doamne! mai spuse o dată Druță şi aprinse ţigara apoi se ridică şi porni mai departe. Clopotul încetase şi el, numai dulăul popii mai urla sfâşietor. Ca să nu-l mai audă, Druță începu cu voce tare, răsunătoare, cântecul acela stupid de tavernă bucureşteană.

Când ajunse la troita lui Balint şi, fără să-şi dea seama, îşi opri privirea asupra răstignitului cioplit grosolan în lemn, cuvintele, notele, i se opriră în gâtlej – cu ochii plini de lacrimi, sacadat, gângăvi ultimul vers, ca un sfârşit de rugă: „Şi tată-tu-i închis la Văcăreşti!” O luă la fugă spre locul exploziei.

Ajuns acolo privi năucit sfărâmăturile, trupurile sfârtecate, şi deodată, neîntâlnind pe nimeni, simtindu-se singur-singurel, începu a striga disperat:

— Domnu’! Domnu’ învăţător! Varga! Frate Varga!

Nu-i răspunse decât ecoul propriului său glas. Înspăimântat, începu să se învârtă în loc, căutând pretutindeni cu ochii, dar nimic în afara sfărâmăturilor şi trupurilor sfârtecate, care nu toate fuseseră zvârlite în prăpastie.

Singurătatea îl înnebuni aproape şi Druță începu a striga, a urla:

— Vaaarga! Vaaarga!

Alerga în lungul drumului, înainte şi înapoi pe porţiunea unde se întâlneau sfărâmăturile, strigând tot mereu cu glas urlător; într-un târziu, trezit din somnul lui greu, Varga îl auzi şi-i răspunse:

— Mărineee; sunt aici!

Druţă dădu un chiot al cărui ecou răsună mult timp şi o dată cu chiotul sufletul începu să i se liniştească – nu era singur.

Alergă într-un suflet spre locul de unde venise vocea lui Varga – şoferul sta aşezat pe pământ, ţinându-şi genunchii cu mâinile împreunate, privind cum o ciocârlie se înălţa în zbor triluind.

— Ai isprăvit, Mărine? îl întrebă Varga.

— Isprăvit! răspunse scurt Druță; sufletul îi era prea împovărat ca să mai poată relata faptul – cum îl ucisese pe Kurt. Cum îl văzuse prăbuşindu-se cu o privire întrebătoare în ochi.

Hál Istenem![13] rosti Varga în ungureşte.

— Domnu'; unde-i domnu'? întrebă Druță căutând în jur, speriat deodată.

— Trebuie să fie ascuns pe undeva – o fi adormit şi el; am adormit şi eu; hai să-l căutăm! răspunse Varga şi se ridică de la pământ. Dar oare nu vine cineva? Cei din sat, jandarmii, n-or fi auzit? întrebă el, cuprins pe neaşteptate de îngrijorare.

— Nu se vede nimeni venind! răspunse Druță.

Începură să-l caute pe Bilț, îndepărtându-se tot mai mult de locul exploziei, strigându-i uneori numele, nu prea tare, căci amândoi începuseră să fie stăpâniți de teama de a nu veni cineva, până mai sunt prin apropierea locului exploziei.

Când din nou se apropiarăde drum, zăriră deasupra unei tufe de mesteacăn mantaua lui Bilț. Se opriră uimiţi; cum de n-o văzuseră până atunci? Trecuseră de mai multe ori pe lângă tufărişul acela. Druță urcă o mică dâlmă de pământ, când fu dincolo de tufele de mesteacăn zări trupul lui Bilț, sfârtecat de explozie, îl recunoscu după resturile hainelor. Rămase înlemnit, mut, numai mâna în care avea arma o tot mişca, făcându-i semn lui Varga să se apropie.

— Ce-i? întrebă Varga.

Druță tot nu-i răspunse prin grai. Varga urcă şi când fu de partea cealaltă a tufărişului, văzu şi el ceea ce mai rămăsese din trupul lui Bilţ.

N-avură timp să schimbe niciun cuvânt între ei – pe semne

13 Slavă Domnului, în ungureşte (n. a.)

ciurdarul, sau altul din sat care auzise şi văzuse explozia, dăduse alarma, anunţase jandarmii. La troiţa lui Balint apărură oameni mulţi, însoţiţi de doi jandarmi; se opriseră acolo şi vorbeau între ei, parcă nu îndrăzneau să înainteze.

— Hai! E din vina lui! strigă stăpânit, îndurerat, Varga. Sătenii porniseră din loc, se apropiau, nu era vreme de tânguire. Furişindu-se, Varga se afundă în tufăriş, croindu-şi cale spre pădure; Druță îl urmă mut, cu sufletul copleşit de durere.

Ancheta avu loc chiar în ziua aceea şi ea dădu la început mult de gândit anchetatorilor: dacă explozia părea uşor de explicat, fiind pusă pe seama neglijenţei şi se credea că fusese cauzată de un accident, de o zguduire mai puternică sau de alterarea explozibilului transportat – moartea lui Kurt, în schimb, nu-şi afla nicio explicaţie.

Despre o sinucidere a tânărului inginer, ca o consecinţă a catastrofei întâmplate, nu putea fi vorba – pistolul lui Kurt fusese găsit neatins în buzunarul de la spate a pantalonilor, iar o altă armă nu mai fusese aflată prin apropiere.

Dar când s-au strâns sfărâmăturile şi trupurile sfâr- tecate, şi s-a dat peste mantaua lui Bilţ, în buzunarul căreia au găsit jurnalul lui, totul a fost lămurit până în cele mai mici amănunte. Era şi timpul, căci altfel populaţia satului ar fi avut multe de suferit. Ancheta fu repede încheiată; raportul menţiona în concluzie:

„Sfârşitul tragic al Misiunii H.S. A fost unul dintre miile de episoade dramatice ale războiului, purtat contra noastră pretutindeni în spatele frontului.”

Iar după vreo două luni, când alte fapte grave s-au petrecut pe porţiunea de şosea din acea regiune şi când, cu toate stăruinţele nu s-au putut afla făptaşii, autorităţile militare hitleriste au notat pe hărţile lor de circulaţie: „Atenţie! Zonă periculoasă!”

★

Când primele vârfuri ale armatelor sovietice eliberatoare au apărut pe şosea. Varga s-a despărţit de Druță, înregimentându-se. După câteva săptămâni, ostaşul Druţă, dezertorul, s-a prezentat şi el la unitatea lui.

Astăzi, Mărin Druță îşi munceşte ogorul de pe hotarul satului din apropierea Segarcei, ogor căpătat prin împroprietărire. La zile de praznic, el aprinde o lumânare în amintirea lui On Bilţ;

dar oare cine pomeneşte numele celor doi eroi: Roth şi Kurt, căzuţi în mod întâmplator, luptători necunoscuţi pentru o cauză mare?